

Riksdagens snabbprotokoll

2022/23:11

Onsdagen den 19 oktober

Kl. 09.00–18.43

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 september justerades.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprovning-nämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprovning-nämnden har från Valmyndig-heten inkommit bevis om att Martin Westmont (SD) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 12 oktober 2022 sedan Gabriel Kroon (SD) av sagt sig uppdraget.

Valprovning-nämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 17 oktober 2022

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Ritva Järvi
sekreterare

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade

att *Magdalena Andersson* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Christopher Lindvall* (S),

att *Mikael Damberg* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Solange Olame Bayibsa* (S),

att *Tomas Eneroth* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Robert Olesen* (S),

att *Matilda Ernkrans* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom

uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Daniel Andersson* (S),

att *Peter Hultqvist* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Roza Güclü Hedin* (S),

att *Morgan Johansson* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Elin Gustafsson* (S),

att *Ida Karkiainen* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Louise Mörk* (S),

att *Ardalan Shekarabi* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Marcus Wennerström* (S),

att *Annika Strandhäll* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Sultan Kayhan* (S),

att *Anna-Caren Säterberg* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Lena Bäckelin* (S) och

att *Anders Ygeman* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 18 oktober, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Elsemarie Bjellqvist* (S).

§ 4 Anmälan om ersättare för statsråd

Andre vice talmannen anmälde att följande ersättare från och med den 18 oktober och tills vidare kallats att tjänstgöra i stället för riksdagsledamöter som är statsråd:

Anna af Sillén (M) för *Ulf Kristersson* (M)

Fredrik Ahlstedt (M) för *Jessika Roswall* (M)

Crister Carlsson (M) för *Carl-Oskar Bohlin* (M)

Carl B Hamilton (L) för *Romina Pourmokhtari* (L)

Johanna Hornberger (M) för *Tobias Billström* (M)

Dan Hovskär (KD) för *Ebba Busch* (KD)

Lars Johnsson (M) för *Maria Malmer Stenergard* (M)

Camilla Mårtensen (L) för Mats Persson (L)
Elin Nilsson (L) för Johan Pehrson (L)
Carl Nordblom (M) för Johan Forssell (M)
Magnus Resare (M) för Pål Jonson (M)
Adam Reuterskiöld (M) för Niklas Wykman (M)
Katarina Tolgfors (M) för Elisabeth Svantesson (M)
Nike Örbrink (KD) för Jakob Forssmed (KD)

§ 5 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade
att *Clara Aranda* (SD) avsagt sig uppdraget som
suppleant i EU-nämnden,
att *Gunilla Carlsson* (S) avsagt sig uppdraget som
ledamot i valberedningen,
att *Åsa Westlund* (S) avsagt sig uppdragen som le-
damot i Utrikesnämnden och i riksbanksfullmäktige,
att *Niklas Karlsson* (S) avsagt sig uppdraget som
suppleant i Utrikesnämnden,
att *Olle Thorell* (S) avsagt sig uppdraget som sup-
pleant i Utrikesnämnden samt
att *Erik Ezelius* (S) avsagt sig uppdraget som ersät-
tare i riksdagsstyrelsen.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 6 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemo-
kraternas partigrupp anmält Ida Karkiainen som leda-
mot i konstitutionsutskottet, Mikael Damberg som le-
damot i finansutskottet, Ardalan Shekarabi som leda-
mot i justitieutskottet, Annika Strandhäll som leda-
mot i justitieutskottet, Morgan Johansson som leda-
mot i utrikesutskottet och som suppleant i Utrikesnämnden,
Tomas Eneroth som leda-
mot i utrikesutskottet, i riksbanksfullmäktige och som ersättare i riksdagsstyrelsen,
Peter Hultqvist som leda-
mot i försvarsutskottet och som suppleant i Utrikesnämnden, Anders Ygeman
som leda-
mot i socialförsäkringsutskottet, Anna-Caren
Sätherberg som leda-
mot i miljö- och jordbruksutskot-
tet, Fredrik Olovsson som leda-
mot i näringsutskottet,
Matilda Ernkrans som leda-
mot i EU-nämnden, Lena
Hallengren som leda-
mot i valberedningen samt Mag-
dalena Andersson som leda-
mot i Utrikesnämnden,
att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Char-
lotte Quensel som suppleant i EU-nämnden och
att Moderaternas partigrupp anmält Hans Wall-
mark som leda-
mot i EU-nämnden.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet
Ida Karkiainen (S)

ledamot i finansutskottet
Mikael Damberg (S)

ledamöter i justitieutskottet
Ardalan Shekarabi (S)
Annika Strandhäll (S)

ledamöter i utrikesutskottet
Tomas Eneroth (S)
Morgan Johansson (S)

ledamot i försvarsutskottet
Peter Hultqvist (S)

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Anders Ygeman (S)

ledamot i miljö- och jordbruksutskottet
Anna-Caren Sätherberg (S)

ledamot i näringsutskottet
Fredrik Olovsson (S)

ledamöter i EU-nämnden
Matilda Ernkrans (S)
Hans Wallmark (M)

suppleant i EU-nämnden
Charlotte Quensel (SD)

ledamot i valberedningen
Lena Hallengren (S)

ledamot i Utrikesnämnden
Magdalena Andersson (S)

ledamot i riksbanksfullmäktige
Tomas Eneroth (S)

ersättare i riksdagsstyrelsen
Tomas Eneroth (S)

suppleanter i Utrikesnämnden
Morgan Johansson (S)
Peter Hultqvist (S)

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2022/23:6 till skatteutskottet

Skrivelse
2022/23:5 till näringsutskottet

Motioner
2022/23:14 och 24 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument
COM(2022) 457 till konstitutionsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande
skulle gå ut den 12 december.

COM(2022) 495 till civilutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande
skulle gå ut *den 12 december*.

§ 8 Allmänpolitisk debatt

Klimat, miljö och energipolitik

Anf. 1 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag får tacka för möjligheten att inleda den här mandatperiodens debatter.

Jag vill börja med att gratulera regeringspartierna till att ha fått till en regering. Man kan också gratulera Sverigedemokraterna till att ha fått till en egen regering utan att sitta i den; det är ganska imponerande. Hur det här kommer att gå får ju framtiden utvisa, men vi socialdemokrater kommer att granska den här regeringen – var så säkra!

Det här styret har varit väldigt öppet med vart det vill ta landet. Ändå blev vi rätt förvånade över att Liberalerna var med på att lägga ned Miljödepartementet, som skapades av Socialdemokraterna under Ingvar Carlssons regeringsperiod och som utan tvekan har haft en stor betydelse för att Sverige ligger i framkant och har varit – och fortfarande är – klimatledande i Europa och i världen.

Fru talman! Det är dyrt att tanka. Marknadspotentialen har gått upp mer än 4 kronor sedan valet och var 28,30 när jag tankade hemma i Norsjö. Den senaste tidens uppgång beror på kriget och på att EU-länder som Tyskland nu lägger om från rysk gas till olja och diesel. Det ökar efterfrågan.

Man kan då fundera på hur den nya majoriteten har tänkt att få ihop det här. Det har fortfarande inte blivit särskilt känt hur man tänker säkerställa tillgången på den dyra oljan, för samtidigt vill man ju skrota reduktionsplikten och skjuta biodrivmedlen i sank. Reduktionsplikten är ju en möjlighet för oss att genom biodrivmedel och egenproduktion stärka självförsörjningsgraden och säkerställa produktionen.

Det här är också näringspolitik. Just nu är det många svenska företag, inte minst skogsföretag, som har investerat stora belopp, uppemot 15 miljarder kronor, i att säkerställa egenproduktion, där restprodukter från skogen kan bli biodrivmedel som vi kan tanka i våra bilar. Även om vi successivt ska ställa om till el kommer den fordonsflotta som rullar i dag att med största sannolikhet rulla om 15 år och kommer att behöva ha bränsle.

Då är frågan: Vem ska man då vara beroende av? Ska den nya regeringen också ha en oljeminister? Ska man bygga ett beroende av iransk olja eller saudisk olja, eller är det någon annan okänd olja som man har tänkt säkerställa att vi ska kunna tanka fordonen med? Detta har man inte redovisat över huvud taget.

Det är ganska tragiskt att vi nu är tillbaka i samma läge som under Reinfeldtregeringen, då näringslivet inte var betydelsefullt utan ett särintresse. När nu SCA, Sveaskog, Holmen, ST1, Preem, stora svenska företag,

säger att de vill investera på det här området och att de tror på det här lägger man en våt filt över hela deras verksamhet. Det är riktigt, riktigt illa. Det är dålig klimatpolitik. Det är dålig näringspolitik, det är dålig självförsörjningspolitik.

Vi socialdemokrater kommer att göra vad vi kan för att säkerställa att de som behöver tanka bilen också ska kunna tanka bilen i fortsättningen.
(Applåder)

Anf. 2 LARS ENGSUND (M):

Fru talman, ärade riksdagsledamöter! Sverige har haft ett stabilt och i praktiken fossilfritt energisystem som i huvudsak har bestått av vattenkraft och kärnkraft. Vi har varit självförsörjande årets alla timmar och dagar hela året runt. Detta läge rådde fram till millennieskiftet ungefär, då vi sedan stängde Barsebäckswerken. Svenska kraftnät påpekade vid den tidpunkten att södra Sverige inte längre skulle vara självförsörjande på el. Detta till trots har avvecklingen fortsatt.

I ett stabilt och välfungerande elsystem råder balans mellan tre viktiga parametrar varje millisekund. Produktion, överföringskapacitet och förbrukning måste vara i balans. Man behöver således förstå att det finns en skillnad mellan energi och effekt.

Kärnkraftverk och andra större kraftverk har stora generatorer som hjälper till att justera balansen i elsystemet varje millisekund. De utgör således ett motstånd i systemet. Det här är fysikens lagar som varken politik eller små generatorer i exempelvis vindkraft kan ersätta.

Nedläggningarna av planerbar kraft i södra Sverige har gett oss ett mer instabilt elsystem, där dessutom överföringskapaciteten från norr till söder har minskat. Ett exempel på detta är ledningen som har byggts från Hallsberg till Skåne, som i dag bara har ungefär 60 procent av den kapacitet som den var dimensionerad för. Det beror bland annat på att man har lagt ned Oskarshamn 1 och 2 samt Ringhals 1 och 2.

Sammantaget har politiska beslut orsakat att privatpersoner och näringsliv nu drabbas hårt av höga energipriser, och det kommer högst sannolikt att bli värre innan en vändning kan skönjas.

Fru talman! Går det här att lösa snabbt? Nej, man kan tänka sig att politiken faktiskt har sågat ned en skog och nu ångrat sig. Det finns alltså ingen snabb lösning för att återfå skogen.

En hastigare utbyggnad av vindkraft är inte heller någon lösning, oavsett om det är på land eller till havs. Vindkraft kan passa bra in i energimixen totalt sett, men den kan inte utgöra en bas. Den är inte planerbar, och den skapar instabilitet genom sitt beroende av väder och vind.

I Tidöavtalet och i regeringsförklaringen har statsministern presenterat ett snabbspår för ny kärnkraft. Det omfattar bland annat förändrade tillståndsregler, statliga investeringsstöd och nya ägardirektiv till Vattenfall. Det skapar alltså långsiktiga förutsättningar och attraktiva villkor för företag som vill investera i ny, modern kärnkraft.

Vad kan vi då göra kortsiktigt? I Tidöavtalet finns också några rader om kraftvärme, där vi skulle kunna öka effekten till systemet genom några ändrade förutsättningar. Men vi behöver också, anser jag, se över hur energimarknaden fungerar och efterlevs. Särskilt efter det haveri som vi har sett ute i Europa med Tysklands energivändning behöver vi titta på tillämpningen av elområdesindelning, produktions- och överföringskapaciteter och hur elmarknadsdirektivet och kravet på 70-procentig överföringskapacitet av produktionsvolymen efterlevs. För att fatta mig kort: Det finns ingen enkel utväg ur det här.

Fru talman! Till sist vill jag påpeka att hållbarhet har tre dimensioner: det sociala, miljön och ekonomin. De tre dimensionerna behöver beaktas i politiken i allmänhet och i energipolitiken i synnerhet. Det anser jag har saknats de senaste mandatperioderna.

Läget är nu akut, och vi behöver agera nu. Det förväntar sig våra medborgare och våra företag.

Anf. 3 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Tack, Lars Englund, och välkommen till Sveriges riksdag!

I valrörelsen har det från Moderaterna låtit som att det är kärnkraft, kärnkraft, kärnkraft som ska fixa samtliga politikområden, och det har verkligen låtit som att det är lätt. Nu får vi höra att vi går mot svåra, tuffa tider. Det framkommer också, som vi har sagt, att kärnkraft kan vara en viktig del i energimixen. Men då måste vi realistiskt räkna med att den kommer att vara utbyggd i större utsträckning efter 2035, oavsett snabbspår, för mig veterligen är det inte politiken utan marknaden som ska bygga kärnkraften.

Vad ska Moderaterna göra här och nu? Det är ju det som svenska folket vill veta.

Anf. 4 LARS ENGSUND (M) replik:

Fru talman! Som jag nyss nämnde finns det ingen snabb lösning på den situation som politiken har skapat de senaste 20, 25 åren. Det finns dock ett antal förslag, till exempel att se över kraftvärmen, nedlagda verk och framför allt marknadsvillkoren. Men det är ingen quick fix, det vet vi.

Anf. 5 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Nej det är inte riktigt någon quick fix. Vi har ju sverigedemokratiska och moderata kommunalråd i södra Sverige som säger nej till vindkraft och nej till kraftöverföringar. Samtliga kraftöverföringar av vindkraft överklagas, så det är inte lätt för södra Sverige. Då är det väl rimligt att också södra Sverige nu ställer sig frågan: Vad ska Moderaterna göra i väntan på den nya kärnkraften?

Anf. 6 LARS ENGSUND (M) replik:

Fru talman! Det jag nyss nämnde var att politiken inte kan ersätta naturens lagar; de finns på plats. Mer vindkraft är inte lösningen på problemet vare sig kortsiktigt eller långsiktigt. Vi behöver stabil baskraft som är planerbar, och det tar tid att bygga.

Anf. 7 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Fru talman! Välkommen till riksdagen, Lars Englund!

Jag lyssnade med intresse på Lars Englunds anförande. Det finns givetvis lagar i energisystemet som måste efterföljas, men det finns också ny teknik, inte minst för att hantera svängmassa och de stora generatorernas eventuella bortfall för att kunna klara av de olika strömningarna. Bland annat har det byggts en ny anläggning utanför Göteborg.

Faktum är att vi 2010 importerade 2 terawattimmar till Sverige medan vi nu exporterar 25 terawattimmar. På kort sikt behöver vi ha ny elproduktion, precis som Isak From sa.

Men återigen, vad är lösningen? Vi har ansökningar om 350 terawattimmar havsvindkraft i södra Sverige. Hur kommer det sig att Moderaterna är så ivriga att säga nej till att detta etableras så att vi får upp svensk elproduktion?

Anf. 8 LARS ENGSUND (M) replik:

Fru talman! Låt mig åter poängtera att det är skillnad mellan energi och effekt. Det gäller att hålla isär dessa begrepp. Energi är vad man har över tid, och effekt är vad man har här och nu på en viss plats vid en viss given tidpunkt. Det är viktigt att förstå.

Hur kommuner generellt hanterar vindkraft är upp till varje enskild kommun. Men återigen: Vindkraft är inte den lösning vi behöver för att få tillbaka det stabila och robusta energisystem som vi hade en gång i tiden.

Anf. 9 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Lars Englund för svaret.

Lösningen är inte heller att 10–20 år framåt blicka enbart på kärnkraft när vi har aktörer som av marknadsmässiga skäl vill investera i havsvindkraft. Om inte politiker runt om våra kuster sa nej skulle vi kunna öka det här och nu som en del av lösningen.

Min sista fråga till Lars Englund är: När kommer elprisstödet att vara på plats?

Anf. 10 LARS ENGSUND (M) replik:

Fru talman! När det gäller elprisstödet hänvisar jag till regeringen, som nyss nämnt att det är på gång. Jag kan inte ge någon exakt tidtabell, men givetvis ska det ske skyndsamt.

Anf. 11 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Välkommen till riksdagen, Lars Englund!

Vi har precis lagt en valrörelse bakom oss, och jag har till leda hört moderata riksdagsledamöter och politiker försökt kleta på Socialdemokraterna nedläggningen av Sveriges kärnkraft.

Socialdemokraterna är ett statsbärande parti, och jag trodde in i det längsta att också Moderaterna var det och skulle ta ansvar både här i dag och framåt. År 2016 gjordes en blocköverskridande överenskommelse om energipolitiken, och i den var vi överens om

att det är fritt fram att bygga ny kärnkraft. Men den så kallade marknaden löste inte problemet.

Hur tänker Lars Englund kring detta?

Anf. 12 LARS ENGSUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Markus Selin för kommentaren.

För att vilja investera måste marknaden få långsiktiga spelregler och veta vilka villkor som gäller. Energiöverenskommelsen 2016 gav inte dessa spelregler. Det är ganska enkelt; det är bara att jämföra Tidöavtalet med energiöverenskommelsen 2016.

Anf. 13 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Långsiktigt och jämförbart, säger Lars Englund.

Små modulära reaktorer i funktionell drift finns över huvud taget inte någonstans. Moderaterna har gjort detta till en show, en lek med Sveriges energiproduktion.

När, Lars Englund, ska vi ha små modulära reaktorer på plats i Sverige – något som nu inte finns funktionellt någonstans i världen?

Anf. 14 LARS ENGSUND (M) replik:

Fru talman! Man har kommit långt i utvecklingen av små modulära kärnkraftverk, och i exempelvis Kanada har man demonstrationsreaktorer. Det finns till och med på ubåtar i Atlanten.

Jag skulle bedöma att det tar ungefär tio år innan vi har det på plats, men allt hänger på tillståndshandlingen och förutsättningarna.

Anf. 15 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Klimatkrisen är i dag den mest avgörande frågan för mänskligheten. Trots det har vi precis gått igenom en valrörelse där klimatkrisen av många partier har behandlats som en icke-fråga.

Europa har varit i chock över den historiska torka som drabbat kontinenten. I Pakistan har en tredjedel av landets yta lagts under vatten. Klimatkrisen är global, men det är som att svenska politiker, från sverigedemokrater till moderater och socialdemokrater, tror att Sverige på något sätt skulle vara förskonat och att det inte gäller oss.

Tyvärr är det inte så. Den heta sommaren 2018, översvämningarna i Gävle förra året och återkommande vattenbrist – det tar inte slut där; det är bara början.

Klimatforskningen visar att vi har ett mycket begränsat utrymme för fortsatta utsläpp av växthusgaser innan vi når nivåer som innebär stora risker för den mänskliga civilisationen. Beräkningar visar att de svenska utsläppen måste minska med i storleksordningen 20 procent per år för att nå Parisavtalets mål om att hålla den globala uppvärmningen långt under två grader. Arbetet för att nå målet borde ha satt igång på allvar för länge sedan, och vår situation i dag har blivit så mycket svårare för att det inte har gjorts.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen gjorde inga seriösa försök att minska utsläppen i den takt som krävs, och dess klimat- och miljöminister sa resignerat att hon betraktade det som nästan omöjligt.

Föga förvånande ser det ut att fortsätta på samma sätt med den nya regeringen. Högerpartierna lägger alla ägg i samma korg och satsar på att kärnkraften ensam ska rädda oss från klimatkrisen. Även om de mest optimistiska antagandena om hur snabbt nya kärnkraftverk kan vara på plats skulle visa sig vara sanna kommer Sveriges utsläppsutrymme redan att vara förbrukat vid det laget. Med nuvarande utsläppstakt är den svenska koldioxidbudgeten slut om fyra år, 2026.

Fru talman! Klimatkrisen är en av de frågor som oroar svenska folket mest. Trots det har vi återigen fått en regering som flyr sitt ansvar. När politiker abdikerar från ledarskap lägger de samtidigt hela tyngden av klimatkrisen på enskilda medborgares axlar.

Människor vill kunna leva utan klimatpåverkan, men för att det ska bli verklighet behöver vi en regering som klarar av att styra oss dit, som vågar göra de investeringar och införa de regleringar som krävs. Ulf Kristerssons regering är inte den regeringen.

Högerpartierna nämner i sitt slottsavtal ingenting om järnvägen eller kollektivtrafiken, ingenting om jord- och skogsbrukets klimatomställning och ingenting om hur vi ska få bukt med utsläppen från de varor vi konsumerar.

Så vem ska ta ansvar för det? Människor i hela landet är beroende av att tåg och bussar går. Människor borde kunna lita på att maten de äter och kläderna de har på sig inte eldar på klimatkrisen och på att svenska företag minskar sina utsläpp i den takt som krävs.

Det är regeringens ansvar att se till att det blir så. Men den här regeringen kommer, precis som tidigare regeringar, inte att ta det ansvaret.

Fru talman! I min generation och bland de som är yngre än jag råder skriande brist på framtidstro. Ett fast jobb och en trygg bostad framstår för många som ouppnåeliga drömmar. Lika ouppnåelig ter sig drömmen om att slippa leva sitt liv i klimatkrisens skugga. Den nya regeringen vill inte göra något för att ändra på det. Nu är det upp till oss andra att vända utvecklingen trots regeringen.

(Applåder)

Anf. 16 ANDERS ÅDAHL (C):

Fru talman! Europa är utsatt för ett energikrig. När Ryssland stryper bränslet lider hela Europa. Vissa länder, som Sverige och Frankrike, har kärnkraft. Andra länder, som Polen och Norge, har det inte. Men det spelar ingen roll – elpriset är lika högt i hela Europa.

EU:s samlade respons på energikrisen är en energipolitik som kallas REPowerEU och som har tre huvudstrategier. Nummer ett är att vi inte ska göra oss beroende av bränsleimport från enskilda länder. Nummer två är att vi ska spara energi. Nummer tre är att vi ska accelerera den rena energin. Här säger man: "Renewables are the cheapest and cleanest energy

available, and can be produced domestically, reducing our need for energy imports.”

Mot denna bakgrund, vad gör Sverige, alltså det där landet uppe i norr med en liten befolkning och en massa älvar, skogar och långa kuster?

Fru talman! Jag är ledsen, men den svenska energidebatten har på senare tid dessvärre havererat i populism och förenklade budskap. Och nu flyttar denna havererade energidebatt in på Rosenbad och blir svensk regeringspolitik. Låt mig lyfta upp två väsentliga aspekter.

För det första: Sverige har sedan 1996 en avreglerad elmarknad, där idén är att politiken sätter upp spelreglerna och marknadens aktörer gör investeringar. Det är ett system som levererat bland de lägsta elpriserna i världen. Och nu bubblar det av investeringsvilja i elproduktion, energilagring och digitalisering, samtidigt som nya affärsmodeller prövas överallt, precis som en marknad ska fungera.

Men nu vill den nya regeringen införa planekonomi i elsystemet. Man vill tvinga in en teknologi och ge direkta order till Vattenfalls vd att investera i en enskild teknik, oavsett hur dyr denna teknik är. Då lägger man samtidigt en våt filt över alla initiativ som bubblar hos marknaden. Vi backar in i framtiden, och priset på el kommer att stiga, precis så som sker i en planekonomi. Det är ineffektivt och dyrt.

För det andra: Energisystemet är i behov av en över mandatperioder stabil energipolitik. Justeringar i energipolitiken bör ske med varsam hand och med brett stöd bland riksdagens partier. Moderaterna och Kristdemokraterna lämnade den breda energiöverenskommelsen 2019. Nu avser man att tillsammans med Liberalerna och Sverigedemokraterna driva igenom en hastig förändring av energipolitiken, utan brett stöd i riksdagen.

Men vad händer om en ny regering tillträder om fyra år? Då river man upp och kör en ny energipolitik igen. Det vore förödande. Breda stabila energiöverenskommelser behövs i Sverige.

Fru talman! Vi politiker ska inte gå in och detaljstyra energimarknaden. Vi politiker ska sätta upp de långsiktiga spelreglerna och låta marknadens aktörer sköta investeringar. Låt marknaden avgöra om kärnkraft är rätt teknik!

Hittills gör marknaden dock exakt samma bedömning som EU gör i sin REPowerEU, nämligen att Sverige har fantastiska förutsättningar för ett modernt och digitaliserat energisystem där vi utvecklar inhemska bioenergiressurser, utnyttjar det gratis bränsle som vatten, vinden och solen erbjuder och utvecklar energilagring på olika tidsskalor – vätgas och batterier – samtidigt som vi är sparsamma med vår förbrukning. Så får vi ett elsystem med långsiktigt låga elpriser, säkerhetspolitiskt säkert tillförsel och hållbar energi. (Applåder)

Anf. 17 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Klimatpolitikens uppgift är att skydda hela befolkningen och alla verksamheter från klimatrelaterade risker.

Här i Sverige handlar det om kraftigare skyfall som leder till översvämningar, ras och skred och därmed förstörda byggnader, om torka som skadar våra skördar och därmed kan leda till högre livsmedelspriser, om värmeböljor som allvarligt kan påverka människors hälsa och om naturkatastrofer i andra länder som drabbar underleverantörer till svenska företag.

Globalt ser vi redan översvämningar i Pakistan, som drabbar över 30 miljoner människor, och allvarlig värmebölja och torka i Europa med mera.

De direkta och indirekta konsekvenserna av klimatförändringarna är så många och komplexa att de inte går att räkna. Det är risker som jag anser att vi som politiker har till uppgift att skydda befolkningen från. Det är risker som man förväntar sig att vi ska hantera.

Klimatomställningen måste ske här och nu om vi ska undvika de allvarligaste riskerna med klimatförändringen. Samtidigt innebär klimatomställningen fantastiska möjligheter som vi i Miljöpartiet vill ta till vara.

Under våra sju år i regering utsågs Sverige till landet med världens bästa klimatpolitik. Vi reformerade EU:s utsläppshandel och satsade på industrin och företagens omställning genom Industriklivet, Klimatklivet, gröna kreditgarantier och samordning genom Fossilfritt Sverige. Vi ser nu en grön industrirevolution som bidrar till en stark samhällsutveckling, innovationer, nya jobb och stärkt konkurrenskraft. Vi införde reformer som har gjort att elbilsförsäljningen skjutit i höjden. Det innebär bättre luft, mindre buller och trevligare stadsmiljöer.

Men, fru talman, Sverige har nu fått en ny regering och med den en fundamentalt annan politisk inriktning för Sverige. Alla som har följt miljöpolitiken i valrörelsen vet att det sedan länge varit tydligt att de nationalkonservativa, om de fick makten, skulle bedriva en politik som ökar utsläppen av växthusgaser. Nu har detta bekräftats svart på vitt: I Tidöavtalet och i statsministerns regeringsförklaring finns inte ett enda förslag som minskar utsläppen av växthusgaser. Däremot finns flera som kraftigt kommer att öka utsläppen av växthusgaser och därmed göda klimatkrisen.

Bara förslaget om sänkt reduktionsplikt kommer att öka Sveriges territoriella utsläpp med hela 10 procent, i ett läge när vetenskapen tydligt slår fast att vi måste minska utsläppen kraftigt nu – i närtid – för att klara Parisavtalet. Med den aviserade slakten av reduktionsplikten kastas Sveriges möjlighet att nå klimatmålen ut genom fönstret.

Fru talman! Klimatpolitik och miljöpolitik handlar om våra livsförutsättningar, om att vårt dricksvatten ska skyddas från gifter så att vi inte blir sjuka och om att det ska finnas bin som pollinerar våra grödor. Klimatkrisen hänger ihop med förlusten av biologisk mångfald, som är värre än någonsin. Mot denna

bakgrund valde statsministern vid sitt tillträdande att lägga ned Miljödepartementet i Regeringskansliet.

Fru talman! Klimatkrisen och miljökrisen handlar om våra livsförutsättningar, nu och för all framtid. Problemen försvinner inte genom att man stoppar huvudet i sanden.
(Applåder)

Anf. 18 LOUISE EKLUND (L):

Fru talman! Effektbrist. Energifattigdom. Roterande nedsläckning av elnät. Elprischock. Det är många nya ord som vi har tvingats lära oss det senaste året. Det är nästan så att man vill skratta åt det, åt det närmast befängda i att vi i Sverige, ett av världens mest industrialiserade och högteknologiska länder, år 2022 inte längre med självklarhet vet om vi kommer att ha el i uttaget när vi behöver det.

Att vi har hamnat här är ett misslyckande för oss som industrination, för oss som klimatnation och faktiskt för oss som välfärdsstat.

De senaste fyra åren har jag suttit som regionpolitiker i ett Skåne som gradvis har sett problemen växa. Att vi har de problem som vi har nu kommer inte som en överraskning för oss. I fyra år har vi inom politiken, men också näringslivet och akademien, varnat för precis detta. Stänger man ned den energiproduktion som finns tillgänglig i södra och i mellersta Sverige gör man det väldigt dyrt när vi tvingas söka oss till kontinenten och den prisbild som råder där. Konsekvenserna ser vi nu. Listan över företag som står inför konkurs är tyvärr väldigt lång. Det är inte vad ett Sverige i akut behov av fler arbetstillfällen behöver.

Fru talman! Nu finns det sedan en vecka tillbaka antligen en överenskommelse som för första gången på väldigt lång tid försöker ta ett helhetsgrepp kring energiförsörjningen. Det är en överenskommelse som stoppar tillbaka kärnkraften in i den energimix som tjänat Sverige väldigt väl. Det ger också Sverige en möjlighet att nu få ett stabilt och pålitligt energisystem.

Den skönhetstävlan mellan olika energislag som jag har hört här i dag och som har pågått under väldigt lång tid måste nu upphöra. Den som tror att vi har lyxen att välja mellan olika typer av energislag har inte förstått hur djup den kris är som vi befinner oss i. Vi behöver maximera all energiproduktion vi kan. Det är inte en fråga om kärnkraft eller vindkraft, sol eller kraftvärme, utan allt behövs.

Jag har hört kollegor från andra partier prata om att vi måste prata om energisystemet. Det kan vi såklart göra. Men från Liberalernas håll är vi tydliga. Denna diskussion ska inte ha som utgångspunkt vilka energislag som vi ska ha i Sverige. Denna diskussion är nu stängd och avslutad. Detta samtal bör i så fall ha som utgångspunkt: Vilka förmågor vill vi se i det svenska energisystemet? Vad ska energisystemet klara av att leverera? Det bör kanske också handla om: Hur länge tänker vi att vårt energisystem ska klara ett inre eller yttre hot? Det handlar inte om tekniker eller förmågor och inte om det ena mot det andra utan om allt och full fart framåt.

Anf. 19 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Louise Eklund för detta, och hälsar henne välkommen till Sveriges riksdag.

Jag följde med intresse hennes anförande och kan i väldigt många delar instämma i anförandet. Det handlar om hela energisystemet. Vi behöver också prata om hur vi får till denna energiproduktion, särskilt i södra Sverige, när vi har det läge som vi faktiskt har med ansökningar om havsbaserad vindkraft på båda sidorna om sundet. Detta säger Sverigedemokraterna, Moderaterna med flera partier konsekvent nej till. Det är den snabba möjliga lösningen för att öka energitillgången i södra Sverige.

Nu ska det nya regeringsunderlaget där Liberalerna ingår bygga en framtid på ökat oljeberoende och ökat kärnkraftsberoende där vi också behöver säkerställa uran till dessa kärnkraftverk. Det är en rätt intressant frågeställning. Hur tänker sig Liberalerna lösa alla dessa delar?

Anf. 20 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för välkommandet.

Den nya regeringen tillträder med en ambition att Sverige ska ändra det energipolitiska målet till att vara hundra procent fossilfritt. Ett ökat oljeberoende ser vi därför inte i den närmaste framtiden.

Anf. 21 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Så det som står i både slottsavtalet och regeringsförklaringen om att reduktionsplikten ska skrotas från 2024 stämmer alltså inte? Alternativet är nämligen ett ökat oljeberoende. Någoting annat kan Liberalerna över huvud taget stå här och påstå. Eller också är det så att konsumenterna och trafikanterna ute på Sveriges vägar ska sluta tanka. Om det är detta som är meningen förstår vi vart detta är på väg.

Anf. 22 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Nej, det som står i Tidöavtalet vad gäller energiproduktionen är att vi ska ändra det energipolitiska målet till att bli hundra procent fossilfritt. Detta är ett paradigmskifte jämfört med hur det har varit tidigare, och där Sverige går i en riktning där man inte längre är beroende av kol eller andra fossila källor.

Anf. 23 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Välkommen, Louise Eklund, till Sveriges riksdag!

Två saker ekar i mitt huvud när jag lyssnar på Liberalernas nya giv. Hur ser Liberalerna på samarbete med riksdagens absolut mest EU-kritiska parti, Sverigedemokraterna? Varför jag ställer frågan, fru talman, handlar helt enkelt om hur vi ser på en gemensam marknad i EU. När det gäller denna obefintliga självkritik om varför vi för tio år sedan ville ha en gemensam elmarknad undrar jag var Liberalerna var då. Det är min första fråga.

Min andra fråga gäller uranet. Hur ser Liberalerna på tio-i-topp-listan över uranlevererande länder med Kazakstan, Niger, Ryssland, Uzbekistan och Kina?

Hur ser Liberalerna på bränslet till denna hal-
lelujaenergiproduktionen?

Anf. 24 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för välkommandet.

Som sagt, i Tidöavtalet sätts det energipolitiska målet till att Sverige ska vara fossilfritt. Frågan om fossila källor som olja är därmed en fråga som vi tar oss an genom att försöka hitta alternativa energislag.

Anf. 25 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Liberalerna har problem, fru talman. Jag trodde att vi kunde lita på Liberalerna i synen på vårt gemensamma EU-projekt med de fyra friheterna och att vi gemensamt kunde stå upp för det yttersta målet med EU-arbetet, nämligen freden.

Nu är vi här igen med skenande elpriser och ett liberalt svenskt parti i Sveriges riksdag som har valt att regera tillsammans med ett i allra högsta grad EU-kritiskt parti.

Anf. 26 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för omtanken. Liberalerna mår alldeles utmärkt, och vi kommer att fortsätta att vara det parti som starkast driver på för en stark svensk röst i Europa.

Anf. 27 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet gick in i energiöverenskommelsen 2016. Där står det tydligt att Sverige ska ha ett mål om hundra procent förnybar elproduktion till 2040 men att det är ett mål och inte ett stoppdatum för kärnkraft och att det innebär att man inte får lägga ned kärnkraft genom politiska beslut. Vi i Miljöpartiet har fortsatt stått bakom det.

Denna ändring i Tidöavtalet visar på kraftiga åtgärder för att tvinga fram kärnkraftsproduktion. Jag undrar hur Liberalerna, som jobbar mycket med säkerhetsfrågan, ser på riskerna med kärnkraft i Sverige. Vi har under kriget i Ukraina sett att kärnkraftverk har hållits som gisslan och kunnat utgöra en stor risk för befolkningen. Hur ser ni på de säkerhetspolitiska riskerna med en ökad kärnkraftsinvestering i Sverige?

Anf. 28 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Vi ser att den allra största risken är att Sverige faktiskt inte har en energiförsörjning som finns där när vi som mest behöver den. Vi ser vad som händer i Ukraina just nu, där landet släcks ned på grund av kriget. Den allra största säkerhetspolitiska risken är att inte ha en energiförsörjning som fungerar.

Anf. 29 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Sverige har haft kärnkraft under lång tid, men det har också funnits en plan för att den ska läggas ned. Nu har det även funnits ett arbete gällande slutförvar och hantering av de beräknade volymerna av den samlade kärnkraftsproduktionens radioaktiva avfall. Om det blir som den här regeringen vill, det vill säga att byggande av ny kärnkraft tvingas fram,

kommer det att rendera stora volymer radioaktivt avfall som det inte finns planering för gällande vare sig mellanlager eller slutförvar. Hur vill Liberalerna hantera det?

Anf. 30 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag vänder mig mot beskrivningen att det ska tvingas fram något energislag. Jag delar inte den problembeskrivningen.

Anf. 31 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Ibland när man lyssnar på den offentliga debatten i Sverige får man en känsla av att den globala upphettningen är något som pågår någon annanstans. Jag vet inte hur många debatter jag har lyssnat på i valrörelsen där klimatfrågan helt har uteblivit eller bara hanterats lite styvmoderligt under ett par minuter. Alternativt har det hänvisats till kärnkraften, som om den skulle lösa allt.

Det är som om det vore någon annans ansvar att hantera klimatfrågan, eller som om den över huvud taget inte existerade. Ändå var klimatet den fråga som oftast togs upp med mig när jag knackade dörr i valrörelsen, och många med mig. Det var den fråga som väckte mest engagemang ute hos svenska folket.

Klimatkrisen innebär fler naturkatastrofer i form av storm, torka, översvämning och hetta. Den driver på artdöden. Den skakar om jordbruket. Den skapar konflikter i världen. Den driver slutligen människor på flykt eller in i fattigdom. I diskussionerna är frågan många gånger ”Men vad händer i Sverige?” – som om dessa globala katastrofer skulle ske utanför vårt rike.

Jag är övertygad om att pandemin och kriget har övertygat svenska folket om att globala kriser också drabbar oss hemma i Sverige. Men för den som ändå inte är övertygad: Vi ser redan problem på svensk mark, och de kommer att bli övertygande tydliga. Det handlar om uttorkade brunnar, och det handlar om torra åkrar. Det handlar om fler nedbrända skogar, trots bättre teknik och bättre maskiner. Det handlar om nedblåsta ledningar, tomma skidliftar, dyrare kaffe och tomma varuhyllor i matbutikerna. Det handlar om krigsrapportering på nyheterna. Det handlar om svärmande myggor och invasiva arter. Då har jag bara nämnt lite av det som vi redan drabbas av och som vi kommer att se alltmer av.

Min bild är att svenska folket hänger med på detta. De följer och vet detta. Kunskapen är hög, idéerna är många och viljan att bidra är stor. Vi i Sverige tycker att klimatet är viktigt. Och våra europeiska grannar håller med: Nästan varannan europé anser att klimatet är EU:s viktigaste framtidsutmaning. En bred majoritet av EU:s medborgare står alltså bakom kraftigt ökade klimatambitioner.

Vi vet att det är bråttom att snabba på. Förra veckans rapport från Världsnaturfonden visar att nära 70 procent av alla ryggradsdjur har försvunnit på bara 50 år. Sommarens rapporter om extremtorka i Sydeuropa och kraftiga översvämningar i Pakistan visar klimatkrisens effekter – att den redan här och nu skapar

obeskrivliga katastrofer. Förra året slogs dessutom nya, dystra rekord när det gäller växthusgaser i atmosfären, havsnivåhöjningar och havsvattentemperaturer.

Fru talman! COP 26 i Glasgow innebar att Parisavtalets regelbok, bland annat gällande hur utsläppen ska räknas, äntligen färdigställdes. Det innebär att fler framsteg har gjorts, med nya löften om klimatneutralitet från USA, Kina och Indien.

Trots detta finns det uppskattningar att vi nu går mot 2,7 graders upphettning även om länderna skulle uppfylla dessa löften. Det räcker alltså inte. Till konferensen i Egypten i november måste vi skynda på. Den nyvalda svenska regeringen har här ett enormt ansvar att visa handlingskraft och visa, såväl vid konferensen i november som i EU och inför det svenska ordförandeskapet, att Sverige leder den här klimatomställningen.

(Applåder)

Anf. 32 ELSA WIDDING (SD):

Fru talman! Mitt under brinnande miljö- och klimatkris har Sverige inget miljödepartement. Så skrev en politiker på Twitter i går. "Miljö- och klimatkris" – de här begreppen behöver redas ut.

För övrigt anser jag att vi bör använda ordet "kris" med stor försiktighet, inte minst nu när Sverige befinner sig i en väldigt allvarlig energikris där många gamla som har ont om pengar och svårt att klara elräkningen snart måste gå till sängs tidigt för att slippa frysa. Det borde inte behövas. Vi vet vad som kan göras här och nu, på kort sikt. Utöver effektivisering och att spara på el handlar det om att snabbt öka kraftvärmeproduktionen, oavsett bränsle.

Påståendet att vi skulle befinna oss i en klimatkris anser jag saknar vetenskapligt stöd. Det gjorde vi senast på 1860-talet, när somrar uteblev eller blev så korta att man inte hann skörda.

Fru talman! Är det dåligt att starta upp ett oljekraftverk i Sverige? Självklart är det bra för dem som slipper frysa ihjäl i vinter. Men hur ser klimatet på saken? Det är inte nödvändigtvis dåligt – om vi slipper import av polsk och tysk kolkraft, får lägre transmissionsförluster och ökad svängmassa samt får större överföring från norr till söder av energi från vattenkraft och vindkraft.

Den så kallade klimatkrisen motiverar att enorma summor satsas på att minska utsläppen av koldioxid i Sverige och inom hela EU, samtidigt som alla dessa åtgärders påverkan på den globala temperaturen vid seklets slut är knappt mätbar. Om exempelvis Sverige minskar sina utsläpp till noll, från dagens 0,14 procent av de globala utsläppen, kommer temperaturen vid seklets slut – allt annat lika – enligt IPCC att sjunka med ynka 0,0027 grader, det vill säga ingenting. Allt vi gör inom klimatområdet är symbolpolitik. Självklart har vi goda avsikter att påverka andra länder, men våra ansträngningar kommer aldrig att kunna mätas som en temperaturpåverkan. Det är bra att förstå det.

År 1990 varnade FN:s klimatpanel IPCC, på mycket goda grunder, för att konsekvenserna för jordens klimat år 2100 skulle bli förödande om den exponentiella ökningen av koldioxidutsläpp fortsatte. Man varnade för koldioxid men också för freoner och andra växthusgaser. Den senaste stora rapporten från IPCC, år 2021, visar att den utveckling man befarade 1990 inte alls kommer att inträffa. Inte heller den utveckling man befarade i rapporten från 2013 anses längre sannolik. Världen går inte mot 100 gigaton koldioxid per år.

Varför fokuserar vi inte i stället på de mer akuta miljöfrågorna, där vi skulle kunna göra skillnad? Var är satsningarna på att minska miljögifter, läkemedelsrester och resistenta bakterier? Är det inte ett problem när billig, smutsig tillverkning i utvecklingsländer, resistenta bakterier och andra miljöproblem döljs och går helt under radarn? Det här sker trots ständigt återkommande rapporter och analyser som bekräftar det allvarliga läget med spridning och effekter av olika miljögifter och kemikalier i naturen och hos människan.

Slutsatsen är att alldeles för stora resurser läggs på utsläppsminskningar. Mer fokus och resurser måste i stället läggas på miljöfrågorna, där vi med fog kan tala om en global kris. Sedan måste det vara högsta prioritet att ingen ska behöva frysa ihjäl i vinter.

(Applåder)

Anf. 33 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Det är bedrövligt. Jag skäms. För 24 timmar sedan stod vi och lyssnade på Ulf Kristersson här i riksdagens kammare. Han talade vitt och brett om klimatarbetet och Parisavtalet. Och här står vi, 24 timmar eller en natt senare, och lyssnar på det största partiet i regeringsunderlaget, som rent ut sagt drar hela arbetet för att rädda vår planet i smutsen.

Fru talman! Jag ska hålla igen på känslorna lite grann. Men jag kan rekommendera ledamoten Elsa Widding att gå ut här på Mynttorget på fredag och lyssna på ungdomarna. Kan ledamoten se ungdomarna i ögonen och förklara för dem att vi inte har någon klimatkris? Det är våra barn, våra barnbarn och våra barnbarnsbarn som vill – och kräver – att vi här inne i Sveriges riksdag ska ta tag i det här.

(Applåder)

Anf. 34 ELSA WIDDING (SD) replik:

Fru talman! Jag är inte så van vid det här, så jag förstod inte riktigt frågan – om jag nu fick någon.

Jag kan bara säga att det är bra att läsa på. Jag har ägnat i princip all min tid sedan AR6, den senaste rapporten från IPCC, kom åt tillsammans med ett större antal professorer inom de grundvetenskaper som klimatkrisen bygger på analysera data och vad som faktiskt står i rapporterna. Jag kan därför säga att jag inte vet var jag ska börja. Men nu pratar inte du om extremväder; det kanske kommer senare.

När det gäller våra barn är det väldigt viktigt att vi förmedlar till dem vad vetenskapen säger, och ingenting annat. Det får vara slut på religionen.

(Applåder)

Anf. 35 MARKUS SELIN (S) replik:

Fru talman! Nu är forskningen så långt kommen – det visar IPCC-rapport efter IPCC-rapport – att vi nu är där. De sista som tvekar ryms i det sverigedemokratiska partiet i Sveriges riksdag, regeringsunderlag för moderater, liberaler och kristdemokrater. Så kallade Sverigevänner ger jag inte så mycket för, speciellt när de svänger sig vitt och brett med forskning och drar allt i smutsen.

Jag har en fråga: Varför ska man i så fall försätta sig i ett oljeberoende från piratstater?

Anf. 36 ELSA WIDDING (SD) replik:

Fru talman! Det jag försökte ge uttryck för i mitt anförande var att det viktigaste av allt är att folk överlever. Precis som föregående talare pratade om är det viktigaste av allt att vi får el. Jag försökte ge uttryck för att det inte med nödvändighet är som ni säger.

Koldioxidutsläppen är globala. Därför måste vi också se dem på det sättet, och därför menar jag att klimatmålen är kontraproduktiva. Det är inte självklart att det skulle vara sämre för klimatet att köra olja. Om ledamoten hade lyssnat hade han hört att det skulle betyda att vi under de timmar vi kör ett oljekraftverk skulle slippa importera kol, som släpper ut mer.

Anf. 37 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Välkommen, Elsa Widding, till Sveriges riksdag, och tack för det uppriktiga anförandet!

Nu förstår vi orsakerna till att Sverigedemokraterna har drivit fram en nedstängning av Miljödepartementet. Det blir fullt förståeligt när vi i intervju efter intervju hör Sverigedemokraterna stå och säga: Vi litar inte på Naturvårdsverket. Deras siffror stämmer inte, för vi har ingen global uppvärmning. Klimatförnekelsen är ju faktiskt total, så vi behöver inte diskutera det.

Sverigedemokraterna tror inte på att vi har en klimatkris, att temperaturerna i Sverige – särskilt i norr – har höjts under de senaste 50 åren och att det är koldioxidutsläpp från fossila bränslen som är orsaken. Det tror inte Sverigedemokraterna på. Sverigedemokraterna tror på att vi ska elda Karlshamnverket med iransk olja.

Anf. 38 ELSA WIDDING (SD) replik:

Fru talman! Vad var det Isak From sa att vi inte tror på? Jag kan tala om att enligt Copernicus databas har temperaturen mellan breddgraderna 40 och 90 nord under de senaste 42 åren stigit med 2 grader. Motsvarande siffra för 40 till 90 breddgrader syd är 0,08 över land och 0,00 över hav. Det är 0,14 grader enligt satellitdata sedan 1970-talet. Det är samma trend enligt andra mätningar i Hadcrut 5, ungefär 0,19. Jag förstår inte vad du pratar om.

Anf. 39 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Elsa Widding kanske inte förstod. Jag pratar om att Sverigedemokraterna förnekar det klimathot vi står inför och har drivit fram en regering som ska öka oljeberoendet och göra oss beroende av skurkstater.

Min fråga var om det var iransk olja som man särskilt vill komma åt, eller saudiarabisk. Eller vilken olja är det som Elsa Widding vill att vi ska elda med i Sverige?

Anf. 40 ELSA WIDDING (SD) replik:

Fru talman! Jag vill att människor ska slippa frysa ihjäl. Jag tycker att det är viktigare. Dessutom anser jag att olja inte nödvändigtvis är sämre för klimatet. Olja släpper ut mindre än kol, speciellt lignite – brunkol.

Anf. 41 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Elsa Widding sa att det är bra att läsa på. Det spelar också roll vad man läser. Jag kan bara konstatera att den granskande journalistiken har en massiv uppgift framför sig i att faktagranska vad som sägs i den här kammaren denna mandatperiod.

Vi befinner oss i en klimatkris. Konsekvenserna av det är ytterst allvarliga. Jag är fullständigt övertygad om att det inte finns en enda ledamot i den här riksdagen som vill att människor ska frysa i vinter. Det finns däremot mängder av lösningar för att se till att hela vår befolkning är varm och har rimliga elpriser.

Miljögifter, resistenta bakteriers spridning och kemikalier nämnde du också. Jag kan säga att nedläggningen av Miljödepartementet gör att vi varken kan hantera klimatkrisen eller de miljöproblem som du nämnde.

Anf. 42 ELSA WIDDING (SD) replik:

Fru talman! Det är ju väldigt bra om vi är överens om att vi har stora utmaningar när det gäller miljöfrågorna. Jag är helt övertygad om att vi kommer att klara dem, med eller utan ett miljödepartement. Det handlar om vad vi fokuserar på. Frågorna kommer inte att försvinna – självklart inte. Jag gjorde en jämförelse och menar att vi här verkligen har något vi kan styra och påverka.

Vad gäller att läsa på är jag nog en av de mer pålästa i den här kammaren.

Jag har en fråga till Elin Söderberg. Hur många timmar har du ägnat åt Assessment Report 6 från IPCC?

Anf. 43 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag har ägnat väldigt många timmar åt olika IPCC-rapporter. Jag noterar att i Tidöavtalet och regeringsförklaringen nämndes att staten ska hålla på med kärnverksamhet. Det nämndes också att bara *en* myndighet ska få vara part i tillståndsärenden och att man ska införa ett tjänstemannaansvar som riskerar att göra experter mer försiktiga och rädda.

Nedläggningen av Miljödepartementet och den här typen av åtgärder kommer att göra att vi inte kan hantera miljöproblemen, som ni tycker är viktiga. Hur har Elsa Widding tänkt att det ska gå ihop?

Anf. 44 ELSA WIDDING (SD) replik:

Fru talman! Jag är helt övertygad om att mitt parti kommer att ta de här frågorna på stort allvar och driva dem. Jag hoppas att vi blir det nya miljöpartiet för Sverige.

Anf. 45 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Vi har förstått att SD i mångt och mycket är de sociala ingenjörerna bakom regeringen och därmed den nya maktfaktorn i Sverige i dag – egentligen de som i störst utsträckning styr Sverige. Därför är det väldigt relevant att ta reda på vad ni tycker om klimatpolitiken och att ni verkligen är pålästa och driver på.

Elsa Widding uppehåller sig mycket vid detta med att frysa ihjäl. Där är vi helt överens. Det är ingen som ska frysa ihjäl. Vi har alla ett starkt patos för att se till att ha en god uppvärmning och att arbeta med energipolitiken på ett tillfredsställande sätt. Men det vi pratar mycket om i dag handlar ju om huruvida det ska bli hett och vi därmed får fler som dör på grund av hettan.

Den största dödaaren i dag när det gäller olika temperaturer är hettan, också i Europa. De som dör i Sverige och i EU i dag dör på grund av att det är för varmt. Det handlar framför allt om de äldre och de sjuka. Därför vill jag veta vad Sverigedemokraterna vill göra för att minska den globala upphettningen.

Anf. 46 ELSA WIDDING (SD) replik:

Fru talman! Det är helt rätt: När det gäller extremväder är egentligen det enda som det finns statistiska bevis för att värmeböljorna blir lite varmare. Men variansen har inte förändrats. Också kylan blir mindre kall, om man kan uttrycka sig på det sättet, vilket betyder att det är väsentligt färre som dör av kyla i dag. På totalen är det alltså, om man nu kan prata i sådana ordalag, någonting positivt som har hänt. Det är fruktansvärt att människor behöver dö av hetta, men det är väldigt bra att så många färre nu dör av kyla. Det är väl mitt svar.

Anf. 47 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag skulle ändå gärna vilja veta vad Sverigedemokraterna gör för att minska den globala upphettningen, nu när ni har så väldigt mycket makt i era händer.

Vi står inför ett klimattoppmöte i november i Egypten. I morgon fattar Europaparlamentet beslut om en resolution med ett antal väldigt skarpa punkter. Bland annat gäller det att säkra de 100 miljarder US-dollar som utvecklingsländerna behöver och som handlar om ett antal åtaganden för länderna. Jag vill därför höra vad ni har för planer där.

Anf. 48 ELSA WIDDING (SD) replik:

Fru talman! Jag personligen – jag kan inte prata för mitt parti ännu – anser att det bästa vi kan göra är att se till att hjälpa de fattiga länderna att finansiera bra kolkraftverk för att ta dem ur fattigdomen. Då ska det vara kolkraftverk med hög verkningsgrad. Annars kommer de att bygga kolkraftverk med låg verkningsgrad som släpper ut mer svavel, mer kväve och betydligt mer koldioxid.

Att lyfta människor ur fattigdom är egentligen det som skiljer de olika scenarierna åt vid seklets slut. Det handlar om hur många vi är vid seklets slut, tyvärr.

Anf. 49 THOMAS RAGNARSSON (M):

Fru talman! Vi i Sverige är bortskämda när det gäller tillgången och kvaliteten på vatten. Tyvärr ser vi globalt en alltmer tilltagande brist på dricksvatten, och denna brist kommer också närmare vårt land. Vi har i dag kommuner som har svårt att försörja sina invånare och sin industri med vatten i tillräcklig mängd, och det är nog så att detta kommer att bli alltmer vanligt.

Kommunerna har i dag ett ansvar för att säkerställa sina vattentillgångar, men det känns som om det kommer ganska långt ned på prioriteringslistan. Man är ganska nöjd med att det kommer vatten av god kvalitet när vi vrider på kranen, men det saknas robusta system med redundans i de flesta kommunerna.

Detta är genomgripande inom flera områden. Vi har levt och lever i ett fantastiskt land som inte haft krig på över 200 år. Detta har invagat oss i en falsk trygghet, där vi successivt har sänkt garden. Därför saknar vi i dag beredskap för att hantera kriser och plötsliga händelser.

Ett förändrat klimat med mer extremt väder som hundraårsregn, långvarig torka och vintermånader som inte ger den nederbörd som skulle behövas leder sakta men säkert till minskad tillgång på vatten i våra grundvattendepåer, vilket i sin tur leder till att kommuner allt tidigare behöver sätta in åtgärder såsom bevattningsförbud och hot om ransonering.

Havs- och vattenmyndigheten har föreslagit regeringen att skapa en nationell vattenstrategi för att belysa så många aspekter som möjligt när det gäller vatten. Jag tror att detta vore väldigt klokt, dels för att vi skapar en beredskap för olika scenarier kring vatten, dels för att regioner och kommuner skulle ha ett gemensamt styrdokument att utgå ifrån när man skapar sina egna strategier.

En del är tillgången på vatten. Den andra delen är förbrukningen. Därför behöver vi öka forskningen kring vattenfrågor och inte bara belysa det naturvetenskapliga perspektivet utan också titta på teknik, innovation och de sociala dimensionerna i olika tvärvetenskapliga studier.

Om man studerar grundvattennivåerna kan man se att de djupa grundvattendepåerna inte återställs i samma takt som vi förbrukar vatten, vilket över tid kommer att leda till en utarmning av de depåer som finns. Med tanke på det osäkra omvärldsläget behöver vi öka robustheten i dricksvattensystemet genom

reservkraft vid elbortfall och sammankoppling av vattensystem mellan kommuner och regioner. Tillgång på dricksvatten är helt avgörande för ett samhälles överlevnad och därför ett av de mest prioriterade områdena när vi ska stärka den civila beredskapen.

Fru talman! Framtidens konflikthärdar kommer att handla om vatten. Därför är det viktigt att vi säkerställer de tillgångar som finns i vårt land och skapar politisk konsensus i hur vi ska arbeta med frågan framöver. (Applåder)

Anf. 50 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Välkommen till Sveriges riksdag, Thomas Ragnarsson!

Jag vill ändå tacka Thomas för hans anförande. Jag tycker att det var riktigt bra. Efter det föregående replikskiftet var det också uppriskande att få lite sans och balans i debatten.

I regeringsförklaringen saknade jag tyvärr kommuner, regioner och vattenförsörjning. Vi ser alltså med hoppfullhet fram emot att Thomas Ragnarsson ska driva på i de frågorna så att vi, till exempel när budgeten läggs fram, får se insatser för att kommunerna och regionerna ska kunna klara vattenförsörjningen. Den frågan är jätteviktig.

Anf. 51 THOMAS RAGNARSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Isak, för välkommandet!

Jag tror att vi alla ser förändringarna när det gäller vår vattenförsörjning. Det är komplexa frågor.

Just denna fråga är oerhört viktig för ett samhälles utveckling och uppbyggnad. Det vill nog till att vi samarbetar och slår våra kloka skallar ihop och försöker driva frågan framåt. Jag ser fram emot att jobba med de här frågorna. Detta är en viktig fråga för mig.

Jag saknar ofta att vi vågar diskutera de målkonflikter som finns när det gäller de behov som finns i samhället.

Anf. 52 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Så är det utan tvekan. Särskilt sydöstra Sverige har en jättestor utmaning när det gäller just klimatförändringar och torka. Om vi ska klara vattenförsörjningen och livsmedelsproduktionen behöver vi säkerställa att vi har grundvatten på plats när vi behöver det. Vi behöver ta vara på regnvattnet på ett helt annat sätt.

Jag önskar Thomas Ragnarsson lycka till i hans arbete med den här regeringen.

Anf. 53 THOMAS RAGNARSSON (M) replik:

Fru talman! En av de viktigaste vattenfrågorna är just att skapa redundans i systemen. Det saknar vi i dag. Vi är väldigt nöjda med att det kommer vatten när vi vrider på kranen. Men om det händer något med den primära vattenkällan har vi inte ett system där vi kan vrida på en kran för att det ska komma vatten från ett annat ställe. Det är i allra högsta grad civil beredskap för mig.

Anf. 54 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Den 4 juli besökte jag lantbrukaren Lars Paulson på Kvarngården strax utanför Långås i Halland. Det är en gård som går före i den gröna omställningen. När jag var där väntade han på leverans av Sveriges första biogastraktor, som kommer att drivas av gas producerad på den egna gården. Gården producerar även gas till gårdens elförsörjning, till en lokal gasstation och till det nationella gasnätet. Kvarngården är ett bra exempel på hur de gröna näringarna är drivande i omställningen mot ett klimatsmart samhälle. Och i Halland har vi gott om företag i de gröna näringarna.

Fru talman! Om jag får skryta lite sysselsätter de gröna näringarna faktiskt omkring 13 000 personer i Halland. Det är viktigt inte bara för produktion av livsmedel och skogsprodukter utan i lika hög grad för den gröna omställningen. Vi behöver ta vara på de resurser som lantbruk och skogsbruk ger om vi ska klara av klimatutmaningen. Klimatutmaningen är trots allt vår tids största ödesfråga.

Tyvärr, fru talman, märktes inte detta i den regeringsförklaring som statsministern läste upp i kammaren i går. Tvärtom reducerades klimatfrågorna återigen till att handla om ny kärnkraft i en oviss framtid, medan förslag om att kraftigt öka koldioxidutsläppen genom minskad reduktionsplikt var desto tydligare. Vi fick alltså en politik för ökade i stället för minskade utsläpp.

Landsbygden och de gröna näringarna behandlades också styvmoderligt. Inte minst var det otidligt vad regeringen vill med det svenska skogsbruket.

Fru talman! Om vi ska klara klimatutmaningen måste vi slå fast att de gröna näringarna spelar en avgörande roll i den gröna omställningen. Det är de växande grödorna som binder koldioxid i både det korta och det långa perspektivet. Därför är det både smart och viktigt med ett aktivt jord- och skogsbruk ur ren klimatsynpunkt. Dessutom är de produkter som kommer från åkrarna och skogen klimatsmarta. Det är därifrån vi får närproducerade och hållbara livsmedel. Det är därifrån vi får biogas, biodrivmedel och biobränsle. Det är därifrån vi får fossilfritt byggmaterial till hus och konstruktioner.

När vi har de här möjligheterna håller det inte att bedriva en politik som motverkar den gröna omställningen. Sverige har varit en föregångare genom att öka andelen biodrivmedel, och vi har alla förutsättningar för att även öka den inhemska produktionen. Tyvärr går regeringen nu i motsatt riktning, vilket är till skada för svensk skogsindustri och för svenska arbetstillfällen men framför allt för klimatet. Sverige behöver mer biodrivmedel, inte mindre.

Vidare behöver vi vara tydliga med att vi behöver öka, inte minska, användningen av skogsprodukter. Även den ambitionen saknades tyvärr i regeringsförklaringen. I Halland har vi omkring 10 000 enskilda skogsägare. Det handlar ofta om familjeskogsbruk som har drivits i generationer. De behöver få fortsatt goda villkor.

Fru talman! Jag går åter till Lars Paulson på Kvarngården. Han är en bra representant för de gröna näringarna, som förser hallänningarna med närproducerade livsmedel, som håller landskapet öppet, som bidrar till den biologiska mångfalden och som vill gå före i den gröna omställningen. Självklart ska han och alla andra inom dessa näringar kunna förvänta sig att Sveriges riksdag och den nytillträdde regeringen också ser värdet i det de gör på våra landsbygder.
(Applåder)

Anf. 55 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Kammaren har alltså röstat fram Ulf Kristersson som statsminister i Jimmie Åkessons regering. Som grund för detta regeringsupplägg ligger Tidölagets överenskommelse för Sverige: slottsavtalet. Att det är Sverigedemokraternas regering är tydligt när man läser slottsavtalet. Det är en djupt högerkonservativ, på gränsen till auktoritär, politik som präglar Tidölagets politiska projekt.

Det kanske mest anmärkningsvärda är dock den totala avsaknaden av miljö- och klimatpolitiska förslag. Vi ser tvärtom utspel om stopp för nya stambanor, stopp för utbyggnad av havsbaserad vindkraft och stopp för reduceringsplikten. Det är åtgärder som är skadliga för klimatomställningen och för vår miljö men också för svensk ekonomi.

Stora samhällsprojekt som ny infrastruktur i kommunikationer och elförsörjning är frågor som måste hanteras långsiktigt och med förnuft och respekt för medborgarnas pengar. Inget av detta uppvisas av Tidölagets partier.

Fru talman! Vi socialdemokrater står fast vid Sveriges tidigare ambition om att vårt land ska bli världens första fossilfria välfärdsnation. Det är en ambition som förpliktar. Alltsedan valet 2014 har vi upprättat en struktur för klimatarbetet med ett klimatpolitiskt ramverk, klimatmål, klimatlagen och Klimatpolitiska rådet. Inom ramen för den överenskommelse som slöts i den parlamentariska Miljömålsberedningen har näringsliv och samhälle de långsiktiga förutsättningarna för att genomföra den omställning som krävs för att lösa klimatutmaningen.

Sverigedemokraternas regering ska nu återkomma till riksdagen med en klimatpolitisk handlingsplan, som bland annat ska redovisa hur de har tänkt att Sverige ska nå klimatmålen. Men i dag vet vi redan konsekvenserna för våra miljö- och klimatmål. Under gårdagens regeringsförklaring framgick det tydligt att det inte kommer att finnas något miljödepartement i Sverigedemokraternas regering. För första gången på 35 år finns det inget miljödepartement i Sverige. Det går inte att få en tydligare beskrivning av hur lågt denna regering värderar miljö och klimat.

Med de besked vi redan fått avseende reduktionsplikten har Tidölaget inte bara kraftigt försvärat transportsektorns omställning. Detta äventyrar även svenskt skogsbruk, som redan är satt under stark press från EU. Det riskerar också att stärka Sveriges beroende av utländsk olja i en tid då självförsörjning av energi och

livsmedel är av högsta säkerhetspolitiska prioritet. Faktum är, fru talman, att när man vänder upp och ned och skakar på Jimmie Åkessons klimatpaket till svenska folket är det enda som trillar ut en papperslapp som det står ”Ny kärnkraft” på.

Fru talman! Jag gillar billig el och har ingen särskild förkärlek för något visst kraftslag. Men ”ny kärnkraft” lär inte vara särskilt ny, eller så är det något som Sverige kanske kan få glädje av om 10–15 år. Om Tidölaget i stället för att upphöja kärnkraften till ideologi hade haft svenska hushålls och företags bästa för ögonen hade man fortsatt att satsa på det som kan ge mest energi till lägst pris på kortast tid, och det är havsbaserad vindkraft. I stället lägger man krokben för alla de havsbaserade vindkraftsprojekt som nu ligger som ansökningar hos Svenska kraftnät under förevändningen att alla kraftslag ska bära sina egna kostnader. Men att ge snabbspår i tillståndsprocessen till enbart kärnkraften kan knappast kallas teknikneutralt.

Fru talman! Jag hoppas faktiskt att jag har fel när jag tvivlar på att Tidölagets politiska projekt ens som ambition kommer att leva upp till Sveriges åtaganden enligt Parisavtalet. Det återstår att se, men av det jag har sett hittills, fru talman, är jag inte imponerad.
(Applåder)

Anf. 56 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! I dag under vår allmänpolitiska debatt tänker jag tala om vår svenska skog och skogens viktiga roll i klimatomställningen och för jobben. I den gröna omställningen har skogen, vårt gröna guld, en viktig roll.

Jag kommer själv från Västernorrland, som är ett av våra viktiga skogslän. Sverige är ett stolt skogsland. Skogen byggde vårt lands välstånd och kommer att vara viktig för jobben och välfärden även i framtiden. Jag kan dock konstatera att skogen och skogslänen inte tycks vara lika viktiga för vår nyvalda statsminister, med tanke på att skogen inte nämns en enda gång i det så kallade slottsavtalet och dessutom ingen av våra nyvalda ministrar bor norr om Dalälven.

Fru talman! Det är aktiva och engagerade skogsägare som skapar växande skogar. Det krävs långsiktigt planerande och arbete av skogsägare. Det ska planteras, röjas, gallras och sedan röjas och gallras igen. Stigar ska underhållas, vattenkällor ska bevaras, det ska jagas och bedrivs viltvård och så vidare.

Vi behöver helt klart en tydlig, långsiktig och förutsägbar skogspolitik som vilar på de två jämställda målen brukande och bevarande. Vi ska också värna den svenska skogspolitikens oberoende. När skog ska skyddas ska det ske med frivilligheten som grund och med en starkt äganderätt samt med nya och utvecklade skydds- och ersättningsformer.

Men vi måste ha en balans i brukande och bevarande. Vi behöver ett aktivt brukande i våra växande skogar för att kunna ställa om samhället, ersätta fossilbaserade produkter och skapa jobb. Vi behöver samtidigt bevara skyddsvärd skog för att säkerställa viktiga miljövärden.

När jag var ung och sökte sommarjobb var ett av de populäraste jobben att sätta skogsplantor. De som jobbade med det tjänade riktigt bra. I dag är det i stort sett uteslutande utländsk arbetskraft som röjer och planterar i våra skogar. Man kan fundera på varför det är så, för det finns kunskap och arbetare här i landet. Kan det kanske bero på viljan att betala?

Frågan om jobb kopplade till skogen är betydelsefull. För att vi ska ha skoglig kompetens i framtiden krävs det att vi börjar från grunden och utbildar ungdomar och arbetslösa, så att de ska kunna ta alla de skogsjobb som finns på framför allt landsbygden, dessutom till normala svenska ingångslöner. Arbetskraftsinvandring ska bara tillåtas när personer som kan utföra jobbet inte går att hitta här i Sverige.

Fru talman! Skogen är avgörande för Sveriges utveckling. Vi har en unik resurs i skogen – för klimatomställningen, för jobb och för hållbar tillväxt. Vi socialdemokrater vill se en växande svensk bioekonomi. Sverige har en outnyttjad potential i restprodukter från jord- och skogsbruket som kan användas för produktion av förnybara drivmedel. Vi vill se bränsle tillverkat från svensk skog i våra tankar i stället för olja från Putin. Vi vill se ett ökat trähusbyggande och förstärka innovationerna kring skogen. Med skogens resurser har vi möjlighet att öka takten i klimatomställningen för fler jobb i hela landet och stärka vår försörjningsförmåga.

(Applåder)

Anf. 57 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! I dag tänkte jag passa på att berätta om en svensk stolthet. SSAB är i dag en dramatisk utsläppare av koldioxid. SSAB:s avancerade stålproduktion ger omfattande negativ miljöpåverkan. Men den nya svenska tekniken för att producera stål kommer att vända verkligheten 180 grader och bli ett miljöföredöme. Koldioxidutsläppen i Sverige kommer att minska med 10 procent, vilket är en stor framgång i kampen för bättre miljö. Hybrit betyder att man kan framställa stål utan kol, men det kräver mycket stora mängder elektricitet. Mer el kräver nya kraftledningar.

Företagen skapar konkurrenskraft genom att gå före i klimatomställningen. Det gynnar inte bara företagen utan hela Sverige som samhälle. Detta är något som många andra länder tittar på och vill ta efter. Oxelösund är först ut inom SSAB med att ställa om till hållbar produktion. Koldioxidutsläppen i Oxelösund minskar med över 80 procent. Målet är att Oxelösund ska bli först i världen med att leverera fossilfritt stål, och det redan 2026.

Förra veckan kom ett viktigt beslut. Energimarknadsinspektionen gav sitt godkännande till en ny luftburen ledning baserat på att ledningsnätet behöver vara säkert, tillförlitligt och effektivt. Nu är det viktigt att myndigheter och domstolar hanterar ärendet och överklagandeprocessen effektivt och skyndsamt.

Fru talman! Socialdemokraternas gröna dröm är röd och industriell. Vi behöver ställa om vårt samhälle snabbare om vi ska klara klimathotet. Industrin är en

del av lösningen, inte problemet. Industrin var ryggraden när vi byggde folkhemmet och välfärden. Nu ska vi använda industrin för en klimatomställning som kan bidra till tillväxt och utveckling och skapa nya jobb i hela Sverige. Den svenska industrin ska vara världsledande i klimatomställningen. Reinfeldt påstod en gång i tiden under den förra borgerliga regeringsmakten att svensk industri i stort sett var borta. Så är det inte.

SSAB:s och hela Sveriges basindustris gröna omställning har en revolutionerad betydelse för klimatet men också under en lång tid framöver för konkurrenskraften. Det handlar om tusentals jobb. SSAB:s omställning i Oxelösund är i stort behov av en kraftledning för den elförsörjning som den koldioxidfria stålproduktionen kräver, och den behövs redan nu.

Fru talman! Det handlar om klimatet, jobben och den gröna omställningen för hela Sverige.

(Applåder)

Migration och integration

Anf. 58 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Efter två mandatperioder med socialdemokratisk regering står sig svensk arbetsmarknad stark. Det är 450 000 fler som har ett arbete att gå till i dag jämfört med 2014, och tiden det tar för en nyanländ att komma i arbete har kortats avsevärt. Efter pandemin och de effekter som den hade på arbetslösheten har svensk arbetsmarknad återhämtat sig väldigt snabbt. Det är mycket tack vare regeringens fokus på att skydda svenska jobb och företag.

Vi har i dag lägre arbetslöshet än före pandemin. Långtidsarbetslösheten sjunker. Men i tider av nedgång i ekonomin och ökad arbetslöshet riskerar vi att fortsatt ha alltför många som står utan jobb och egen försörjning alltför länge. Fler behöver komma snabbare i arbete, särskilt bland utrikes födda kvinnor där arbetslösheten i dag är högst.

Flera viktiga reformer har genomförts för att få fler i arbete och korta etableringstiden för utrikes födda. Vi lade om etableringsprogrammet till att bli ett arbetsmarknadsprogram bland alla andra med samma krav på den som är arbetssökande.

Begränsning av föräldraledighet, avskaffande av vårdnadsbidrag och införande av extratjänster har flyttat utrikesfödda kvinnor närmare arbetsmarknaden. Bosättningslagen har skapat ett jämnare fördelat ansvar mellan kommuner och bidragit till en snabbare etablering på arbetsmarknaden.

Fru talman! Höga krav behöver ställas på den som står utan jobb att göra sig anställbar och göra egna ansträngningar. Därför är språkplikt, aktivitetskrav och utbildningsplikten viktiga. Men att ensidigt ställa krav kommer inte att göra människor anställbara. Bredvid krav krävs en aktiv arbetsmarknadspolitik med tillräckliga resurser för att kunna stödja individen på det sätt som just hon behöver.

Stödet ska finnas där det behövs som mest. Därför gav den socialdemokratiska regeringen Arbetsförmedlingen i uppdrag att stärka stödet till de

långtidsarbetslösa, särskilt i de socioekonomiskt mest utsatta områdena.

Om man som jag tror att en aktiv arbetsmarknads- politik är det bästa verktyget för att få fler i arbete och för förbättrad integration finns det i och med regerings- skiftet anledning till oro.

Högerregeringens slottsavtal är fullt av högre krav och sänkta ersättningar. Men jag skulle säga att det är helt utan verkningsfulla insatser för en bättre integrat- ion.

M, KD och SD är ansvariga för de kraftiga ned- skärningar av arbetsmarknadsinsatser och anslag som tvingade Arbetsförmedlingen att stänga flertalet kon- tor runt om i landet. De har stoppat extratjänster som varit viktiga för utrikesfödda kvinnor att ta sig närmare arbetsmarknaden.

Regeringspartierna har när de haft möjlighet inte prioriterat åtgärder för att bryta segregationen eller stödja utrikes föddas etablering. Efter att ha läst höger- regeringens slottsavtal är det lätt att dra slutsatsen att de kommer att fortsätta på den inslagna vägen.

Vi har ett stort behov av att rusta oss för att möta kommande kriser. I stället riskerar vi en nedmontering av arbetsmarknadspolitiken. Olika insatser behövs för att människor är olika. Ett smalare och begränsat utbud av arbetsmarknadsinsatser riskerar att parkera männi- skor utanför, utan jobb och egen försörjning.

Skuldbeläggande av människor och sänkta ersätt- ningar kommer inte att förbättra integrationen. Det görs genom att man är villig att se människors pot- ential, ställa krav och ge lika mycket stöd som man ställer krav. Det är vad de behöver för att ta sig in på arbetsmarknaden. Då krävs en aktiv arbetsmarknads- politik.

(Applåder)

Anf. 59 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! I dag beviljar många kommuner runt om i Sverige ekonomiskt bistånd till illegala migranter. Det innebär att skattemedel som hårt arbetande svens- kar har betalat in finansierar uppehållet för migranter som inte ens har tillstånd att befinna sig i Sverige. Det innebär även att hela den myndighetsprocess som finns om prövningen av ansökan om uppehållstillstånd ifrå- gasätts av vissa kommuner.

Efter att Migrationsverket genomfört sin utredning och gjort bedömningen att en migrant inte ska vistas i Sverige, och efter att migranten i fråga fått en möjlig- het att överklaga till migrationsdomstolen, börjar vissa kommuner betala för dessa illegala migranternas uppe- hålle i Sverige.

Man undrar varför. De har ju fått en rättvis och grundlig prövning. De myndigheter som har fått ansva- ret att göra dessa prövningar har kommit fram till att dessa människor inte ska befinna sig i Sverige utan ska utvisas. Ändå har vi kommuner som gör en annan be- dömning.

Dessa kommuner gör bedömningen att det är kom- munens uppgift att möjliggöra för illegala migranter att stanna kvar i Sverige. Detta kan ske eftersom vi i

dag har en socialtjänstlag som ger socialnämnden i en viss kommun utrymme att genom ett politiskt beslut även betala ut ekonomiskt bistånd till illegala migran- ter.

Högsta förvaltningsdomstolen har slagit fast att det inte finns någon skyldighet för kommuner att ge eko- nomiskt bistånd till den som får avslag på asylansökan och håller sig undan för att undgå en avvisning eller utvisning. Ekonomiskt bistånd behöver inte heller be- talas ut till dessa illegala migranter för att undgå en akut nödsituation.

Det är därmed inte lagstadgat att illegala migranter ska beviljas ekonomiskt bistånd. Vi har kommunpoli- tiker som använder en lucka i socialtjänstlagen för att underminera de beslut som Migrationsverket och mi- grationsdomstolar har tagit. I Malmö är det även så att de illegala migranter som råkar ha barn får ett boende bekostat av kommunen.

Fru talman! När svenskar betalar skatt gör de det i tron på att dessa skattemedel ska finansiera tjänster som tillgodoser essentiella behov i samhället: trygghet, äldreomsorg, utbildning för barn och ungdomar, infra- struktur för att hålla ihop vårt land, ett fungerande rättsväsen, ett försvar som försvarar vår frihet och många andra investeringar som är viktiga för ett land.

Det är inte många som förväntar sig att deras skattemedel ska betalas ut till illegala migranter som inte ens har tillstånd att vistas i Sverige. Denna försam- ling, denna riksdag, måste verka för att stänga de ut- rymmen i rådande lagstiftning som tillåter kommunpoli- tiker att ge ekonomiskt bistånd till illegala migranter. Det enda illegala migranter ska få av svenska myndig- heter är en biljett hem.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Hellsborn (SD).

Anf. 60 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt logiken hos Sve- rigedemokraterna. Först och främst är ingen människa illegal. Det får jag klargöra för ledamoten här.

Man vill alltså göra livet mycket svårare för dem som är här än det som de har flytt ifrån helt enkelt. Man måste nog göra väldigt mycket med Sverige om man ska göra det som det är i världens farligaste land Af- ghanistan, det krigsdrabbade Syrien eller förtryckarre- gimens Eritrea. Det är vad människor har flytt ifrån.

Min fråga är: Ska du göra Sverige lika dåligt? Det är den logiken som kommer fram här. Det som kom- mer fram här är en politik som har prövats flera steg och alltid med samma resultat, nämligen att utsattheten ökar. Det går inte heller att utvisa människor hur som helst. Vi följer internationella konventioner. Då är det helt självklart att barn måste kunna få tak över huvudet och något slags försörjning när de är här. De går inte heller att utvisa. Det ansvaret ska vi ta.

Anf. 61 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)
replik:

Fru talman! De människor som vistas i Sverige utan tillstånd befinner sig här illegalt; de är illegala migranter. Det är så allmänheten uppfattar det: De som befinner sig här illegalt är illegala migranter.

När det gäller barn – det är inte bra för barn att vistas i Sverige illegalt. Det är inte bra för barn att leva ett underjordiskt liv bara för att deras föräldrar vill befinna sig i Sverige illegalt. Detta måste vi absolut göra något åt.

Sedan tycker jag att socialtjänsten faktiskt borde titta på fall där man vistas här illegalt med barn och se om barnet ens ska vistas hos föräldrarna. Hur kan man offra sitt barns säkerhet och välmående genom att vistas i Sverige illegalt och tvinga barnet till ett underjordiskt liv här?

Anf. 62 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Ledamoten svarar inte på min fråga om han vill göra Sverige till världens farligaste land, som Afghanistan.

Det går ju inte att verkställa de här utvisningarna. Sverige är en demokrati. Vi följer internationella konventioner. Människor kan vara statslösa; de går inte att utvisa och hamnar i limbo. Man kan riskera tortyr och får inte utvisas.

Så min fråga till dig är: Ska den här regeringen skriva avtal med exempelvis talibanerna, världens främsta folkmördare? Är det dem ni vill skriva avtal med för att kunna utvisa människor till Afghanistan? Svara gärna på det, tack!

Anf. 63 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)
replik:

Fru talman! Tony Haddou måste inse att många reagerar negativt när de får veta att kommuner har utrymme att bevilja ekonomiskt bistånd som kommer från våra hårt arbetande skattebetalare till personer i Sverige som befinner sig här illegalt. Det är också ett faktum att illegala migranter i dag fungerar som arbetskraft åt den illegala ekonomin, som ständigt växer på grund av denna arbetskraft.

Anf. 64 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till ledamoten som berör integrationspolitiken. Slottsavtalet är väldigt ospecifikt när det gäller frågan om integration och nyanländas etablering på arbetsmarknaden. SD har ju tidigare velat stryka i princip hela den aktiva arbetsmarknadspolitiken eftersom de anser att den utgör en dold invandringskostnad.

Vad kan vi då förvänta oss nu med den nya regeringen, med Sverigedemokraterna som det största partiet i regeringsunderlaget? Kommer ni att fortsätta på den inslagna vägen med nedskärningar, eller hur blir det?

Anf. 65 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)
replik:

Fru talman! Ledamoten ställer en fråga som borde riktas till regeringen eller ett statsråd som faktiskt har ansvar för integrationsfrågorna. Det jag kan säga är att illegala migranter aldrig kan integreras i vårt samhälle eftersom de inte har tillstånd att vara här, för att beröra det jag pratade om.

Av det jag läst av Tidöavtalet framgår att det finns förslag om en kravfylld integration, där människor på riktigt blir en del av samhället så att vi inte får utanförskapsområden som Rosengård i Malmö och alla de andra utanförskapsområden som Socialdemokraterna har varit med och skapat genom åren, genom en oansvarig invandringspolitik och en icke-existerande integrationspolitik. Det finns förslag om en kravfylld integrationspolitik så att man får bli en del av den svenska kulturen, lära sig svenska språket och bli en del av Sverige på riktigt.

Anf. 66 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Vi är ganska överens om att vi behöver ställa krav och se till så att människor blir en del av samhället, särskilt genom att vara delaktiga på arbetsmarknaden.

Ledamoten vägrar att svara på frågan eftersom den borde riktas till regeringen, men jag riktar frågan till det parti som är det största och faktiskt styr regeringens politik i väldigt stor utsträckning. Jag tycker att ni, precis som Sverigedemokraternas partiledare säger, måste ta ansvar för hela politiken.

Anf. 67 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)
replik:

Fru talman! Jag besvarade ledamotens fråga genom att berätta om de förslag gällande integration som finns i Tidöavtalet.

Men vi är inte överens. När Socialdemokraterna hade makten hade vi knappt någon integrationspolitik, och det vi fick var utanförskapsområden där människor lever i parallella samhällssystem. Ni hade ingen integrationspolitik från Socialdemokraternas sida.

Anf. 68 OLIVER ROSENGREN (M):

Fru talman! Att vara Sveriges arbetarparti förpliktar till att vara en röst för alla som arbetar, alla som har arbetat och alla som vill arbeta. Vi lovar därför att du ska kunna leva på din lön eller pension, att arbete ska löna sig mer än bidrag och att alla som kan arbeta också ska arbeta. I Växjö kallade vi detta för Växjölöftet. Nu kan vi äntligen få Sverigelöftet. Tidöavtalet är ett problemlösarprogram med en genomgripande bidragsreform som en grundbult.

Ett jobb är egen inkomst, trygghet och gemenskap. Men det är också ansträngning. Vårt samhälle blir starkt av människors slit, flit och tillit till varandra. Trots detta ska det vara mer bekvämt att arbeta än att inte göra det. Krav är att bry sig.

Arbetslösa ska utbilda sig, lära sig svenska, delta i praktik och söka jobb på heltid för att få bidrag.

Aktivitetskravet ska enligt Tidöavtalet också kunna omfatta samhällsnyttiga insatser.

Fru talman! Det ska aldrig löna sig mer att leva på bidrag än att arbeta. Därför behövs ett bidragstak och sänkt skatt på arbete.

Bidrag ska gå till behövande, inte till bedragare. Därför behövs bättre kontroll – en bidragsmyndighet som sköter utbetalningarna och ett bidragskonto som hindrar stapling och minskar risken för fusk eller felaktigheter. En nationell folkräkning, återkallande av samordningsnummer och förbud mot Malmöbidrag, alltså att kommuner kan betala ut socialbidrag till människor som är i landet illegalt, ska tillsammans med aktivitetskrav mot svartjobb och hembesök ta tillbaka 20 miljarder skattekronor från bedragarna – till välfärden, tryggheten och plånboken för skötsamma svenskar.

Gör din plikt, kräv din rätt – i den ordningen – har byggt vårt land. Tidöavtalet innehåller viktiga reformer för att få ordning på invandringen och stärka kvalificeringsprincipen i välfärden.

Asylsökande bör bo och delta i aktiviteter på transitcenter. Det underlättar återvändandet för dem som får nej, och det underlättar etableringen för dem som får ja. Under etableringen ska det ställas krav på motprestation för både boende och bidrag. En obligatorisk samhällsorientering med nationell kursplan och kunskapsprov – Sverigeintroduktion, som vi kallade det i Växjö – är en annan viktig reform i Tidöavtalet.

Fru talman! Arbetslinjen är lägerelden i det goda samhället. Alla har inte en trygg familj eller bra barnomsvänner, men alla ska kunna få en riktigt fin arbetskamrat.

Där på verkstadsgolvet möts Ahmed och Simon. De kanske inte alltid har samma matlåda, men de hittar riktigt bra rutiner för att byta däck snabbt tillsammans. Det visar sig att de håller med varandra om att dieselpriiserna är för höga – och ja, nu ska vi faktiskt ändra på det – men kanske inte om vem som har bäst musiksmak. Och det kan man väl leva med.

Där på verkstadsgolvet löser de många problem, inte bara för kunderna eller för varandra, utan också för samhället. På jobbet lär sig människor svenska, skapar förståelse för varandra och för vad som gäller i vårt samhälle, får en egen inkomst och rekryteras till V75-bolaget med kollegorna i stället för till gängkriminalitet.

Fru talman! Nu behövs Sverigelöftet eftersom Sverige jobbar när Sverige är som bäst.
(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Hellsborn (SD).

Anf. 69 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Det går alltid bra att säga att man ska kunna leva på sin pension, men ni röstade emot en sådan höjning i våras. Det är inte särskilt många jobsatsningar hos Moderaterna.

Det är jättebra med matchning och så vidare om det finns något att matchas mot. Men vi har ju redan prövar

denna arbetsmarknadspolitik, den så kallade arbetslinjen. Hur bra tyckte ni att det gick? Människor kastades ut ur sjukförsäkringen. Sjuka och arbetslösa fick betala de rikas skattesänkningar. Detta ökade klyftorna i samhället ännu mer.

Nu är ni där igen och vill friskriva er från ansvar. Vill man skapa jobb investerar man i välfärden, sjukvården, skolan och bostäder. Det är en aktiv arbetsmarknadspolitik som skapar jobb, men de investeringarna ser vi inte. Sedan skyller ni på invandrare. Varför?

Anf. 70 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Det kommer att bli kämpigt för Socialdemokraterna, för i deras oppositionsunderlag finns en mycket skarp kritik mot den politik med skärpta krav som Socialdemokraterna nu åtminstone påstår sig företräda. Från Vänsterpartiet hörs som vanligt att vi bara ska krama bort arbetslösheten.

Sanningen är att detta inte är någon konflikt. Vi behöver givetvis en kombination av skärpta krav och rätt stöd. Det är en politik som har funkat i många moderatledda kommuner med goda resultat, precis som det var en politik som tog hundratusentals människor ur utanförskap till arbetsgemenskap under alliansregeringen. Nu kommer vi med en återupprättad arbetslinje att kunna göra samma sak igen.

Anf. 71 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Ursäkta min bristande vandel, men det där stämmer ju inte!

Ledamoten slänger ur sig att vi vill krama bort arbetslösheten. Jag har precis pratat i en minut om att vi vill investera. Vi vill göra investeringar i skola, välfärd och bostadsbyggande och se till att människor kommer in i arbete och att vi får en klimatomställning som också skapar jobb. Allt detta friskriver sig Moderaterna ifrån. När människor sedan ser att samhället raseras pekar Moderaterna finger och skyller på invandrare.

Anf. 72 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Ledamoten missar att det finns dubbelt så många lediga jobb anmälda till Arbetsförmedlingen som det finns långtidsarbetslösa i Sverige. Det problem vi har på svensk arbetsmarknad är inte i första hand att det saknas arbetstillfällen utan att de som är utan arbete inte har förmågan att ta de arbeten som finns. Därför behöver vi skärpa kraven på att man ska utbilda sig, lära sig svenska, delta i praktik, göra samhällsnyttiga insatser och ta de jobb som erbjuds, söka de jobben och anstränga sig på heltid för det.

Anf. 73 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte ställa en annan fråga till ledamoten Rosengren. Det handlar om bosättningslagen. Bosättningslagen har ju varit en viktig reform för att få en jämnare fördelning av nyanlända mellan kommunerna. Detta har kortat tiden till jobb och väntan på att bli kommunplacerad.

Nu vill regeringspartierna avskaffa bosättningslagen. Hur anser ledamoten att det kommer att förbättra integrationen?

Anf. 74 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Herr talman! För att få bättre ordning på integrationen måste man först få ordning på invandringen. Därför föreslår vi exempelvis nya transitcenter, där de som är asylsökande ska bo och få aktiviteter i väntan på sitt beslut. För dem som får ett ja och får vara kvar i Sverige ska etableringen fungera enkelt. Med transitcenter kommer vi också att kunna göra en bättre kartläggning i förväg, så att dessa människor kan komma ut i kommunerna på ett bättre sätt.

I Tidöavtalet står klart och tydligt att vi ska fortsätta med en fördelning, men detta att man som i dag kan köra över kommuner behöver ses över. Det är också rimligt i ett land med ett starkt lokalt självstyre.

Anf. 75 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Herr talman! Moderaterna vill alltså återgå till det som inte fungerade. Även om vi har transitcenter och liknande och kan göra kartläggningar innebär ett avskaffande av bosättningslagen att vissa kommuner kan motsätta sig att ta emot nyanlända. Det ligger nära till hands att tänka att man lyssnar mer på välmående Stockholmskommuner än på Uppvidinge eller Sävsjö.

Vi vet att reformen har haft positiv effekt. Vad är det som gör att man ändå vill avskaffa lagen?

Anf. 76 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Herr talman! Det är inte så länge sedan jag var i Uppvidinge. Jag vill nog säga att ledamoten har totalt fel uppfattning när det gäller att det skulle funka så väldigt bra i Uppvidinge efter åtta år med Socialdemokraterna.

Jag tror att Socialdemokraterna är ensamma om beskrivningen att det fungerar med den etableringsreform och den bosättningslag som man har haft nu. Det har inte fungerat tillräckligt väl, och vi kommer att se till att det gör det. Men då krävs reformer på en rad olika områden, inte bara att tvinga ut personer i kommuner där mottagandet kanske brister. Och Filipstad är inte en rik Stockholmskommun.

Anf. 77 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Jag konstaterar att det paradigmskifte vi står inför i migrationspolitiken kommer mot bakgrund av det faktum att om man under lång tid säger vad som helst om människor kan man också göra vad som helst med dem. Vi vet vad det historiskt har lett till, och vi ser konsekvenser här och nu, i första hand för dem som berövas det skydd som har rätt till men också för dem som fått skydd.

Vi har sett konsekvenser i form av brinnande asylboenden, dagliga hatbrott och diskriminering och en alltmer rå och rasistisk ton i samhällsdebatten. Så skapas skillnader i samhället. Det brutala klassamhället upprätthålls och rasismen förstärks.

Jag konstaterar att det är just i slottsavtalet som den bruna och den blåa nationalistiska högern möts, i skärningspunkten mellan nedskärningar och rasism. Det är där de sämst ställda angrips och ställs mot varandra.

Herr talman! Vi kommer att möta en ny utförsäkringsvåg, urholkade trygghetssystem, en välfärd på svältkost och löner och ersättningar som inte räcker till. De rika kommer att kunna dra ifrån, och de fattiga lämnas efter. I den skärningspunkten behöver den nya regeringen rasismen. Oavsett om det handlar om arbetslöshet, bostadskris eller den eftersatta välfärden är regeringen som besatt av att peka på invandringen för att själv kunna smita ifrån ansvar.

Genom att utmåla de människor som söker skydd här som ett hot och en belastning blir det lättare att villkora välfärden och neka dem rättigheter. Högern vill ju skära ned trygghetssystemen för alla, men det är alltid lättast att peka på dessa grupper. Och det har högern gjort, med ett tonläge som fullständigt förvrider vad allt borde handla om, nämligen att människor är på flykt undan krig, förföljelse, terror och förtryck.

Det borde handla om hur vi skapar bästa möjliga förutsättningar för dem som kommer hit att bli en del av vårt samhälle och om hur vi skapar en mänsklig, värdig och välkomnande flyktingpolitik där man får sina asylskäl prövade på ett rättssäkert sätt. Det borde handla om hur vi gör Sverige till en bättre och rymligare plats – en plats med fler rättigheter och möjligheter i stället för färre. Det är hur vi investerar i samhället och människorna i det som avgör hur väl vi lyckas.

Men dessa ambitioner har inte regeringen. Regeringen vill kasta ut människor i otrygghet och osäkerhet och se till att ännu färre lyckas ta sig hit. Och för detta använder man en splittringspolitik som gör Sverige till ett mindre och sämre land att leva i för oss alla. Det är en politik som jag vänder mig starkt emot.

Innan jag avslutar, herr talman, vill jag vända mig till alla föräldrar och barn i splittrade familjer som redan i dag möter konsekvenserna av en omänsklig migrationspolitik. Vi vet vi hur fruktansvärt illa ni har behandlats.

Och till alla er som är rädda inför framtiden vill jag säga: Era barn har också rätt till frihet, trygghet och familj. Era liv och era barns framtid spelar roll och räknas.

Vi kommer solidariskt att finnas och kämpa för varenda familj som lever i otrygghet och osäkerhet och vill återförenas.

(Applåder)

Anf. 78 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Herr talman! Vi behöver ta tillbaka den demokratiska kontrollen över migrationspolitiken. Det är uppenbart att den migrationspolitik som har förts i Sverige under en längre tid har saknat förankring hos svenska folket. För att man ska kunna föra politiken över tid måste man givetvis väga sina värderingar mot verkligheten, och i verkligheten finns inte bara budgeten utan också förankringen.

Min fråga till dig är: Hur vill du återvinna legitimiteten för den migrationspolitik som du själv företräder? Den verkar saknas bland dem som vi är valda för att företräda.

Anf. 79 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Det är just den rasistiska och råa ton som vi har hört under en lång tid i Sverige som har förvridit debatten och det som den egentligen bör handla om. Sedan stämmer det inte när det gäller förankringen hos den svenska befolkningen i den här frågan.

Röda Korset tog fram en undersökning – jag tror att det var Novus som gjorde den åt dem. Sju av tio svenskar vill att familjer återförenas – svenskar vill det. Det är en majoritet – eller hur?

Det är inte så att ni har en förankring när ni kommer med dessa förslag. Jag tror inte heller att människor som har röstat på er var beredda på att Sverigedemokraternas politik helt och hållet skulle gå igenom. De håller ledamoten här i ett koppel. Det är Sverigedemokraternas politik vi pratar om. Det är inte Moderaternas, Kristdemokraternas eller Liberalernas. De har sagt ja till detta och gått med på detta, men de kommer att vara i ett koppel.

Anf. 80 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Herr talman! När jag läser Tidöavtalets delar kring migrationen kan jag bara konstatera att vi även om vi inte hade behövt Sverigedemokraterna borde ha genomfört de utredningar och de förslag som nu finns i Tidöavtalet, möjligen med något enstaka undantag.

Det är en klok omläggning och en klok översyn av migrationspolitiken som föreslås. Man ska inte jubla över alla delar av den, men det är nödvändigt. Politiken reduceras ibland till just det: det som är nödvändigt. Och det är just nu vad detta är.

Anf. 81 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur nödvändigt det är att utreda om vi ska gå emot rättsstatens principer och avveckla demokratin i Sverige. Det gör mig väldigt fundersam när en ledamot försvarar det på det här sättet.

Vi går emot rättsstatens principer, som vi som demokrati och vi i den här kammaren röstar om. Sedan finns det en hel radda vansinniga saker, som att exempelvis straffa brottsoffer. Det är en vansinnig politik.

Anf. 82 JONNY CATO (C):

Herr talman! Sverigedemokraterna har länge med sin politik velat skicka en mycket tydlig signal till människor på flykt: Sverige är stängt. Du är inte välkommen hit. Kom inte hit! Och kommer du hit ska dina rättigheter vara minimala.

Den signalen blir nu verklighet när Sverigedemokraternas migrationspolitik på punkt efter punkt ska förverkligas av moderater, kristdemokrater och så kallade liberaler.

De senaste dagarna har vi gång på gång fått höra att det blir ett paradigmskifte i svensk

migrationspolitik, och det är helt sant. Sverige har länge varit ett land som tagit ansvar för människor på flykt – människor som flyr undan krig, förtryck och hemskheter som vi inte ens kan föreställa oss. Det är ett skifte till en historiskt konservativ och nationalistisk migrationspolitik.

Låt mig vara tydlig! För mig som liberal och för mig som centerpartist är asylrätten okränkbar. Den som kommer till Sverige ska få sina skyddsskäl prövade. Har man inte skyddsskäl ska man återvända, men har man skyddsskäl ska man mötas av: Välkommen hem! Och man ska få bästa möjliga förutsättningar att integreras och bli en del av vårt gemensamma samhälle.

Politik handlar om att kompromissa – det vet man som gammal kommunpolitiker. Men när det handlar om människovärden och vissa frågor, såsom migrationspolitik, måste man som liberalt sinnad ha vissa röda linjer som man aldrig kompromissar med. För detta är inte på låtsas. Detta är på riktigt. Det är ingen som flyr för att det är roligt. Man flyr inte undan krig, förtryck, förföljelse och bomber för att det är roligt. Man flyr för sitt liv. Den nya regeringens migrationspolitik är ett hårt slag för alla som nu tvingas på flykt.

Det är mycket i den nya migrationspolitiska riktningen som är direkt dålig politik. Det blir en smalare humanitär grund. Det blir svårare för barn att återförenas med sina föräldrar. Och de permanenta uppehållstillstånden ska försvinna.

Herr talman! Det finns mycket som är anmärkningsvärt. Sverige är sedan 1950-talet ett stolt och mycket stort mottagarland när det gäller kvotflyktingar. Kvotflyktingar är några av vår tids mest utsatta människor. Bland dem som UNHCR allt som oftast identifierar som kvotflyktingar finns kvinnor, barn, unga flickor, krigsskadade och torterade. Det är vår tids mest utsatta flyktingar. Förra året tog Sverige emot över 6 000 kvotflyktingar. Med den nya så kallade borgerliga och liberala regeringen ska vi ta emot färre än 900 per år.

Herr talman! I fredags var det en mörk dag för Sverige och för svensk migrationspolitik men framför allt för människor på flykt.
(Applåder)

Anf. 83 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Herr talman! I Jonny Catos inlägg talade han för att de som får nej ska återvända eller lämna Sverige. Då är min fråga till Jonny Cato: Vad är Centerpartiets uppfattning om de förslag som finns i Tidöavtalet om transitcenter, för att inte polis och andra delar av statsapparaten ska behöva lägga stora resurser på att hitta personer som fått avslag och som då har gått under jorden?

Anf. 84 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Tack, Oliver Rosengren, för frågan och välkommen till Sveriges riksdag! Jag hade äran att sitta i den migrationspolitiska kommitté som utredde Sveriges nya migrationspolitik. Centerpartiet tycker att

återvändande är en viktig fråga och var också beredda att vända och vrida på hur vi ska kunna få till just ett ökat återvändande i Sverige. Centerpartiet var faktiskt det enda parti som i samband med att vi antog en ny migrationspolitik motionerade om att vi skulle få till en bred utredning som tittar på hur återvändandet i Sverige kan bli bättre.

Jag är beredd att titta på den typ av förslag som regeringen presenterar för att återvändandet ska bli bättre och mer effektivt, men det behöver kombineras med annat, exempelvis en ökad rättssäkerhet.

Anf. 85 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Herr talman! När det kommer till frågan om återvändande och transitcenter, fast då kallat mottagandecenter, finns det redan en utredning. Mottagandeutredningen har ju redan gått fram med ett alternativt förslag om den här typen av reform. Detta skulle vi kunna genomföra betydligt snabbare än genom att sätta oss ned i någon ny centerpartistisk bred grupp. Vi skulle kunna ha chansen att gå fram snabbt här. Därför är det bra att Centerpartiet verkar välkomna det. Då kan vi förhoppningsvis göra detta med en bredare majoritet i riksdagen.

Anf. 86 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag föreslog inte någon ny grupp, men det är som vanligt när moderater vill samarbeta med centerpartister nu för tiden: Man bjuder in lite med armbågen. (Applåder)

Anf. 87 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! För fyra år sedan stod jag för allra första gången i denna talarstol. Jag lyfte då fram detta med religionsfriheten i Sverige.

Jag menade då att det var en frihet som faktiskt inte gäller alla här i vårt land, och det menar jag fortfarande. Det är nämligen fortsatt obehagligt tyst när det kommer till kristna flyktingars och konvertiters situation i Sverige. Det är en tystnad som är obegriplig, eftersom vi vet att man förföljs här – trots att vi har religionsfriheten som en väldigt omhuldad och viktig frihet.

Brottsförebyggande rådet konstaterar i sin hatbrottsrapport att de kristofobiska hatbrotten har ökat i Sverige. Organisationen Open Doors har visat att religiöst motiverade förföljelser mot kristna flyktingar i Sverige är omfattande, att de framför all riktas mot konvertiter och att det många gånger är migranter som står för övergreppen.

Konvertiternas situation har jag lyft ett oräkeligt antal gånger i den här kammaren, och jag är därför nöjd med att man både i Tidöavtalet och i regeringsförklaringen som vi lyssnade till i går hade med just konvertiternas situation.

Här i kammaren har jag också om och om igen argumenterat för att Sverige behöver en inspektion för migrationsfrågor likt den vi har inom socialförsäkringen i form av ISF. ISF har en jätteviktig roll att fylla

för oss som jobbar med socialförsäkringen för att kunna göra den bättre så att den är så effektiv som vi alla, oberoende av politiskt parti, tycker att den ska vara.

Varför vi inte har en extern, oberoende part inom migrationsområdet är och förblir en gåta. Men nu kommer det att ske en ändring. Trots att intresset här i kammaren har varit väldigt ljust för denna inspektion för migrationsfrågor finns just detta med i Tidöavtalet: att se över om vi ska ha en extern part som tittar på hur processen fungerar och hur bra rättssäkerheten är för den enskilde när beslut fattas.

För oss kristdemokrater är det här två väldigt glädjande saker som har skett de senaste dagarna. Och det är inte bara konvertiter som ska vara i fokus. Vi vet också att den process som ligger bakom ett avgörande om skyddsskäl för hbtq-personer, alltså ett ja eller nej till att få stanna, kan bli bättre i många delar.

Vi hoppas därför väldigt mycket på den nya regeringen, inte minst utifrån att man lyfter fram just de här grupperna som viktiga. Vi behöver kvalitet och enhetlighet i Sverige så att vi kan lita på att ett beslut om ja eller nej alltid är korrekt fattat.

Anf. 88 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Tack, Hans Eklind, för anförandet! Jag är glad att ledamoten tar upp situationen för konvertiter och hbtqi-personer – naturligtvis tråkigt i en tid när Sverige sluter och stänger sig.

Över 100 miljoner människor är på flykt, herr talman. Regeringsföreträdare konstaterar själva att man säger en sak före valet och en annan efter valet. Kristdemokraterna ville före valet motverka människosmuggling och skydda de mest utsatta flyktingarna. Jag är väldigt glad för att man vill skydda de mest utsatta flyktingarna, och den bästa metoden för det är ju kvotflyktingssystemet. Men det har ni gått ifrån nu, trots att vi båda tycker att det var bra. Jag tror ju att Hans Eklind tyckte att det var bra före valet.

Men nu gör man inte det. Nu vill man ha ett system där man går ifrån att ta hand om dem med störst behov, de mest ömmande fallen i världen, de som skulle få skydd med lagliga vägar. Man slår sönder det här systemet genom att gå så lågt ned som Kristdemokraterna har gått med på. Varför?

Anf. 89 HANS EKLIND (KD) replik:

Herr talman! Tack, Tony Haddou, för en viktig fråga! Säkra och lagliga vägar brukar vi prata om inom migrationspolitiken, och dit hör kvotflyktingssystemet. Jag har under valrörelsen lyft fram en annan säker och laglig väg som jag tycker att Sverige, precis som ett antal andra EU-länder, har anledning att fundera över, nämligen humanitära mottagningsprogram. Det handlar också om säkra och lagliga vägar. Vi har även lyft fram sponsorskap som ytterligare ett sätt att skapa en säker och laglig väg.

Antalet kvotflyktingar minskas; det är helt korrekt. Trots denna minskning ska vi ändå vara noggranna med att säga att vi ligger i världstopp när det gäller

antalet kvotflyktingar. Även om jag köper att man kan kritisera minskningen ska vi alltså veta att vi fortfarande ligger i världstopp.

Det viktiga här och nu för att vi ska kunna få säkra och lagliga vägar att fungera är att den irreguljära migrationen minskas ordentligt. Där finns det mycket kvar att jobba på.

Anf. 90 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Den logiken förstår jag inte riktigt. Minskningen leder ju till att även andra länder kommer att sluta sig.

Det som händer när man drar ned i kvotflyktingssystemet är att människor hamnar i händerna på människosmugglare och tvingas göra de här livsfarliga resorna genom Sahara eller över Medelhavet med sina barn. Det är ingen som sätter sitt barn på en båt om det vore tryggt på land. Det är ju därför vi har kvotflyktingssystemet.

Nu går ni ifrån det, rakt i händerna på människosmugglarna.

Anf. 91 HANS EKLIND (KD) replik:

Herr talman! Man kan inte inleda en replik med att säga att vi har 100 miljoner flyktingar, vilket är korrekt, och samtidigt göra gällande att antalet kvotflyktingar är avgörande för huruvida dessa hamnar i människosmugglarnas händer eller inte.

Kvotflyktingssystemet är *ett* av systemen, och ska vi få till fler säkra och lagliga vägar för alla de miljontals flyktingar som finns är inte lösningen att vi i Sverige tar ansvar för detta. Lösningen handlar ju om att fler länder som i dag inte tar emot kvotflyktingar, eller tar emot väldigt få, ska höja sig. Då kan vi få till ett bra kvotflyktingssystem för alla flyktingar.

Anf. 92 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men när ledamot Hans Eklind pratar om ökad rättssäkerhet tänkte jag att det kanske är på plats att vi citerar Tidöavtalet, som anger att den enskildes rättigheter under asylprocessen ”inte ska vara mer långtgående än vad EU-rätten fordrar, innebärande att t.ex. rätten till tolk, offentligt bekostat rättsligt biträde, bistånd eller ombud ska ses över”.

Hur rimmar detta med ökad rättssäkerhet under asylprocessen?

Anf. 93 HANS EKLIND (KD) replik:

Herr talman! Det korta och enkla svaret är att rättssäkerhet handlar om att både ett ja och ett nej ska vila på korrekta grunder.

Av det skälet menar jag att rättssäkerheten vinner på Tidöavtalet. Det handlar om att få till en inspektion för migrationsfrågor och om att exempelvis göra det som Ulf Kristersson underströk i sin regeringsförklaring i går, nämligen att se över konvertiters och hbtq-personers möjligheter att få sina skyddsskäl prövade på ett korrekt sätt.

Det här handlar om rättssäkerhet, och jag vill ställa en fråga tillbaka till ledamoten: Har Centerpartiet några förslag som ökar rättssäkerheten? Är Centerpartiet nu berett att stödja en inspektion för migrationsfrågor, som ju faktiskt finns med i Tidöavtalet? Eller anser ledamoten att det inte spelar någon roll om vi har en oberoende extern part som kikar på hur rättssäkerheten kan höjas i Sverige?

Anf. 94 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag är givetvis beredd att titta på allt som kan öka rättssäkerheten.

Jag förstår ändå inte hur man kan stå i talarstolen och prata om hur vi ska öka rättssäkerheten för konvertiter och hbtqi-flyktingar och samtidigt ta bort deras möjlighet att göra sig förstådda med hjälp av tolk och rättsligt biträde.

Detta kommer inte att öka rättssäkerheten. Det behöver vi inte någon inspektion för att konstatera; det kan vi konstatera här inne. Det kommer att minska rättssäkerheten.

(Applåder)

Anf. 95 HANS EKLIND (KD) replik:

Herr talman! Ledamoten har i flera repliker sagt att han är beredd att se över saker och ting. Men det vore kul om ledamoten agerade för att vi ska göra något i stället.

Ledamoten vet att jag har lyft fram en inspektion för migrationsfrågor vid varje debatt i denna kammare under fyra år. Jag har aldrig någonsin hört ledamoten stämma in i att det här är ett viktigt krav, vare sig för ledamoten själv eller för hans parti.

Vi har faktiskt konkreta förslag för ökad rättssäkerhet. Jag bara hoppas att Centerpartiet är med och stöder dessa förslag när de förhoppningsvis hamnar i kammaren för beslut.

Sjukvård och välfärdsfrågor

Anf. 96 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Herr talman! Jag vill lyfta upp viktiga frågor som rör våra barns och ungdomars framtid.

Vi lever i en turbulent tid. Barn och unga har rätt till liv, överlevnad, utveckling och framtidstro. Nyckelfaktorerna är att hjälpa de barn och unga som behöver det mest och i ett tidigt skede.

Herr talman! 2022 är inte bara ett valår utan också ett år som är utsett till europeiska barn- och ungdomsåret. Klyftorna, den psykiska ohälsan och barnfattigdomen kommer att öka. Inga barn ska leva i barnfattigdom, men årets barnfattigdomsrapport visar att cirka 196 000 barn i Sverige lever i barnfattigdom.

I dag kan man läsa i Örnsköldsviks Allehanda att bara i min hemkommun Örnsköldsvik har över 200 barn vräkts i år i samband med att deras föräldrar vräkts. Detta sker i en tid när vi befinner oss i ett allvarligt säkerhetsläge och ekonomiskt läge. Det råder inflation, och vi har en tuff vinter framför oss med prisökningar på mat och drivmedel samt hyreshöjningar.

Det drabbar företag, civilsamhället, våra familjer och därmed våra barn.

Vi bevitnar nu hur flertalet ungdomar avslutar sitt medlemskap i föreningar med olika aktiviteter därför att medlemsavgifterna har höjts alldeles för mycket.

Alla våra barn och unga ska ha rätt till ett rikt föreningsliv oavsett föräldrarnas inkomster. Avgifterna ska vara låga, och fler fysiska mötesplatser behöver skapas. Stödet till samlingslokaler och civilsamhällets organisationer behöver ökas. Likaså behöver vi utveckla kulturlivet i hela Sverige.

Vi vet att utbildning är nyckeln när det kommer till att motverka ungdomsarbetslöshet. De ungdomar som inte fullföljer sin gymnasieutbildning löper risk att hamna i långtidsarbetslöshet. Därför är det de unga som saknar gymnasieutbildning som måste stöttas. Det är oroande att antalet unga som varken arbetar eller studerar allttjämt är högt och förväntas stiga.

Herr talman! Under hela valrörelsen drev vi socialdemokrater frågan om stopp för vinstuttag i skolor. Våra gemensamma skattepengar borde gå till att anställa fler lärare, skapa mindre klasser, köpa läroböcker och inrätta skolbibliotek. Vårt vallöfte var också mer resurser till idrotten, stoppa utförsäljningen av bup, bygga ut första linjens psykiatri och införa en nationell stödlinje för psykisk ohälsa.

Jag vet att det ligger ett stort ansvar på våra kommuner och regioner när det gäller förebyggande insatser. En brottsförebyggande insats kan vara att aktivt erbjuda förskoleplatser till barn som har behov av språkutveckling eller som har andra behov.

Herr talman! Staten behöver ta sitt ansvar snarast och ge våra kommuner och regioner förutsättningar att satsa på välfärden. Det kommer att vara avgörande för våra barns och ungas framtid. Tyvärr nämndes inget i regeringsförklaringen om resurser till kommuner och regioner.

(Applåder)

Anf. 97 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Under de senaste åtta åren har Sverige haft en svag regering som har styrt vårt land utan en tydlig kurs. Under de senaste åtta åren har Sverige haft en regering som saknat såväl handlingskraft som förmåga att ta itu med de stora och allvarliga problem som Sverige har. Under de senaste åtta åren har Sverige haft en regering vars regeringsunderlag saknat en gemensam idé om hur vi ska rusta vårt land inför framtidens utmaningar.

Men nu äntligen har Sverige fått en ny regering. Äntligen har Sverige fått en regering som sätter sakpolitiken och Sveriges problem i centrum. Äntligen har Sverige fått en handlingskraftig regering som utifrån en stark och tydlig reformagenda kommer att påbörja det mödosamma arbetet med att få ordning på Sverige. Äntligen!

Herr talman! Inom området som vi nu debatterar och som jag känner ett väldigt starkt engagemang för, nämligen socialpolitiken, är att göra-listan lång och reformbehovet stort. Det gäller såväl hälso- och

sjukvården som socialtjänsten liksom bryggan mellan de två områdena. I dag är det många personer med omfattande behov som kommer i kläm eller som faller mellan stolarna. Det handlar exempelvis om många svårt sjuka äldre som inte får en tillräckligt samordnad vård och omsorg liksom om personer som brottas med såväl beroendesjukdom som annan psykisk ohälsa. Det är personer som behöver få en sammanhållen vård och behandling men som i stället ofta hänvisas hit och dit.

Just beroendevården är ett område som jag känner ett stort personligt engagemang för, och därför är jag väldigt glad att en starkt beroendevård är en särskild punkt i Tidöavtalet.

Herr talman! Sedan 2014 har vårddköerna fördubbats. Nu behöver all kapacitet inom hälso- och sjukvården nyttjas och samordnas bättre. Därför är det viktigt att en nationell vårdförmedling kommer på plats samtidigt som kapaciteten inom vården byggs ut, inte minst inom primärvården. Nyckeln för att lyckas med det stavas kompetensförsörjning. För den måste staten nu ta ett större ansvar.

Den bristande tillgängligheten och de långa vårddköerna är ett av svensk hälso- och sjukvårds grundläggande problem. Ett annat problem är ojämlikheten över landet. Det är ett allvarligt problem utan enkla lösningar, men det är ett problem som vi nu på allvar behöver ta itu med. Behov, inte var man bor, eller för den delen vilket kön man har, ska avgöra vilken vård man får.

Precis som problemet med bristande tillgänglighet handlar den ojämlika vården i stor utsträckning om kompetensförsörjning men också om behovet av ökad statlig styrning liksom om behovet av satsningar på en mer jämställd vård. Ökad samverkan i fler regionala center är ett viktigt steg i rätt riktning liksom satsningar på kvinnors sjukdomar och hälsa, vilket är viktiga förslag från oss moderater som nu kommer att bli verklighet med hjälp av Tidöavtalet och den nya regeringen.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag lyfta fram behovet av åtgärder för att stärka den psykiska hälsan. Psykisk ohälsa är i dag ett verkligt folkhälsoproblem, som orsakar enorma kostnader och ett mycket stort lidande. Många mår så dåligt att de väljer att avsluta sitt liv. I fjol var det fler än 1 500 personer som tog sitt liv i Sverige. Av dessa alldeles vedervärdiga siffror har Moderaterna och regeringen dragit slutsatsen att arbetet med suicidprevention måste ges en mycket högre prioritet.

Herr talman! Nu börjar det mödosamma arbetet med att få ordning på Sverige.

Anf. 98 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Ledamoten har ett helt underbart sätt att svartmåla Sverige, måste jag säga. Bilden av Sverige just nu i nationella och internationella medier är inte på topp. Så vill jag inleda.

När jag läser det så kallade slottsavtalet har jag väldigt svårt att uppfatta hur mycket som står om äldreomsorgen. Det är inte mycket. Mycket av det som står

under hälso- och sjukvård är saker och ting som vi är överens om, exempelvis beroendevården.

Men det intressanta, herr talman, är vad som kommer sedan, det vill säga budgeten. Alla de här fina orden och alla de här löftena måste ju också uppfyllas med väldig kraft, med pengar riktade till exempelvis statsbidragen för att man ska kunna leva upp till det som står.

Har ledamoten en aning om hur de här målsättningarna ska uppfyllas ekonomiskt?

Anf. 99 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, vi står ju inför en väldigt tuff ekonomisk situation. Det går inte att blunda för, och det kommer att kräva tuffa prioriteringar.

Från Moderaternas sida kommer vi självklart att stå upp för behovet av en ansvarsfull ekonomisk politik som inte driver på inflationen. Vi kommer att stå upp för och värna välfärdens kärna, där sjukvården är en otroligt viktig del – liksom äldreomsorgen.

När det gäller äldreomsorgen finns det visst många punkter som berör just den i Tidöavtalet. Karin Rågsjö kanske tyvärr inte har läst avtalet tillräckligt noggrant. Men vi lyfter till exempel fram behovet av en ny socialtjänstlag. Vi lyfter fram behovet av att införa språkkrav inom äldreomsorgen så att våra äldre kan känna sig trygga med att man förstår och kan göra sig förstådd. Vi lyfter fram behovet av att säkerställa den kommunala tillgången till läkare ute i äldreomsorgen, vilket såväl ledamoten Rågsjö som jag vet är oerhört viktigt för att säkerställa god omsorg och sjukvård för våra äldre.

Anf. 100 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Vi har verkligen skannat av slottsavtalet ordentligt, och vi kommer förstås att återkomma till det i en mängd debatter som vi kommer att ha framöver.

Det intressanta blir vad som händer i nästa steg. Med så kraftfulla utfästelser som ni gör inom hälso- och sjukvården – och vi tycker att delar av det är fantastiskt – fordras det ordentliga pengar, särskilt till personalen inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Det blir intressant att titta på.

(Applåder)

Anf. 101 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vi kommer att ha en spänstig budgetdebatt här i kammaren; det är jag helt övertygad om. Ledamoten Rågsjö kommer att vara en av dem som bidrar till den spänsten, så jag ser fram emot den debatten.

Jag ser också fram emot att våra regioner, där nu Vänsterpartiet tyvärr får ökat inflytande på många håll i Sverige, också levererar satsningar på personalen och ökad bemanning. Det är ju något som Vänsterpartiet haft väldigt hög svansföring kring, och nu är det upp till bevis också för Vänsterpartiet och det rödgröna styret som tyvärr kommer att ta plats i många regionstyrelser i Sverige framöver.

Anf. 102 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Herr talman! I sitt anförande ger ledamoten en ganska dystert bild av Sverige, precis som föregående talare tog upp. Då får vi komma ihåg att vi gått igenom en historisk pandemi. Jag vill också påminna ledamoten om att den tidigare regeringen gjort historiska satsningar inom vård och omsorg och skola.

Därför skulle jag vilja fråga ledamoten Johan Hultberg hur era prioriteringar kommer att se ut när ni lägger statsbudgeten om någon månad. När man läser ert så kallade slottsavtal ser man oerhört mycket om migration och brott och straff men väldigt lite om äldreomsorg och sjukvård.

Anf. 103 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Grunden för att vi ska ha tillräckliga resurser till vår välfärd stavas en stark arbetslinje. Det blir ett av de viktigaste uppdragen för den nya regeringen – att återupprätta den arbetslinje som den rödgröna regeringen konsekvent har nedmonterat i Sverige, vilket har gjort att vi haft allvarliga bekymmer med långtidsarbetslöshet och Europas lägsta tillväxt när Stefan Löfven utlovade Europas lägsta arbetslöshet.

Ska vi få mer resurser till välfärden bygger det på att fler människor kommer i arbete. Det är viktigare än någonsin när vi nu möter tuffare ekonomiska tider.

Naturligtvis kommer också vi från statens sida att göra allt vi kan för att stödja kommunerna och regionerna, som alldeles oavsett kommer att möta tuffa tider framöver. Exakt hur, ja, det är jag säker på att vi kommer att återkomma till i den budget som presenteras inom de närmaste veckorna och i den budgetdebatt som jag är säker på att också Mikael Dahlqvist kommer att delta i.

Vi kommer att prioritera tillgängligheten och äldreomsorgen. Vi kommer att prioritera cancersjukvården, precis som vi beskriver i Tidöavtalet. Vi kommer också att ha noggrann uppföljning och fokus på resultat.

Anf. 104 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Johan Hultberg, för ditt svar!

Tyvärr har Johan Hultberg och jag olika syn på fakta. Jag vill bara kort belysa det här. När det gäller arbetslösheten har vi ju faktiskt skapat över 100 000 nya jobb inom den gemensamma välfärden. Vi har EU:s högsta andel förvärvsarbetare. Den där siffran kan man alltså diskutera. Men jag ser fram emot er kommande budget, Johan Hultberg.

Anf. 105 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag ser också verkligen fram emot vår budget. Det blir ju ett viktigt redskap för att adressera de många och stora problemen som Sverige har och för att på riktigt lägga fram en ny kurs för Sverige, som vårt land så väl behöver.

Vi behöver få ordning på migrationen. Vi behöver få ordning på otryggheten, och otryggheten har många

ansikten. Det handlar om brott och straff, men det handlar minst lika mycket om det område som vi nu debatterar. Man måste kunna känna sig mer trygg med att det finns sjukvård och omsorg tillgänglig när man behöver den, och den regering som jag står bakom kommer att jobba dag och natt för att se till att det blir verklighet.

Anf. 106 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Marknaden och politiken är ett hett ämne i dessa dagar, och jag tror inte att den nytillträdda regeringen kommer att reglera marknadens inflytande på hälso- och sjukvården.

Hälsa och klass hör ihop. Skillnaden i livslängd mellan de olika utbildningsgrupperna ökade från 4,4 år till 6 år mellan 2006 och 2019. Det måste man säga är ett stort misslyckande. Då kan vi inte längre omfatta etableringsfriheten eller ha privata vårdförsäkringar som snuttefilt.

Det finns en skevhet i systemen som slår mot dem som står längst bort från vården. Det handlar om de äldre, de multisjuka, de med psykisk ohälsa, de med sämre ekonomi, de som bor i glesbygden och de som bor i eftersatta områden. Detta finns dokumenterat.

I dag har ungefär 700 000 personer en privat sjukvårdsförsäkring. Den största andelen är, enligt Vårdaanalys, de som arbetar inom finansiella tjänster, juridik och ekonomisk konsultation. Det är kanske inte riktigt den grupp som är sjukast, men den har så att säga ett högt marknadsvärde.

Vi vill inte förbjuda försäkringarna. Men vi tycker inte att de privata vårdgivarna som har avtal med regionerna ska kunna ha patienter med vårdförsäkring som kommer in från en annan dörr. Man använder ju samma läkare, samma mottagning och samma sköterskor. Gissa vilka som får vård först! Det är klart att det blir en typ av undanträngning.

Bara i Region Stockholm genomförde ett digitalt företag under 2021 drygt 350 000 videobesök inom primärvården. Det låter ju bra. 275 000 var för fysiska besvär. Det är liksom inte Norrlands inland som ringer de digitala privata läkarna. Det är inte Västerbotten eller Västernorrland, utan det är snarare Stockholms innerstad. Det finns också dokumenterat. Det här företaget fick 138 miljoner kronor från Region Stockholm för videobesök under 2021.

De dyraste patientbesöken för en vårdcentral vet vi är de som kräver någon form av remittering, exempelvis till röntgen. Det är ganska vanligt, och det betalar vårdcentralen en del av. Ju fler patienter som behöver utredas, desto sämre blir lönsamheten för de olika vårdcentralerna om man får uttrycka sig krasst ekonomiskt.

Men det digitala företaget som hade 275 000 videobesök hade inte en enda som de skickade vidare till röntgenundersökning. Är inte det märkligt? Ingen av dessa hade behov av röntgen, enligt detta företag. Det kan man fundera på.

Nu vänder sig de patienterna i stället till de vårdcentraler där de är listade, och företaget åker vidare på räkmackan. Det är en underbar logik, måste jag säga!

Cash is king – det är ledorden inom hälso- och sjukvården när det gäller marknaden. Vi anser att de här avarterna måste regleras.

Vi har inte råd med att politiken ger carte blanche till vårdbolagen. Skattepengar måste användas jämnt för en jämlik sjukvård.

(Applåder)

Anf. 107 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! Vi lever i en digitaliserad värld. Allt fler myndigheter, banker och företag stänger ned traditionell kundservice och lägger över ansvaret på den enskilde när det gäller att uträtta ärenden med digitala hjälpmedel i form av dator, smartphone, bank-id med mera. I många avseenden är den här utvecklingen såklart positiv; den möjliggör för flertalet av oss att klara av myndighetskontakter, bankärenden och annat oavsett var vi befinner oss, så länge vi har en bra uppkoppling.

Tanken är god, men det kräver dels att den digitala lösningen fungerar, dels att användaren har tillgång till adekvat utrustning samt inte minst kapacitet och förmåga att hantera verktygen. Så är inte alltid fallet.

Den digitalisering som nu sker utelämnar två stora grupper i vårt samhälle: dels många äldre, dels personer med olika former av funktionsnedsättning. En övergång till renodlad digitalisering kan därför ses som diskriminerande, då personer riskerar att utestängas från berättigad service, oavsett om det gäller myndigheter eller privata företag.

I mitt uppdrag som god man möter jag personer som saknar de här nödvändiga verktygen. De kanske inte får köpa utrustning på grund av låg kreditvärdighet eller har kanske – likt en person som jag hjälper – en form av nervskada som gör att de inte kan hantera verktygen även om de intellektuellt förstår hur de fungerar.

Den tidigare regeringen hade det uttalade målet att svensk offentlig sektor skulle vara bäst i världen på att ta till vara digitaliseringens möjligheter. Ambitionen fanns säkert, men när OECD jämförde den digitala mognaden i medlemsländernas offentliga förvaltningar hamnade Sverige på sista plats.

Även EU-kommissionen konstaterar att Sverige halkar efter övriga länder. Detta är ett problem i sig, men vad som är riktigt allvarligt är att en usel digital service kopplat till en nedstängning av traditionell kundservice innebär näst intill oöverstigliga hinder för grupper i vårt samhälle.

Riksrevisionen lämnade en granskningsrapport, RiR 2021:8, där de konstaterade att var tredje granskad myndighet har orimligt långa väntetider i telefon och att endast ett fåtal myndigheter som tar emot besök följer upp väntetiden via kontroller.

Det måste finnas alternativ för enskilda som av skilda skäl inte kan uträtta sina ärenden eller sköta nödvändiga myndighetskontakter digitalt. Inte minst har

myndigheter ett krav på likvärdig service och likvärdigt bemötande, även för dem som befinner sig i ett digitalt utanförskap.

Vi kristdemokrater vill bygga samhället nedifrån och upp och hyllar subsidiariteten, en princip som bland annat handlar om att en högre nivå ska arbeta stödjande för den lägre nivån. Utifrån den principen kan man enkelt dra slutsatsen att den enskilde ska ha rätt att förvänta sig att en myndighet är digitalt nåbar. Men en myndighet har absolut inte rätt att ställa krav på att den enskilda invånaren ska använda digitala verktyg. Det är alltid den enskildes rätt att själv välja hur den vill kommunicera med en myndighet som ska styra. Det är myndighetens skyldighet att möta den enskilde där denne befinner sig.

Samhället är till för alla, och alla har rätt att inkluderas på sina villkor utan att behöva förklara sig eller försvara sig.
(Applåder)

Anf. 108 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Jag tänkte ta upp tre olika områden inom sjukvård och välfärd. Två av dem nämndes i Tidöavtalet, men ett nämndes inte.

Jag börjar med det som inte togs upp i avtalet. Det gäller den könsbekräftande vården, alltså vård för transpersoner. Där har vi sett en mycket sorglig utveckling under de senaste åren. Köerna för att få komma på ett första besök uppgår till ungefär två år – minst – om det ens finns någon kö att ställa sig i. I vissa regioner finns det inte längre någon vård att söka.

Här finns det mycket att göra. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att verkställa nationell högspecialiserad vård på området. Det arbetet verkar ha stannat av. Jag hoppas att regeringen har för avsikt att driva på så att detta blir verklighet.

Det finns också mycket forskning som skulle behöva göras. I det omarbetade kunskapsstödet som gällde vård för unga trycktes det särskilt på vikten av att vården ges inom ramen för forskning. Då måste resurser för forskning finnas. Här finns det också mycket som kan göras från vårt håll.

Ett område som däremot togs upp i Tidöavtalet är den personliga assistansen. Jag vill särskilt betona att detta inte är en sjukvårdsfråga utan handlar om välfärd och rättigheter för personer som lever med funktionsnedsättningar.

I Tidöavtalet tog man bland annat upp att man vill se över möjligheten att införa en statlig huvudman för den personliga assistansen, vilket kan vara en positiv utveckling. Det som saknas är att man inte betonar vikten av att se de grundläggande behoven som en helhet. Detta är någonting som både Liberalerna och Kristdemokraterna tidigare har tryckt mycket hårt på. Liberalerna var ju även upphovspartiet till denna reform, som revolutionerade verkligheten och livet för människor som lever med funktionsnedsättning.

Vi var kanske många som tog del av Börje Salmings berättelse i Expressen i veckan. Där nämndes en annan reform som behöver genomföras på området

personlig assistans. Börje Salming och hans partner tog upp problemet med att åldersgränsen för tillgång till den personliga assistansen är 65 år. Det skapar en ohållbar livssituation. Detta gäller kanske särskilt för personer som Börje Salming, som har ALS, men det gäller även för andra som drabbas av sjukdomar med snabb progression och för personer som kanske har levt med personlig assistans i hela sitt liv och som sedan blivit äldre och då förlorat den. Detta är inte fungerande. Miljöpartiet vill att den här åldersgränsen ses över.

Det sista området som jag tänkte ta upp, herr talman, är vården för kvinnor och andra som lever med livmoder. Här nämndes också flera områden i Tidöavtalet, bland annat endometriosis. I Tidöavtalet sas att det ska göras satsningar på detta. Det är dock mycket oklart exakt hur dessa satsningar ska se ut, så jag vill passa på att komma med lite tips.

Det finns riktlinjer som Socialstyrelsen har tagit fram, men dessa har inte följts upp. Där finns det mycket som man skulle kunna ta tag i.

Även här saknas mycket forskning. Vad beror egentligen endometriosis på, och hur kan det bäst botas? Hur säkerställer vi att den svenska vården verkligen bygger på den senaste kunskapen? Hur ska vi öka kompetensen inom primärvården så att så många drabbade som möjligt kan få ta del av den bästa tänkbara vården?

Även förlossningsvården togs upp, i något slags kontext av ett förstatligande i allmänhet. Vi från Miljöpartiet vill skicka med att det viktiga här till stor del handlar om personalens arbetsvillkor. Detta är någonting som vi har tagit upp mycket. Det blir inte bra vård om inte människor som jobbar inom vården har möjlighet att utföra sitt jobb på ett rimligt sätt. Bland annat därför har vi varit med om att driva igenom återhämtningsbonusen. Den vill vi se även i fortsättningen.

Anf. 109 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Westerlund för inlägget och önskar henne varmt välkommen till socialutskottet. Jag ser fram emot många debatter tillsammans med ledamoten och ett konstruktivt arbete i socialutskottet. Det är nämligen den andan som har präglat socialutskottet under de fyra år som jag har arbetat där, och jag hoppas att det är den andan som kommer att präglade utskottsarbetet även fortsättningsvis.

Herr talman! Jag vill bara kommentera frågan om kvinnosjukvården som lyftes fram här. Självklart kommer regeringen att behöva precisera och återkomma till exakt hur den här satsningen ska genomföras. Men vi har ju sett hur oacceptabelt det är att kvinnor får tillgång till vård i mindre utsträckning än män och att många av de kvinnliga sjukdomarna inte är tillräckligt beforskade. Här krävs det verkligen satsningar på forskning, och det är det som vi har utlovat i Tidöavtalet.

Sedan har vi också utlovat just stärkt uppföljning av vårdens kvalitet. Det är ett generellt problem att de riktlinjer som vi har inom svensk hälso- och sjukvård inte efterlevs. Det gäller inte bara det område som

ledamoten Westerlund lyfte fram, utan det gäller egentligen vården i stort. Det är ett viktigt budskap från den tillträdde nya regeringen att uppföljningen ska förstärkas.

Anf. 110 ULRIKA WESTERLUND (MP)
replik:

Herr talman! Jag tackar för välkommandet till utskottet och också till riksdagen. Det här är mitt första inlägg här i kammaren, så det känns lite stort.

Jag välkomnar såklart de här satsningarna. Jag vill bara uppmuntra till att följa och se vad som redan har gjorts, så att man inte börjar om från början. Det har ändå vidtagits en hel del åtgärder. Som sagt får man inte glömma bort personalens villkor i detta, för jag tror inte att det går att genomföra några stora, extremt revolutionerande och kostsamma förändringar utan att ta med villkoren för personalen som en väldigt central del.

Vi är såklart också för att forskning ska uppmuntras, dels på området endometrios, som särskilt nämndes här av ledamoten Hultberg, dels, som jag nämnde tidigare, den könsbekräftande vården. Där tror vi också att forskningen verkligen släpar. Det måste uppmuntras att satsa också på detta område. Trots de senaste årens mediala diskussion hoppas jag att beslut i riksdagen och av regeringen fattas på basis av fakta och vetenskap.

Anf. 111 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag är glad att ledamoten Westerlund uppenbarligen har tagit sig an ambitionen att bidra till det konstruktiva klimatet i utskottet genom att komma med dessa konstruktiva medskick till regeringspartierna.

När det gäller personal är vi helt överens. Det lyfts också fram i Tidöavtalet att det nu krävs en nationell plan och styrning av kompetensförsörjningen, för om vi ska adressera de många och stora problem som vi har inom svensk hälso- och sjukvård är ju personalen inom dessa områden nycklarna, också på det här området.

En nationell plan och styrning av kompetensförsörjning blir en viktig del av lösningen på de utmaningar som vi i detta debattskifte har diskuterat.

Anf. 112 ULRIKA WESTERLUND (MP)
replik:

Herr talman! Då hoppas jag också, precis som ledamoten Hultberg framför, att det goda samtalsklimatet kan fortsätta på de områden som ni redan har tagit upp men även på andra områden och att ni inte ryggar för att ta tag också i frågor som har lyfts fram på ett negativt sätt medialt och därför skapat en viss beröringsskräck. Det har inte gjorts när det gäller endometrios, däremot när det gäller den könsbekräftande vården. Båda områdena förtjänar lika mycket uppmärksamhet för att vi ska kunna säkerställa att alla som är i behov av vården också får den på ett högkvalitativt sätt.

Anf. 113 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! I det svenska sjukvårdssystemet är vi alla jämlika, men vissa patienter är lite mer jämlika än andra.

Omkring 700 000 svenskar har i dag en privat sjukvårdsförsäkring, en köpt biljett rakt in i det svenska sjukvårdssystemet. Alla andra får förlita sig på att få vård inom 90-dagarsgarantin. I avtalen med försäkringsbolagen däremot garanteras ofta ett besök hos en specialist inom sju arbetsdagar och en operation inom 14 arbetsdagar.

Herr talman! Problemet är inte bara att vi har fått ett A- och ett B-lag inom svensk sjukvård. Problemet är även att de utan privat sjukförsäkring trängs undan. Det gör med andra ord ont längre. Riskerna för allvarligt sjukdomstillstånd ökar. Detta är faktiskt ganska brutalt, måste jag säga.

Nu finns ett förslag från den förra regeringen för att göra någonting åt detta. Förslaget innebär att det måste göras klart i avtal att den som säljer privata vårdgräddfiler inte får göra detta genom att samtidigt försämra sjukvården för dem utan privat sjukförsäkring. Vilka kan rimligtvis vara emot detta? Jo, Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna kan vara och är emot detta. De menar i sin gemensamma motion att förra regeringen lade fram förslaget i ideologiskt syfte. Och just i den delen har de till hundra procent rätt, därför att kärnan i socialdemokratisk ideologi är att människovärde går före marknadsvärde. Den enda anledning som jag kan se till att riksdagen ser ut att säga nej till att vanligt folk ska ges bättre vård är länken mellan pengarna, lobbyisterna och politikerna.

Herr talman! I slottsavtalet står att läsa: Den digitala infrastrukturen ska skapa förutsättningar för en innovativ och marknadsdriven utveckling. Inte värd efter behov utan marknadens principer ska diktera villkoren.

Det är uppenbart att kedjan pengar, lobbyister och politiker sträckte sig in i slottet. Vi har fått en ny sorts mångmiljonärer i det här landet som inte blir rika på eget arbete utan på våra skattepengar genom lukrativa avtal och privatisering av välfärden. Och de lägger stora pengar på att köpa inflytande så att kranen till skattepengarna ska stå öppen. Pengarna når lobbyisterna, som gör allt för att styra politikerna åt deras håll.

Ett tips till alla som lyssnar på denna debatt är: Varje gång du ser att regeringen inte arbetar för dig, följ pengarna! Ofta får du svar. Till dig som vill att det är dig och dina skattepengar som dina politiker ska jobba för, mejla en högerpolitiker som nu har makten! Kanske kan du få personen att ändra sig och rösta för ordning, reda och rättvisa inom sjukvården.
(Applåder)

Anf. 114 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att den rödgröna regeringen, som nu äntligen har avgått efter åtta år, har misslyckats med tillgängligheten i vården. Vi har sett hur vårdköerna har vuxit och vuxit. De

fördubblades redan före pandemin, och under pandemin har de naturligtvis av naturliga skäl förvärrats.

För att flytta fokus från grundproblemet har Socialdemokraterna i hela valrörelsen velat debattera de privata sjukförsäkringarna. De privata sjukförsäkringarna är inte det stora problemet i svensk hälso- och sjukvård, utan det är bristen på en tillgänglig vård. För att lösa problemet med det måste man göra något, men där har den avgående regeringen varit svaret skyldig.

Det är också så att de privata sjukförsäkringarna i stor utsträckning är drivna av fackförbunden, som erbjuder dem till sina medlemmar. Ett tips till Socialdemokraterna är kanske därför att inom ramen för facklig politisk samverkan prata med fackförbunden om ifall det verkligen är en framväxt av de privata sjukförsäkringarna som de önskar sig.

Anf. 115 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! En sak vet jag, och det är att sjukvården inte får mer resurser av att man satsar på helt andra ämnesområden, vilket vi nu har sett i slottsavtalet.

Det är också så att den socialdemokratiska regeringen hade som motto Valfärden först, och det tillfördes stora resurser till regionerna. Många regioner har haft borgerliga styren. Nu ser vi att det ändras på vissa håll, och det är välkommet.

Att de privata sjukförsäkringarna tränger ut människor från den vård som de behöver inom rimlig tid tycker jag är helt uppenbart. Därför har jag väldigt svårt att ta något annat som en sanning.

Anf. 116 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det finns inget starkt stöd för att det skulle vara undanträngning. Men den som har en privat sjukförsäkring betalar egentligen för vården två gånger om, och så ska det givetvis inte vara.

Låt mig bemöta den fråga som lyftes upp på slutet i ledamoten Lantz anförande om att vi skulle driva marknadsmässig utveckling. Det handlar också om life science-området där Sverige är en stor nation. Vi vill ha en forskande läkemedelsindustri i Sverige som bidrar till att utveckla nya, revolutionerande vårdbehandlingar. Då är det viktigt att den infrastrukturen finns på plats.

Anf. 117 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Om det inte finns någon risk för undanträngning borde det vara helt ofarligt att gå med på en skrivning som säger att man ska försäkra sig om det. Varför detta motstånd? Varför är det just Vårdföretagarna och Svenskt Näringsliv som opponerar sig i remissrundan och inte de som jobbar i vården, som tillstyrker eller inte har någon anmärkning på förslaget? (Applåder)

Anf. 118 ULRIKA HEINDORFF (M):

Herr talman! För mig började livet efter 100, sa fantastiska, tyvärr numera avlidna, Dagny Carlsson inför sin 104-årsdag.

Vi moderater vill stärka alla äldres rätt till ett gott liv, oavsett om man är lika pigg som Dagny eller om man behöver stöd och stöttning i form av omsorg och hemsjukvård.

Alla seniorer ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande både i samhället och över sin egen vardag. Alla ska kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, och alla årsrika ska mötas med respekt och ha god tillgång till vård och omsorg.

Herr talman! Det nyligen ingångna Tidöavtalet, som är slutet mellan regeringspartierna M, KD, L och samarbetspartiet SD, har ett avsnitt om hälso- och sjukvård. Längst ned på sidan åtta lyfts frågan om stärkt anhörigstöd fram, och det gjorde mig väldigt glad. Jag tog upp detta i talarstolen ett antal gånger under förra mandatperioden, och jag har även drivit frågan tillsammans med mina moderata kollegor inom ramen för socialutskottet.

Över 1 miljon människor i Sverige stöttar i dag någon närstående. I en rapport som kom 2019 konstateras att familjens omsorgsinsatser årligen motsvarar ungefär 200 miljarder kronor, vilket är dubbelt så mycket som de kommunala insatserna i Sverige under ett år.

Många anhöriga befinner sig själva mitt i livet med allt vad det innebär. Att ta hand om sin anhöriga samtidigt som man ska vara en närvarande förälder, partner och anställd kan bli övermäktigt. Många går ned i arbetstid för att få livet att gå ihop. Det kan skapa oro och stress, och man kan till och med känna maktlöshet och sorg. Det är därför viktigt att vi stärker anhörigstödet.

I Tidöavtalet beskrivs att anhöriga ska få en kontaktperson, och det tror jag kommer att göra stor skillnad. Det lyfts också fram i avtalet att en nationell anhöriglinje som ska vara tillgänglig dygnet om.

Tidöavtalet har fler bra skrivningar gällande seniorer. Till exempel ska en utredning tillsättas för att stärka tandvårdens högkostnadsskydd. Här nämns konkret att äldre personer med sämst tandhälsa ska prioriteras. Då vi vet att kopplingen är stark mellan allmän hälsa och munhälsa är detta ett förslag jag verkligen välkomnar.

Herr talman! Under ett antal år har vi moderater drivit frågan om språkrav inom äldreomsorgen. Vi tror att det är rimligt och bra att man inte behöver tala perfekt svenska men begriplig svenska. Även detta finns med i Tidöavtalet, och Socialdepartementet ges i uppdrag att utreda och ta fram förslag på hur ett sådant språkrav skulle kunna genomföras.

Slutligen vill jag säga några ord om seniorers ekonomi, för det är också viktigt. Inom ramen för Tidöavtalet är inriktningen tydlig. Vi vill sänka skatten på både inkomster och pensioner. En tydlig inriktning i avtalet är också att pensionärernas ekonomi ska stärkas och valfriheten värnas.

Mycket är sagt om Tidöavtalet, men som en förkämpe för seniorfrågor ser jag med tillförsikt på kommande mandatperiod.

(Applåder)

Anf. 119 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Efter att ha läst slottsavtalet undrar jag fortfarande över ett par saker. Det är jättebra att man tittar på att tanderna så att säga ska bli en del av kroppen, med högkostnadsskydd. Det är en fråga som Vänsterpartiet har drivit, och det var sorgligt att ni inte hängde på där när det begav sig. Vi kommer dock att fortsätta, för vi vill att samtliga människor ska ha tillgång till detta så att det inte växer fram en apartheidvård. Detta kan man fundera på.

Jag vill också lyfta upp detta med pengar och pensioner. Vi har ju vansinnigt många fattiga, och deras levnadsförhållanden under skenande inflation med mera är extremt besvärliga.

Jag undrar om ledamoten har något besked. Det handlar inte bara om att sänka skatten, ert eviga mantra, utan också om att höja pensionerna.

Anf. 120 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Rågsjö för frågorna och funderingarna. Det är trevligt att mötas i kammaren när vi nu inte längre sitter i samma utskott, socialutskottet.

Vad gäller tandvård är det väl trevligt att vi ibland kan mötas över partigränserna. Jag ser fram emot den utredning som kommer om hur man kan stärka högkostnadsskyddet inom tandvården. Med den tydliga kopplingen mellan allmän hälsa och munhälsa är detta ett viktigt steg.

När det gäller seniorers ekonomi lyfte jag upp både skatten och stärkt ekonomi i sin helhet för pensionärer. Det gäller också att värna valfriheten, och här tycker vi kanske lite olika. Vi återkommer till denna fråga som även den finns med som en tydlig inriktning i Tidöavtalet, som det ju heter.

Anf. 121 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! I slottsavtalet, som vi benämner det, tas äldre ändå upp väldigt marginellt.

Har ledamoten någon information om hur man ska följa pengarna? M, KD och V gjorde ju en gemensam satsning om 5 miljarder årligen till äldreomsorgen. Av detta syns nada.

Anf. 122 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Herr talman! Jag tänker att det kommer att finnas anledning att återkomma till detta och fortsätta diskussionen när budgeten inom kort är lagd.

Anf. 123 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! Ensamstående mammor är den grupp i samhället som har lägst ekonomisk standard. Redan innan den höga inflationen hade de svårt att få vardagen att gå ihop och fick välja mellan fotbollsskor till barnen och att ha pengar till hyran.

Nyligen släppte Oxfam en rapport som bekräftar det vi redan vet: att ojämlikheten i Sverige ökar lavinartat snabbt. Sverige hamnar först på plats 20 i rankningen när det kommer till hur mycket vi gör för att bekämpa ojämlikheten. I rapporten slås också fast

att Sveriges skattepolitik är en bidragande orsak till de ökade klyftorna.

Herr talman! Vi har en ny regering som har slagit fast i sitt slottsavtal att skattelättnaderna för de rika ska bli ännu fler. Det översta toppskiktet ska som vanligt få skatterabatter och subventioner och betala mindre i skatt samtidigt som man kommer att försämrade möjligheten till en dräglig levnadsnivå för andra.

Ojämlikheten kommer med denna regering att öka dramatiskt. I takt med den skenande inflationen skulle ersättningarna i föräldrapenningen och bostadsbidraget behöva ses över. Den tillfälliga höjning av bostadsbidraget som infördes under pandemin försvinner vid årsskiftet, om inget nytt beslut fattas. Det skulle innebära i genomsnitt 750 kronor mindre i bostadsbidrag för den som tar del av det. Samtidigt var inflationen i september 9,7 procent. 750 kronor mindre i månaden och en hög inflation kan man kanske klara om man sitter på ett slott och förhandlar, men vanliga människor kommer att få det mycket svårt att klara sin vardag, särskilt om de redan innan hade små marginaler. Men detta talas det väldigt tyst om.

Många i civilsamhället, såsom Stadsmissionen, Röda Korset och Svenska kyrkan, vittnar om att allt fler människor söker sig till dem för att få hjälp. Många människor har i Kristerssons Sverige inte råd med mat eller grundläggande behov. I stället för att komma med förslag som skulle kunna underlätta för denna grupp slås det fast i slottsavtalet att allt färre människor ska få tillgång till våra gemensamma trygghetssystem.

Genom att slå in en kil mellan människor och rikta ljuset mot att människor som invandrat till Sverige inte ska leva på bidrag försöker man dölja att inget heller ska göras för att förbättra livet för andra människor med små marginaler. I avtalet står det att det ska införas bidragstak. Det är inga bidragstak för de rika, utan det handlar om en klassisk omvänd robinhoodpolitik – att ta från de fattiga och ge till de rika.

Detta är vad som förenar de fyra partier som nu ingått ett slottsavtal. Man vill inte göra något åt den mycket allvarliga fattigdom som många barnfamiljer, särskilt ensamstående kvinnor, kommer att hamna i under de kommande åren, till följd både av de senaste årens förda nyliberala politik och den nu skenande inflationen. I stället vill man rikta ljuset mot invandrarna, samtidigt som man berikar sig själv.

Den högernationalistiska regeringen, som gärna talar om att bekämpa kriminalitet, borde förstå att fattigdom är en grogrund för kriminalitet. En ökad fattigdom är dock exakt vad denna regerings politik kommer att leda till.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet vill i stället se en helt annan politik – en politik som syftar till att minska ojämlikheten i Sverige och till ett samhälle där den ensamstående mamman har råd med både fotbollsskor och att betala hyran.

I den mycket oroliga ekonomiska tid vi lever i behöver vi en regering som förstår att människor inte kommer att klara av vardagen om inte ersättningen i viktiga trygghetssystem ökar. Människor behöver

trygghet här och nu. Människor behöver tak över huvudet och mat på bordet. Regeringens politik verkar barga för allt annat än detta.
(Applåder)

Anf. 124 KARIN SUNDIN (S):

Herr talman! Vi har under lång tid organiserat sjukvården i Sverige utifrån stuprörens logik. Det vore alldeles effektivt och rationellt om det inte var för det faktum att patienter är människor och inte enskilda diagnoser.

Att patienter faktiskt är människor ser vi särskilt tydligt om vi tittar på den vanligaste patienten, som är den äldre patienten. De som är 65 år och äldre utgör ungefär 20 procent av befolkningen, men de står för hälften av alla vårdtillfällen och en ännu högre andel av den totala vårdtiden. Det är inget konstigt alls. Med åldern kommer krämporna, och med allt bättre sjukvård hinner diagnoserna rada upp sig. I dag lever man länge med diabetes, och den som överlever en hjärtinfarkt kan mycket väl hinna återkomma till vården med en helt annan allvarlig sjukdom.

Vilka diagnoser som gör att en patient behöver sjukvård har genom medicinsk utveckling förändrats över tid, men patienten kan ändå ha stort behov av vård, stöd och omsorg av primärvården, av hemsjukvården, av socialtjänsten och av närstående. Som en lång rad av statliga utredningar har konstaterat hänger hela sjukvårdssystemet ihop, och framsteg på ett ställe kan få konsekvenser i en helt annan del av systemet.

Med Göran Stiernstedts och Anna Nergårdhs utredningar som grund pågår just nu ett gigantiskt omställningsarbete i Hälso- och sjukvårdssverige, på väg mot en mer nära vård. Nära vård är inte en ny organisationsnivå utan ett förändrat arbetssätt, ett förändrat förhållningssätt, från fokus på organisation till fokus på person och relation.

Den närmaste vården är förstas egenvården, den som patienten gör själv, men också egenvård kräver ett personfokus från alla vårdens nivåer, så att man ger råd och stöd och insatser utifrån patientens behov, förutsättningar och förmåga.

Det finns en stor enighet i Sjukvårdssverige om att detta – nära vård – är rätt förhållningssätt. Det är inte bara bra för patienterna, som slipper åka som flipperkolor mellan stuprören. En närmare vård och nya arbetssätt i vården innebär också att resurserna inom vård och omsorg kan användas bättre och därmed räcker längre.

Det bästa men långt ifrån det enda exemplet från mitt egen Region Örebro län, är det mobila teamet för de äldre, sköra patienter som löper stor risk att tillbringa sin sista tid i livet med att åka in och ut på sjukhus. I teamet krockar regionens läkare arm med Örebro kommuns sjuksköterskor och omvårdnadspersonal och åker hem till patienterna och bedriver vården där. Det är en bättre vård för patienterna och ger en större trygghet för både patienten och de anhöriga.

Därför finns det all anledning till oro när vi nu ser hur man här, i riksdag och regering, tycks gå i helt

motsatt riktning. Nu läggs det nytt fokus på hur vården ska organiseras om i stället för på hur man kan skapa de bästa förutsättningarna för den omställning som redan är i full gång.

I stället för fokus på nära vård ska det nu utredas hur ansvaret för sjukvården kan flyttas så långt som möjligt från patienterna, från Örebro, från Ystad och från Haparanda till Stockholm och till staten.

Herr talman! För mig som socialdemokrat är det självklart att vi ska ha patienterna som utgångspunkt i svensk sjukvård och för svensk sjukvårdspolitik, inte nya statliga stuprör.
(Applåder)

Anf. 125 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag måste tyvärr säga att jag tycker att ledamoten Sundin läser Tidöavtalet som fan läser Bibeln. Det finns en väldigt stark ambition från Moderaterna och de samarbetspartier som har skrivit under avtalet att vi ska fortsätta just den utveckling med en god och nära vård som jag tycker att ledamoten beskriver väl. Det är en ambition som vi brett över parti- och blockgränser har varit överens om. Vi vill att vården ska komma närmare patienterna. Vi vill att vården ska komma närmare dem som behöver vård och omsorg.

Vi har viktiga satsningar i Tidöavtalet på en förstärkt primärvård och på att bygga ut vården, inte minst på landsbygden, på att skapa förutsättningar för den samverkan som ledamoten var inne på, i form av till exempel en nationell digital infrastruktur, så att vi kan dela patientdata mellan olika vårdgivare och mellan kommuner och regioner.

Sedan, herr talman, är det, som jag var inne på i mitt anförande, för mig alldeles uppenbart att om vi ska klara av att adressera de stora regionala skillnaderna i vårdens kvalitet och i vårdutbud krävs ökad statlig styrning. Det kommer att krävas mer statligt ledarskap för att adressera dessa problem. Är inte ledamoten Sundin av samma uppfattning?

Anf. 126 KARIN SUNDIN (S) replik:

Herr talman! Ledamoten Hultberg lyfter fram stora ambitioner. Om man ska kunna leva upp till dessa ambitioner behöver man tillföra ekonomiska resurser till välfärden. Av detta finns inte ett spår i Tidöavtalet, tvärtom. Det uttryck som ges i Tidöavtalet handlar om att sätta fokus på organisation i stället för på innehåll.

Jag väljer att citera moderaten Peter Danielsson, som är ny ordförande för SKR, Sveriges Kommuner och Regioner. Hans kommentar till gårdagens regeringsförklaring var att man ”saknar tydliga besked om att staten kommer att stötta kommuner och regioner ekonomiskt genom krisen”.

Ni har ambitioner, Johan Hultberg, men ni har ingenting som visar hur ni ska kunna leva upp till dem. I stället flyttar ni fokus från välfärdens innehåll till organisationsform. Jag har inte hört någon moderat eller kristdemokrat som har kunnat förklara på vilket sätt en statlig sjukvård ska bli bättre för patienterna.
(Applåder)

Anf. 127 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vi har sett att arbetet med de regionala cancercentrumen har varit ett väldigt framgångsrikt koncept för att säkerställa att det finns tillgång till högkvalitativ och avancerad hälso- och sjukvård. Det är ett konkret exempel på hur vi kan utveckla detta.

Jag är av uppfattningen att för att vi ska ha ett bra innehåll i vården behöver vi också en bra organisation. Och jag tror att vi behöver en ökad statlig styrning av hälso- och sjukvården. Det har jag tidigare uppfattat har varit också Socialdemokraternas uppfattning. Men om de backar från det är jag nyfiken på att höra hur Socialdemokraterna menar att de regionala skillnaderna ska lösas.

Anf. 128 KARIN SUNDIN (S) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att ledamoten Johan Hultberg lyfte fram de regionala cancercentrumen. Det är ett alldeles utmärkt exempel på hur man kan samverka mellan vårdnivåer inom svensk hälso- och sjukvård utan att vi behöver förstatliga samverkan. (Applåder)

Anf. 129 MARLÉNE LUND
KOPPARKLINT (M):

Herr talman! Vi har en elak pandemi som sprider sig snabbt i samhället och som har tillåtit spridas alltför länge. Den skördar ständigt dösoffer. Och enligt statistiken vet vi att av ungefär 115 000 barn kommer 30 000 barn att drabbas varje år. År 2014 räknade man nämligen på Allmänna Barnhuset med att 20 procent av alla barn blir utsatta för detta. Enligt den senaste undersökningen i augusti 2021 har det ökat till 25 procent. Vi pratar alltså om åtta barn i en normal skolklass. Denna pandemi måste få ett slut.

Herr talman! Jag pratar om olika former av sexuella övergrepp på barn. Det är ett ämne som är kraftigt tabubelagt, och tystnadskulturen är utbredd. Orsakerna till det är många. Det handlar till stor del om att förövarna lagt munkavle på sina barnoffer. De säger: Om du berättar om detta kommer du att få flytta ifrån din mamma. Om du berättar om detta kommer jag att skada din mamma eller pappa. Och jag kommer att utsätta dina syskon för samma sak. Detta gör att många inte maktar med att leva med detta när de blir äldre och lever med denna yxa som hänger över huvudet. De börjar tänka på suicid.

Herr talman! Detta är fullständigt oacceptabelt. Men det finns ständigt mitt ibland oss, och vi behöver dra ut detta i ljuset och prata om det.

Jag har under flera år ifrågasatt de åtgärder som den förra regeringen vidtog. Och jag kommer att fortsätta att ifrågasätta denna regering om inte statistiken vänder någon gång.

Under coronapandemin såg vi hur detta elaka virus spreds, och vi vidtog globala insatser för att lindra, stoppa och förebygga det. Vi har också sett hur gängkriminaliteten har spridit sig som ett elakt virus runt om i vårt samhälle. Här har vi pumpat in pengar och vidtagit åtgärder. Men vi har inte gjort detsamma när

det gäller denna andra hemska pandemi som vi vet skördar offer. Den skördar framför allt barns liv. Vi vet nämligen att en person som har blivit utsatt för traumatiska upplevelser – som sexuella övergrepp är – i barn- domen ökar det riskerna tolv gånger för suicid i vuxen ålder om man inte får hjälp.

När jag kom in i riksdagen och hade skrivit mitt första anförande i detta ämne framfördes det till mig att jag nog skulle tona ned detta lite grann för att riksdagen inte var mogen för att höra om det hemska som jag skulle beskriva. Det ansågs för grovt. Jag skulle beskriva hur ett barn blir utsatt och hur det kan se ut. Jag själv tyckte inte att det var ett grovt språk och tänkte direkt: Om riksdagen inte är mogen för det, hur ska då de barn som blir utsatta för det känna?

Ska vi utelämna deras karga verklighet för att det kanske är lite jobbigt att höra en beskrivning av det? Nej, det ska vi inte. Men det är också därför som vi så sällan talar om det, för att det gör ont och att det finns många tabun i detta.

Därför har jag tagit tillfället i akt att lyfta fram detta ämne än en gång här i talarstolen. Jag önskar att fler kunde göra det, så att vi får stopp på denna pandemi som finns i vårt samhälle. Nu måste barnen sättas i främsta rummet, och vi måste få ett stopp för detta.

Anf. 130 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för möjligheten att på detta sätt i en allmänpolitisk debatt få pröva mina vingar för första gången i kammarens talarstol.

I dag har jag lyssnat på anföranden om stora politiska frågor och om det som till synes verkar vara det lilla, men som är så viktigt för helheten.

Herr talman! Jag vill ägna mina minuter här åt att tala om klimakteriet. Dagens klimakterievård är inte jämlik. Den är inte heller tillgänglig. Och den är inte tillräcklig.

Klimakteriet inträffar under en tid i kvinnors liv då de kan och vill leva sina liv fullt ut, men då många begränsas av svettningar, hjärntrötthet, sömnsvårigheter, humörsvingningar, värk, depression och en mängd andra mer eller mindre besvärande symtom. Det är symtom som både går att lindra och ta bort om vården var tillgänglig och kunskapen större.

Socialstyrelsen publicerade *Kartläggning av vård och behandling vid klimakteriebesvär ur perspektivet jämlik vård* i februari 2020. Kartläggningen visar stora skillnader i landet vad gäller andelen kvinnor som har sökt hjälp men också vad gäller uttag av hormonläkemedel.

I Stockholms län är till exempel antalet vårdkontakter för klimakteriebesvär sju gånger vanligare än i andra län. Vad gäller uttag av läkemedel är uttaget per 1 000 kvinnor 60 procent större i Stockholms och Uppsala län än vad det är i till exempel Blekinge, Kronoberg och Jämtland.

Wilken typ av vård och behandling som erbjuds kvinnor varierar således över landet. Det är oklart vilka

insatser som ges inom primärvården och vilken kompetens vårdpersonalen har.

Även kvinnors egen kunskap om klimakteriet brister. Diffusa symtom leder till onödig oro och stress. Den information som kvinnor får kommer i bästa fall från väninnor, äldre släktingar eller medierna, inte från vården. Dessutom är det för många kvinnor fortfarande tabu att tala om den kvinnliga kroppen. Och många vittnar om att de inte ens vet vart de ska vända sig för att få hjälp.

De markanta skillnader vad gäller den vård som erbjuds gäller både utifrån geografi och socioekonomi och leder till onödigt lidande och försämrad livskvalitet.

Herr talman! Klimakteriet har symtom som i många fall påminner om utmattnings. Kvinnor i medelåldern är en överrepresenterad grupp som sjukskrivs för utmattnings. Det finns därför anledning att tro att många blir feldiagnostiserade och diagnostiseras för utmattnings i stället för klimakteriet med felaktig behandling som följd.

Herr talman! Klimakterievården behöver förbättras på flera olika sätt. Socialstyrelsen framhåller behov av nationella riktlinjer. Kvinnors egen kunskap behöver höjas. Och en uppdaterad och relevant klimakteriekunskap behöver ges till vårdpersonal. En uppdaterad och relevant klimakteriekunskap behöver också ges till HR-chefer och företagshälsovård.

Det ska inte spela någon roll var i landet du bor, vad du tjänar eller hur väl du orkar stå på dig i kampen för att få hjälp. Alla kvinnor i Sverige är värda att få förutsättningar att leva sina bästa liv även under de år som de genomgår klimakteriet.
(Applåder)

Anf. 131 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Herr talman! Under en livstid möter vi människor ett antal situationer där vi känner oss extra sårbara och är i behov av att bli sedda och väl omhändertagna. Ett sådant tillfälle är när vi föder barn. Det är därför oerhört viktigt att varje kvinna får det stöd och den vård som hon är i behov av för att känna sig trygg under sin förlossning. Ingen kvinna ska behöva känna oro eller rädsla inför att föda barn. Upplevelsen ska vara positiv, och risken för medicinska skador ska minimeras.

För det krävs en trygg miljö med närvarande barnmorskor och annan vårdpersonal. Tyvärr ser det inte ut så i dag, och väldigt många kvinnor uppger att de bär på en förlossningsrädsla. Rädslan grundar sig i risken att det inte finns plats på den förlossningsavdelning som kvinnan vill föda på, risken att hon blir lämnad ensam på rummet eller risken att hon drabbas av allvarliga förlossningsskador.

Herr talman! För att öka tryggheten behöver vi skapa ett mer individualiserat vårdförlopp som tar större hänsyn till enskilda kvinnors behov och önskemål. Det är också viktigt att det finns en kontinuitet i vårdkedjan och att eftervården byggs ut så att eventuella förlossningsskador kan upptäckas och åtgärdas i tid.

Mer än varannan kvinna efterfrågar en större kontinuitet i mödrahälsovården och skulle vilja följas av samma barnmorska under graviditeten, förlossningen och tiden därefter. Så sker med arbetssättet Min Barnmorska, ett arbetssätt som har visat sig ge väldigt goda resultat – bland annat färre ingrepp under förlossningen, färre kejsarsnitt, mindre skador, kortare vårdtid på sjukhus, större chans till fullskalig amning vid fyra veckors ålder och, framför allt, nöjdare kvinnor och barnmorskor.

Min Barnmorska är ett sätt att öka vårdkontinuiteten och attraktiviteten i barnmorskeyrket, men utöver denna typ av arbetssätt behövs ytterligare satsningar i den hårt ansträngda förlossningsvården, där flera medarbetare vittnar om en ohållbar arbetsmiljö utan tid för återhämtning eller reflektion.

Herr talman! Skiftarbete, personalbrist, brist på kompetensutveckling och höga stressnivåer gör att många barnmorskor i dag väljer att lämna förlossningsavdelningarna till förmån för andra arbetsuppgifter, framför allt inom primärvården. För att få fler barnmorskor att stanna kvar måste vi arbeta aktivt för att förbättra arbetsvillkoren. Det är nödvändigt för att säkra kompetensen, upprätthålla en god patientsäkerhet och tillse att barnmorskor med mindre erfarenhet får den handledning som de är i behov av för att klara av sina arbetsuppgifter.

För att klara detta är det viktigt att vi fortsätter att arbeta i bred överenskommelse med SKR och förstärka insatserna för kvinnors hälsa och förlossningsvården. Det är viktigt för att åstadkomma förändring, eftersom det ger möjlighet att gemensamt formulera en vision och långsiktigt styra i en önskvärd riktning.

De kraftfulla ekonomiska satsningar som har genomförts ska komma verksamheten till del, och målet borde vara en barnmorska per födande. Det handlar inte bara om att minska förlossningsrädslan utan också om att förbättra arbetsmiljön för de anställda.

Herr talman! Att välkomna ett nytt barn till världen ska vara en upplevelse som förknippas med trygghet, glädje och förväntan för såväl den födande och dess partner som den som arbetar med förlossningsförloppet.
(Applåder)

Anf. 132 ZARA LEGHISSA (S):

Herr talman! Nu ska jag berätta om Linda. Hon jobbar som undersköterska inom äldreomsorgen, och hennes arbetstider är schemalagda på dagtid, kvällar och helger.

Hon vårdar äldre som är multisjuka och som riskerar att bli väldigt sjuka vid smitta. Blir Linda sjuk har hon inget val; hon känner att hon måste sjukskriva sig för att inte utsätta dem hon arbetar med för risk. Det händer rätt ofta att hon känner oro när halsen gör ont eller när kroppen värker och känns febrig. Hon känner oro för att hon vet att det är svårt att få tag på vikarie, men främst för att hon vet att karensavdraget kommer att göra hål i plånboken.

Linda kan inte arbeta hemifrån eftersom hennes yrke innebär mänsklig närkontakt. Och Lindas situation är inte unik – fler som arbetar inom vård, skola och omsorg känner likadant och är i samma situation. Det gör även byggnadsarbetare, städare och bussförare, liksom de som arbetar inom handel och hotell och restaurang. Det gäller också livsmedelsarbetare, industriarbetare med flera. Det handlar om dem som inte kan arbeta hemifrån och som går till arbetet fast de egentligen borde vara sjukskrivna – de som ser till att samhället går runt.

Fyra av tio kvinnor i arbetaryrken uppger att de inte har råd att vara sjuka. Coronapandemin satte karensavdraget i blyxtbelysning. Coronakommissionens rapporter visar tydligt att ekonomi och yrke kraftigt påverkade risken att drabbas av covid-19. I dialog med fackförbund lättade därför den S-ledda regeringen upp regelverket. Det var ännu ett viktigt steg på vägen för en mer jämlik sjukförsäkring, och det bidrog till minskad smittspridning – i synnerhet bland dem som var i riskgrupp. Det var ett politiskt beslut som bidrog till att liv räddades.

Herr talman! Att sjuknärvaro och smittspridning är skadligt är ingen ny kunskap. Som vi vet är bland annat influensa och magsjuka sjukdomar som drabbar oss alla och som kan vara dödliga för äldre och sjuka. Att arbetare utsätts för smitta, sjukdomar och skador på jobbet är en arbetsmiljöfråga, och förebyggandet av detta är livsviktigt. Självklart ska alla kunna ta del av våra gemensamma trygghetssystem på ett rättvist, solidariskt och jämlikt sätt. Den som drabbas av sjukdom och inte kan arbeta ska kunna lita på sjukförsäkringen, och den får inte vara diskriminerande.

I augusti i år gav vi socialdemokrater besked: Karensavdraget skapar en ekonomisk orättvisa som slår hårt mot LO-förbundens medlemmar och andra som fysiskt måste vara på jobbet. Karensavdraget måste göras mer rättvist och ha hög legitimitet i sjukförsäkringen. Valfärden ska komma alla som har rätt till den till del. Ett utredningsuppdrag är påbörjat och förväntas slutredovisas den 29 september nästa år.

Hur ställer sig då Sveriges nytillträdda regering till detta? Finns viljan och ambitionen att investera i en rättvis, jämlik och solidarisk sjukförsäkring? Kommer karensavdraget att komma alla till del oavsett kön, yrke och ställning på arbetsmarknaden, eller kommer dessa människor att få betala skattesänkningar med en försämrad välfärd och ett försämrat trygghetssystem?

Välfärd skapar trygghet, och vår generella välfärd bygger på en gemensam grundtanke att alla ger efter förmåga och får efter behov. En trygg och rättvis sjukförsäkring kännetecknar ett starkt samhälle. Det visar på solidaritet och jämlikhet, något vi socialdemokrater alltid kommer att stå upp för.
(Applåder)

Anf. 133 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Vid kris, krig, katastrofer, pandemier och gråzonsproblematik prövas samhällets och organisationers robusthet.

Vi är nog alla överens om att vi ska ha en bra beredskap och kapacitet vad avser läkemedel och sjukvårdsmateriel. Vi är säkerligen överens om att vi ska ha ett totalförsvaret som är uthålligt och starkt, liksom stabila och goda förutsättningar för att vatten, energi och bränsle levereras i tid och till rimliga priser. Vi ska ha en väl utbyggd och en väl fungerande infrastruktur med hög säkerhet vad avser sjöfart, järnvägar, vägar och flyg. Även infrastruktur och säkerhet kring cyber och it är avgörande i de nya tiderna.

Här ska vi inte glömma livsmedelsproduktion och andra viktiga näringar. Alla dessa områden, och många fler, klarar vi av om vi har tillräckligt goda finansiella förutsättningar och om vi gemensamt bidrar till samhällsbygget via skattekronan. Vi klarar det om vi samverkar, samhandlar och samarbetar med olika aktörer i samhället.

Herr talman! Jag ställer frågan: Vilka är det som bygger vårt robusta samhälle på riktigt? Jo, det är människorna i Sverige, Sveriges invånare. Det är vanligt folk, som behöver stöd av oss politiker. Vi ska fördela stöd och resurser på ett jämlikt, klokt och solidariskt sätt. Vi behöver varandra.

När personalbristen är nationell inom många yrken och professioner skapas inget starkt och robust samhälle. Det hjälper inte att vi har nya batonger och hårdare straff om vi inte har poliser, domare och åklagare för att fälla och ta fast gärningsmännen. Det hjälper inte att vi öppnar fler vårdplatser eller har dyrare, finare och snabbare operationsrobotar om vi inte har personal som bemannar dessa. Och det hjälper inte att vi har skördetröskor och kor om vi inte har någon som kör dem eller mjölkar dem.

Vi behöver dem alla. Vi behöver undersköterskan Fehmi Paulus i Region Västmanland. Vi behöver Carl-Johan Nordström, åklagare i Västmanland, och vi behöver vårdaren Marie Persson inom LSS i Köpings kommun. Vi behöver mjölkbonden och lantbrukaren Johan Sommar på Svånö gård i Rytterne och många, många fler, för vi tillsammans utgör det robusta samhället – alla och envar.

Herr talman! Med det sagt är det begripligt att alla människor är lika mycket värda och behövda. Det är vårt ansvar att ge förutsättningar för invånare i Sverige att bygga landet starkt och robust för allas vår nytta. Det är viktiga investeringar. Förutsättningar för och behov av att bidra måste ses utifrån varje individ. Därmed handlar det också om var man står och är.
(Applåder)

Anf. 134 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! För oss socialdemokrater handlar tillgänglighet om att forma ett samhälle där alla behövs och kan delta på lika villkor. Alla människor ska kunna vara fullt delaktiga i alla delar av det politiska, sociala, ekonomiska och kulturella livet. Så skapar vi ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige.

Språket är helt avgörande för att vi alla ska kunna utnyttja våra medborgerliga rättigheter. Det behövs för att vi ska kunna tillgodogöra oss utbildning,

kommunicera med familj och vänner och delta i arbetslivet och i samhället.

Under småbarnsåren utvecklas den språkliga kommunikationsförmågan snabbt. Därför är det av vikt att alla barn får tillgång till sitt språk tidigt i livet – på lika villkor. I Sverige finns förutom svenskan flera minoritetsspråk. Sedan år 2000 har fem av Sveriges minoritetsspråk fått status som nationella minoritetsspråk. Det betyder att Sveriges regering har åtagit sig att skydda dessa språk lite extra.

Svenskt teckenspråk har dock inte utsetts till nationellt minoritetsspråk. Men enligt språklagen från 2009 ska det svenska teckenspråket skyddas och främjas. Det innebär bland annat att hörselskadade och döva barn samt andra barn med behov av teckenspråk har rätt att få lära sig det svenska teckenspråket och använda det i skolan. Språklagen har varit statushöjande för det svenska teckenspråket. Det främjar språkets fortlevnad.

Herr talman! Har teckenspråkiga barn rätt till modersmålsundervisning? Nja. Liksom alla elever som har ett annat modersmål än svenska har teckenspråkiga elever rätt till modersmålsundervisning, men villkoren är annorlunda. I praktiken gör lagen viss åtskillnad mellan hörande och döva eller hörselskadade elever.

För hörande barn som har döva, teckenspråkiga föräldrar gäller villkoret att kommunen är skyldig att ordna modersmålsundervisning i teckenspråk om minst fem elever önskar det. Döva och hörselskadade elever som går i grundskolan kan få modersmålsundervisning i teckenspråk om språket är föräldrarnas modersmål. De flesta av dessa elever har dock hörande föräldrar som inte har teckenspråk som modersmål, vilket gör att de inte har rätt till modersmålsundervisning.

En starkare rätt till teckenspråk innebär att ingen ska lämnas utanför och att alla som behöver teckenspråk ska få det. Rätten till teckenspråk ska gälla oavsett hörselstatus, föräldrarnas modersmål, skolval, kulturell bakgrund och ålder.

Den oklara lagstiftningen gällande teckenspråkets vara eller icke vara som officiellt minoritetsspråk gör att många teckenspråksanvändare riskerar att falla mellan stolarna. Därför behöver regeringen nu tydliggöra vad som menas med att skydda teckenspråket. Vad innebär det, och hur ska man säkerställa att alla hörselskadade och döva får tillgång till teckenspråk och därmed jämlik tillgång till vårt samhälle under hela livet?

(Applåder)

Anf. 135 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Idén bakom våra socialförsäkringar är lika briljant som sympatisk. Tanken är att vi tillsammans i en anda av solidaritet och gemenskap tar hand om varandra genom livets olika svängningar. Vi är inte ensamma; vi står tillsammans.

När människor från andra länder ska berätta om någonting utmärkande för vårt Sverige är det inte ovanligt att de efter Abba och Ikea nämner just olika

aspekter av vårt socialförsäkringssystem, exempelvis den generösa föräldraförsäkringen.

I dessa tider av stor osäkerhet och snabb omställningstakt menar vi socialdemokrater att det är avgörande att slå vakt om våra allmänna trygghetssystem. Vad den nya regeringen vill är däremot mer oklart. I slottsavtalet nämns socialförsäkringsfrågorna knappt alls. I regeringsförklaringen görs en uppskattande referens till den förra borgerliga regeringens så kallade arbetslinje – en arbetslinje som för många blev ett snabbspår in i fattigdom och ännu värre ohälsa.

Det finns, herr talman, tyvärr skäl att påminna om hur det såg ut senast en borgerlig regering styrde Sverige. Då var det arbetslösa, kroniskt sjuka människor med livslånga sjukdomar och cancerpatienter som fick betala priset för skattesänkningarna. Närmare 100 000 personer slängdes ut ur sjukförsäkringen samtidigt som kön av sjuka växte utanför kommunernas socialkontor.

Samtidigt har det största partiet i det högerkonservativa regeringsunderlaget, Sverigedemokraterna, i opposition haft väldigt hög svansföring och nog skapat en hel del förväntningar när det gäller sjukförsäkring. SD har exempelvis krävt att människor som felaktigt blivit utförsäkrade ska få ekonomisk kompensation, att karensavdraget ska tas bort för sjukvårds- och skolpersonal och att det tillsätts en parlamentarisk kommitté för att ta fram en nationell strategi för det man kallar en mer human och hållbar sjukförsäkring. Med tanke på hur mycket annat som ska utredas i slottsavtalet hade det varit en ganska smal sak att tillsätta en parlamentarisk kommitté, om man nu verkligen hade menat allvar.

Tittar man i avtalet kan man dock konstatera att de skarpa förslagen helt och hållet saknas. Kanske är det som det brukar när det gäller högerpopulistiska partiernas strävan mot makten. Först ställer man invandring mot välfärd. Sedan, när man har nått makt och inflytande, lyser de välfärdspolitiska satsningarna med sin frånvaro.

Från Socialdemokraterna menar vi att socialförsäkringarna är en grundbult i ett modernt välfärdssamhälle. Under vår tid vid makten har viktiga steg tagits för en tryggare och mer begriplig sjukförsäkring. Den förhatliga stupstocken har avskaffats, likaså den tidigare absurda prövningen av arbetsförmåga mot rena hittepåjobb. Regelverket vid bedömning av arbetsförmåga vid dag 180 har ändrats så att utförsäkringen numera kan skjutas upp om det finns goda förutsättningar för att den anställde kan återgå i arbete efter rehabilitering, något som har lett till en kraftig minskning av antalet människor som nekas sjukpenning. Den ekonomiska tryggheten för människor med sjuk- och aktivitetsersättning har förbättrats, och den viktiga inkomstbortfallsprincipen har stärkts.

Men vi är inte nöjda. I detta nu pågår flera viktiga utredningar som på olika sätt syftar till att stärka sjukförsäkringen. Det handlar bland annat om att se över de sjukskrivande läkarnas ställning i sjukskrivningsprocessen, liksom om att se över sjukersättningen och

aktivitetsersättningen och hur väl inkomstbortfallsprincipen uppfylls.

Arbetet med att återupprätta tryggheten vid sjukdom behöver alltså fortsätta. Risken är dock överhängande att det arbetet nu avstannar eller i värsta fall rullas tillbaka. Det vore ett svek men samtidigt en bekräftelse på det många av oss misstänker, nämligen att Sverigedemokraternas löften på välfärdsområdet bara är tomma ord.

(Applåder)

Anf. 136 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Under pågående pandemi har alla partier varit överens om att arbetsvillkoren och kvaliteten inom äldreomsorgen måste stärkas. Under valrörelsen var dock dessa frågor osynliga från den högerkonservativa sidan, som i stället pratade enbart om brott och straff.

Vi socialdemokrater lade om inriktningen för den svenska äldreomsorgspolitikerna innan pandemin bröt ut. Vi såg de utmaningar som finns: att äldreomsorgen brottas med bristande kompetens, stor personalomsättning och låg bemanning.

Äldreomsorgen behöver lyftas och personalens status uppvärderas. Vi har fokuserat på att öka kommunernas resurser och att göra reformer med hjälp av lagstiftning. Som exempel kan nämnas, fru talman, att vi har velat stärka undersköterskans position. Vårt äldreomsorgslyft, där personal har fått studera på betald arbetstid, har blivit en succé. Över 25 000 personer har hittills påbörjat eller genomfört utbildningen.

Under mandatperioden 2019–2022 ökade den förra regeringen det generella statsbidraget till kommuner och regioner med 22,5 miljarder kronor. Jag vill speciellt lyfta fram den särskilda satsningen till äldreomsorgen på 4 miljarder kronor, där kommunerna fick friheten att göra kvalitetsförbättringar inom just äldreomsorgen.

Med tanke på kommande lågkonjunktur med skyhögt inflation och räntor som stiger står kommun- och regionsektorn inför allt tuffare utmaningar.

Vad vill då Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna med välfärden och i synnerhet med omsorgen om våra äldre? Av slottsavtalet kan jag utläsa väldigt få löften som handlar om äldreomsorgen. Ett som sticker ut är språkravet. Var finns Ulf Kristerssons löfte om ambitionshöjning inom äldreomsorgen genom mer pengar? Var finns Ebba Buschs löfte om att lösa problemen inom äldreomsorgen här och nu?

Välfärden står inför stora utmaningar. I två enkäter gjorda av Kommunal, den ena så sent som i somras, säger fyra av fem medlemmar att bemanningen är undermålig eller till och med katastrofal.

Vad behövs då framåt, fru talman? Först och främst behöver vi en ny lagstiftning där äldreomsorgen lyfts fram, något som den förra regeringen tog initiativ till och som nu utreds. Pandemin visade i blixtbelysning de stora utmaningarna inom äldreomsorgen, framför allt mellan regioner och kommuner. Vi behöver också

säkra tillgången till sjuksköterskor och undersköterskor dygnet runt på våra boenden och i hemtjänsten. Men framför allt vill vi socialdemokrater fortsätta att stärka resurserna till vår välfärd och då i synnerhet äldreomsorgen. Välfärdspersonalen är våra hjältar, som ger oss trygghet och stabilitet när behoven finns. Deras status måste uppvärderas.

(Applåder)

Anf. 137 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Nu har en lång räkka av socialdemokrater ännu talarstolen i den allmänpolitiska debatten på det socialpolitiska området. En avslutande reflektion är kanske: Varför har Socialdemokraterna inte genomfört allt det som de nu engagerat har talat om, när de har haft regeringsmakten i åtta år?

Fru talman! Jag vänder mig sedan till Mikael Dahlqvist och konstaterar, eftersom jag till skillnad från honom uppenbarligen har läst Tidöavtalet lite mer noggrant, att vi har många satsningar och punkter som rör just äldreomsorgen. Språkravet lyftes, men vi har också punkter som rör det jag lyfte fram i mitt anförande, nämligen att vi behöver överbygga den stora klyfta som finns mellan den kommunala äldreomsorgen och hälso- och sjukvården och den regionala. För detta behövs till exempel en nationell digital infrastruktur så att vi kan dela information på ett bättre sätt. Vi behöver också stärka tillgången till kommunala läkare ute i den kommunala verksamheten.

Jag uppmanar verkligen Mikael Dahlqvist att läsa Tidöavtalet på nytt. Jag ser fram emot en fortsatt debatt med ledamoten.

Anf. 138 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack för din fråga, Johan Hultberg!

Varför har inte satsningar gjorts, frågar ledamoten. Har ledamoten missat den historiska satsning som den förra regeringen gjorde under pandemin och tidigare? Aldrig har så många miljarder satsats på våra kommuner och regioner.

Vad händer nu till nyåret när 12 miljarder försvinner? Kommer den nuvarande regeringen i sin statsbudget att ha de pengarna kvar och helst öka dessa summor?

När jag läser slottsavtalet, fru talman, hittar jag inte en rad om resurser till välfärden. Mycket av de ambitionshöjningar som behövs, bland annat för att stärka personalens arbetsvillkor, handlar ju om pengar. Därför är min fråga tillbaka till Johan Hultberg: Kommer ni att satsa pengar på äldreomsorgen?

Anf. 139 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Mikael Dahlqvist svarar på en fråga som jag faktiskt inte ställde. Det är ett intressant retoriskt trick, måhända, men självklart kommer vi att göra viktiga satsningar på äldreomsorgen och hälso- och sjukvården. Till det kommer vi att återkomma i budgetdebatten och i den budget som inom kort kommer att presenteras.

Jag konstaterar dock återigen att det inte kommer några svar från Socialdemokraterna på hur vi ska kunna stärka resurserna till välfärden. Det handlar ju om en arbetslinje, och där har Socialdemokraterna inga svar. Ska vi ha en stark välfärd måste vi få fler människor i arbete, och där saknar ledamoten Dahlqvist, precis som hans parti, svar.

Anf. 140 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Johan Hultberg, för din replik!

Vi har flera förslag och har genomfört flera åtgärder för att stärka äldreomsorgen. Men i grunden fattas det pengar. Där ser jag tyvärr ingen lösning från den borgerliga sidan i dag. Men jag välkomnar kommande budget och kommande debatter. Vi kommer att jaga er med blåslampa, ledamoten.

(Applåder)

Rättsväsendet

Anf. 141 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag är ny här i riksdagen, men jag har efter tolv år som kommunalråd i Avesta ganska stor erfarenhet av det brottsförebyggande arbetet i våra kommuner.

Debatten om utsatta områden, som det skrivs om i nationella medier, gäller oftast förorterna till våra storstäder. Jag tänker tala lite om hur det kan se ut i våra bruksorter och hur en negativ utveckling där kan vändas.

I Dalarna har vi två områden som har beskrivits som utsatta områden. Det är Tjärna ängar i Borlänge och Krylbo i Avesta kommun. Krylbo är den stolta järnvägsknuten med anor från 1873. Oskar II invigde Krylbo station 1902. Krylbo var då den rika delen av kommunen, där man hade statliga jobb på SJ och Posten jämfört med järnverksarbetarna i Avesta.

På 1980-talet började en nedgång med ett stort tapp på statliga jobb. Kommunen sålde sitt bostadsbestånd; det blev alltmer oseriösa ägare. Sedan kom flyktingkrisen 2015–2016 med en orättvis och osolidarisk fördelning av ansvar och en EBO-lagstiftning som slog helt fel. Det förekom också social dumpning från välbärgade Stockholmskommuner. Personer i aktivt missbruk och med en kriminell livsstil fick första hyran betald, och sedan var det tack och hej.

Kombinationen av trångboddhet, svarta andrahandskontrakt, drogmissbruk och kriminalitet var allt annat än gynnsam och ledde till fler grova brott, anlagda bränder och allmän otrygghet med kulmen 2017–2018. Kommunen och polisen bestämde då tillsammans att vi måste vända det.

Polisen startade ett projekt som hette Trygga Krylbo. Det kom också en ny, seriös fastighetsägare till ett bestånd med nära 800 lägenheter. De rustade, installerade portlås, säkrade källare och vräkte personer som inte betalade hyra. Det lokala näringslivet och de lokala föreningarna ställde upp. Framför allt var Krylboborna själva med i förändringen.

Fru talman! När alla parter gör sitt och när polisen är med och leder kan kommunen göra det vi är bäst på. Vi rustade skolan, öppnade en fritidsgård, anställde fältassistenter, installerade trygg belysning, rustade parker och cykelbanor, byggde ny konstgräsplan, bibliotek med mera.

Nu är brottsligheten i Krylbo inte högre än i någon annan del av Avesta kommun. Arbetslösheten sjunker, och skolresultaten förbättras. Det finns mycket kvar att göra, men vi är på rätt väg. Det kanske viktigaste av allt är att stoltheten hos medborgarna är på väg tillbaka. Den stora sorg, som det har varit hos många, särskilt bland äldre, över hur det hade blivit börjar förändras till en känsla av revansch och rätade ryggar igen.

Jag är glad över att vi socialdemokrater tydligt har lyft upp frågan om de preventiva insatserna genom det program för det brottsförebyggande arbetet som togs fram 2017. Vallöftet om att varje satsad krona på rättsväsendet skulle motsvaras av en krona till det brottsförebyggande arbetet tycker jag var det bästa vallöftet vi hade. Jag tycker även att det är rätt att kommunerna får huvudansvaret för det brottsförebyggande arbetet. Men, fru talman, staten måste också ta sitt ansvar. Det måste finnas tillgång till polis i varje kommun i landet.

Den nya regeringen har ett stort ansvar för att fortsätta utveckla det brottsförebyggande arbetet. Allt går inte att lösa med hårdare straff. Det behöver inte vara antingen eller. Det måste vara både och. Tyvärr ser jag väldigt lite fokus på det förebyggande arbetet i Tidöavtalet. Det förebyggande arbetet och samverkan mellan skola, socialtjänst och polis är helt avgörande om vi ska lyckas.

Man ska vara hård mot brotten och hård mot brottens orsaker, som Tony Blair sa.

(Applåder)

Anf. 142 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Den 18 mars 2017 tar sig två män in i en kvinnas bostad medan hon sover. Under flera timmar blir kvinnan sedan våldtagen och misshandlad av männen. Våldet som används mot henne är grovt. Hon blir slagen med knytnävsslag och sparkad, och upprepade gånger tar männen stryptag på henne, en gång på ett sådant sätt att hon förlorar medvetandet. De hotar henne till döds. De säger att de har en pistol och ska skjuta henne.

Bara drygt en månad senare kidnappar två män en kvinna och låser in henne i en källare. Hon blir misshandlad under tortyrliknande förhållanden. De hotar henne med vad hon uppfattar som en kniv och en pistol. De sprutar kallt vatten på henne, binder henne, sätter en trasa i hennes mun och våldtar henne. Den ofattbart grymma våldtäkten, där totalt sju män förgriper sig på kvinnan, pågår under 17 timmar. Det hela tar slut först när polisen stormar platsen och fritar kvinnan.

Efterspelet till dessa bestialiska övergrepp blev uppmärksammat. Den man som dömdes för bland annat grov våldtäkt i två fall fick inte bara ett orimligt lågt straff. Han kunde också kvittera ut ett skadestånd

på 840 000 kronor, då han när domen föll hade suttit frihetsberövad något längre än det slutgiltiga straffet utgjorde. Det som kvinnorna fick uppleva varar antagligen en livstid.

Fru talman! Den regering som tillträdde i går har tillsammans med Sverigedemokraterna presenterat en överenskommelse för Sverige där våra fyra partier är överens om att ta ansvar för landet genom en rad olika direktiv. Bland annat ska straffen för vålds- och sexualbrott skärpas, straffrabatten tas bort för gärningsmän över 18 år och återfall i brott straffas hårdare. Ersättning för felaktigt frihetsberövande ska kunna nekas eller sättas ned om förövaren döms för brottet. Det är också, glädjande nog, mycket större fokus på brottsoffers rätt till upprättelse, stöd och hänsynstagande i den nya överenskommelsen.

Fru talman! Det är betryggande att Tidöavtalet även tillgodoser det tillkännagivande som riksdagen två gånger under förra mandatperioden lämnade till den dåvarande regeringen om att snarast tillsätta en utredning för att effektivisera utbetalning av ersättning till brottsoffer. Nu ska regelverket för brottsskadeersättning äntligen ses över, i syfte att minska brottsoffrets ansvar att själv driva in skadestånd från gärningsmannen. Det ska inte vara ett brottsoffers uppgift att själv gå igenom den långa och många gånger krångliga processen för att få de pengar man har rätt till. En statlig skadeståndsgaranti är därför något mycket positivt.

Fru talman! Jag hoppas att Sverige återigen ska bli ett land att vara stolt över, ett land där förövare sitter bakom lås och bom och ett land där brottsoffer får upprättelse. Tidöavtalet kommer inte bara i precis rätten tid. Det är också början på en ny tid för Sverige. (Applåder)

I detta anförande instämde Erik Hellsborn (SD).

Anf. 143 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Med fasa har jag läst slottsavtalet. Det genomsyras av förakt och en hård människosyn. Ordet ”straff” nämns 60 gånger, ”förebygga” 9. Redan det visar en auktoritär politik. Rättssäkerheten hotas av förslag om bland annat anonyma vittnen, hemliga tvångsmedel, visitationszoner och utvisningshot på vaga grunder såsom bristande vandel.

Slottsavtalet fokuserar på gängen och vapenvåldet. I Vänsterpartiet fokuserar vi även på våldet mot kvinnor. För båda gäller att män dominerar stort som förövare och att våldet har fruktansvärda effekter, samtidigt som det finns samband. Skjutningarna berör främst unga män från politiskt eftersatta områden där levnadsvillkoren är sämre än i samhället i övrigt. I ett segregerat samhälle där ojämlikheten nu tillåts öka ännu mer ökar också kriminaliteten.

Våldet mot kvinnorna är ett uttryck för vissa mäns behov av att kontrollera ”sin” kvinna. Ja, den svenska jämställdheten döljer ännu mörka patriarkala värderingar. Det våldet pågår mitt ibland oss och finns i alla samhällsgrupper. Det medför att många barn i Sverige tvingas uppleva våld i hemmet. Det gäller vart 10:e

barn, och vart 20:e barn upplever det ofta. Forskningen visar att pojkar riskerar att lära sig våldet som maktmedel. Om sonen blir aggressiv och kriminell klandras ofta en ensamstående mamma. Mer relevant vore att klandra en våldsam far och ett samhälle som sviker.

Våldet är ett gift. Det drabbar offren med smärta och lidande. Våldet orsakar också enorma kostnader. Enligt Europeiska jämställdhetsinstitutet uppgick samhällskostnaderna för mäns våld mot kvinnor i Sverige år 2019 till 6,6 miljarder euro. Kostnaden för gäng- och vapenvåld finns det mig veterligen ingen siffra på, men enbart en fängelseplats kostar i snitt 3 300 kronor per dygn. Vad borde skydd och förebyggande åtgärder få kosta?

För att minska kriminaliteten och stärka tryggheten krävs en politik som minskar klassklyftorna och ökar jämställdheten. Den generella välfärden måste stärkas. Våldet måste motarbetas med tydlig nolltolerans och skarpt ifrågasättande av machoidealen. Skolan har, liksom socialtjänsten, extra ansvar för att tidigt och aktivt motverka mobbning, rasism och sexuella trakasserier. När skolan, fritidsaktiviteter och samhället i stort fungerar väl får barn hopp inför framtiden och kompetenser att möta den. Så kan vi i samklang med forskningen motverka rekryteringen till kriminella gäng och bryta kedjan av mäns våld mot kvinnor. Vänsterpartiet har lösningarna. (Applåder)

Anf. 144 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Jag är ny ledamot här i riksdagen.

Jag är även ny som Centerpartiets rättspolitiska talesperson.

Det pratas mycket rättspolitik nu för tiden. Jag är inte glad över anledningen till det. Men givet det läge och den kriminalitet vi har i landet i dag är det bra att den nytillträdde regeringen och vi i den liberala oppositionen i likhet med den tidigare regeringen har ett stort engagemang i frågan. Vi ser relationsvåldet, som tar många liv i Sverige i dag, främst kvinnors. Vi ser stölder, inbrott och skadegörelse både i städer och på landsbygden. Alla dessa brott är allvarliga. Vi behöver sätta brottsoffret i tydligare fokus än tidigare men även ge förövaren möjligheter att ta sig ur sin situation samt förebygga att fler hamnar där.

Men vi har även brottslighet som utöver att den drabbar enskilda hotar att drabba hela vårt demokratiska system – den systemhotande brottsligheten. Medarbetare och förtroendevalda inom den offentliga sektorn riskerar att utsättas för hot, mutor eller andra påtryckningar i sina uppdrag. Detta görs av den organiserade brottsligheten, som systematiskt begår brott för vinnings skull, oftast genom handel med narkotika, vapen, arbetskraft och avfall samt trafficking, men även genom beskyddarverksamhet och välfärdsbedrägerier. Det här är allvarligt.

Fru talman! Jag är som sagt ny här i riksdagen, men jag har gjort annat tidigare. Jag är tjänstledig från mitt jobb som åklagare i Dalarna, men jag kommer närmast från 14 år som kommunstyrelsens ordförande i

Leksand. Jag vet att det är fler här i kammaren som har kommunal bakgrund.

Det har sagts mig att vi kommunalråd ofta kommer in här i riksdagen med attityden att vi minsann kan tala om hur det ser ut i verkligheten – i kommunerna – men att vi sedan snabbt blir förstaligade och ser allt ur ett statligt perspektiv. Jag ska göra mitt bästa för att inte bli sådan, för jag ser nödvändigheten i att vi folkvalda ser oss som verksamma i den offentliga sektorn och inte avgränsar oss till just vår nivå. Sverige är överallt i hela vårt land. Sedan har vi av bra skäl delat upp ansvaret politiskt. Men den uppdelningen får inte bli ett skäl att inte tillsammans göra vårt yttersta för oss som bor här.

Inom det rättspolitiska området har vi på statlig nivå hela rättsväsendet. I regionerna har vi sjukvården och inom kommunerna socialtjänst, skola och omsorg. I en tid av knappa resurser och stora utmaningar är jag övertygad om att vi behöver samarbeta tydligare och smartare. Det kan vara fråga om modernare sekretesslagstiftning, samlokaliseringar och tydligare krav. Vi kan också lära oss av samarbeten som MUR, där numera 22 statliga myndigheter på initiativ av Försäkringskassan samarbetar för att stärka arbetet mot brottsbrott och missbruk av välfärdssystemen.

Jag anser att det enda som ska skjutas i detta land, förutom kanske nu under älgjaktens veckor, är stolar. Vi i landets kommuner, regioner och riksdag behöver skjuta ihop stolarna så att ingen – varken unga eller gamla, varken brottsoffer eller förövare – ramlar mellan stolarna och faller igenom vårt skyddsnet.

Fru talman! Jag vet min roll som riksdagsledamot, men jag tänker fortsätta att kroka arm med både regioner och kommuner för att bekämpa den organiserade systemhotande brottsligheten för oss alla som bor i det här landet.
(Applåder)

Anf. 145 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! I snart 25 år har nollvisionen styrt svenskt trafiksäkerhetsarbete. Ändå har drygt 9 000 personer omkommit i trafiken sedan den infördes. En stor skuld till detta har de som bryter mot trafikregler genom olovliga körningar, vårdslöshet i trafik och inte minst rattfylleri och drograttfylleri. Det finns många tragiska exempel genom historien, och varje månad och år blir de bara fler.

Vi har debatterat detta i riksdagen länge. Redan i min första interpellationsdebatt med Morgan Johansson 2019 efterfrågade jag högre straff för upprepad trafikbrottslighet. I debatten tog jag upp ett av de många hjärtskärande exempel som finns.

I november 2017 kördes en 14-årig flicka ihjäl av en man i Mellansverige. Mannen ringde inte polisen. Han stannade inte på platsen och tittade om flickan hade skadats eller överlevt. I stället smet han.

Det var inte första gången han stod inför domstol när han sedan dömdes. Han var känd missbrukare av både narkotika och alkohol. Han var dömd för rattfylleri, smitning och vårdslöshet i trafik. Han hade inget

körkort men ägde trots det 32 bilar. Han fungerade som bilmålvakt.

En 14-årig flicka på väg hem blev påkörd och avled av skadorna. Bilföraren lämnade platsen utan att se efter hur det gick för den som hade körts på. Så kan vi inte ha det.

Fru talman! Under 2021 gav en radiodokumentär, *Döden på vägen*, ytterligare exempel på hur återfallsförbrytare kan begå en stor mängd trafikbrott utan att samhället har möjlighet att förhindra det. I dokumentären beskrevs bland annat en fruktansvärd olycka som dödade två personer och lämnade en familj och släkt i sorg. Det var vad som hände när en förare fortsatte att köra rattonykter.

Detta är ett exempel i raden av trafikolyckor som visar på hur människor dödas av oaktsamma och ofta drogpåverkade förare som har en upprepad historik av trafikbrott. Familjer får leva ett liv i sorg och saknad för att samhället inte haft redskapen och inte heller satt ned foten tillräckligt hårt för att möta denna typ av brottslighet. För oss kristdemokrater har det sedan lång tid varit självklart att straffen måste höjas för att stoppa dessa oansvariga bilförare.

Fru talman! Varje dag är det enligt relevanta bedömningar cirka 14 000 personer som kör rattfulla. Ett av skälen till det är att straffen historiskt sett har varit mycket låga i Sverige. Genomsnittsstraffet för rattfylleri, grovt rattfylleri och olovlig körning är endast en månads fängelse. Det är orimligt.

Redan hösten 2019 låg en utredning på regeringens bord, remitterad och klar för lagstiftning. Lika länge höll vi kristdemokrater sedan på genom skriftliga frågor och andra påtryckningar till ansvarig minister som tyvärr inte löste uppgiften.

Till slut kom regeringen till skott. År 2022 kom en proposition med förslag på skärpta straff. Men man tog inte ett tillräckligt tag. Man införde inte den straffbestämmelse som föreslogs i utredningen om grov trafikbrottslighet.

Vi kristdemokrater ser fördelarna med förslaget genom att upprepad trafikbrottslighet i vissa fall ska mötas av en kraftigare reaktion från samhället. Vi anser att man bör gå vidare också enligt det som riksdagen tillkännager om att man ska införa en sådan straffsats.

Fru talman! Vi anser också att polisen ska kunna genomföra sällningsprov för narkotika. Vi har också länge drivit ett förbud mot eftersupning. Nuvarande lagstiftning förhindrar att de som har kört påverkade straffas tillräckligt.

Fru talman! För att undvika att fler familjer drabbas behöver samhället agera kraftfullt för att stoppa dessa oansvariga och farliga förare. Det är verkligen dags att gå vidare med en än mer långtgående lagstiftning för att göra trafiken säkrare för oss alla.

Anf. 146 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Gängkriminaliteten är ett av Sveriges största samhällsproblem. Det var ett område som med rätta tog stor plats i valrörelsen och som med all sannolikhet kommer att få stort utrymme också under den

här mandatperioden. I den frågan råder det enighet både mellan blocken och mellan de politiska partierna.

För att komma till rätta med problemet med gängkriminalitet är det mycket som behöver göras. Det var ett prioriterat område för den förra regeringen. Socialdemokraterna och Miljöpartiet jobbade starkt och med stort fokus på frågan under de år som vi styrde Sverige. Men det återstår väldigt mycket.

Det förebyggande arbetet behöver stärkas. De unga killar som slutar skolan och börjar bygga en brottslig karriär måste tas om hand direkt. En avslutad skolgång med godkända betyg är ett vaccin mot kriminalitet. Märk väl: Även en vaccinerad kan man bli sjuk, men risken minskar avsevärt.

Fru talman! De rättsvårdande myndigheterna behöver stärkas. Det har gjorts satsningar och förstärkningar. Flera har fått nya instrument och verktyg för att arbeta, men det behöver fortsätta över tid. Polismyndigheten är naturligtvis central i det arbetet. Men den är långt ifrån den enda. Åklagarmyndigheten är oerhört viktig, men även tullen, Skatteverket, Finansinspektionen och Ekobrottsmyndigheten, för att nämna några av dem.

Det finns saker som den nya högerregeringen har aviserat på området som är bra. Konstruktionen med en egen renodlad socialtjänstminister är ett exempel. Att kraftsamla det myndighetsgemensamma arbetet är ett annat.

Fru talman! Det finns också delar som regeringen har aviserat som är direkt kontraproduktiva. Visitationszoner är en sådan. Anonyma vittnen är en annan. Åtgärden som man föreslår på migrationsområdet om att utmönstra permanenta uppehållstillstånd kommer att försämra integrationen. Det riskerar att få negativa effekter också på sådant som kriminalitet.

Fru talman! Miljöpartiet kommer att vara en hård men också konstruktiv opposition. Det finns saker där många partier har samsyn. Men där vi inte är överens kommer vi att kritisera men också att komma med egna förslag. Vi kommer konsekvent att granska regeringen, och vi kommer konsekvent att stå upp för rättssäkerheten.

Anf. 147 ERIK HELLSBORN (SD) replik:

Fru talman! Det var skönt att höra att Rasmus Ling ser gängkriminaliteten som en av våra största utmaningar. Men det blir lite motsägelsefullt när han samtidigt protesterar mot alla de invandringspolitiska lagändringar som Tidöavtalet nu innefattar.

Låt oss tala klarspråk om vilka det är som står för kriminaliteten. Det är unga män med invandrarbakgrund. Den problematik vi har hade aldrig kommit på plats om det inte var för den invandringspolitik som drivits på av Miljöpartiet.

Jag måste fråga ledamoten: Ser du inte någon koppling mellan er invandringspolitik och gängkriminaliteten?

Anf. 148 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! De förslag som den nya regeringen med Sverigedemokraterna som samarbetsparti har presenterat kommer att leda till att integrationen försämras. Att människor inte kommer att ha permanent uppehållstillstånd kommer att öka otryggheten för barn som växer upp och för familjer.

Det kommer att göra att färre kommer in på arbetsmarknaden, och utsattheten kommer att öka. Allt detta är en grogrund för kriminalitet. Det är inte någon förklaring eller något förlåtande för en enskild person. Men vi ser väldigt tydligt att när förutsättningarna försämras ökar kriminaliteten.

Detta gör nu regeringen medvetet. Det kommer att leda till att det också finns stor risk för att kriminaliteten kommer att bli värre. Det är en riktigt dålig politik som regeringen har aviserat. I de delarna kommer Miljöpartiet att göra allt för att stoppa det.

Anf. 149 ERIK HELLSBORN (SD) replik:

Fru talman! Vad som är en dålig politik tycker jag är ganska uppenbart efter vad vi har sett under de senaste mandatperioderna. Vi har sett vad den politik som Miljöpartiet förespråkar leder till. Vi lever med dess konsekvenser.

Jag är väldigt glad över att vi har ingått det nya Tidöavtalet och inför de åtgärder som krävs för att komma i ordning med den oreda som de rödgröna har ställt till med.

Anf. 150 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Återigen: Den nya regeringen med Sverigedemokraterna vill medvetet försämra integrationen. Att man medvetet försämrar integrationen med de konsekvenser det kommer att leda till i form av ökat utanförskap, sämre deltagande på arbetsmarknaden och också en uppenbar risk för ökad kriminalitet är oerhört ansvarslöst.

Anf. 151 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Vi kan efter den nu avslutade rege-
ringsbildningen konstatera att Sverige får en annan politisk inriktning än den som tidigare varit. Ett nytt samarbetsavtal, Tidöavtalet, garanterar att vissa politiska frågor kommer att hanteras löpande under den mandatperiod som vi nu har framför oss. Genom det mandat svenska folket har gett oss i det senaste valet görs denna politiska inriktning nu möjlig.

Jag vill framför allt lyfta det område i Tidöavtalet som berör kriminalitet och åtgärder kopplade till att förebygga och motverka kriminalitet. Enligt Tidöavtalet ska en översyn göras av kamerabevakningslagen för att möjliggöra kamerabevakning på fler platser och under längre tider än vad som är möjligt i dag. Kommunerna och polisen ska helt enkelt få bättre förutsättningar att upprätthålla tryggheten i samhället genom regelförenklningar och lagändringar.

Fru talman! Här vill jag särskilt lyfta den skrivning i Tidöavtalet som är kopplad till kommunerna och handlar om att kameraövervakning som inte kräver

tillstånd ska kunna utökas. Det är just en sådan förändring som många kommuner i Sverige i dag efterfrågar. Man ser själv ett behov av kamerabevakning, men ansökningarna fastnar sedan i långa byråkratiska tillståndsprocesser inom ansvariga myndigheter – detta på grund av nuvarande lagstiftning.

För att våra kommuner ska ges bättre förutsättningar att arbeta brottsförebyggande behöver också en förändring av lagstiftningen ske. Det är inte rimligt att samtidigt som vi ser en våg av brott svepa genom en kommun, ofta begränsat till några specifika stadsdelar, försvåra en segdragen tillståndsprövning kommunens möjlighet att öka invånarnas trygghet.

Jag kan här dra mig till minnes hur unga i en särskild del av min hemkommun Gävle vid flera tillfällen utsattes för rena förnedringsrån. Nuvarande lagstiftning omöjliggjorde för kommunen att agera skyndsamt. Det är inte rimligt att nuvarande lagstiftning gör det svårt att just agera skyndsamt när det finns ett sådant uppenbart behov.

Fru talman! Att kunna agera snabbt och resolut är ett måste för att kunna motverka brottsligheten, men också för att förhindra att exempelvis kriminella gäng hinner dra vidare och begå nya brott på andra platser.

Men det handlar lika mycket om att skapa bevis för våra brottsbekämpande myndigheter så att de kan utreda, åtala och få de här individerna lagförda för de brott de begår. Det kan och kommer att ge upprättelse åt de brottsoffer som utsatts när samhället kan straffa de kriminella individerna.

Att upprätthålla tryggheten och säkerheten i vårt samhälle, för våra medborgare, är en av statens viktigaste uppgifter. Detta gäller även när det handlar om att underlätta för våra kommuner att motverka brott.

Jag är glad att vi nu är fyra partier som är överens om att förenkla och förbättra lagstiftningen kopplad till bland annat kamerabevakningslagen. På detta sätt kan vi göra fler platser tryggare och göra så att fler vågar röra sig ute i större utsträckning än i dag. I Sverige ska du kunna känna dig trygg. I och med Tidöavtalet tas nu de första stegen för ett tryggare Sverige.
(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Hellsborn (SD).

Anf. 152 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Den organiserade brottsligheten breder ut sig i Sverige. Det mest synliga tecknet på detta är den epidemiska ökningen av skjutvapenvåldet. I år slår våldet nya dystra rekord vad gäller både antalet skjutningar och antalet personer som avlidit på grund av våldet.

En annan form av organiserad brottslighet är de internationella stöldligor som står för en mycket stor andel av bostadsinbrotten och andra grova stölder i Sverige. I dag uppskattas dessa ligor ligga bakom drygt hälften av alla bostadsinbrott i Sverige. De står även för uppemot 90 procent av andra grova stölder av bildelar, båtmotorer, jordbruksmaskiner, diesel etcetera. Det handlar om brottslighet med hög

organisationsgrad, där ligorna utvecklat en väl uppbyggd logistik och förmåga när det gäller hantering av stöldgods, logi och transporter. Stora vinster, liten upptäcktsrisk och låga straff är starkt bidragande orsaker till att stöldligorna härjar just i Sverige.

Problemen är en illustration av hur den organiserade brottsligheten med åren blivit alltmer internationell. Ligor begår brott i ett land, transporterar stöldgodset till ett annat och avyttrar det sedan i ett tredje. Kriminaliteten sker också i båda riktningarna. Samtidigt som stöldgods förs ut ur landet smugglas till exempel narkotika och vapen in i Sverige.

Dessa brott är grovt integritetskränkande och drabbar ett stort antal människor i Sverige. Det är också en brottslighet som kostar privatpersoner, företag och försäkringsbolag mångmiljardbelopp varje år. Denna typ av brottslighet måste därför bekämpas mer effektivt än vad som är fallet i dag.

Trots att fenomenet med internationella stöldligor har varit väl känt i många år har insatserna från den tidigare socialdemokratiska regeringen varit väldigt svaga. De förbättringar som ändå kommit till stånd har kommit på plats efter att vi i den tidigare oppositionen i riksdagen har drivit igenom budgetbeslut och tillkännagivanden. Den tidigare socialdemokratiska regeringen har däremot haft begränsad initiativförmåga.

Nu har en ny borgerlig regering under Ulf Kristerssons ledning tillträtt, och i och med detta inleds den största offensiven mot kriminaliteten i modern tid i Sverige. Det gäller även bekämpningen av stöldbrotten. I Tidöavtalet slås fast att Tullverkets brottsbekämpande befogenheter ska utökas och att utförsel av stöldgods ska kriminaliseras.

Det är också nödvändigt att få på plats hårdare påföljder för den som ägnar sig åt systematisk stöldbrottslighet. Det handlar om straffskalorna för stöldbrotten, om att mängdrabatterna i dagens form avskaffas och om att återfall i brott ska straffas hårdare.

Genom låg upptäcktsrisk och milda straffpåföljder är Sverige en alltför attraktiv plats för brottsnätverk som reser hit för att begå brott. Detta vill vi nu ändra på.
(Applåder)

Anf. 153 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Den senaste tiden har den politiska debatten dominerats av kriminalpolitiken. Att sätta stopp för gängkriminaliteten är en av vår tids största utmaningar. Vi måste stoppa det hänsynslösa våldet på våra gator. I den här debatten glömmar vi dock ofta bort det våld som främst drabbar kvinnor. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld är ett akut och allvarligt samhällsproblem. Det är hög tid att dessa frågor hamnar i centrum av den kriminalpolitiska debatten, där de i själva verket hör hemma.

Mäns våld mot kvinnor sker oftast bakom stängda dörrar. Varje dag utsätts kvinnor för trakasserier, våld och sexualbrott i en nära relation. Varje månad dödas minst en kvinna av en man som hon har eller har haft en relation med. Detta dödliga, hänsynslösa och

brutala våld får förödande konsekvenser och orsakar ett stort lidande. Den farligaste platsen för en kvinna att befinna sig på är det egna hemmet, och det är helt oacceptabelt.

Lika oacceptabelt är det våld och förtryck som sker i hederns namn. Det kan handla om alltifrån hat, hot och trakasserier till oskuldskontroller, könsstympning och i vissa fall döden. Enligt forskare kan 240 000 unga i Sverige leva under hedersförtryck. Mörkertalen är stora, och en stor tyst grupp är vuxna kvinnor. Därför måste vi reagera kraftfullt mot alla former av förtryck som begränsar kvinnors liv och urholkar deras frihet. Hederskulturen har ingen plats i det svenska samhället.

Jag är stolt över den tidigare socialdemokratiska regeringens arbete för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Nu måste vi ta nästa steg, för mer behöver göras. Vi behöver stärka rättsväsendets insatser för att klara upp dessa brott. Vi behöver ett långsiktigt och permanent stöd till kvinnojourerna, och vi behöver skärpa lagstiftningen ytterligare. Därför vill vi skärpa straffen för upprepade fall av allvarliga sexualbrott, införa ett särskilt brott när det gäller psykisk misshandel och skärpa lagstiftningen beträffande oskuldskontroller. Vi vill även införa lex Lotta, som innebär att om en kvinna mördas trots att en myndighet har känt till hennes situation ska myndigheten ta sitt ansvar och anmäla sig själv.

Listan kan göras lång. Det här är bara några få exempel. Kontentan är att vi måste gå från ord till handling innan det är försent.

Fru talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att betona följande: När vi tiger är det dessa kvinnor som lider. När vi inte lyssnar är det dessa kvinnor som tystas. Och när vi tittar bort är det dessa kvinnors frihet ett minne blott.

Vi har alla ett ansvar. Mäns våld mot kvinnor kräver politisk handlingskraft här och nu.
(Applåder)

Anf. 154 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! En byggarbetsplats som ser ut som ett högsäkerhetsfängelse med stängsel, fjärrstyrda grindar och kameraövervakning, en närbutik på ett förortstorg där omsättningen går upp när polisen kommer och går ned när polisen åker och en fabrik som får lägga om schemat för att de anställda inte vågar ta sig till och från jobbet sena kvällar och tidiga morgnar – detta är tre exempel från min hemstad Göteborg på den verklighet som många företagare och anställda i dag upplever.

I undersökningen *Brottslighetens kostnader 2022* från Svenskt Näringsliv beskrivs brottslighetens påverkan på företagande och jobb. Mer än vartannat tillfrågat företag i undersökningen har drabbats av brott under det senaste året, många upprepade gånger. Totalt uppskattar rapportförfattarna att kostnaderna för otrygghet och brottslighet i det svenska näringslivet överstiger 100 miljarder kronor årligen. 42 miljarder är

direkta kostnader för brott, och ytterligare knappa 30 miljarder är olika säkerhetshöjande åtgärder.

De uppskattade intäktsförlusterna uppgår till 18 miljarder, och därutöver gör man ett antagande om att det finns åtminstone ytterligare 10 miljarder i kostnader på grund av cyberbrott, bedrägerier och så vidare.

Kostnaderna är i sig alarmerande, men kanske ännu värre är faktiskt konsekvenserna av otryggheten: 6 procent av de tillfrågade företagen har under det senaste året valt att avstå från investeringar på grund av utsatthet eller oro för brott. Nästan lika många har övervägt att lägga ned delar eller hela företagets verksamhet av samma skäl.

Fru talman! Att företag och arbetsplatser utsätts för brott är inte bara ett problem för den enskilde. Det är i grunden ett hot mot vårt öppna samhälle.

För det första finns det sällan bara en juridisk person som är brottsoffer. Det finns ofta också ett fysiskt offer. Det handlar om kassörskan som blir rånad, företagaren som blir lurad i ett telefonbedrägeri och hantverkaren vars bil slås sönder i ett inbrott.

För det andra slår brottsligheten mot samhällsekonomin i stort. När nästan 1 av 20 företag har avstått från investeringar eller lagt ned verksamhet innebär det också förlorade arbetstillfällen och skatteintäkter.

För det tredje riskerar brottsligheten att slå sönder hela branscher när illegala bolagsfasader systematiskt används för att utsätta laglydiga företag för osjyst konkurrens.

Därför är jag glad, fru talman, över att den nyttillträdda regeringen nu kommer att inleda den kanske största offensiven mot organiserad brottslighet i svensk historia. Förutom att man gör en fullständig översyn av hela strafflagstiftningen fokuseras nu också rättsväsendets insatser. Ett samlat råd mot grov organiserad brottslighet inrättas på Justitiedepartementet. Men kanske viktigast av allt för att bekämpa brott mot företagande är att sekretesslagstiftningen reformeras med en ny huvudregel: All relevant information ska delas med brottsbekämpande myndigheter i syfte att bekämpa brott.

Fru talman! Brott mot företag och företagande har tyvärr inte uppmärksammats särskilt mycket i den politiska debatten eller av den förra rödgröna regeringen. Men ska vi komma till rätta med otryggheten och få ett fungerande näringslivsklimat i Sverige måste dessa problem tas på allvar. Att vara drivande i det arbetet kommer jag att se som en av mina viktigaste uppgifter som riksdagsledamot de kommande fyra åren. För, fru talman, det ska inte behöva vara en del av en affärsplan hur man skyddar sig mot brott.

(Applåder)

Anf. 155 FREDRIK KÄRRHOLM (M):

Fru talman! Årade ledamöter av Sveriges riksdag! Vi var många som i ett tidigt skede varnade för utvecklingen med våldsamma och systemhotande kriminella nätverk. Reaktionerna var tröga. Tillräckliga åtgärder uteblev. Läget har gradvis blivit värre.

Lyckligtvis har vi nu en majoritet i Sveriges riksdag som förstår allvaret och är beredd att göra vad som krävs för att vända utvecklingen. Den nya regeringens politik innebär den största offensiven mot organiserad brottslighet i modern tid.

Regeringen kommer bland annat att genomföra en fullständig översyn av straffrätten. I och med detta finns chansen att en gång för alla göra upp med den naiva behandlingsideologi som har präglat det svenska påföljdssystemet.

Högaktiva förbrytare och farliga individer behöver låsas in – inte för att längre fängelsestraff gör någon till en bättre människa, utan för att den som sitter i inlåst inte kan begå brott och inte heller rekrytera unga till brottslighet. Här har vi en länge förbisedd inkapaciteringseffekten.

I Sverige finns det över 8 000 personer som är lagförda tio eller fler gånger.

Fru talman! Jag tror i många fall på en andra chans, men jag tror inte på en tjugonde.

Fängelse är dock inte hela lösningen. Det har heller ingen påstått. I grunden beror brottslighet på värderingar, kultur och moral. De viktigaste brottsförebyggande gemenskaperna är familjen och det civila samhället. Det är gemenskaper som vi behöver främja. Samhället är större än staten.

Likafullt är det statens mest grundläggande uppgift att värna medborgarnas säkerhet från yttre och inre hot. Kriminaliteten måste bekämpas, och det kräver fler och längre fängelsestraff.

Det är dock inte kostnadsfritt. Kriminalvården ska nu kraftigt byggas ut, och det är bråttom eftersom det råder platsbrist. I väntan på att avtjäna sitt fängelsestraff går farliga personer fria, och de begår nya brott. Men denna kapacitetsökning i kriminalvården behöver ske med stor respekt för skattebetalarnas pengar.

Fängelseplatserna i Sverige är 50 procent dyrare än i våra grannländer Finland och Danmark. De är dubbelt så dyra som i England och Tyskland. Det är oförsvarligt.

Vi har nu i Sverige inte bara en brottskris utan också en ekonomisk kris. Förutom att minska kostnaderna i kriminalvården per anstaltsplats behöver vi i så stor utsträckning som möjligt hyra fängelseplatser i utlandet.

Kriminaliteten måste bekämpas. Det behöver ske mer effektivt, men det behöver också ske kostnadseffektivt.

(Applåder)

Anf. 156 CAMILLA BRUNSBERG (M):

Fru talman! Vilken ära det är att i dag få stå här i kammaren och företräda Moderaterna. För min personliga del är det möjligt tack vare att Blekingeborna gav mig ett starkt väljarstöd i valet. Därför tänkte jag i mitt första anförande i kammaren under denna mandatperiod tala om just det som var viktigt inför valet för Blekingeborna.

Jag hade såklart kunna tala länge och väl om marinbasens och flygflottiljens betydelse för Sveriges

yttre säkerhet när vi nu befinner oss i en skakig tid. Jag hade också kunnat tala om hur viktigt det är att jobben växer fram och att Blekinges företag – många verkar på en global marknad och bidrar till Sveriges bnp – är beroende av infrastruktursatsningar. Men, fru talman, jag tänker tala om en annan sak. Jag tänker tala om trygghet.

När man i en valrörelse knackar på hundratals dörrar möts man av både fina och ärliga samtal om vad som är viktigt för människor i deras vardag. Jag träffade bland annat en ung pappa som hade flytt hit till Sverige från krig och förtryck. Han sa till mig: Jag kom hit för att skapa ett tryggt liv för mig och mina barn, men Sverige har förändrats.

Ja, Sverige har numera kvalificerat sig till att bli ett av de länder i Europa som har flest gängrelaterade skjutningar. Vi har sett skjutningar nästan varje dag och dödsskjutningar i stort sett varje vecka. Var tredje kvinna är rädd för att gå ut om kvällen, och barn och unga blir rånade och förnedrade på öppen gata.

I min hemkommun, där jag under den mandatperiod som gått har varit oppositionsråd, har vi moderater tillsammans med Kristdemokraterna samlat ett brett politiskt stöd för att göra omfattande trygghetsatsningar. Vi har satsat stort på skolan, dubblat fältgruppen och anställt trygghetsvårdar. Varför nämner jag det här i kammaren? Jo, det gör jag för att det är otroligt viktiga förebyggande insatser som man behöver göra just på kommunal nivå. Men det räcker inte. Nu är det antligen dags att ta krafttag mot otrygghet och kriminalitet. Jag ser fram emot att här i kammaren vara med och rösta igenom reformer för att återupprätta Sverige som ett tryggt land, där kriminella sitter bakom lås och bom.

Sedan är definitionen av trygghet såklart olika beroende på var man befinner sig i livet. Just nu är det många som riskerar att behöva lämna hus och hem för att de inte har råd att betala sin elräkning. Nu är det dags att omgående få ett högkostnadsskydd på plats och se till att kärnkraft kan byggas ut i Sverige.

Fru talman! Trygghet handlar om mycket mer än fler poliser och hårdare straff. För oss moderater handlar trygghet om att våra barn ska kunna gå på trygga och säkra skolor, att våra äldre ska få tillgång till bra äldreomsorg, att människor ska ha råd att betala sin elräkning och att kvinnor ska kunna gå ut om kvällen utan att behöva se sig om över axeln.

Men om detta ska vara möjligt och om vi ska ha råd att genomföra dessa nödvändiga förändringar måste alla som kan vara med och bidra och försörja sig själva.

Nu har fyra partier fått Tidöavtalet på plats, vilket gör att vi moderater kan genomföra allt det som vi gick till val på för att få bukt med kriminalitet och otrygghet. Jag ser fram emot fyra konstruktiva år här i kammaren där vi får ordning på Sverige. Och, fru talman, som riksdagsledamot för Blekinge kommer jag alltid att ha otryggheten som min största och värsta fiende.

(Applåder)

I detta anförande instämde Robert Stenkvis (SD).

Infrastruktur

Anf. 157 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! En ökad takt i klimatomställningen innebär stora investeringar och nya jobb i hela landet. Sverige kan inte låta de möjligheter som klimatomställningen innebär försvinna iväg någon annanstans. Nya och utvecklade branscher bidrar till fler jobb, en starkare ekonomi och en bättre välfärd.

I norra Sverige växer redan nu framtidens gröna industrier fram. Vi ser bland annat en utveckling av fossilfritt stål, batteritillverkning och framställning av grön välgas. Industrin och industriarbetarna är lika avgörande i dag för att bygga världens första fossilfria välfärdssamhället som de var när vi byggde det svenska välfärdssamhället.

Omställningen kräver dock en väl fungerande infrastruktur. Vi behöver stora investeringar i Sveriges elnät, järnvägar, vägar, bredband och laddstolpar. De senaste två mandatperioderna har socialdemokratiska regeringar gjort rekordstora satsningar. Men det räcker inte, utan fortsatta satsningar krävs.

Fru talman! För Västernorrland, den region som jag bor i och representerar här i riksdagen, är en utbyggnad av dubbelspår mellan Gävle och Härnösand helt avgörande. Dagens ostkustbana är Sveriges längsta flaskhals med 27 mil enkelspårig järnväg på sträckan Gävle–Härnösand. I dag är banan överbelastad i hela sin sträckning, och det finns ett mycket begränsat utrymme för fler transporter.

Genom att bygga dubbelspår kan kapaciteten fyrdubblas och restiderna halveras. Järnvägstransporter är avgörande för export av just de gröna industriernas produkter på ett miljövänligt sätt. Nya Ostkustbanan är helt enkelt bra för miljön, ekonomin och jobben i hela Sverige.

Men även med en utbyggd järnväg kvarstår det behov av transporter av gods på väg. Och människor behöver kunna transportera sig med bil där kollektivtrafik inte är ett alternativ. Under en lång tid har kustkommunerna i norra Sverige framfört behov av nya sträckningar på dagens E4. I vårt län handlar det om en ny förbifart vid Örnköldsvik.

Fru talman! I stället för en offensiv satsning på de gröna jobben väljer nu det högerkonservativa blocket en helt annan väg. I deras slottsavtal framgår det att Sveriges miljö- och klimatambitioner ska sänkas. Dessutom finns det i slottsavtalet inte en enda stavelse om satsningar på infrastruktur. Jo, förlåt, Bromma flygplats nämns och ska finnas kvar. Den högerkonservativa regeringens ointresse för klimatfrågor och infrastruktur är ett reellt hot mot den gröna tillväxten i norra Sverige.

Sverige har tekniken, vi har kunnandet och vi har viljan. Genom att samlas kring möjligheterna i en omställning kan vi bli det första fossilfria välfärdssamhället med en förnybar energiproduktion.

Den högerkonservativa politiken på detta område är inte bara framförhandlad på ett slott – den är i verkligheten ett luftslott. Sverige behöver en annan politik

som vill prioritera satsningar på väg och järnväg i hela landet med ambitionen att bygga ett hållbart samhälle för alla.

(Applåder)

Anf. 158 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Det är jättebra att Socialdemokraterna har satsat historiskt mycket pengar på infrastruktur. Socialdemokraterna har suttit vid makten i åtta år. Var är dubbelspårerna i Norrland som efterfrågas av ledamoten Peder Björk? Jag vet inte. Var är satsningarna på sjöfarten? Var är satsningarna på infrastruktur?

Vi har en nationell plan fram till 2033, där Socialdemokraterna har gett Trafikverket i uppdrag att utreda hur man kan fördela pengarna. Men 2033, ska jag tala om, kommer infrastrukturen att vara sämre än vad den är i dag.

Fru talman! Jag skulle därför vilja fråga Peder Björk var de historiskt stora satsningarna är.

I detta anförande instämde Mats Arkhem och Robert Stenkvist (båda SD).

Anf. 159 PEDER BJÖRK (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för möjligheten att bemöta hans frågor.

När det gäller Ostkustbanan har det påbörjats en utbyggnad av dubbelspår med satsningar på närmare 10 miljarder kronor. Den socialdemokratiska regeringen har påbörjat utbyggnaden av Norrbotniabanen, och det har satsats historiskt stora resurser på att flytta över gods från väg och järnväg till sjöfarten.

Min fråga till riksdagsledamoten Jimmy Ståhl är: Vad är Sverigedemokraternas prioriteringar och satsningar för infrastrukturen i norra Sverige?

Anf. 160 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Vi har ganska många. Vi anser också att järnvägen är jätteviktig. Framför allt är sjöfarten viktig. Via sjöfarten kan vi lasta ut enorma mängder gods från bland annat Luleå och nedöver till övriga Europa. Där lägger vi ganska mycket satsningar.

Vi satsar också på flygplatserna, vilket jag förstår att Socialdemokraterna inte har något intresse av över huvud taget. Vi vill ha en infrastruktur som täcker hela Sverige. Bromma är viktigt.

Anf. 161 PEDER BJÖRK (S) replik:

Fru talman! Om riksdagsledamoten Jimmy Ståhl är så övertygad om satsningar på både järnvägen och sjöfarten undrar jag vad ledamoten anser om att detta helt saknas i den regeringsförklaring som nämndes i går. Framför allt saknas det i det slottsavtal som har slutits med dem som nu utgör regeringsunderlag här i Sveriges riksdag.

Frågan återstår fortfarande för ledamoten att besvara: Vilka satsningar vill Sverigedemokraterna se i norra Sverige när det gäller infrastrukturen?
(Applåder)

Anf. 162 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag har lyssnat på debatten under dagen, och vid flera tillfällen har brottsligheten i Sverige varit uppe. Då ska man också ha klart för sig att brottsligheten är hjulburen. Den rör sig alltså på väg.

Våra vägar är Sveriges största brottsplats. Vägen är de kriminellas viktigaste arbetsredskap. Vi har en omfattande otillåten yrkesmässig trafik i Sverige, och i den trafiken döljer sig transporter av vapen, narkotika och i vissa fall till och med människor. I motsatt riktning går stöldgods för ungefär 2 miljarder om året ut ur landet.

Den här trafiken har man öppnat upp för genom att nedmontera trafikpolisen. Det finns inga kontroller på vägen som kan mota tillbaka den här verksamheten, utan den har fått växa ohämmat under årens lopp. En av de viktigaste åtgärderna för att komma åt den här typen av verksamhet är därför att bygga ut trafikpolisen. Man måste grusa maskineriet för de kriminella nätverken.

Jag har själv jobbat inom trafikpolisen, och redan 2012 konstaterade länskrim i Göteborg, som jag hade ett nära samarbete med när jag var regionchef för Sveriges Åkeriföretag, att den olagliga trafiken i Sverige genererar pengar till annan kriminell verksamhet. Det investeras i narkotikaaffärer och så vidare.

Det här ser vi effekten av i dag med alla skjutningar och det våld som sprider sig i samhället. Ska vi komma åt de kriminella nätverken och verkligen stoppa det här måste vi få ut kontroller på vägen. Vi måste på alla sätt grusa de kriminellas affärsverksamhet, och då får inte vägen vara helt öppen för den här typen av verksamhet. Det är det ena bekymret.

Jag kommer alltså från åkerinäringen och har därför mycket kontakt med både åkerier och chaufförer, och ett annat bekymmer är att det rör det sig väldigt många ryska fordon i Sverige just nu. Då måste man ställa sig frågan: Vad gör de här? Med alla sanktioner mot Ryssland ska det rimligen inte finnas ryskregistrerade lastbilar i Sverige.

Jag har vid flera tillfällen fått information från chaufförer som är ute och lämnat den till Försvarsmakten för att de på något sätt ska vara förberedda på vad de här kan ägna sig åt. Jag har också pratat med mina gamla kollegor på trafikpolisen. Stoppa de här bilarna! Vad är det för utrustning ombord? Vi blev påmindas för några veckor sedan när de sprängde Nord Stream. De ryska fordonen som rör sig fritt i Sverige kan ju förbereda angrepp exempelvis på vår elektriska infrastruktur.

Det här har man lämnat helt öppet. Man har inte ens brytt sig om att utveckla trafikpolisen och se till att vi har kontroller på vägen som bromsar den här typen av verksamhet. I stället har man skruvat upp hastighetskameror och tror att man kan sköta trafikövervakningen på det viset.

Det är anmärkningsvärt hur dåligt detta har skötts av de tidigare regeringarna. Här finns det anledning att tänka om och se till att sätta in resurser för att bromsa

de kriminellas framfart i samhället. Då måste vi ha kontroller på vägen.

I detta anförande instämde Mats Arkhem och Robert Stenkvist (båda SD).

Anf. 163 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja bemöta lite grann av det som ledamot Morell anför i sitt inlägg. Det är inte med sanningen överensstämmande att ingenting har gjorts. Den socialdemokratiskt ledda regeringen har vidtagit en mängd olika åtgärder för att komma till rätta med den vilda västern som i många fall råder på svenska vägar. Det handlar både om sjysta villkor och om att vi har den högsta sanktionsavgiften när det gäller utländska företag som fuskar.

Jag skulle vilja ställa en annan fråga till ledamot Morell. För någon vecka sedan lämnades det in en motion om att skrota planerna på att bygga nya stambanor. Hur ser ledamot Morell på hur vi ska lösa framtidens transporter?

Anf. 164 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Vi pratar om kontrollen av den yrkesmässiga trafiken. Det har kommit förslag från regeringen som bland annat bygger på mobilitetspaketet som har antagits i EU. I grunden startades detta av en sverigedemokrat som var ledamot i Europaparlamentet.

Paketet är jättebra. Men för att det ska fungera krävs det att det finns någon ute på vägen som gör stopptecken och tittar på fordonet. Vad är det för typ av transport? Vem sitter bakom ratten? Finns det tillstånd? Vad har föraren ägnat sig åt? Den funktionen finns inte i dag.

När jag lämnade trafikpolisen var vi i Skara tre turlag med nio man i varje. I dag är det totalt fem som har behörighet på tunga fordon. Så ser det ut på varenda enhet i Sverige, och det är alarmerande eftersom det har skapat förutsättningar för kriminella.

Anf. 165 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Fru talman! Dessa frågor är viktiga. Där kan vi vara överens om vad vi behöver göra, och det har gjorts en del.

Men vad är ledamot Morells svar för att lösa framtidens transporter när dagens järnvägssystem är underdimensionerat och när företagen inte får ut sitt gods i de södra delarna av Sverige? Vad är ledamot Morells svar på det?

Anf. 166 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Vi har väckt en motion om att stoppa höghastighetståget. Svaret är ja. Det är för att skapa förutsättningar för att stabilisera järnvägssystemet eftersom underhållet brister. Vidare ska flaskhalsar byggas ut. Då går det att skapa förutsättningar för godstransporter.

Precis innan debatten satt jag och pratade med representanter för ett järnvägsföretag. Då diskuterade vi

framtida transporter; och vi sa att om vi skulle öka godstransporterna på järnväg med 100 procent skulle godstransporterna på väg minska med 8 procent. Där är dimensionerna.

Anf. 167 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Thomas Morell pratar om att trafikpoliserna är för få. Det kan jag hålla med om. Under min tid som trafikborgarråd i Stockholm har jag många gånger pratat om att det görs för lite för att hantera trafiken. Jag har bett att man skulle inrätta kommunala trafikpoliser – trafikövervakare, som jag kallar dem – för att få ordning på hastigheterna. Det är ingen som övervakar miljözonerna, och mycket handlar om trafiken.

Det Thomas Morell pratar om är att med hjälp av trafikpoliser komma åt kriminaliteten. Är det inte ett problem att man blandar ihop dessa? Ett skäl till att man inte vill ha kommunala trafikpoliser är att när polisen ska ut och jaga brottslingar vill de ha möjligheten att stoppa bilarna och göra husrannsakan i bilen. Det ställer till det för det andra området. Borde man inte separera så att polisen ägnar sig åt den grova brottsligheten och trafikpolisen tar hand om trafiken?

Anf. 168 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Det är intressant att Daniel Helldén lyfter upp denna fråga. Vi har lagt fram förslag om att bygga en särskild enhet direkt under polisledningen som ska sköta kontrollen på väg, inte i kontakt med regionpolischef och så vidare.

Det finns en fördel med poliser som har förordnande att göra flygande inspektioner som bilinspektörer. De behöver ingen order om husrannsakan för att gå in i ett fordon. När jag har stoppat ett fordon på väg för att göra en kontroll äger jag i princip fordonet tills jag är färdig – inte förr kan föraren åka. Jag har tillträde till fordonet för att göra en teknisk kontroll. I samband med det kan man upptäcka andra brott. Då får kontakt tas med förundersökningsledare eller åklagare.

Vi måste få ut poliser på väg som stoppar de kriminella. Det är ett gift i vårt samhälle att de har fått fritt tillträde till vår infrastruktur, och ingen bromsar verksamheten.

Anf. 169 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag kan förstå problemet, men jag tänker att vi på något vis måste försöka hålla detta isär. Jag förstår poängen med att göra husrannsakan i bilarna. Det är ett tvångsmedel som polisen knappt har på något annat område. Problemet är att det här också drabbar annan verksamhet, det vill säga trafiksäkerhet och miljözoner.

Om förslaget var att göra något sådant är det något att titta på. Frågan är om det är det.

Anf. 170 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Då rekommenderar jag att Daniel Helldén läser vår motion. Vi vill ha en särskild enhet för kontroll av den yrkesmässiga trafiken. Den

reguljära polisen kan med fördel ägna sig åt vanlig hastighetsövervakning, blåskontroller, miljözoner och så vidare. Men det ska vara en särskild enhet som ägnar sig åt den yrkesmässiga trafiken eftersom det är ett mycket komplext område som en vanlig polis inte kan ägna sig åt.

Anf. 171 MUHARREM DEMIROK (C):

Fru talman! Sveriges stambanor, och med dem stora delar av det svenska järnvägsnätet, står inför ett sammanbrott. Det konstaterade Trafikverket 2010 när man skulle förklara kapacitetsbristen och punktligheten på den drygt 150 år gamla Södra stambanan.

Som ett svar på detta lanserade den dåvarande alliansregeringen ett tydligt besked först om bygget av Ostlänken och sedan om nya stambanor. Jag vet detta eftersom jag var där på Stora torget i Linköping när Alliansens partiledare presenterade detta 2012.

Alliansregeringens krav var att investeringarna skulle generera nya jobb, fler bostäder och regional tillväxt. Kommunen åtog sig att planera bostäder, regionen åtog sig att stärka den regionala utvecklingen och näringslivet åtog sig att investera.

Efter intensiva förhandlingar, och ett regerings-skifte däremellan, lyckades vi få till ett avtal i Sverige-förhandlingen. Jag vet även detta eftersom jag var där. Jag var med och förhandlade med den dåvarande, numera bortgångne, moderata politikern HG Wessberg.

Fru talman! Då var då, och nu är nu. Alla överenskommelser, all samsyn, och jag dristar mig till att säga all tilltro mellan parterna som ingick avtalet om en hållbar svensk järnväg, står nu inför ett sammanbrott.

Den politiska oförmågan att landa i tydliga beslut och oviljan att bidra till lösningar har gjort att vi nu står inför en verklighet där tilltron mellan stat och kommuner är skadad, där tilltron mellan det offentliga och näringslivet är sargad, och allmänheten är de stora förlorarna och får betala det högsta priset i form av en järnväg som alltför ofta missar att leverera.

Fru talman! Det rätta att göra nu hade varit att visa ledarskap. I stället damp det ned en motion skriven av dem som i dag utgör regeringskonstellationen, med sikte på att stoppa allt det som Sverige jobbat med under decennier. Det var en motion som sa sig vilja stoppa höghastighetståg men som i själva verket starkt skulle bidra till att stoppa alla tåg. Det var en motion som dessutom var så illa kommunicerad att den sände chockvågor bland många av motionärernas partikamrater i de berörda kommunerna.

Fru talman! Inte heller blev det bättre när vi fick ta del av regeringsförklaringen. Allt som nämns om spår-bunden infrastruktur är några få rader som lyder: ”Satsningar på järnvägen ska i första hand underlätta för arbetspendling och godstrafik, som stärker jobb och tillväxt.” Dessa få rader är allt som är kvar av det en gång så stolta Sverigebygget som moderater, kristdemokrater och liberaler drev igenom tillsammans med Centerpartiet.

När vi lägger samman motionen om höghastighets-tåg med raderna i regeringsförklaringen inser vi

ganska fort att den nya regeringen helt saknar en vision för järnvägen och för Sveriges utveckling.

Fru talman! När staten krävde de östgötska kommunerna på medfinansiering för Citybanan i Stockholm klagade vi inte. Vi bidrog. När staten krävde de östgötska kommunerna på bostäder klagade vi inte. Vi bidrog. Det har vi lärt oss, det vill säga man håller vad man lovar och man bidrar.

Nu är frågan hur det ska bli. Ska alla investeringar som de östgötska kommunerna har gjort läggas på tippen? Ska alla resenärer lämnas på perrongen? (Applåder)

Anf. 172 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Fru talman! Det går ett snabbtåg i timmen mellan Malmö och Stockholm i dag, ett snabbtåg i timmen i vardera riktningen. Endast ett fåtal procent av de spårbundna resorna utgörs av långväga resor.

Med beaktande av detta har jag en fråga till ledamoten Demirok. Anser Centerpartiet att det är rimligt att bygga höghastighetsjärnväg för ett snabbtåg i timmen mellan Malmö och Stockholm för 400–500 miljarder, när vi ser att vi har en infrastruktur som nöts ned och blir sämre och sämre?

Anf. 173 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! Jag ska svara ledamoten Patrik Jönsson ganska enkelt.

Vad är ett snabbtåg? Det som planeras i dag och det som vi har planerat för Ostlänken och de nya stambanorna är 250 kilometer i timmen. Om vi begav oss ut i världen och förklarade att det är vår syn på höghastighetståg tror jag att de skulle skratta åt oss.

Där är planeringen i dag. Det vi planerar är nya stambanor, en upprustning av svensk järnväg som har behövt göras i minst hundra år. Det är det vi står inför – att behöva bygga ut järnvägen. Men med den motion som har lagts fram och den inriktning som ligger kommer vi inte ens att bygga ut stambanor – inte för höghastighetståg men inte heller för regionala pendeltåg.

Hur ska ni svara upp mot arbetspendlingen när ni inte vill bygga ut järnvägen?

Anf. 174 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är precis det vi vill, men det är det Centerpartiet inte vill. Ni vill lägga alla pengarna på prestigeprojektet höghastighetståg – 400–500 miljarder för ett tåg i timmen mellan Malmö och Stockholm. Det är möjligt att era väljare tycker att det är ett bra förslag.

Jag är rätt övertygad om att våra väljare hellre ser att vi bygger ut befintlig järnväg med konventionell teknik där det verkligen behövs. Det behövs nya stambanor, och det behövs att man bygger bort flaskhalsar. Framför allt behövs det stärkt underhåll, och där står Centern sig slätt.

Anf. 175 MUHARREM DEMIROK (C) replik:

Fru talman! Jag brukade ibland som kommunalråd få frågan varför vi stängde av vägarna när vi behövde

asfaltera om dem. Jag försökte förklara att ibland måste man stänga av vägarna för att kunna asfaltera om dem.

Hur ska man rusta upp järnvägarna om man inte får bygga nytt? Hur ska man rusta upp dem om man inte får stänga av dem? Med Sverigedemokraternas politik kommer vi att hamna i en situation där vi under många långa år inte har en fungerande järnväg över huvud taget eller en satsning på framtida järnväg.

Anf. 176 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Hela Sverige ska fungera.

Mitt hemlän Kalmar län är ett av Sveriges glesbygdslän till strukturen trots sitt läge i södra Sverige. Samtidigt är det ett av Sveriges främsta semesterparadis, dit miljontals människor från hela Nordeuropa söker sig för det fina klimatet och den särpräglade naturen med småländska skogar, Ölands alvar och en ljuvlig skärgård. Ungefär en halv miljon besökare per år kommer till min hemstad Vimmerby bara för att besöka Astrid Lindgrens Värld.

Men i Sydsvenska Industri- och Handelskammarens rapport *Hela kungariket och halva pengarna* från i år kan man läsa följande: ”Oavsett analysmetod är det ... tydligt att ... i synnerhet Kalmar län, länge legat långt ner på regeringens prioriteringslista.”

Andelen av investeringar per capita för 2018–2019 låg i Kalmar län på oansenliga 0,3 procent – att jämföra med Skånes 7,5 procent och Stockholms 34,5 procent.

Ännu sämre ser man att det är om man blickar framåt. Investeringarna per capita i planförslaget för 2022–2033 fördelar sig med 0,2 procent till Kalmar län jämfört med 8,7 procent i Skåne och 30,7 procent i Stockholm.

Väljer man att titta på regionala investeringar i planen för 2022–2033 ser man att Kalmar har 3 100 kronor per invånare. Det ska jämföras med riksgenomsnittet, som är 31 400 kronor per invånare, alltså tio gånger så högt. Vårt grannlän Östergötland får investeringar för 150 500 kronor per invånare.

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren skriver i sin rapport om ”en betydande historisk och kontinuerlig snedvridning mot ett fåtal regioner som pågått under en lång tid, och som hittills fått fortsätta. Om trenden inte vänds ... riskerar vi att få nästan 30 år med stora obalanser i svensk infrastruktur”.

En livsviktig aspekt av den bristfälliga fördelningen av pengar till Kalmar län avspeglar sig i antalet viltolyckor längs vägarna. För några veckor sedan skrev Barometern att Kalmar län är värst drabbat i hela landet av viltolyckor. Viltolyckorna har från 2010 ökat med 37 procent till 67 500 per år, enligt Trafikverket. En viltolycka kostar dessutom mycket, både i pengar och i lidande hos människor och djur. Enligt Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI, handlar det om samhällskostnader på 3–4 miljarder per år.

Viltstängsel kan reducera viltolyckor med 70–95 procent, enligt Trafikverket, och bedöms därmed vara det mest effektiva sättet att förhindra viltolyckor. Där viltstängsel dras minskar olyckorna. I Kalmar län finns

det ungefär 7 mil viltstängsel. I grannlandet Kronoberg, som är mindre till både storlek och folkmängd, finns det 23 mil – alltså mer än tre gånger så mycket.

Det är min starka förhoppning att den nytillträdde regeringen ser över och rättar till den här typen av långvarig strukturell obalans. Hela Sverige ska ju leva!

Anf. 177 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Brunegård ger en beskrivning av hur det ser ut i dag när det gäller infrastruktur och hur hela landet ska leva.

Det är faktiskt det detta handlar om. Hur ska hela landet leva? Hur ska vi hålla ihop stad och land för att skapa hållbar tillväxt och utveckling? Det är en av de viktigare frågorna, tillsammans med att klara klimatomställningen.

I den nationella trafikplan som ligger och som är beslutad görs det historiska satsningar på vägunderhåll och järnvägsinvesteringar. Sydostlänken, som omfattar Kalmar, Kronoberg och Blekinge, är en viktig del.

Men ledamoten Brunegård ingår nu i en högerkonservativ regering. Det vore därför intressant att höra lite mer om vad den nya regeringen tänker göra. Det kan man inte läsa sig till i det vi har fått hittills.

Anf. 178 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Ja, det stämmer att vi så sent som i går fick tillsätta en ny regering, en borgerlig regering med den tydliga inriktningen att hela Sverige ska leva.

Exakt hur planerna kommer att se ut framöver kan inte jag gå in på nu. Jag har inte suttit i de förhandlingarna, men det finns det andra som har gjort. Det som framgår är att vi ska styra över mer pengar för att kunna upprätthålla pendlingen.

Beslutet som diskuterades i ett tidigare replikskifte här om höghastighetsbanorna, som de fyra samarbetspartierna vill stoppa, handlar om att man i stället ska föra över de pengarna till underhåll och förbättringar av det finmaskiga vägnätet och de regionala järnvägsbanorna – däribland Stångådalsbanan, som jag åker på flera gånger i veckan.

Anf. 179 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Fru talman! Det är ju så att ny järnväg är en förutsättning för att kunna öka den regionala trafiken.

I regeringsförklaringen kan vi läsa att man ska prioritera arbetspendling och se till att upprätthålla det vi har. Men det löser ju inte dagens problem. Jag tycker att frågan förblir obesvarad.

Anf. 180 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi ser tiden an. Jag tror att mycket kommer att visa sig när vi om bara några veckor får en budget där man kan peka på vissa delar av det hela.

Detta är viktiga frågor. Både ledamoten och jag vet ju att infrastrukturinvesteringar löper över väldigt lång tid; det går inte att svänga om så hastigt och lustigt.

Anf. 181 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Jag är glad att jag inte behöver hantera det rättspolitiska området i den här kammaren. Förslagen från den nya regeringen verkar vara bortom all räddning. Nedmonteringen av rättsstaten är extrem och oroväckande.

På det transportpolitiska området kan vi ändå sannolikt hitta konstruktiva vägar framåt mot ett hållbart samhälle där transportpolitiken gynnar hela Sverige och skapar smidiga transportsystem, bra mobilitetslösningar och en helt utsläppsfri sektor.

Men det kräver att den kommande regeringen tänker om. Vi kan inte tvärbromsa utbyggnaden av järnvägen, och vi kan inte dra tillbaka reduktionsplikten inom vägtransporterna. Det vore oansvarigt.

Det som sticker ut just nu är att denna regering bokstavligen snubblar över rälsen. Vet de egentligen vad de vill? Just järnvägens framtid får inte slarvas bort. Efterfrågan på hållbar järnvägsinfrastruktur är skriande, och alla vet att det tar otroligt lång tid att få till nya spår. De här dagarna är den relevanta frågan: Vad vill egentligen regeringen?

Fru talman! I stort är transport- och infrastrukturområdet en blind fläck i regeringsförklaringen, och det lilla som kommer är oroväckande. Inte nog med att de har valt att degradera infrastrukturministern till ett statsråd utan eget departement – det kommer mest krypande ord om satsningar som mest låter som ”Vi vet inte riktigt vad vi vill, men vi måste ju tycka något”.

Vad är det egentligen statsministern menar när han uttalar att satsningar på järnvägen i första hand ska underlätta för arbetspendling och godstrafik? Var finns konflikten?

Vi fick en fingervisning i regeringsunderlagets följdmotion för två veckor sedan – kopplad till den nationella planen – där de uttryckte att några höghastighetståg inte ska till. Nej, de ska satsa på arbetspendling och godstrafik. Det märkliga i detta är att det inte finns något motsatsförhållande.

Det vi vet är att järnvägen har fullt på spåren. Godstågen får inga tider, och persontrafiken får inte mer utrymme. Det som rullar fastnar i eviga problem. Det är för trångt, och den efterfrågan på hållbara transporter som finns hålls tillbaka. Vi kan inte lösa problemen med mindre än att bygga nya stambanor, och utan nya stambanor blir det ingen arbetspendling eller godstrafik.

Efter följdmotionen fick vi ett uttalande från Liberalerna om att allt som rör sträckorna mellan Stockholm, Malmö och Göteborg ska omprövas, det vill säga helt stoppas. Det är helt oansvarigt.

Kort därefter kom kontraorder från Moderaterna om att det som är igång ska rulla, det vill säga att Ostlänken ska till. Men det i mitten, som knyter ihop det hela till ett redundant system, ska stoppas. Hur ska det då gå att få ordning på tågtrafiken?

Fru talman! Jag citerar: ”Nya stambanor kommer att avlasta de mest ansträngda delarna av järnvägsnätet och innebär nya möjligheter för både person- och godstrafiken. Det stora behovet av underhåll på

befintligt nät ska inte stå mot behovet av nya stambanor; båda behöver prioriteras.” Det här var inte mina ord, fru talman, utan de kommer från en motion från vår nya infrastrukturminister. Ska denna minister, som kommer från Jönköping, navet i de nya stambanorna, vara den som skrotar dessa stambanor? Jag hoppas verkligen inte det.
(Applåder)

Anf. 182 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar den nye ledamoten Daniel Helldén för ett intressant inlägg och önskar välkommen till riksdagen; det glömde jag säga förra gången.

Vi börjar med reduktionsplikten. Den är förödande för att vi ska nå ett hållbart samhälle. Den innebär att många kommer att behålla sina gamla bilar längre än nödvändigt. Den belastar hushållens ekonomi och skapar inte utrymme för att byta till någonting som är bättre. Den skapar också en belastning för företagen så att de inte kan genomföra de förändringar som behövs.

Vi behöver backa på det och ta det i en sådan takt att både samhälle, företag och privatpersoner hänger med. Man kan inte rusa handlost rätt in i detta.

Och sedan järnvägen – denna eviga fråga. Jag leder SM i tågförseningar. Jag sitter ständigt och jämt på tåg som inte kommer fram. Vi måste se till att få ut underhållsresurser på järnvägen. I planen står det att järnväg och väg kommer att vara i sämre skick 2033 än i dag, därav motionen.

Anf. 183 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Thomas Morell beskriver reduktionsplikten som ett problem i sammanhanget. Jag lyssnade på Trafikverkets resultatkonferens häromdagen där de tittade på hur vi ska klara klimatmålen. De sa att reduktionsplikten gör att vi sannolikt klarar det på transportområdet till 2030 – det årtal vi har satt som mål – och då måste vi ha det.

Det som är intressant med den nya regeringen är att det inte finns någon annan lösning. Man pratar om kärnkraft som ska göra någonting med elektrifieringen någonstans långt fram. Det är klart: Om man – som vissa sverigedemokrater, kanske många av dem – inte tror på klimatmålen kanske det inte gör någonting. Men vi måste göra det här. Det leder faktiskt också till att folk byter till smartare fordon, kanske inte överallt men, tror jag, nästan överallt.

Anf. 184 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Tack för svaret, ledamoten Helldén!

När det gäller det här med att ställa om är det i dag inga bekymmer att gå och köpa en personbil, eller för all del en lastbil, som går på el. Jag kan i dag gå och köpa en timmerbil som kan ha en bruttovikt på 64 ton. Problemet är att jag inte kan ladda den. Det är här som samhället inte hänger med. Tekniken finns, företagen vill gärna investera i detta och vi har i våra motioner lagt mer pengar på detta än den dåvarande regeringen gjorde.

Anf. 185 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att det finns problem när det gäller utbyggnaden av laddinfrastruktur. På personbilsområdet skulle jag säga att det i princip inte finns något problem om man inte åker långa sträckor, och det gör man normalt inte. Det finns laddmöjligheter för det mesta.

Det pågår mycket när det gäller den tunga fordonsflottan. Där behövs det mycket mer, och det ska vi såklart satsa på. Men vi ska inte ta bort reduktionsplikten. Det är direkt förkastligt.

Anf. 186 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! När jag satt och lyssnade på Daniel Helldén lät det som om höghastighetsjärnvägen var Sveriges frälsning. Det pratas om att kärnkraften är långt borta. Då kan jag berätta för Daniel Helldén att höghastighetsjärnvägen är långt borta. Är 2044 ett realistiskt mål? Nej, jag tror inte det – möjligtvis 2050, 2060 eller 2070. Däremellan behöver vi tåg som kan transportera Thomas Morell från Skövde så att han kan stå här och debattera i talarstolen.

Vi pratade med bland annat Trafikverket och SJ. Det är faktiskt tågoperatörerna som bestämmer var de ska stanna – inte var stationerna ligger. Där finns det stora problem. Godset måste fram.

Höghastighetståg? Ja, om vi vinner på lotto, men det gör vi inte i Sverige. Det är skattemedel. Vi måste värna dessa.

I detta anförande instämde Robert Stenkvist (SD).

Anf. 187 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Om vi inte bygger nya stambanor – oavsett om det är höghastighetsbanor eller inte – kommer vi ju inte att komma fram. En ledamot pratade tidigare om att det går ett tåg i timmen med hög hastighet på stambanorna. Då är det ju så att de olika tågen med olika hastigheter inte klarar det här. Hur vi än gör och hur mycket vi än rustar de här spåren kommer det ändå inte att fungera på ett vettigt sätt.

Vi kommer inte att klara trycket från allmänheten på att åka tåg. De vill ju åka tåg. Man kan se det också internationellt.

Vi behöver nya stambanor. De har ett pris. Om de sedan är för höghastighetståg blir det ett högre pris. Det är inte så att det kostar 325 miljarder att bygga nya stambanor för att det är höghastighetsbanor utan för att det är stambanor. Det ska vi bygga. Det har vi råd med, det måste vi göra nu och det tar inte 40 år.

Anf. 188 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Att vi ska bygga mer järnväg är vi överens om. I till exempel Mälardalen bor det jättemycket folk, och de kan ha ett visst behov av att åka till Stockholm och kanske även till Göteborg – vem vet? Det är väldigt vackert hos oss.

Att vi ska bygga mer håller jag med om. Men som Daniel Helldén också vet ökar energiförbrukningen

om man ökar hastigheten, vilket är helt vansinnigt, och höghastighetståg går inte i 250 kilometer i timmen.

Anf. 189 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! I 250 kilometer i timmen går ett snabbt tåg, men det är inte ett höghastighetståg. Det är helt korrekt. Min poäng var mer att vi måste bygga nya stambanor.

Den överskjutande delen för att det ska gå riktigt snabbt är inte så hög som man försöker göra gällande i den här debatten. Man försöker få det att låta som att hela kostnaden är för höghastighetstågen. Så är det inte.

Jag tror att höghastighetstågen är de som behövs och att vi har råd med dem.

Anf. 190 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Jag vill passa på att lyfta fram sjöfarten, ett trafikslag som länge har fått kämpa i skuggan av övrig infrastruktur. Sjöfarten, som är så viktig för Sverige, glöms bort, förutom när den tidigare S-regeringen i skrift ville få bort lastbilar från vägarna. Då fick sjöfarten vara med på ett hörn. Man skrev att det ska ske en överflyttning från väg till järnväg och sjöfart. Problemet är att det gjordes mycket lite för att få till en överflyttning. Man ska veta att närmare 90 procent av allt vi köper i butik kommer med båt till Sverige. Varför har det då satsats så lite på sjöfarten? Jag vet inte.

Vi behöver mer svenskflaggad sjöfart, och vi ska satsa på att stärka alla sjötransporter: inlandssjöfart, kustsjöfart, närsjöfart och oceansjöfart samt specialsjöfart som ofta glöms bort. För att nå dit kommer här ett batteri med förslag till vår nya regering som jag hoppas kan ge sjöfarten de förutsättningar som behövs:

- Inför en långsiktig och förutsägbar nettomodell och säkerställa att modellen kan användas av alla typer av konkurrensutsatt internationell sjöfart.
- Utveckla tonnageskatten för fler och växande rederier.
- Underlätta för rederier att hyra in och ut fartyg genom att genomföra förslaget om bareboatregister för fler fartyg i Sverige.
- Underlätta svenska fartygsinvesteringar, det vill säga avskaffa stämpelskatten.
- Säkerställ tillgången till grön finansiering för fartyg som bidrar till omställningen.
- Satsa på gröna korridorer för sjöfarten, exempelvis genom att utveckla infrastrukturen för användning av alternativa bränslen för att möjliggöra elektrifiering och förlänga nedsättningen av skatt för landström av fartyg, även fartyg under 400 bruttoton.
- Inför ett sjöfartskliv, statliga gröna transportkontrakt för transportköpare och transporttillhandahållare som långsiktigt bidrar till omställningen.

- Säkerställ och främja produktion av alternativa drivmedel.
- Genomföra en sjöfarts- och industrisatsning för grön, säker och smart sjöfart.
- Dubblera forskning och innovationsmedel till sjöfarten till 200 miljoner.
- Satsa på att genomföra befintliga förslag och utveckla regelverk för sjöfarten med 15 miljoner kronor per år under fem år.
- Säkerställ en långsiktigt hållbar finansiering för Sjöfartsverket via anslag, så att farledsavgifter och lotsavgifter kan minska.
- Finansiera driften av isbrytare med statliga medel.
- Verka för globala regler i IMO och ta bort svenska särregler.
- Utöka, bredda och komplettera utbildningssystemet för sjömän och sjöbefäl hos befintliga utbildnings- och kursanordnare.

Fru talman! Detta lät som ett stort batteri av åtgärder. Grejen är att de nästan inte kostar någonting för skattebetalarna. Ändå är det bortglömt hos politikerna. Men nu sätter vi vår tilltro till den nya regeringen.

I detta anförande instämde Mats Arkhem, Thomas Morell och Robert Stenkvist (alla SD).

Anf. 191 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Människors möjligheter att bo och arbeta i hela Sverige förutsätter en god infrastruktur som skapar tillgänglighet men också framkomlighet. Det är värt att framhålla att beräkningsgrunderna för investeringar i underhåll av vägar bör ta mer hänsyn till de olika näringarna och inte bara till befolkningsstorleken.

Jämtlands län har en betydande basnäring i skog, jordbruk och även turism. Det är näringar som är starkt beroende av framkomliga vägar. Många år av bristande underhåll, grundförstärkning och beläggning skapar problem, speciellt med bärighet på grusvägarna, där det är mer påtagligt ute i skogslänen. Det är viktigt att det tas i beaktande när fördelningen av Trafikverkets anslag ska ske. Jämtland har som exempel långt mycket mer länsväg och fler fordonskilometer i total vägbelastning än de andra länen. Jämtlands län har en omfattande andel grusvägar, drygt 40 procent av länsvägnätet. Vi har en befolkning som är spridd över hela länet, och många av människorna trafikerar dagligen undermåliga grusvägar på väg till och från sina hem. Många länsvägar brister i trafiksäkerhet, då de har skarpa kurvor, krön och sänkor som skulle behöva byggas bort. Trafikverket bör självklart ta större hänsyn till detta i planeringen av framtida anslag.

Det som utmärker Jämtlands län är dess turism, som är starkt säsongsbunden. Vi har med vår skid-, vandrings- och cykelturism en hög belastning, speciellt under sportlovs- och påsklovsveckor, men man

bygger ut sin verksamhet till att bli mer säsongsoberoende.

Det är problematiskt om infrastrukturen i det här området i alltför hög grad är anpassad efter en genomsnittlig belastning under helåret. Turismen har under 2000-talet ökat med nästan 100 procent och är betydelsefull, speciellt för Jämtlands län.

Bristande framkomlighet och osäkra transporter för besökare riskerar också att gå ut över konkurrenskraften för länet. Det gäller väg, järnväg och även flyg. För att turismen ute i landet ska stå sig stark i konkurrens med andra och för andra olika näringar som är starkt beroende av framkomliga vägar och järnvägar är det viktigt att man i sina beräkningsgrunder för underhåll och investeringar i infrastruktur ser över möjligheten att ta större hänsyn till dessa faktorer.

Jag vill ge exempel på hur snedvriden fördelningen är gällande infrastrukturmedel. Tilläggas bör att jag inte missunnar Blekinge dess infrastrukturmedel. Jag vill dock ändå visa på orättvisa skillnader i Jämtlands och Blekinges tilldelning av regionala medel ur nationell infrastrukturplan 2022. Blekinge län med sina 1 450 kilometer länsvägar och 1,6 procent av landets totala länsvägnät tilldelas 610 miljoner kronor, medan Jämtlands län med 5 017 kilometer länsvägar och 5,9 procent av länsvägnätet tilldelas endast 598 miljoner kronor.

Det är viktigt för framtagande av kommande åtgärdsplaner för Sveriges infrastruktur att man faktiskt beaktar dessa förhållanden på våra vägar och att nya beräkningsgrunder initieras, allt för en mer rättvis fördelning av infrastrukturmedel i vårt land.

Anf. 192 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Fru talman! Om människor ska kunna bo och arbeta i hela landet behövs ett väl utbyggt och effektivt transportsystem. Det handlar om sjöfart, flygförbindelser, järnvägar och, inte minst, vägnätet.

I sitt underlag till regeringen gällande nationella planen för transportinfrastruktur lyfter Trafikverket dock fram: "Tillståndet på det statliga vägnätet har under en längre tid gradvis försämrats, och med givna anslagsnivåer kommer nedbrytningstakten att bli högre än åtgärdstakten." Vägsystemet kommer alltså försämrats snabbare än vad Trafikverket kan återställa. Dessutom kan Trafikverket inte göra nödvändiga förebyggande åtgärder i den omfattning som skulle behövas. Det är inget annat än ren kapitalförstörelse.

Herr talman! När vägarna inte underhålls har hastigheten i stället sänkts på flera sträckor för att upprätthålla trafiksäkerheten. I Dalarna har man noterat att hastighetssänkningarna lett till att turister väljer andra vägar, att näringsidkare på mindre orter drabbas och att trafik flyttas till mindre, ofta farligare, vägar. Det är ingen önskvärd utveckling.

Men i stället för att lägga resurser på att återställa vägnätet valde den tidigare regeringen att satsa på höghastighetståg. En sådan prioritering drabbar stora delar av landsbygden, som då inte får de infrastrukturensatsningar som behövs.

Ett exempel på detta är Dalarna, som förutom att vara ett av Sveriges viktigaste exportlän också är landets i särklass ledande besökslän utanför de tre storstadsregionerna. Sälen–Idre–Grövelsjöområdet är norra Europas största vinterdestination med över 100 000 besökare under högsäsong. Ett exempel på en infrastrukturensatsning som skulle behövas är mötesseparering på E16 förbi Yttermalung. Det skulle bidra till kortare restider och säkrare resor.

Även vägsträckningen Särnaheden–Idre är i behov av satsningar, inte minst med tanke på den stora fjällturismen. Denna sträcka har inte förbättrats i takt med att trafiken ökat sedan 60-talet samtidigt som tung trafik har blivit både längre och bredare.

Herr talman! Det finns stora planerade investeringar i näringslivet i Dalarna som är av tydligt nationellt intresse. Men då krävs en fungerande infrastruktur.

Järnvägen är ytterligare ett exempel, där kortare restid på Dalabanan är av stor vikt för de världsledande företag som finns längs sträckan.

Det här var några exempel från Dalarna, men samma sak gäller hela landet. Underhåll och nyutbyggnad av järnvägar, vägar och kollektivtrafik är avgörande för att företag ska kunna utveckla verksamhet även på mindre orter. Det är avgörande för att möjliggöra arbetspendling och ökat bostadsbyggande. Det är en politik för att hela Sverige ska fungera.

Jag kommer som ledamot från Dalarnas valkrets att särskilt bevaka att Dalarna får de infrastrukturinvesteringar som länet behöver.

Anf. 193 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Infrastruktur i alla dess former har inget egenvärde i sig utan är ett medel för att möta människors och samhällets behov och nå mål som ökad tillgänglighet, fler jobb och vidgade arbetsmarknadsregioner. Det handlar också om att hålla samman stad och land, möta näringslivets behov och förbättra konkurrenskraften och om att Sverige ska nå klimatmålen och vara ledande i den gröna omställningen.

I den beslutade nationella planen görs investeringar och underhåll från norr till söder i nuvarande väg- och järnvägsnät, från Norrbotniabanan och den gröna industrirevolutionen till Sydostlänken i sydöstra Sverige – och mycket däremellan.

I planen finns också medel avsatta för byggandet av nya stambanor. Det handlar inte enbart om att bygga ny järnväg utan om att bygga samhället. Det är ett av de största samhällsbyggnadsprojekten i modern tid.

Nu har den högerkonservativa regeringen och Sverigedemokraterna aviserat att de vill skrota planerna på nya stambanor. Detta är mycket allvarligt. Nya stambanor behövs som knyter samman våra tre storstäder med regionerna däremellan.

Det är anmärkningsvärt att varken regeringen eller Sverigedemokraterna verkar se eller förstå hur det ser ut i Sverige i dag. Det finns ingen ytterligare kapacitet på dagens järnväg, som i dag är underdimensionerad i förhållande till vår befolkningsstorlek och företagens behov.

Jönköpings län är det fjärde största exportlandet utanför våra tre storstäder. Mycket av industrins hjärta finns i denna del av Sverige. Företagen behöver ökad och tillförlitlig kapacitet för godstransporter, och mer gods behöver flyttas från väg till järnväg.

Arbetsmarknadsregionerna vidgas då 75 procent av de framtida personresorna kommer att ske mellan de stationer som kommer att finnas utefter banorna. Det ger bättre möjlighet att klara kompetensförsörjningen i privat och offentlig sektor. Ett ökat bostadsbyggande är också en viktig del i sammanhanget.

Att lappa och laga i nuvarande system är därför inte tillräckligt.

Självklart handlar det om mycket pengar, men det ska sättas i relation till att tidshorisonten är lång. Det handlar om 100–150 år. En investering i nya stambanor kan inte enbart ses som en kostnad här och nu utan måste också sättas i ett större sammanhang där det är en förutsättning för att generera fler och nya jobb, inkomster och tillväxt för företagen och för Sverige.

Med beskedet om att slopa byggandet av nya stambanor inställer sig naturligt frågorna: Vad vill man då göra i stället? Vad är förslaget till lösning för behoven i Jönköpings län och längs de tänkta stambanorna? Vad är er regeringens och Sverigedemokraternas idé för att underlätta för arbetspendling och godstrafik som stärker jobb och tillväxt i denna del av landet? Vad är svaret till handelskammaren i Jönköping och övriga handelskammare och till kommuner och regioner som lagt mycket tid, pengar och engagemang på att få till stånd nya stambanor?

Förslaget om att slopa nya stambanor sliter isär Sverige i stället för att bygga samman det. Det är dålig miljöpolitik, dålig landsbygdspolitik, dålig arbetsmarknadspolitik och dålig näringspolitik.

Herr talman! Det duger inte att backa in i framtiden i en för Sverige så viktig fråga.
(Applåder)

Anf. 194 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för ett intressant inlägg.

I den nationella planen skriver man i klartext att både väg och järnväg kommer att vara i sämre skick 2033 än vad de är i dag. Det rimmar dåligt med tanken att hela Sverige ska leva.

Vi lyssnade tidigare på en ledamot från Dalarna, Kristdemokraternas Mathias Bengtsson. Jag åker ofta den vägen eftersom jag har Vilhelmina som slutmål. Det är intressant att åka genom Norrlands inland eftersom vägarna är i bedrövt skick, och här finns inget alternativ i form av järnväg.

Höghastighetstågen åter pengarna så att övriga delar av landet får en infrastruktur som inte håller måttet. Detta är allvarligt för dem som driver företag i områdena och för dem som lever, verkar och bor där. De blir satta på undantag.

Anf. 195 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr talman! En sak är säker: Det har aldrig satsats så mycket resurser på väg och järnväg för att underhålla och för att investera. Men vi ser att det inte räcker, utan vi behöver göra mer framöver.

Det är också viktigt att resurserna används på rätt sätt. I dag kan vi se att kostnaderna för vägunderhåll har ökat med 60–70 procent. Då måste vi se till att pengarna verkligen kommer dit där de behövs, och där har den tidigare regeringen gett ett uppdrag.

Frågan kvarstår: I Jönköpings län och i regionerna runt omkring finns inte den järnväg som är nödvändig i dag och som företaget och samhälle behöver.

Anf. 196 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Jag förstår problemet i Jönköping. Jag bor inte så långt därifrån själv, i Tibro. Men stora delar av landet har precis samma bekymmer och får inte en krona av de pengar som finns i planen, utan gökungen höghastighetstågen åter upp alltihop.

Ledamoten sa i sitt anförande att vi inte förstår samhället, men jag vill nog påstå att jag är en av dem här i kammaren som förstår hur transporter fungerar och nödvändigheten av dem.

Anf. 197 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr talman! Det är bekymmersamt när man inte verkar se eller förstå hur vi ska lösa dagens och framtidens transportinfrastruktur för personer och för gods. Thomas Morell beskriver det som en gökunge, man jag skulle i stället vilja beskriva det som en investering inför framtiden som är en förutsättning för att samhället ska växa och utvecklas.

Anf. 198 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Herr talman! Det är glädjande att höra att Carina Ödebrink pratar varmt om Jönköping och om företarna. Vad finns i Jönköping, herr talman? Jo, en jättemassa godsterminaler. Och då väljer Socialdemokraterna att satsa på persontrafik till Jönköping. Om man gör om och gör rätt ska man satsa på godstrafik till Jönköping, där godset finns och där man självfallet också kan köra persontrafik på samma spår.

Grejen är att om vi skulle bygga höghastighetsjärnväg innebär det att vi kommer att få världens nyaste, världens dyraste och världens mest omoderna höghastighetsjärnväg när den är klar. Det är ingenting som jag ser fram emot. Vi ska däremot bygga mer järnväg, men rätt järnväg.

Anf. 199 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr talman! Jag kan inte så här långt utläsa att Sverigedemokraterna vill bygga mer järnväg. Det är inte vad jag kan läsa mig till i avtalet och heller inte i regeringsförklaringen, som Sverigedemokraterna är en del av.

De nya stambanorna är en förutsättning för att vi ska kunna få snabba persontransporter. Det är underordnat vilken hastighet det är, men ny järnväg för

snabba transporter behövs så att godstrafiken i större utsträckning kan gå på de nuvarande stambanorna.

Faktum kvarstår: Jag hör inte hur Sverigedemokraterna ska kunna lösa situationen så som den ser ut i dag. Behovet är trängande. Det är södra Sveriges handelskammare, kommuner och regioner ense om. Vad är Sverigedemokraternas lösningar?

Anf. 200 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Herr talman! Det är kul, intressant och glädjande att kunna erbjuda Carina Ödebrink att läsa våra motioner, där det står om vår politik. I samarbetsavtalet står det mycket riktigt väldigt lite om just infrastruktur, vilket innebär att vi som sverigedemokrater har ganska stor handlingsfrihet, då det inte omfattas av avtalet.

Vi kan definitivt, om Carina Ödebrink vill, sätta oss ned och samtala om att skapa en god infrastruktur i Sverige tillsammans.

Anf. 201 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr talman! Jag upplever att detta är en blind fläck för Sverigedemokraterna och den högerkonservativa regeringen. Nu när Sverigedemokraterna har ett större ansvar för framtiden tror jag att det vore vällovligt om de gjorde ett besök i vår del av landet för att på plats och ställa se hur det faktiskt ser ut.

Anf. 202 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Herr talman! I Socialdemokraternas Sverige står resenäerna och fryser och väntar på försenade tåg på perrongen. Det är tåg som inte kommer alls därför att de har ställts in. Man har låtit underhållet brista, och man har låtit järnvägen och vägarna förfalla.

I Sverigedemokraternas kommittémotion om järnväg står det tydligt vilka satsningar som vi vill genomföra: fler dubbelspår, Ostkustbanan i dess helhet, Norrbottenbanan, Hässleholm–Kristianstad och Alvesta–Växjö. Jag kan göra listan hur lång som helst, men tiden tillåter inte det.

Vad vill Socialdemokraterna och Carina Ödebrink? Jo, de vill låta järnvägen fortsätta att förfalla. Med den plan som finns nu kommer underhållsskulden för väg och järnväg att vara över 100 miljarder kronor om tio år. I stället vill Socialdemokraterna satsa på prestigeprojektet höghastighetståg.

Jag undrar: Hur tänker Socialdemokraterna och Carina Ödebrink i denna fråga?

Anf. 203 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Att rusta sig för dagens och framtidens utmaningar handlar om att göra både och och även om att orka göra detta. Det kostar mycket pengar, men det ska sättas i relation till vad det kommer att generera för företag, kommuner och regioner och när det gäller förbättrad kompetensförsörjning.

Bristande underhåll kan vi nog sätta upp på kontot för ganska många olika regeringar av varierande kulör. En sak ska jag ge er i Sverigedemokraterna erkänsla för: Ni har aldrig varit för nya stambanor eller ny järnväg, vare sig lokalt, regionalt eller på nationell nivå.

Men det går inte att backa in i framtiden. Det räcker inte att säga nej, utan man måste faktiskt också kunna presentera en lösning för vad man vill göra.

Anf. 204 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Herr talman! I demokratins anda är det fullt tillåtet att stå och blåljuga i talarstolen här i Sveriges riksdag, som Carina Ödebrink gör. Jag rabblade precis upp många projekt, och vi har betydligt fler än Socialdemokraterna. Jag gissar att Carina Ödebrink innerst inne vet detta men att hon helt enkelt väljer att fara med total osanning.

Faktum är att järnvägen rustas ned i Socialdemokraternas Sverige. Folk står och fryser på perrongerna och väntar på inställda och försenade tåg. Då undrar jag: Vad är Carina Ödebrinks budskap till dessa människor om Socialdemokraternas politik?

Anf. 205 CARINA ÖDEBRINK (S) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra ledamoten Jönsson om att vi kommer att driva en aktiv och offensiv politik. Vi har en nationell infrastrukturplan som tar oss en mycket bra bit på vägen, men vi behöver göra fortsatta satsningar.

Vi ska vara tummen i ögat på den högerkonservativa regeringen när det gäller att hålla samman hela landet och bygga en infrastruktur värd namnet.

Anf. 206 PATRIK JÖNSSON (SD):

Herr talman! Det är svårt att sätta tummen i ögat när man sitter på händerna.

Otaliga är de resenärer som stått och väntat på ett försenat tåg eller på tåg som inte kommer över huvudet taget därför att de är inställda. Sverige har en väldigt sliten infrastruktur, på vägsidan såväl som på järnvägsidan.

När Trafikverket var i trafikutskottet berättade de att cirka 280 mil, eller 20 procent, av all räls i Sverige behöver bytas ut och även mängder med spårväxlar. Vi behöver också förnya ställverk, byta tiotals mil kontaktledning med mera. Trafikverket har beräknat underhållsskulden till hela 46 miljarder.

Nu har Sverigedemokraterna tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna stoppat prestigeprojektet med höghastighetståg. Genom detta frigörs miljarder till att bygga bort flaskhalsar och stärka underhållet.

Men det räcker inte. Vi måste få ut mer pengar till direkt underhåll i spåret. Trafikverket måste effektivisera. Men trenden är tyvärr den motsatta. Bara sedan Trafikverket bildades år 2010 har hela 48 procent fler tjänstemän anställts. Det är över 10 000 nu. Dessutom har konsultberoendet ökat.

Samtidigt framgår det av en rapport från Seko att antalet järnvägstekniker nästan har halverats på 25 år – de som verkligen producerar underhåll. Antalet har minskat från 7 257 år 1998 till cirka 3 800 år 2020. Jag tror att de flesta ser sambandet mellan en nästan 50-procentig ökning av Trafikverkets tjänstemän och nästan en halvering av antalet järnvägstekniker som har

fått till följd att det har blivit ett bristande underhåll och försenade tåg. Det är ett faktum att Trafikverket har blivit en alldeles för stor byråkratisk koloss med avsaknad av erforderlig kompetens. Man får nästan känslan av att Socialdemokraterna har låtit Trafikverket bli en arbetsmarknadspolitisk åtgärd för att minska arbetslösheten.

Herr talman! Trafikverket behöver brytas upp och återgå till ett vägverk och ett banverk. Dessa var mer hanterbara i sin storlek. Dessutom måste en ordentlig översyn göras för att det ska bli ett mer rimligt antal anställda i paritet med hur det var när Trafikverket bildades. Det bör vara ett långsiktigt mål.

Trafikverket, eller snarare ett kommande väg- och banverk, behöver också återta den kompetens som en gång i tiden fanns när man utförde underhåll i egen regi. Så var det fram till 2010 då Trafikverket bildades. Sedan dess har kompetensen successivt vattnats ur.

Det absolut bästa vore att de statliga bolagen Infranord och Svevia helt enkelt återgår i egen regi som Vägverket Produktion och Banverket Produktion och att resterande del kvarstår som upphandlad verksamhet. Då skulle de interna karriärvägarna återställas och kompetensen på sikt byggas upp och stabiliseras. Kvaliteten på anbudsunderlagen skulle stärkas, och med absolut största sannolikhet skulle kostnaden sänkas och skattepengarna nyttjas mer effektivt.

Möjligheten att jämföra underhållet mellan staten och de privata företagen stärks dessutom med detta förfarande, och det synliggörs också om någon av parterna får en avvikande kostnadsökning.

Herr talman! Med detta sagt: Gör om och gör rätt. Återskapa Banverket och återskapa Vägverket. Återskapa Banverket Produktion, och återskapa Vägverket Produktion. Avveckla Trafikverket. Minska byråkratien och effektivisera myndigheten genom färre anställda och genom att mer pengar går ut i spåret och ut på vägarna till direkt underhåll i stället för till ett oändligt antal skrivbordstjänster. Detta är den medicin som behövs för att få mer pengar till såväl underhåll som investeringar och för att få bukt med inställda och försenade tåg.

I detta anförande Mats Arkhem och Thomas Morell (båda SD).

Anf. 207 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med ledamoten Jönsson om att Trafikverket är en koloss som är problematisk. Jag har själv brottats med denna institution som inte är särskilt smidig och kan hålla ordning på saker och ting. Där finns alltså saker som är väl värda att titta på, skulle jag vilja säga.

Däremot förstår jag faktiskt inte Sverigedemokraternas idéer om infrastrukturen. Det är klart att vi måste se till att rusta upp den järnväg som vi har och se till att växlar och annat fungerar.

Men jag förstår inte att man inte ser att det behövs nya stambanor i södra Sverige. Jag vet inte hur ni ska kunna lösa de problem som finns. Vi kan inte hålla på

att lappa och laga på det sättet. Vi kommer inte att kunna fylla på trafiken. Vi kommer inte att klara av trafiken ens i Dalarna om inte navet i hela infrastrukturen i Sverige fungerar. Och då behövs det nya stambanor, oavsett vilka hastigheter det handlar om. Men hur ska ni lösa det?

Anf. 208 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Daniel Helldén för frågan. Det är bra att vi delar uppfattningen om att Trafikverket är en stor koloss som vi verkligen behöver titta ordentligt på. Jag är själv en av de tjänstemän på Trafikverket som jag nämnde, men jag är tjänstledig.

Med all respekt för Daniel Helldén är han ändå tämligen ny här. Men Trafikverket gjorde en kapacitetsutredning 2020 som pekar ut bristerna. De stora bristerna gäller framför allt till exempel Göteborg–Alingsås. Där är det dubbelspår i dag, och det är helt fullt på spåren. Vi har Hässleholm–Kristianstad som är Sveriges hårdast belastade enkelspår. Alvesta–Växjö är också ett hårt belastat enkelspår. Vi vill bygga bort många flaskhalsar. Vi vill satsa på banor med konventionell teknik för både gods- och persontrafik, framför allt där den stora bulken resande finns – det regionala och det lokala resandet.

Anf. 209 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Även om man inte sitter i riksdagen kan man läsa saker och ting som kommer från nationell nivå.

Det finns vissa ställen där det är extremt problematiskt. Men det betyder inte att vi klarar oss utan nya stambanor om vi ska få ordning på järnvägstrafiken. Vi skulle kunna expandera den och klara framtiden. Då måste vi ha nya stambanor. Det har ni inget svar på.

Anf. 210 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är precis det som vi har, Daniel Helldén. Vi vill verkligen bygga bort de flaskhalsar som finns. Exempelvis Hässleholm–Lund är en stor flaskhals där vi vill bygga fortare än vad som står i förslaget. Vi ser att det finns behov av Ostlänken. Det är nya stambanor.

Men en väsentlig skillnad mellan oss är att Daniel Helldéns parti vill bygga stambanor för höghastighetståg med ett tåg i timmen i vardera riktningen mellan Malmö och Stockholm. Och det ställer vi inte upp på.

Anf. 211 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Herr talman! Ärade ledamöter! Jag vill ägna mitt allra första anförande i denna församling till att prata om ett ämne som borde ha varit avklarat för länge sedan, nämligen en östlig förbindelse, det vill säga en ringled som ska knyta samman Norra och Södra länken med trafik här i Stockholm.

Att jag väljer att tala om just trafik trots min relativt svala relation till ämnet säger en del. Men det är så pass angeläget för oss som bor och arbetar i Stockholms län men också för människor som ska någon helt annanstans men som behöver ta sig genom huvudstaden.

Behovet av att genomföra ett sådant projekt är känt sedan länge. Faktum är att det diskuterades redan i slutet av 1800-talet. Och vi kan konstatera att detta behov bara har blivit mer och mer påtagligt med tiden.

Som jag ser det finns det tre huvudsakliga aspekter som gör en östlig förbindelse så värdefull. Det är miljö, befolkningsmängden och tiden. Jag vill redan här tillbakavisa något eventuellt argument om att detta projekt skulle uppmuntra till onödigt bilåkande eller ökade utsläpp.

För det första är bilåkandet främst ett uttryck för ett behov som finns och inte en konsekvens av bara politisk vilja.

När man för det andra tänker på att framtidens bilar blir mer och mer miljövänliga och att den totala kö- och körtiden skulle minska med en östlig förbindelse, för att inte tala om alla utsläpp och allt buller i boendemiljöer, blir projektet attraktivt även ur miljösynpunkt.

Sedan är det viktigt att ha i åtanke att en östlig förbindelse även skulle trafikeras av kollektivtrafik, vilket jag tror att de allra flesta här tycker är positivt. Men när man allvar med att bygga ut kollektivtrafiken i Stockholms län blir detta snabbt ganska avgörande på sikt.

Herr talman! Av allt att döma kommer befolkningsmängden i Stockholmsregionen att fortsätta öka och med det belastningen på vår infrastruktur.

Vi har länge kunnat se hur de fruktansvärda köerna har plågat våra invånare mer eller mindre varje dag i rusningstrafiken. Och detta problem kräver verkligen att vi vidtar åtgärder nu.

Till sist den kanske viktigaste aspekten, nämligen tiden som den enskilda individen skulle kunna spara. Att tvinga människor in i bilköer är direkt elakt, skulle jag vilja säga. Det är helt bortkastad tid för alla, och det påverkar inte bara produktiviteten utan även livskvaliteten negativt för exempelvis våra hantverkare eller vår sjukvårdspersonal. Tiden är den mest dyrbara men ofta också den mest bortglömda resurs vi har, och av respekt för alla invånare och medborgare måste vi politiker se till att inte slösa den resursen i onödan.

Herr talman! Effektiva vägar sparar bränsle, el och tid. Med en regering som förhoppningsvis inser att subventionerade elcyklar inte täcker det mycket verkliga behovet av en fungerande trafikinfrastruktur ser jag nu mycket hoppfullt på de kommande fyra åren och chanserna för en östlig förbindelse.

Avslutningsvis vill jag därför konstatera följande: Vi kommer att ha trafik i det som kallas Skandinaviens huvudstad – det är oundvikligt – och frågan är om vi vill att trafiken ska gå smidigt på en ringled eller trögt i Stockholms innerstad. För mig är valet mycket enkelt.

I detta anförande instämde Mats Arkhem, Rashid Farivar, Thomas Morell och Robert Stenkvist (alla SD).

Anf. 212 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman och ledamoten Yurkovskiy! Det är spännande att få diskutera en östlig förbindelse. Det är som att alla har glömt bort att det byggs en förbifart för 60–70 miljarder – om man tittar på finansieringsformen – som, när förslaget lades fram, skulle lösa alla problem och se till att Essingeleden blev tom på bilar. Den är inte klar. Den är försenad och kommer inte att vara klar förrän någon gång 2035, för Trafikverket klarar inte av det där ens när de ska bygga vägar.

En östlig förbindelse ska alltså sättas igång trots att man är igång med det projekt som skulle lösa de problem du jagar, Leonid Yurkovskiy. Dilemmat med en östlig förbindelse när man tittar på vart folk kommer att åka på den är att målpunkten är Stockholms innerstad och Värtan. Där blir det så trångt, oavsett klimat- och miljömål, att det inte kommer att fungera. Vi skapar bara problem och genererar en massa trafik.

Anf. 213 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik:

Herr talman! Jag delar inte alls den bilden. Vad gäller tidigare projekt som kan vara försenade eller inte överlåter jag till ansvariga att tala om dem, men behovet finns kvar även med de projekten avklarade. Detta är inte ett behov som kommer från ingenstans eller som vi politiker hittar på, utan det finns en väldigt stor efterfrågan bland invånarna i Stockholms län på att det här faktiskt genomförs – inte minst bland de övriga partierna, även på ledamoten Helldéns sida av det politiska spektrumet, så att säga.

Det jag skulle vilja säga är alltså detsamma som talaren före mig sa, nämligen: Vad är det som finns i Stockholm? Jo, det finns väldigt många människor, och vill man tillgodose deras behov måste man genomföra den här sortens projekt.

Anf. 214 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag skulle säga att en östlig förbindelse kommer att ställa till det för stockholmarna och skapa mer trängsel och problem i de centrala delarna.

Du pratar om kollektivtrafik, Leonid Yurkovskiy, men vad gör vi just nu i Stockholm? Jo, vi bygger tunnelbanor. De går just dessa sträckor. Det finns en idé om att ha kollektivtrafik på förbifarten; det är helt befängt, för man behöver inte åka där. Inte heller på en östlig förbindelse behövs det kollektivtrafik, utan det är andra lösningar som ska genomföras. Det stämmer alltså inte.

Anf. 215 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik:

Herr talman! De övriga lösningarna har hittills inte fungerat, och vi ser ju att den situation jag beskrev med trängsel och långa köer eskalerar med tiden – och detta med en rödgrön och, i Stockholms stad, miljöpartistisk politik som har fokuserat på cykelbanor med mera.

Jag tror att vi är ganska överens om det positiva med att bygga ut kollektivtrafiken, och det är klart att det finns olika behov när det gäller den. Där råder det alltså inte delade meningar, men för att

kollektivtrafiken ska fungera och i sig inte vara överbelastad måste den kompletteras med en fungerande bilinfrastruktur.

Anf. 216 BEATRICE TIMGREN (SD):

Herr talman! Jag vill passa på att lyfta en viktig trafikfråga, och jag kommer att börja med ett exempel från min hemkommun Ekerö.

Tyvärr är trafiksituationen på Ekerö ett väldigt stort problem. Anledningen kan stavas Förbifart Stockholm. Då menar jag inte förbifarten i sig, för den är bra. Den är till och med nödvändig, inte bara för Ekeröborna utan för hela Stockholmsregionen. Däremot är Trafikverket och inte minst tidigare infrastrukturministers hantering av trafikfrågorna under all kritik.

Som de flesta vet pågår för närvarande en ombyggnation av Ekerövägen, vilken är en del i Förbifart Stockholm. På sikt kommer detta att leda till bättre framkomlighet och minskade köer, vilket såklart är bra. Problemet är att man under byggnationen inte har säkerställt framkomligheten. Det mest allvarliga är givetvis den obefintliga framkomligheten för räddningsfordon om olyckan skulle vara framme.

Från Ekerö finns det nämligen bara en enda vägförbindelse, och blir det stopp på denna enda vägförbindelse finns det inga alternativa vägar – förutom en båtförbindelse som inte går dygnet runt och som dessutom är belagd med avgift. I och med bygget av Förbifart Stockholm har framkomligheten på den här enda vägförbindelsen kraftigt reducerats. Det innebär i sin tur att framkomligheten för räddningstjänst inte kan säkerställas. Detta påverkar inte bara Ekeröbornas vardag väldigt negativt, utan det kan även innebära fara för liv. Som ni alla vet kan nämligen varje minut vara avgörande om olyckan skulle vara framme.

Herr talman! Vad som är särskilt anmärkningsvärt i den här situationen är att Trafikverket under byggnationen och under de rådande förutsättningar jag precis har beskrivit har valt att prioritera anläggandet av cykelbanor. Huruvida detta är ett resultat av den miljöpartistiska politik som den tidigare S-regeringen har bedrivit låter jag vara osagt, men jag kan konstatera att det är uppenbart att Trafikverket har brustit i att säkerställa framkomligheten och i att vidta de åtgärder som krävs för att minimera de störningar som kan uppkomma under en byggnation.

Jag hoppas att en ny regering nu kan se över Trafikverkets organisation och arbetssätt, då hela projektet Förbifart Stockholm är ett exempel på att Trafikverket inte har klarat sina åtaganden. Trafikverket är nämligen ett exempel på hur den tidigare regeringen har misskött infrastrukturfrågorna. Trafikverket har under de senaste åtta åren vuxit med 48 procent, och det skulle behöva initieras en översyn av myndigheten för att granska om dess ökade resurser har använts på ett effektivt sätt.

I detta anförande instämde Mats Arkhem, Rashid Farivar, Thomas Morell och Robert Stenkvist (alla SD).

Anf. 217 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman och Beatrice Timgren! Eftersom jag också har haft en del med Ekerö att göra tänkte jag bara säga: Ja, förbifarten byggs, och ni kommer att få se på grejer när den är klar – hur mycket trafik ni får där och hur det då ser ut på Ekerö. Min fru kommer därifrån; jag får inte säga Ekerö, för hon kommer från en annan av öarna. Det kommer inte att bli så roligt där, tror jag.

Jag bara undrar, Beatrice Timgren: När de nu bygger om vägen till Brommaplan, där ju ingenting kommer fram och där det är fullständigt omöjligt att lösa kopplingen, skulle du egentligen vilja ha ytterligare ett körfält utöver det som nu byggs för att man ska komma fram bra med bussarna – i stället för cykelbanan. Men det betyder ju att man måste bränna igenom världsarvet där på ett sätt som är ganska komplicerat. Jag tror inte att kungen skulle bli jätteglad om ni gjorde det. Hur ska ni lösa det och ta er förbi med de körfälten i det här området?

Anf. 218 BEATRICE TIMGREN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Man har nu gått från en trefilig väg, där man har haft en bussfil, till att det ska bli fyrfiligt på Ekerövägen, vilket är bra.

Jag tycker i grunden att det är bra att man bygger Förbifart Stockholm. Min kritik ligger i hur man har skött arbetet och att man har börjat med cykelbanorna. Det finns ett stort behov, eftersom det bara finns en enda väg från Ekerö. Dessutom korsar cykelbanan vägbanan på ett ställe, och mitt i rusningstrafik påverkar det otroligt mycket. Också detta är ett stort problem.

Anf. 219 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Att anlägga en cykelväg är en annan sak än att anlägga en bilväg; det är liksom andra dimensioner och saker man måste göra med en bilväg. Det är också mer komplicerat i den här känsliga miljön, så jag skulle säga att det inte är så enkelt att göra det.

Såvitt jag vet vill Ekeröborna kunna gå och cykla in till Stockholm. Det intressanta är att det är Moderaterna som styr där – eller som har styrt, för jag vet faktiskt inte vad som hände nu efter valet. Men de har velat ha det här.

Anf. 220 BEATRICE TIMGREN (SD) replik:

Herr talman! Jag har ingenting emot cykelbanor i sig. Jag cyklar själv från Ekerö ibland, och det är ett väldigt praktiskt sätt att kombinera motion och transport. Min kritik ligger som sagt i hur man har prioriterat och hur man har skött bygget.

Man har inte kunnat säkerställa framkomligheten för framför allt räddningsfordon, och man har helt

enkelt inte kunnat minimera de problem och störningar som uppkommer under en byggnation.

Anf. 221 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman och mina damer och herrar! Vi har ett nytt styre i Stockholms stad. Detta styre består av MP, V och S. Dessa partier har stolt deklarerat att de tänker förbjuda alla fossildrivna bilar i delar av Stockholm. Enbart elbilar och hybridbilar ska tillåtas.

Att förbjuda bilar på detta sätt menar jag är att gå emot nationella intressen. Vi talar här om huvudstaden, med allt vad det innebär. Rent principiellt anser jag inte heller att en kommun ska få stifta regler som de här. Självklart ska vi ha kommunalt självstyre, men detta självstyre har aldrig varit absolut. Vi har sett det i till exempel immigrationsfrågan, där kommuner fick rätta sig efter nationella intressen – detta sagt oavsett vad jag personligen tycker om den lagen.

Vi kan i förlängningen föreställa oss kommuner som förbjuder vägar, tågtrafik eller elledningar. Det är inte bara Stockholms stad som är beroende av kommunikationerna i staden, utan det finns en massa människor i till exempel Stockholms län som arbetar inne i staden. En stor del av dessa är beroende av bil för att ta sig till arbetet. I deras hemkommuner, som till exempel min egen hemkommun Botkyrka, saknas laddstolpar för elbilar. Så är det trots att jag själv har motionerat om detta i min hemkommun. Ändå förutsätts dessa människor i kranskommunerna skaffa sig svindyra elbilar – elbilar som många inte har råd att skaffa sig.

Det nya styret i Stockholm säger att dessa människor, boende i kranskommunerna och ännu längre ut, ska nyttja kollektivtrafiken. Ja, men kollektivtrafiken har inte kapacitet att ta hand om alla nuvarande bilister. Pendeltågen är redan nu överbelastade. Det går inte att trycka in fler människor.

Det kaxiga styret i Stockholm är pigga på att förbjuda bilar men betydligt sämre på att se konsekvenserna av sina förslag. Det är inte heller styret i Stockholm som ansvarar för kommunikationerna till staden, för det är en regional och nationell fråga. Det är också därför jag står här och tar upp detta.

En annan kritisk fråga är tillgången på el. Alla ska köra elbilar, tycker partierna i det nya styret i Stockholm. Men exakt samma partier har på nationell nivå lagt ned delar av kärnkraften, varvid en allvarlig elbrist har uppstått. Skulle styret i staden få igenom sina drömmar om 100 procent elbilism i dag skulle vårt elsystem klappa ihop. Alternativet är att vi alla i kranskommunerna får transportera oss med häst och vagn. Hela det här förslaget luktar av det hästarna släpper bakom sig.

Till sist undrar jag hur alla varu- och mattransporter ska fungera i huvudstaden. Ska alla småföretag som i dag står för varutransporterna i Stockholm tvingas skaffa sig dyra transportbilar med eldrift? Hur många av dessa företag kommer då att gå omkull? Det frågar jag mig.

Det här är en nationell fråga. Ett lokalt kommunestyre ska inte få jurisdiktion över åtgärder med så här långtgående konsekvenser. Nationell lagstiftning bör förhindra att ett kommunestyre kan sätta livsviktiga transporter i huvudstaden ur spel.

I detta anförande instämde Mats Arkhem, Rashid Farivar, Thomas Morell och Leonid Yurkovskiy (alla SD).

Anf. 222 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Ja, ledamoten Robert Stenkvis – det nya styret i Stockholm vill införa zoner där man bara får köra med elbilar. Det gamla styret som utvecklades alldeles nyss, där alla partier utom Sverigedemokraterna var med på den borgerliga sidan, vill samma sak – dock inte lika snabbt. Men målet är en utsläppsfri innerstad i Stockholm år 2030. Det står också det nya styret bakom. Alla utom Sverigedemokraterna vill det här. Sverigedemokraterna vill det inte.

Det finns alltså en enighet om att för att klara luftkvaliteten och bullret och få en levande stad vill politikerna i Stockholm ta bort de utsläppande bilarna och ha elbilar i stället. Vi vet att det behövs eftersom det finns internationella regler när det gäller till exempel luftkvalitet. WHO kommer med nya utsläppsregler som EU arbetar med nu. Man tittar på hur man ska klara det. Vi måste göra de här sakerna, annars kommer staten och slår oss på fingrarna.

Anf. 223 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Daniel Helldén talar om de borgerliga i Stockholm. Jag tror att vi alla vet att de inte riktigt är som de borgerliga i övriga landet. De är lite mer åt ett annat håll. Där får vi nog göra en distinktion.

Luftkvaliteten – var det EU som hade kommit med regler? Ja. Då kan ju inte luften i Stockholm vara sämre än i till exempel Köpenhamn, Berlin eller andra EU-städer. Vi ska inte behöva ha bättre luft än de städerna, för då är det inga EU-regler vi pratar om. Men om den blir sämre än i till exempel Berlins innerstad måste vi säkert göra något. Jag tror att elbilismen kommer. Jag är inte emot eldrift, det vill jag också noga poängtera.

Anf. 224 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Vi skulle kunna ha en egen debatt om det här. I Stockholm pågår en utbyggnad av laddinfrastruktur. Man ser inte dess like någonstans i hela landet. Det finns också ett system som jag initierat som gör att man ska ladda på natten när det finns ett stort överskott. Det kommer inte att drabba vare sig Stockholm eller nationen med några problem.

Det är Världshälsoorganisationen som kommer med nya riktlinjer när det gäller kvävedioxid. Dem klarar vi inte att följa med mindre än att vi gör det här. Om vi inte gör det tvingas staten att införa regler hos oss.

Anf. 225 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag får titta noggrannare på vad WHO säger och kontrollera det. Vi ska ju inte behöva ligga före andra storstäder.

När det gäller laddinfrastruktur väckte jag en motion i Botkyrka kommun om att skaffa laddstolpar till garagen. Den avslogs av MP och S i Botkyrka kommun.

Närings- och regionalpolitik

Anf. 226 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Det känns spännande att få öppna den närings- och regionalpolitiska delen av den allmänpolitiska debatten. Jag hoppas att det blir en tydlig debatt med god stämning.

För fem veckor sedan gick Sverige till val. En liten majoritet röstade för någon form av högerkonservativt styre, och därför valdes också Ulf Kristersson i måndags till statsminister. Även om jag är övertygad om att det hade varit bättre för Sverige med en erfaren regering under Magdalena Andersson tycker jag naturligtvis att det är på sin plats att gratulera Ulf Kristersson.

Med det sagt ska mitt anförande inte handla om valet eller regeringsfrågan utan om konkurrenskraft och näringspolitik. Jag vill dock ta upp valet just därför att jag tycker att valrörelsen i alldeles för stor utsträckning inte handlade om vare sig tillväxt eller näringspolitik. Det är ett problem, för näringspolitiken är central för att finansiera andra delar av vårt samhälle, exempelvis välfärden.

Herr talman! Jag vill inte förringa att det finns problem i Sverige, eller för den delen att brottsligheten är en fråga som behöver debatteras. Jag har exempelvis träffat en matthandlare i Fittja centrum, och jag är säker på att han är enig med mig om att en av de viktigaste näringspolitiska insatserna är just en kompromisslös kamp mot brottsligheten. Men min poäng är att vi inte får lösa de problem vi ser i dag genom att erodera det som har gjort Sverige framgångsrikt – det öppna samhället, tillit mellan människor, utbildning, trygghet och låg korruption.

Allt är nämligen inte svart i Sverige, herr talman. Vi har problem, ja, men det är också mycket som är bra. Flera internationella undersökningar visar att företagen i Sverige har goda förutsättningar och ramvillkor i förhållande till omvärlden. Sverige har under årtal prenumererat på tio-i-topp-placeringar i olika rankingar av konkurrenskraft, exempelvis OECD:s index. Sverige har också visat att vi är en kunskapsintensiv nation som ligger i framkant när det gäller just innovation och digitalisering. Vi har legat etta i princip alla år när EU har rankat ländernas innovationspolitik. Vi ligger också i topp när det gäller grön innovation.

Men ska vi fortsätta att ligga i topp är det viktigt att vi fortsätter att arbeta och ha en progressiv politik på dessa områden. Som ledamot av Sveriges riksdag under förra mandatperioden vet jag att när exempelvis Moderaterna haft möjlighet att påverka budgetarna för

Sverige har man också skurit i just dessa områden. Det skulle vara olyckligt för Sverige om så sker igen.

Det jag pratar om är det som på akademilingo kallas tillväxtens djupa bestämningsfaktorer, det vill säga vad det är som skapar tillväxt. Vi vet att det som skapar tillväxt är utbildning, infrastruktur, tillit och låg korruption – sådana saker som vi också vet statistiskt finns i jämlika länder, välfärdsstater, länder med mindre klyftor.

Detta har OECD och IMF insett. De pratar om sammanhållning. Det är nämligen viktigt, riktigt och nödvändigt att vi bedriver en politik där klyftorna minskar.

Det som oroar mig är att dessa frågor saknas i slottsavtalet och regeringsförklaringen. Om Sverige ska fortsätta att ligga i framkant behöver vi en politik som inser sambanden mellan ett Sverige som hänger ihop och en framgångsrik, aktiv näringspolitik. (Applåder)

Anf. 227 PONTUS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Sedan människan blev bofast och organiserade sig i samhällen har urbaniseringen varit en ständigt pågående process. Det är en naturlig utveckling, då handel, service och arbetstillfällen i högre grad uppkommer där många människor bor. Den mest intensiva perioden var under industrialiseringen, då mängder av människor vallfärdade till städerna där de tvingades arbeta under hårda förhållanden under stora delar av dygnets vakna timmar.

Vi har både dessa människor och dem som valde att stanna på landsbygden att tacka för att Sverige är den framstående nation vi nu är. Det är personerna som stannade kvar och deras efterkommande, som odlar och skördar maten vi äter. Det är de som brukar vår skog och arbetar i våra gruvor. Men det är också all sjukvårdspersonal, all personal inom hemvården, alla egenföretagare och alla andra som varje dag kämpar för att hela Sverige ska leva.

Om politiken inte ser till att skapa goda förutsättningar för att bo på landsbygden dör landsbygden. När politiken struntar i vägunderhållet och i stället sänker hastigheten på våra landsvägar fördärvar man för landsbygdsborna. När skatten på drivmedel höjs och staten tvingar bensinbolagen att blanda in biodrivmedel i bränslet, eller när man förstör ett pålitligt och fungerande energisystem, försämrar man för svensk landsbygd.

Denna negativa spiral får viktig samhällsservice som bankkontor, butiker och bensinmackar att stänga igen, vilket i sin tur får ännu fler människor att lämna svensk landsbygd. Denna utveckling måste vändas. Sverige är nämligen betydligt mer än våra tre storstadsområden. Om dessa tre ska kunna leva måste också hela Sverige leva.

För mig blir det orimligt att vi år efter år skeppar iväg miljarder till andra länder, samtidigt som man i våra Norrlandsregioner tummar på vägunderhållet, har en näst intill obefintlig polisenheten och har enorma brister i förlossningsvården. Det är också orimligt att Sverige, som ligger långt fram i klimatomställningen,

straffar dem som är beroende av bilen – men också dem som odlar vår mat och brukar vår skog, vilket får priserna på svenska produkter att skjuta i höjden och försämrar inflationssiffrorna.

Vi kommer från ett land långt upp i norr, ett land som inte har de mest optimala förutsättningarna för att skapa en framstående nation. Men det är precis vad vi svenskar har gjort. Våra förfäders slit har tagit oss hit där vi är nu. Oavsett om du går i Gamla stan i Stockholm, i Rydebäck eller i Dorotea promenerar du i fädernas spår.

Jag är patriot därför att jag älskar vårt land, Sverige. Men jag är också nationalist därför att jag älskar vårt folk, svenskarna. Jag kommer alltid att slå vakt om Sveriges och svenskarnas väl och ve. Jag ser det som min skyldighet som sverigedemokrat. Vi behöver politiker som åter sätter Sverige i första rummet. Vi behöver helt enkelt se till att lösa de problem vi har i vårt land innan vi försöker rädda världen.

I går fick Sverige en ny regering. Med vårt inflytande i Tidöavtalet kommer Sverigedemokraterna att se till att arbeta för en agenda som sätter Sverige först.

Herr talman! Det är dags att göra Sverige bra igen. (Applåder)

I detta anförande instämde Mats Arkhem och Leonid Yurkovskiy (båda SD).

Anf. 228 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Välkommen till Sveriges riksdag, Pontus Andersson! Pontus är ju vald riksdagsledamot för Västerbotten, så det gläder mig att han lyfter norra Sverige i sitt anförande.

Det är ett anförande som jag till delar kan hålla med om. Det är i norra Sverige och Västerbotten den stora utvecklingen nu sker, där vi saknar kompetens inom varje område, där det fattas människor och där vi skulle behöva en aktiv inflyttning för att säkerställa den stora industriella revolutionen och att vi har människor som kan gå till jobbet. Vi har också en stor, blomstrande skogsindustri som bland annat har satsat väldigt mycket pengar på bränslebytet. SCA har investerat över 6 miljarder kronor för att möta upp vad den tidigare politiken har pekat ut: att biobränslen är en viktig del i självförsörjningen och i att klara klimatkrisen.

Nu ska Pontus Anderssons parti göra oss oljeberoende igen. Vi tycker inte att det är rimligt. Hur tjänar det norra Sverige?

Anf. 229 PONTUS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Ledamoten From! Det är inte första gången jag blir invald i riksdagen. Jag har varit här sedan 2021, men jag tackar ändå för välkommandet. Det stämmer att jag är invald för Västerbotten. Jag är skåning, men det är såklart viktigt för mig att lyfta upp de frågor som är aktuella för den valkrets som jag är invald för.

När det gäller reduktionsplikten, som Isak From lyfte fram i sin fråga, är en minskning av den viktig för

att människorna i Västerbotten ska ha råd att köra bil. Det är långa sträckor. Det är långt från punkt A till punkt B. Jag står alltså hellre på folket i Västerbottens sida än på storbolagens sida.

Anf. 230 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Pontus Andersson! När jag i måndags tankade bilen i Norsjö i Västerbottens inland kostade det 28,30 per liter. Det är dyrt. Det är drygt 4 kronor upp sedan valet. Jag åkte nästan 500 mil i valrörelsen och tankar diesel. Det är klart att det är dyrt. Något behöver såklart göras.

Uppgången just nu beror på att råoljan har blivit dyrare. Den råoljan ska Sverigedemokraterna nu göra oss helt beroende av i stället för att säkerställa att vi har en näringspolitik som ger förutsättningar för egen produktion av biodrivmedel.

Anf. 231 PONTUS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Isak From.

Isak From har rätt i att bränslepriset inte enbart påverkas av reduktionsplikten. Det påverkas också av de skatter som den föregående regeringen har valt att höja. Men allt som allt behöver vi se till att få ned priset och arbeta för att genomföra de åtgärder som vi kan påverka för att få ett så lågt bränslepris som möjligt.

Anf. 232 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr talman! Pontus Andersson från Sverigedemokraterna! Jag reagerade på ordet patriot och tänkte att det står en så kallad nationalist i talarstolen. Då kan jag inte låta bli att börja fundera på vad det finns för substans i och bakgrund till dessa epitet och benämningar.

Vi vet att Sverige är ett fantastiskt land. Sverige och Finland utgör en tredjedel av all EU:s skog. Vi har mycket skog, grenar, kottar, tjära och så vidare.

Jag har en fråga till Pontus när det gäller reduktionsplikten. Vi socialdemokrater vill ha jobb i hela landet. Sverigedemokraterna vill nu slå undan benen för jobben i hela landet och lita på Saudiarabien, Ryssland, Kina, Irak, Förenade Arabemiraten och Iran, som tillhör tio-i-topp-producenterna av olja i världen. Hur går det ihop med patriotismen?

Anf. 233 PONTUS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Om vi ska kunna ha ett Sverige där vi kan bo och verka i hela landet behöver vi först och främst se till att människor har råd att bo i hela landet. Då behöver vi få ned priserna på bränsle.

Precis som föregående talare talar Markus Selin om att vi behöver arbeta med mer biodrivmedel. Jag är på intet sätt emot att mer biodrivmedel används. Men sett till de priser som nu finns på bränsle och hur dyrt det blir för de människor som har väldigt långt att resa behöver vi genomföra de åtgärder som krävs för att få ned priserna så fort som möjligt. En av dem är att minska reduktionsplikten till EU:s miniminivå.

Anf. 234 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr talman! Tack, Pontus Andersson, för ett så kallat svar!

Jag tänker på ordet patriot. Det ekar – patriot och nationalist. Jag undrar över mirakelkuren med kärnkraft, eftersom kärnkraft är Sverigedemokraternas svar på alla frågor.

Jag undrar hur det kan komma sig att uranet som patrioten Pontus Andersson vill ha kommer från Kazakstan, Niger, Ryssland, Uzbekistan och Kina. Hur får patrioten ihop det?

Anf. 235 PONTUS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Det har att göra med att den föregående regeringen valde att förbjuda uranbrytning i Sverige. Vi har ett land där det finns möjlighet att ta fram eget uran. Det borde vi se till att kunna göra igen. De värdena finns i Sverige, men den föregående regeringen valde att förbjuda brytning av uran. Därför ser situationen ut som den gör.

Anf. 236 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Med tanke på hur mycket regeringspartierna i valrörelsen lyfte fram landsbygden är det lite märkligt att den nämns förhållandevis lite i både Tidöavtalet och statsministerns regeringsförklaring. I Tidöavtalet nämns landsbygden knappt alls. En gång handlar det om tillgång till sjukvård. En annan gång handlar det om att Sveriges klimat- och miljöpolitik inte ska skada näringar och landsbygd.

Jag anser att vi i stället ska se den helt nödvändiga klimatomställningen som en möjlighet att lyfta landsbygden och dess resurser. Det är nämligen här som stora delar av omställningen kommer att äga rum. Om inte landsbygden får rätt förutsättningar för att fungera kan vi inte heller klara målen i klimatpolitiken.

Landsbygden kan ge och ger oss i dag nödvändiga råvaror, gröna jobb, kolsänkor i massor och livsmedel som kan framställas med giftfria ingredienser. Det är tillsammans med satsningar på att effektivisera och bygga ut klimatsmarta transporter, såväl lokalt som regionalt och nationellt, helt nödvändigt för att vi ska klara klimatmålen. Rejala satsningar på kollektivtrafik, även utanför våra mest tätbefolkade områden, behöver ske i närtid.

Vi behöver även öka vår självförsörjningsgrad på livsmedel till Finlands nivå som ligger på cirka 80 procent. Det är ett stort bekymmer att vår nuvarande nivå ligger på endast 50 procent. I dessa oroliga tider behöver vi skapa förutsättningar för en förbättrad livsmedelsberedskap. Vi har goda förutsättningar för att utveckla ett hållbart jordbruk som kan stärka vår nationella självförsörjning på livsmedel.

Herr talman! För att vi ska nå fram till ett ekologiskt hållbart och fossilfritt jordbruk behöver stöd och styrmedel utformas på ett sådant sätt att vi kan nå våra miljö- och klimatmål, de globala hållbarhetsmålen och målet om en levande landsbygd. Att värna kretsloppen och stimulera ett småskaligt och variationsrikt jordbrukslandskap är viktigt.

Vi borde minska importen av kött och i stället se till att vi äter mer växtbaserad mat och kött som är lokalt producerat i Sverige. Vi behöver även öka miljöstödet för de lantbrukare som sköter betesmarker med särskilda värden för biologisk mångfald.

Herr talman! En annan positiv aspekt är att många av de framtida jobb som finns inom de gröna näringarna är viktiga för landsbygden. Utvecklar vi dem kommer vi att ge förutsättningar för både mer inflyttning och – som jag sa förut – utveckling av landsbygden.

Avslutningsvis vill jag säga att jag tycker att vi ska se på den helt nödvändiga omställningen som en chans att förbättra livskvaliteten för alla som bor i vårt land – om vi kan genomföra den på rätt sätt.

Anf. 237 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C):

Herr talman! Vad har Gotland och Jämtland gemensamt, förutom att det är väldigt vackert där? Jo, där är företag med färre än 50 anställda tre gånger så viktiga för välfärdsskapandet. I Åre kommer nästan hälften av kommunens intäkter från anställda i småföretag. Eftersom jag själv är verksam som företagare där vet jag att Icahandlare vid Ottfjällets fot samsas med såväl startupbolag som slalomskidtilverkare. På andra håll är det storföretagen som håller småföretagen levande. När det gäller LKAB är i dag hälften av dem som går ned i gruvan en vanlig dag underentreprenörer och hälften anställda i det stora statliga bolaget.

Oavsett var man bor i Sverige är i dag tillgången till jobb helt avgörande för att kunna bo och leva på platsen. I det Sverige som jag växte upp i skapades jobben i det offentliga och i de stora företagen. I dag är det de små och stora företagen som står för både jobbsskapandet och skatteintäkterna. Nästan 500 miljarder går direkt till kommuner och regioner i form av inkomstskatt. Såväl tillgången till förskola, skola och vård som upprustning av lokala vägar och busstrafik är helt avhängiga av hur många företag som finns lokalt. Jag kallar företagen för Sveriges välfärdsskapare.

Herr talman! Vi är på väg in i en bråddjup lågkonjunktur. Konsumenterna minskar sina inköp. Företagen drar ned på sin produktion och sitt utbyte av tjänster. Storföretag passar på att omstrukturera verksamheter som kanske svällt lite mycket under den goda tiden. Vi kommer att nå en vår då arbetslösheten ökar. Småföretag vill i det längsta justera för att slippa säga upp personal, dels för att det ofta är ens grannar, dels för att det är väldigt svårt att rekrytera och utbilda.

Statsministerns regeringsförklaring i går innehöll en del goda förslag som på lång sikt sannolikt kommer att vara bra för företagen. Men den saknade helt och hållet förslag som gör skillnad på kort tid. Sådana finns dock.

För det första är sänkt skatt på att anställa långt viktigare än att fortsätta sänka bolagsskatten. Frågan om bolagsskatten är naturligtvis viktig för vår internationella konkurrenskraft. Men det är den dolda skatten i arbetsgivaravgifterna, som inte har något som helst att

göra med arbetstagarnas försäkringar eller pensioner, som hämmar tillväxten.

Herr talman! När jag senast var aktiv i politiken, 2010, inbringade denna dolda skatt 50 miljarder till statskassan. I dag tar den till min stora förvåning in 230 miljarder. Det är en skatteökning på företag med 12 miljarder per år. Det är lätt att inse att budgetutrymmet för att ta bort den kanske inte finns i närtid. Men börja i alla fall med att sänka kostnaden för att nyanställa!

För det andra bör det klena Regelrådet göras till en egen myndighet med ansvar för granskning och konsekvensutredningar av företagen. Ge även rådet i uppdrag att följa upp alla de avgifter som företag nu måste betala för alla möjliga typer av tillstånd som de behöver bara för att få utveckla sin egen verksamhet!

För det tredje: Bygg ut den digitala infrastrukturen! Den som försökt att föra telefonsamtal i en bil längs E20 eller kanske E14 vet att det sällan går. Att genomföra videosamtal eller använda drönare och annan precisionsutrustning i skogen är inte att tänka på. Detta behöver inte utredas. Det går att prioritera det och vidta åtgärder nu.

Herr talman! Tillåt mig likna regeringens företagarpolitik vid en tidig startup – intressanta men lite ofärdiga planer i en Powerpoint och ett team som verkar entusiastiskt men helt saknar erfarenhet på området. Det som krävs nu är färdiga lösningar som företagen efterfrågar – inte för att det är synd om företagare, som oftast klarar sig, utan för att fyra av fem jobb skapas i företag med färre än 50 anställda. I tuffa ekonomiska tider måste prioriteringen vara en politik som gör skillnad för just dessa företags möjligheter att anställa och överleva – för Sveriges tillväxt, för jobben och för levande städer, samhällen och landsbygd.

Anf. 238 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! I denna allmänpolitiska debatt vill jag som ny riksdagsledamot för Kristdemokraterna, i mitt första tal i kammaren, tala om innovationskraften i Sverige.

Vi kristdemokrater återkommer ofta med stolthet till vår svenska innovationskraft. Det finns dock mer att göra, inte minst av oss politiker, för att underlätta för att fler aktörer bidrar med innovation som bland annat stärker Sveriges välfärd. I FN:s mätning av vilka som är världens mest innovativa länder placerar sig Sverige i år, 2022, på tredje plats. I Europa är vi i topp. Vi har förstaplaceringen som EU:s starkaste innovationsland.

Innovationer är avgörande för att klara Sveriges välfärd och våra stora samhällsutmaningar, både på kort och på lång sikt, inte minst vad gäller behovet av den gröna omställningen och digitalisering i offentlig organisation och i våra företag. Innovation effektiviserar organisationer och underlättar människors vardag. Det handlar inte enbart om tekniska innovationer utan även om sociala innovationer.

Herr talman! Sveriges topplacering som mest innovativa land beror till stor del på det strategiska forsknings- och utvecklingsarbete som teknikföretagen

genomför. I jämförelse med andra medlemsländers statliga engagemang finns det mer att göra för att bibehålla Sveriges topplacering.

Med det vill jag lyfta fram ett par utmaningar som Sverige står inför. De som står för denna innovationskraft är de stora industrierna. Till exempel kommer 37 procent av de svenska patentansökningarna från ett och samma företag. Övriga står alla Sveriges företag, forskare och fristående uppfinnare för.

Sverige behöver ta till vara de kunskapsbaserade tillgångar som finns. Det gör vi genom att möjliggöra att fler aktörer får kunskap om hur de tillvaratar de immateriella rättigheterna, såsom patent, varumärkeskydd, designskydd och upphovsrätt. Ett annat problem är att det bara är en typ av innovationer som kan få patent, nämligen uppfinningar. Innovationer såsom tjänsteinnovationer och digitala innovationer faller normalt utanför patentträtten i Europa.

Innovationsstödssystemen brister ofta i relation till de kunskapsbaserade tillgångarna. Med dem får Sverige inte tillräcklig utväxling på vår höga digitala mognad och våra innovationer. Regelverken kring de kunskapsbaserade tillgångarna har sin bakgrund i konventioner från slutet av 1800-talet och behöver därför utvecklas. För företagets konkurrenskraft krävs regelverk i världsklass. Sverige behöver kraften från alla innovatörer för att säkra fler patent hos fler aktörer.

Herr talman! Vi kristdemokrater lyfter ofta fram behovet av att titta på våra grannländer som har gått före och visar goda resultat, där till exempel ökad innovationskraft i de små och medelstora företagen möjliggörs. Förutsättningarna för fler patentansökningar från mindre företag kan öka om vi tar fram en immaterialrättsstrategi liknande den som finns i Finland. Vi kan också stimulera olika kompetenser som berör tjänster i äldreomsorg och sjukvård som ger förutsättningar för bättre fysisk och psykisk hälsa.

Herr talman! Innovation är en stor tillgång för tillväxt på alla utvecklingsnivåer. Sveriges innovationskraft ska säkra fortsatta topplaceringar, och vi får inte luta oss tillbaka. Vi kristdemokrater är inte nöjda. Det finns mer att göra. Jag ser fram emot att vara med och säkra fortsatta topplaceringar för vårt land kommande mandatperiod.

Anf. 239 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Herr talman! Välkommen till Sveriges riksdag, ledamoten! Jag vill börja med att tacka för ditt anförande. Jag tror att vi är eniga om ganska mycket när det gäller vad som skapar innovationer och hur Sverige är bra på vissa saker och kan bli bättre på andra.

En sak som ledamoten tog upp var de strukturella förutsättningarna för innovationer. En sak som diskuterades under förra mandatperioden var det statliga stödet via våra myndigheter till olika typer av testverksamheter och testbäddar.

Anledningen till det var att delar av den budgeten försvann i en av de borgerliga budgeterna. Min fråga är helt enkelt hur ledamoten ser att Sverige framåt kan fortsätta att vara ett innovativt land samtidigt som det

finns en risk att budgeterna som det fattas beslut om i Sveriges riksdag under en ny statsminister inte kommer att prioritera den typen av frågor som testbäddar och olika typer av inkubatorer.

Anf. 240 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Herr talman! Tack, Mathias Tegnér, för din fråga! Det finns en hel del andra saker att göra som inte heller kostar pengar. Vi har regelverk som vi behöver ändra för att underlätta för att innovationer ska ske i Sverige. Vi behöver också samordna mellan olika myndigheter.

Den fungerande samverkan har också att göra med samarbete mellan regioner och kommuner. Där har kommunerna nära samarbete med SME och innovatörer. Här finns det många saker att göra. Jag ser fram emot att vi kan stärka också regionernas arbete med att stärka innovationskraften där.

Anf. 241 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Jag är enig med mycket även om jag tänker att det är möjligt att både arbeta med regelverk och också se till att det finns budgetar för sådant som är viktigt så att staten kan vara med och hjälpa till att driva fram innovationerna.

När ledamoten nu tar upp regional tillväxt vill jag också lyfta fram frågan om den regionala exportstrategin. Det hänger väldigt nära ihop med just innovationer. Även där har man skurit i den regionala exportstrategin i de budgetar som Kristdemokraterna har varit med och antagit. Det har också påverkat just det som vi är eniga om är så viktigt. Hur ser ledamoten på det?

Anf. 242 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Herr talman! Vi kommer att lägga fram en budget framöver. Jag ser med tillförsikt på att vi kristdemokrater kommer att få vara med och lägga fram en budget där vi verkligen stärker innovationskraften. Den är oerhört viktig för vår välfärd. Den är jätteviktig för att våra regioner ska kunna ha ett starkare utvecklingsarbete.

Jag skulle bara kunna lyfta fram Riksrevisionens rapport om den regionala utvecklingspolitiken. Där har vi att göra. Det fokuserar vi på. Vi ser fram emot att ta fram en budget för detta.

Anf. 243 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Jag tänkte tala om något så vackert som industripolitik och Sveriges industripolitik. Jag tänker belysa det i tre perspektiv. Det handlar om var vi är, vilka vi är och sist men inte minst vart vi ska.

I går fick vi en ny moderat statsminister. Jag tänkte backa bandet till senast vi hade en moderat statsminister. Han kom från samma kommun som jag, Täby kommun. Hans namn var Fredrik Reinfeldt.

Moderat som han var åkte han till toppmötet i Davos för sisådär nio år sedan. Det var då han myntade de numera bevingade orden ”We used to have people in the industry, but they are basically gone”. Vi var

många som satte morgonkaffet och teet i vrångstruken när vi hörde de där orden, herr talman.

Det så enkelt som många av oss känner till. Närmare hälften av Sveriges bnp kommer från vår export. Hälften av den halvan kommer från det som vi på ett eller annat sätt kan kalla för industry, tung industri. Det är skog, stål, metall, fordonstillverkning och alla dessa olika apparater.

Det var lite om var vi var. Någonstans där började vi socialdemokrater att höja rösten. Med Stefan Löfven i spetsen började vi tala om begrepp som nyindustrialisering, industrikansler och innovationsråd. Moderaterna knorrade och glunkade en hel del i bänkarna när vi började att tala om de begreppen.

Herr talman! Vilka är vi då? Sverige är ett tekniktungt land. Vi är ett ingenjörsländ. Vi vill ofta vara föregångare. Vi har ett stort beroende av vår export. Vi är en liten öppen ekonomi i Europas ena hörn.

Samtidigt är Sverige till ytan ett stort land. Vi är EU:s tredje största land till ytan. Vi tillsammans med Finland har en tredjedel av den samlade skogen i EU. Från skog får vi kvistar, granar, kottar, tjära och allt underbart som vi bland annat kan göra biodrivmedel av.

Hur tar vi oss dit? Vi socialdemokrater har bestämt oss. Här finns det djupa ideologiska skillnader i Sveriges riksdag. Vi har bestämt oss för att vi vill gå först. Vi vill att Sverige ska vara ledande i klimatomställningen. Så skapar vi framtidens jobb.

Vi kan slå flera flugor i en smäll. En av tre möjliga flugor är att vi skapar jobb över hela landet. Jag som bor 20 kilometer från Riksdagshuset vet att jobb i hela landet skapar många it-tjänster, huvudkontorstjänster och bokföring även här i vår valkrets.

En möjlig fluga nummer två av flera som vi slår i en smäll är såklart exportmöjligheterna som ett litet exportberoende land.

Fluga nummer tre som vi slår i smällen är att det är anständigt och vår plikt att lämna över en beboelig planet och få ned koldioxidhalten i atmosfären för våra barn och våra barnbarn.

(Applåder)

Anf. 244 YASMINE ERIKSSON (SD):

Herr talman! Vi står nu här i början av en ny mandatperiod. En ny regering har tillträtt, och vi har en annan riksdagsmajoritet här i kammaren. Det finns såklart många frågor som har stora konfliktytor. Men det finns också de frågor som det förhoppningsvis råder en större samsyn om.

En av dem rör djurskyddet. Vi har högt ställda krav på våra djurhållare i Sverige. Därmed är vi ett av de länder i världen som använder minst antibiotika i vår animalieproduktion. Det är något som vi såklart ska vara stolta över. Men antibiotika används lättvindigt och rutinmässigt i många andra länder och då inte minst i djurproduktionen.

Det är viktigt att Sverige visar vägen i den här frågan. En hög användning av antibiotika leder till minskad effekt när bakterierna blir alltmer resistent. Vi får

inte hamna i en situation där vi inte längre kan behandla sjukdomar hos djur och människor på grund av rent slarv.

Sverige arbetar på flera sätt både nationellt och internationellt med den frågan. Men för att motarbeta utvecklingen av antibiotikaresistens behövs det en global samsyn.

Herr talman! I och med att vi i Sverige ställer höga krav på våra djurhållare utsätts de tyvärr många gånger för konkurrensnackdelar. Detta är något som behöver synliggöras, och åtgärder måste till.

Våra djur ska ha det bra. Därför är det extra viktigt att Sverige är ett föregångsland inom EU. Djurskyddsstandarden behöver höjas runt om i världen och så också i EU.

Sverigedemokraterna har legat på den föregående regeringen i den här frågan och är därför glada att det nu finns med som en punkt i det avtal som Sverigedemokraterna har ingått med regeringspartierna.

Vi måste värna den levande landsbygden och se till att det finns rimliga förutsättningar för våra företagare att fortsätta att bedriva sin verksamhet.

I avtalet går det att läsa att en översyn ska genomföras av möjligheterna att balansera konkurrensförutsättningarna för svenska livsmedelsproducenter samtidigt som de högt ställda kraven på djurhållningen behålls. Syftet med detta är just att stärka vår konkurrenskraft och samtidigt förbättra den globala djurvälståndet.

Herr talman! Djur ska ha det så bra som möjligt i vårt Sverige. De har själva ingen makt, och det är helt upp till oss människor att värna deras rätt.

För att vi ska kunna vara säkra på att de lagar och föreskrifter som sätts upp verkligen efterlevs är det viktigt att vi har bra kontroller i vårt system. Djurskyddskontrollerna måste vara rättssäkra. Det är viktigt att de som arbetar med djurtillsyn har relevant kompetens för ändamålet. Personal som arbetar med djurskyddstillsyn bör ha egen erfarenhet av djurhållning.

Kontrollsystemet fungerar i många delar bra, men liksom när det gäller mycket annat finns även där förbättringspotential – något jag hoppas att den nya regeringen kommer att vilja utreda i sin helhet.

Något som kan ha potential att både underlätta kontrollarbetet och höja djurskyddet är kameraövervakning. Jag ser därför positivt på den utredning som pågår i detta nu och ser fram emot resultatet av den.

Anf. 245 MALIN HÖGLUND (M):

Herr talman! Jag tänker prata om restaurangnäringen, som är en del av besöksnäringen.

För ganska precis två år sedan var jag här i riksdagen och vikarierade för Carl-Oskar Bohlin. Jag gjorde tillsammans med Ann-Britt Åsebol en resa runt om i Dalarnas 15 kommuner. Vi reste runt för att höra efter hur de hade klarat pandemin.

Resturangnäringen är en viktig del av besöksnäringen, inte bara för Dalarna utan för hela Sverige. I Dalarna finns bland annat Sälen och Idrefjäll som två viktiga noder för länet. Under vår Dalaresa berättade

resturangägare för oss om gäster som uteblivit då antalet gäster man kunde ta emot minimerades under den värsta tiden av pandemin. Tack och lov var flera restaurangägare innovativa och körde ut den mat som gästerna beställt till stugorna de bodde i, vilket gjorde att flera klarade sig väldigt bra ändå.

Herr talman! I många långa samtal med restaurangägare kom man ofta fram till samma sak: Varför ska det vara så krångligt att servera alkohol? Varför måste det finnas ett varierat utbud av maträtter, både för- och efterrätter, som kanske ingen efterfrågar?

Jag pratade i förra veckan med en av de lokala pizzeriaägarna i Mora; han heter Halim. För att han ska få sälja öl och vin på sin pizzeria behöver han ha förrätter och efterrätter. Det är väldigt jobbigt för honom, för en stor del av detta slängs. Så kan vi inte ha det, herr talman.

Min syster Anna och hennes familj driver flera restauranger på Idrefjäll. Under pandemin var de påhittiga och körde ut maten till stugorna då antalet gäster som fick besöka restaurangerna minimerades. Med den alkohollag vi har var det inte möjligt att beställa en flaska vin till den mat man fick till stugan.

Sverige behöver ha en alkohollag som är i takt med tiden och som inte leder till att restauranger tvingas slänga mat som inte kan serveras.

Anf. 246 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Herr talman! Just nu pågår en global klimatkapplopp där företag tävlar om att ta fram tekniker och produkter som ersätter de fossila. Det är viktigt att vi ser till att de nya tekniker och jobb som klimatomställningen skapar hamnar i Sverige. Det är länderna i framkant av omställningen som kommer att se högst tillväxt och flest jobb, inte de som fortsätter att vara beroende av fossila bränslen. Vi måste se till att jobben skapas i Sverige.

Socialdemokraternas satsningar har möjliggjort en grön industriell revolution. Vi kan nu se att Sverige är på väg att bli en supermakt inom batteritillverkning.

I augusti i år meddelade AB Volvo att företaget har för avsikt att etablera en storskalig batterifabrik i min hemkommun Mariestad. Vid jämförbara etableringar påverkar satsningar av denna storlek en hel region. Det kommer att handla om flera tusen anställda i fabriken och därutöver ytterligare två till tre arbetstillfällen runt om i Skaraborg per arbetstillfälle i fabriken. För att lösa detta kommer gemensamma resurser att behövas, från lokala och regionala men även nationella aktörer.

Att få en så här stor investering för en kommun med knappt 25 000 invånare är en enorm möjlighet. Men oj vilka utmaningar vi också står inför för att klara kompetensförsörjning, infrastruktur, energitillförsel och tillgång till bostäder! Samtidigt som man satsar på den här tillväxten behöver man också se till att den mjuka infrastrukturen hänger med – att det finns bra förskolor och skolor, att personalen räcker till äldreomsorgen och att välfärden växer i takt med antalet invånare och arbetstillfällen. Detta är något som alla kommuner som står inför stora industrietableringar

behöver hantera, och för att vi ska klara det behövs statligt stöd.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen gav bara några dagar efter nyheten om AB Volvos etablering i Mariestad besked om att en batterisamordnare skulle tillsättas. Samordnaren skulle identifiera utmaningar och hinder samt underlätta för samverkan mellan aktörer.

Det är inte många år sedan den förra moderata statsministern sa att industrin var basically gone. Sedan dess har en socialdemokratisk regering bidragit till den renässans svensk industri fått genom att ta ledartröjan i den gröna omställningen. Då blir man såklart orolig för hur industrin ska drabbas av att vi åter har en moderat statsminister.

Herr talman! Att den nya regeringens industripolitik fortsätter på den nu inslagna vägen är absolut nödvändigt – dels för att företagen ska fortsätta välja att investera i Sverige och dels för att de kommuner som får möjlighet att växa tack vare stora industrietableringar fortsatt ska få förutsättningar att klara av det. (Applåder)

Anf. 247 PETER OLLÉN (M):

Herr talman och ärade ledamöter! Mitt inlägg handlar om småföretag. För småföretagare betyder det mycket att vi nu har fått en engagerad regering som förstår den utsatta situation de befinner sig i. Småföretagare kan inte flytta eller säga upp sig när tiderna blir svåra. Man har investerat sin tid, sitt arbete och sina pengar på en speciell plats där man tror sig hitta kunder och arbetskraft. Till skillnad från den anställda kan inte småföretagaren säga upp sig, för företaget och personen hör ihop.

Därför är det viktigt att vi här i Sveriges riksdag förstår denna utsatthet och visar vår respekt genom att lyssna och göra vad vi kan för att underlätta deras liv.

Låt oss vara tydliga med en sak: För småföretagaren är låga skatter det absolut viktigaste hjälpmedlet som det offentliga kan ge. Att slippa ta av det kapital som ska bygga nästa steg i företaget är viktigt. Småföretagen tackar sedan genom att producera det som behövs, skapa arbetsplatser och vara med och skapa själva grunden i välfärden.

Utan företagen finns ingen välfärd. Den som tvivlar kan exempelvis åka till Kuba för att se vad som händer när det offentliga och inte företagarna bygger landet.

Sverige har nu fått en regering med det uttalade målet att göra det lättare för småföretag att växa. Redan i sin regeringsförklaring i går berättade Ulf Kristersson att man vill sänka skatten på låga inkomster. Detta är det absolut viktigaste som krävs i ett företags späda start.

Några som speciellt är att gratulera till regerings-skiftet är de många nyanlända i Sverige som kommer från länder där familjeföretaget är den självklara grunden för försörjning. Många berättar historien om hur de vid ankomsten till Sverige vill börja som entreprenörer, men moms, sociala avgifter och skatter gör att

drömmen kvävs. I stället känner sig fullt friska människor tvingade att leva på bidrag.

Herr talman! En mycket viktig sak för Sverige är att skapa nya vägar till självförsörjning. De vägarna ska inte gå via ansökningar till statliga myndigheter utan tvärtom genom att myndigheterna finns med på sidolinjen. Man stöttar upp och uppmuntrar företagsbygget.

Jag har under 28 år haft förmånen att driva ett företag med dotterbolag i Norge och Danmark. Jag har sett hur man speciellt i Danmark har en politik för att underlätta start och drivande av små företag. Belöningen har också kommit. Under de senaste 30 åren har Danmark gått från att ha en bnp långt under den svenska till att nu ligga en bit över, och detta trots att landet nästan helt saknar naturtillgångar i form av skog, gruvor och vattenkraft.

När vi nu har en företagervänlig regering och majoritet i Sveriges riksdag, låt oss direkt gå igång med de förändringar som underlättar småföretagens arbete. Småföretagen kommer att svara genom att ge mycket gott tillbaka till samhället.

Anf. 248 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag hade ju förmånen att få utreda trygghetssystemen för småföretagare. Där framgår bland annat att företagarna i Sverige är ett antal hundratusen. Min fundering är väl egentligen om det verkligen är rimligt när ledamoten gör sig till talesman för alla småföretagare.

Under min tid i näringsutskottet har jag träffat många företagare. Mitt intryck är att precis som resten av befolkningen tycker företagare olika. Många av dem jag träffar pratar om andra viktiga frågor än sänkta skatter. Det handlar om trygghetssystem, regelförenkling och kompetensförsörjning, exempelvis växa-stödet, som innebär att man slipper arbetsgivaravgifter för den första eller just nu för de två första anställda. Min fråga till ledamoten är: Är ledamoten säker på att sänkta inkomstskatter är det viktigaste för alla Sveriges småföretagare?

Anf. 249 PETER OLLÉN (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för att du ställer den frågan! Jag ska också försöka svara på den.

Jag ser att de samlade skatterna – momsen, de sociala avgifterna och inkomstskatten – leder till att särskilt den som kommit ny till Sverige och vill försörja sig själv hamnar i en situation där två tredjedelar av det man fakturerar går i väg i skatter, avgifter för bokföring och så vidare. I stället för att komma igång med det som de vill göra hamnar de i ett läge där de ser att de antingen måste försörja sig själva och två till eller leva på bidrag.

Kan man hitta vägar som i stället ger en mjukstart in i företagandet är det väldigt bra.

Anf. 250 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för svaret! Ja, vi är eniga om att företagarfrågorna är extremt viktiga. Där-
emot har vi lite olika utgångspunkter.

En fråga som ändå slår mig gäller den beräkning som ledamoten precis nämner. Min uppfattning är nog att om man driver en enskild firma och har låga inkomster hamnar skattesatsen också på en lägre nivå. Om man däremot har högre inkomster och är mer framgångsrik – vilket jag är säker på gäller ledamoten – hamnar man på en annan nivå.

Slutligen så vill jag ställa frågan: Eftersom Moderaterna under den här mandatperioden inte har sänkt några som helst sociala avgifter i sina budgetar, kommer det att bli ändring på detta, om det nu är en viktig fråga för Sveriges småföretagare?

Anf. 251 PETER OLLÉN (M) replik:

Herr talman! Jag har suttit tre veckor i riksdagen och måste erkänna att jag ännu inte har fått förtroendet att få vara med och ha kunskap om vad som kommer på den nivån i budgeten. Men jag ser med spänning fram emot att få se vad man tänker göra för att hjälpa och stödja.

Anf. 252 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Välkommen till Sveriges riksdag, Peter Ollén!

Mig veterligen lyfter ju småföretagen den moms som de faktiskt betalar. Sedan kanske man behöver se över momsjungeln också. Vi hade ju ett januariavtal där vi ville göra en bred skatteöversyn och bland annat städa upp i momsträsket. Tyvärr hanns detta inte med, bland annat för att Liberalerna hoppade av det samarbetet. Men det kanske är något som den här regeringen tänker driva?

Det andra jag hörde var att man skulle se över 3:12-reglerna. Jag tycker att det är helt absurt att en offentliganställd läkare betalar mer än 100 000 mer i skatt än en läkare som är anställd i ett bemanningsföretag. Det är helt orimligt orättvist. Det är dessa regler som man skulle behöva se över. Är det inte helt orimligt att en offentliganställd läkare betalar mer i skatt än en som är anställd i ett bemanningsföretag?

Anf. 253 PETER OLLÉN (M) replik:

Herr talman! Jag ska nämna en sak som jag har reagerat på när det gäller 3:12-reglerna. Om jag har bostad i ett hus i 25 år och säljer det betalar jag 20–22 procent i skatt. Men om jag har drivit ett företag i 25 år och har betalat in väldigt mycket i skatter och i många fall också skapat arbetsplatser för andra ska jag betala 50 procent i skatt på det som blir när jag sedan säljer företaget, om jag inte har varit i den lyckliga positionen att ha kunnat ta ut mer än 600 000 kronor om året i lön.

Jag tycker att det är en skattebestraffning att det ska vara mer värt att bara ha bostad i ett hus än att ha drivit ett företag och skapat en välfärdsinstitution.

Anf. 254 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Peter Ollén, jag tror att vi kom bort från ämnet. Nu blev det husbeskattning. Det var inte riktigt det vi talade om.

I min del av landet händer det väldigt mycket just nu. När jag talar med företag får jag höra att de efterfrågar en sak, och det är möjlighet att anställa kompetens. Rörmokarna, elektrikerna, frisörerna och företagare i vilken annan bransch det än kan vara skriker efter att kunna anställa kompetent, utbildad arbetskraft. Det är den enskilt viktigaste frågan. Och för att utbilda människor behöver vi ju skatter, som vi kan omfördela.

Jag tror att vi är helt eniga om att småföretagen är viktiga. Men vi är helt oeniga om att skattefrågan är det absolut viktigaste.

Anf. 255 PETER OLLÉN (M) replik:

Herr talman! Det som är så härligt är att vi kommer från olika delar av landet som ser olika ut. I Malmö, där jag kommer ifrån, har vi enligt SCB:s statistik 40 000 personer som varken arbetar eller studerar, det vill säga att vi har ett väldigt stort utanförskap att brottas med.

Det är alltså två helt olika problemställningar. I min tankevärld utgår jag från hur vi kan hjälpa till och underlätta att bryta detta utanförskap.

Anf. 256 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Herr talman! Det är en stor händelse att få stå här i talarstolen i Sveriges riksdag. Jag vill ta tillfället i akt och prata om välfärden, jämlikhet och förutsättningarna att bo, leva och verka i hela vårt land.

Kommunerna i Sverige ansvarar för en stor del av de svenska välfärdsfunktionerna. Som socialdemokrat står jag upp för en gemensamt finansierad och för alla tillgänglig välfärd. Det är kärnan i det svenska samhällsbygget. Med en gemensamt finansierad skola, sjukvård och äldreomsorg för alla, oavsett storlek på plånboken, kan välfärdssystemet utjämna klyftor och orättvisor. Tyvärr blir det en osanning om själva välfärden i sig är ojämlik, beroende på var i landet du bor. Kommunerna finansierar sina uppdrag framför allt genom den egna kommunalskatten och genom statsbidrag.

Det finns stora skillnader mellan kommuners förutsättningar att klara av att finansiera invånarnas behov av välfärd. När arbetstillfällena i större utsträckning flyttas och koncentreras till de större städerna vidgas klyftorna mellan olika delar av vårt land. Inte sällan är behovet av välfärd större i de kommuner där skattekraften är lägre, bland annat till följd av utflyttning för jobb och studier, vilket leder till en allt äldre befolkning. Och detta leder till stora utmaningar i fråga om att med en allt lägre skattekraft klara av allt högre kostnader för att leverera invånarnas behov av välfärd.

Herr talman! Jag är inte bara ledamot av Sveriges riksdag. Jag är också kommunpolitiker hemma i Bollnäs, i Hälsingland, i Gävleborgs län. I den rollen ser jag detta alltför väl.

Det är inte långsiktigt hållbart att invånare i vissa kommuner successivt får betala alltmer kommunal-skatt och kanske ändå inte får den välfärd de kan förvänta sig samtidigt som det motsatta gäller i andra kommuner, där skattekraften är hög men behovet av välfärdstjänster för en relativt ung befolkning är betydligt lägre.

Staten behöver ta ett större ansvar än i dag för en jämlik fördelning av resurser, för att tillgodose hela landets behov av välfärd, och kompensera för att utjämna regionala skillnader.

Detta är ingen fråga som kan viftas bort genom att peka på enskilda kommunalråd. Frågan är större än så. Den kommunala självstyrelsen brukar klassiskt liknas vid att det är som att dansa hambo i en garderob. Och, herr talman, som boende i den kommun där VM i hambo hålls varje år kan jag konstatera att dalstegen blir ytterst begränsade. För att kommunerna ska kunna lyckas med sitt uppdrag när det gäller jämlik välfärd måste förutsättningarna finnas, och de skapar vi bland annat tillsammans i denna kammare.

Tätt kopplat till kommuners ekonomiska förutsättningar finns många andra avgörande insatser. Inte minst gäller det behovet av att öka de statliga investeringarna i vägar och järnvägar som fungerar även utanför de större städerna. Det är avgörande för att människor och näringsliv ska kunna bo och verka i hela vårt land. På samma sätt måste staten genom sina myndigheter öka sin närvaro och service runt om i landet och vara en föregångare för att motverka urbaniseringsens negativa effekter.

Politikens roll måste vara att skapa just jämlika förutsättningar att bo och verka i hela landet. Det är allas vårt ansvar. Det är avgörande i ett land som alltmer kännetecknas av polariseringar och motsättningar. Det handlar i grund och botten om samhällsbygge och att hela landet måste få känna framtidstro. Så skapar vi ett starkare samhälle som håller ihop och inte slits isär. (Applåder)

Anf. 257 LARS BECKMAN (M) replik:

Herr talman! Tack, Kristoffer Lindberg, för inlägget! Vi kommer båda från Gävleborg. Vi brinner båda för vårt län. Det vi möjligtvis inte är överens om är att vi har åtta förlorade år bakom oss. Jag vet att jag i denna talarstol har sagt att det känns som att den tidigare regeringen glömde bort Norrland och Gävleborg.

Det är precis som ledamoten från Bollnäs, där för övrigt Moderaterna och Socialdemokraterna samstyr, säger. Det krävs viktig och bra samhällsservice i hela landet. Men jag skulle vilja fråga ledamoten om en sak. Man kan kräva mer statliga pengar – absolut. Men ett av Gävleborgs största problem är att vi har ett fruktansvärt stort utanförskap. Vi har väldigt många som är arbetslösa samtidigt som företagen skriker efter arbetskraft. Vi hörde om hur det var i Västerbotten. Samma sak säger man i Bollnäs, Ljusdal, Gävle och överallt. Vore det inte bra om vi fick fler i jobb, och vad är Socialdemokraternas recept för det?

Anf. 258 KRISTOFFER LINDBERG (S) replik:

Herr talman! Självklart behöver vi fler arbetstillfällen i hela landet. En viktig del när det gäller fler arbetstillfällen runt om i landet är att vi har en fungerande välfärd runt om i landet. Det hänger ihop.

Vi socialdemokrater har prioriterat att höja statsbidragen till kommunerna de senaste åren, inte minst under pandemin. Omfördelningen i utjämningssystemet, som egentligen är det jag pratar om, har också förstärkts. Det jag är orolig för är hur det blir med detta med den nya högerkonservativa regeringen. Men det kanske ledamoten Lars Beckman kan svara på. Hur ser det ut med satsningar på kommunerna och statsbidrag för att klara av den kommunala välfärden?

Det handlar om att många kommuner vänder på varje öre för att få verksamheten att gå ihop. Det handlar om ett ojämnt system. Men jag är mycket glad över att höra att vi är överens i den här frågan. När det gäller välfärdssatsningar faller mycket på den nya regeringen och på ledamoten själv, så jag är intresserad av att höra: Vilka är satsningarna på välfärden från Lars Beckman och Moderaterna i regeringsställning?

Anf. 259 LARS BECKMAN (M) replik:

Herr talman! Om Kristoffer Lindberg hade besökt ett företag i Bollnäs hade han till exempel hört om brist på chaufförer. Ett företag där sa: Jag kan anställa tio chaufförer, men var är de?

Samtidigt, herr talman, varslar ett företag som utbildar chaufförer i Hudiksvall sina medarbetare, för Arbetsförmedlingen upphandlar inte utbildningar för chaufförer. Det är helt absurt.

Det är så här vi skapar intäkter till kommunerna. Fler skattebetalare, fler jobb och bättre välfärd – det är så vi bygger ett starkt Sverige.

Anf. 260 KRISTOFFER LINDBERG (S) replik:

Herr talman! Ja, vi behöver utbildad arbetskraft. Vi behöver satsningar på mer utbildning. Då behöver vi se till att vi har resurser till de kommunala lärocentrumen och till gymnasieskolan men också satsningar på högre utbildning runt om i hela landet.

Jag är inne på min fjärde vecka som riksdagsledamot. Jag är väldigt glad över att jag får möjligheten att prata om den här frågan, som är så otroligt viktig för sammanhållning och jämlikhet över landet. Lars Beckman kan lita på att jag noga kommer att följa Lars Beckman och den nya regeringen och de insatser man gör på det här området. (Applåder)

Anf. 261 JESPER SKALBERG

KARLSSON (M):

Herr talman! Med en ny moderatledd regering som stötts, inte bara tolereras, av mer än halva riksdagen finns det goda möjligheter att ge vårt land en ny riktning, och det finns förutsättningar att få ordning på Sverige. Samhällets problem och utmaningar måste nu ges högsta prioritet av en problemlösaregering som

vill ge Sverige framtidstro och ge människor som bor här egenmakt.

I mitt län, Gotlands län, finns det framtidstro. I Visby och runt om på hela ön finns högt satta ambitioner kring ökad attraktionskraft, ökad konkurrenskraft och ökad levnadsstandard. I allt detta finns också klimatomställningen närvarande. Låt mig ge några exempel:

Våra båtar till fastlandet drivs av naturgas och biogas – övergångsbränslen som tar oss bort från det fossila och tar oss en bit på vägen mot klimatmålen. Vår flygplats är den första i Sverige som är koldioxidfri, och under förra året invigdes den första laddstolpen för flygplan. Vår bredbandsutbyggnad är Sverigeledande och möjliggör att människor från hela landet kan arbeta på distans från en av landets vackraste och trevligaste platser.

Befolkningen ökar, skattekraften stärks, och Region Gotlands verksamhet har under de senaste åren visat sunda överskott trots tuffa perioder för både besöksnäringen och de gröna näringarna – de två ben som vår lokala ekonomi vilar på. Gotland växer, men det finns också stora mörka moln på himlen som en ny moderatledd regering behöver skingra.

För det första måste den rödgröna regeringens nedläggningspolitik, med förslag om att stänga fungerande infrastruktur som Bromma flygplats, skrotas. Detta har den nya regeringen redan aviserat att man gör. Men vi behöver också en politik som möjliggör att det gröna näringslivets innovationer kommer fler människor till del. En flygplats för hela Sverige, som Bromma flygplats är, bör på sikt ställas om till att hysa det inrikes elflyget.

Fru talman! För det andra får de tillväxtfientliga element som styrts så mycket av politiken de senaste åren inte infiltrera och lamslå den viktiga upphandlingen av Gotlandstrafiken. Båtarna som trafikerar Visby och de två fastlandshamnarna ska inte sänka farten. De behöver heller inte ägas eller drivas av staten. Golvet i den nya upphandlingen bör vara att båtarna ska gå i minst 28 knop och erbjuda samma standard som i dag eller bättre.

För det tredje pausades och skrotades under de rödgröna regeringsåren planerna på att bygga en tredje elkabel till Gotland. Det är oacceptabelt. Våra två fastlandskablar är gamla och slitna och behöver bytas ut inom ett decennium. Med svenska långdragna tillståndsprocesser finns risken att ett bygge av en tredje kabel tar uppemot tio år. Därför är det avgörande att beslut fattas om att bygga en tredje elkabel till Gotland så att hela Sverige är anslutet till stamnätet 2030.

Gotland är en fantastisk plats att bo, leva och verka på. Med snabba och klimatsmarta förbindelser till fastlandet och en ny kabel som levererar stabil baskraft kan den regionala utvecklingen fortsätta. Jag ser det som mitt främsta uppdrag att driva dessa frågor under den kommande mandatperioden, för det behövs en ledamot i Sveriges riksdag som står på gotlänningarnas sida.

Anf. 262 STEFAN OLSSON (M):

Fru talman! I detta mitt första anförande i kammaren som nyinvald riksdagsledamot skulle jag vilja tala om problemen med de så kallade riktade statsbidragen och hur de, tvärtemot vad det är tänkt, försvårar och försämrar för kommuner och regioner.

Min uppfattning är att staten behöver rensa upp bland bidragen och reglera dem kraftigt för att på sikt avskaffa dem helt och hållet.

Det kan tyckas märkligt att jag som under flera år arbetat som förtroendevald med sjukvårdsfrågor säger nej till statligt understöd till regionerna. Alla regioner har som bekant svårt att få ekonomin att gå ihop. Men min personliga erfarenhet, som jag vet att jag delar med hundratals regionråd och kommunalråd i landet, är att de riktade statsbidragen är mer till besvär än till nytta.

Jag talar här inte om de generella statsbidragen som är helt nödvändiga för att få den kommunala och regionala verksamheten att gå runt utan de riktade bidragen, där staten tänker sig att den ska understödja ett visst ändamål. Exempel på bidrag är ”Undervisning under skollov och läxhjälp” och ”Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp”.

Det är inte svårt att förstå att en skolminister eller socialminister vill dela ut särskilda bidrag som dessa. Ändamålen är ju i sig behjärtansvärda. Men det blir ändå fel. Jag ska kort nämna några av skälen till att bidragen inte fungerar som det är tänkt.

Ett första skäl är att bidragen är tidsbegränsade. De leder därför till att en kommun eller en region startar upp nya projekt som i ett senare skede saknar finansiering. Till en början gillar alla bidraget, men i samma stund som det upphör finns ingen planering för hur de nya verksamheterna ska rymmas inom budgeten.

Ett andra skäl är den omfattande byråkrati som bidragen orsakar. Det finns i dag tjänstemän som arbetar heltid med att söka bidrag. Det har till och med gått så långt att det finns företag som kan livnära sig på att hjälpa kommuner att söka statsbidrag. De riktade statsbidragen har blivit en industri i sig som bara handlar om hur man ska hantera dem.

Ett tredje skäl är att de riktade statsbidragen skapar ojämlikhet. Statskontoret har i sin granskning av statsbidragen kunnat visa att små kommuner – som av naturliga skäl har få tjänstemän – avstår från att söka bidrag, eftersom det är för mycket arbete med dem. Resultatet blir att dessa kommuner inte tar del av bidragen. Medborgare som har oturen att bo i en liten kommun blir alltså förfördelade.

Dessa problem har sedan länge varit kända inom det kommunala och regionala Sverige. Samarbetsorganisationen Sveriges Kommuner och Regioner har under både borgerlig och socialdemokratisk ledning kritiserat de riktade statsbidragen.

Fru talman! Jag kommer att återkomma i denna fråga när det drar ihop sig till att riksdagen ska behandla statsbudgeten. Jag vet att det kommer att ligga många riktade statsbidrag i den budget som vår nya regering presenterar inom kort, men jag hoppas att mitt

anförande här i kammaren åtminstone bidrar något lite till den allmänna förståelsen för hur illa systemet med riktade statsbidrag fungerar.

Anf. 263 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Även om jag blev lite förvånad över att den här frågan kom upp under detta tema vill jag ta tillfället i akt att kommentera det som ledamoten Stefan Olsson sa.

Vi är flera som har synpunkter på de riktade statsbidragen, och regeringen har under den förra mandatperioden jobbat med att försöka att minska dem och samla ihop dem. Problemet är ju att när Moderaterna själva lade ut ett statsbidrag under förra mandatperioden, under pandemin, var det det mest riktade statsbidraget på det mest detaljerade sätt som vi har sett på ganska länge.

Det är en sak att säga något och något annat att göra när man faktiskt kommer till det. Jag vill fråga ledamoten hur det kommer sig att Moderaterna, som själva vid flera tillfällen har kritiserat de riktade statsbidragen, faktiskt gör precis detsamma när man får möjlighet att genom ett utskottsinitiativ föreslå ett statsbidrag.

Anf. 264 STEFAN OLSSON (M) replik:

Fru talman! I inledningen av mitt anförande berättade jag att jag är nyvald riksdagsledamot. Jag satt alltså inte i riksdagen under den förra mandatperioden och har därför haft begränsade möjligheter till inflytande över detta.

Däremot har jag varit aktiv i Sveriges Kommuner och Regioner och där på bästa sätt arbetat för att motverka alla former av riktade statsbidrag. Nu är jag äntligen invald i riksdagen och ska fortsätta mitt arbete här.

Det är mitt svar på vad jag har gjort i den delen.

Anf. 265 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Det är väl upp till bevis nu när man har möjligheten att lägga en budget. Precis som ledamoten var inne på är det klart att väldigt många kommuner, speciellt mindre, har svårt att hantera de riktade statsbidragen. Det här behöver även vi socialdemokrater följa, för det handlar om att ge bra förutsättningar för kommunerna.

Men det är klart att riktade statsbidrag är bättre än inga statsbidrag. Det ser inte jag vare sig i avtalet eller i regeringens förklaringen.

Anf. 266 STEFAN OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tror tyvärr att riktade statsbidrag är dåliga generellt sett eftersom de är ineffektiva. Det är inte alls på det sättet att mer pengar nödvändigtvis leder till mer välfärd, utan det leder bara till ett slöseri med pengar i slutändan eftersom man ändå inte vet vad man får för pengarna.

Bevisbördan tycker jag har flyttats till dem som säger att riktade statsbidrag bidrar till välfärd. Jag skulle vilja se den undersökningen. Det finns ingen sådan.

Arbetsmarknad och ekonomi

Anf. 267 JAMAL EL-HAJ (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater tror på alla människors lika värde och rätt. Vi vill att Sverige ska göra skillnad i världen. Vi vill bekämpa fattigdomen, skapa en säkrare värld, stärka demokratin och värna respekten för de mänskliga och fackliga rättigheterna.

Det finns en grundläggande motsättning mellan arbete och kapital men också en motsättning mellan arbetsgivare och anställda oavsett driftsform i verksamheten. Fackliga organisationer behövs i både stat och kommuner och också i Kooperationer och folkrörelser.

En facklig organisation företräder medlemmarna kollektivt och är viktig för att utforma gemensamma krav och ramar i anställningsförhållandet.

Den enskilde kan ytterst sällan på ett bra sätt hävda sig ensam mot arbetsgivaren. Vi talar då om enstaka fall där den anställde har väldigt speciella och unika kunskaper om arbetet och därmed är svårersättlig.

En viktig del i framväxten av industrialismen var att arbetaren, till skillnad från hantverkaren, blev lätt att ersätta och på så vis förlorade sin kontroll, och därmed makt, över arbetsprocessen. I vårt moderna samhälle har även tjänstemän och akademiker fått finna sig i en sådan verklighet, och därför har de insett vikten av att organisera sig fackligt.

Att medvetet försöka försvaga och bryta ned fackföreningar är att försämra möjligheterna för löntagare att hävda sina intressen. Facklig organisering är fortfarande oerhört viktig och det enda sätt på vilket anställda kan förbättra sina ekonomiska villkor och andra arbetsvillkor för alla.

Fackföreningar spelar också en viktig roll som folkrörelser och är en del av det man brukar kalla det civila samhället. Fria fackföreningar är både en bas för och en skola i demokrati. I diktaturer bekämpas fackföreningar lika ivrigt som oppositionspartier.

Få länder utanför Norden har en lika stark fackföreningsrörelse som den svenska. Det har varit bra för Sverige. Det är bra om de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna sköter lönebildning och en hel del andra saker utan att politiska partier lägger sig i. Det är viktigt att denna ordning ligger fast även framöver.

Fru talman! Starka fackföreningar är bra för Sverige och den svenska modellen. Låt oss från riksdagens sida värna om LO, TCO och Saco. Låt oss värna om att de fackliga organisationerna tillsammans med arbetsgivarna ges ett fortsatt stort utrymme för att själva lösa olika arbetsmarknads- och arbetslivsvillkor i samförstånd. Det har de lyckats göra på ett framgångsrikt sätt sedan Saltsjöbadsavtalet. Den svenska modellen kan utvecklas på många sätt, men grundvalen är sund och i högsta grad levande – och bör så förbli.

(Applåder)

Anf. 268 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för inlägget.

Det var en dystert bild av Sveriges arbetsgivare som socialdemokraten Jamal El-Haj målade upp.

Arbetare utnyttjas. Det är inte den bilden jag möter när jag möter Sveriges företagare. Jag vet inte hur det är på den offentliga sidan, men jag uppfattar att de privata företagen anser sina medarbetare vara duktiga, viktiga och oersättliga. Det gäller nästan vilket företag jag än möter. Vilka erfarenheter har ledamoten av de förskräckliga och dåliga arbetsgivarna som ser ned på sin personal? Jag tycker inte att de finns. Sedan kan det naturligtvis finnas avarter.

Den svenska modellen, fru talman, står alla partier bakom. Den har tjänat Sverige väl. Fack och arbetsgivare kommer överens om bland annat anställningsvillkor.

Jag skulle vilja veta lite mer om varför man har en så dystert syn på Sveriges jobbskapare hos Socialdemokraterna.

Anf. 269 JAMAL EL-HAJ (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för inlägget.

Det verkar som att vi har olika erfarenheter. Först och främst verkar det som att du inte har hört vad jag har sagt, och det verkar som att du inte heller har fattat vad jag har sagt om hur jag ser på samarbetet på arbetsmarknaden. Jag nämnde flera gånger i mitt inlägg hur man ska möta de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna, ge dem utrymme och visa förståelse för deras arbete.

Jag vet ärligt talat inte vad du har arbetat med tidigare, men jag är arbetare. Jag har arbetat i fabrik och tillverkat färg. Jag har mycket erfarenhet av hur arbetsgivare utnyttjar arbetare. Jag har sett dåliga arbetsmiljöer och försökt att göra något åt dem.

Anf. 270 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om att det ska vara goda arbetsmiljöer. Och det är klart att det kan finnas dåliga arbetsgivare, inte minst i den offentliga sektorn.

Låt oss titta på vilka arbetsgivare som orsakar ohälsa i Gävleborg. Det är kommunen och regionen som orsakar mycket stor ohälsa, och där finns höga sjukskrivningstal. Självklart måste arbetsmiljön förbättras på många olika arbetsplatser. Det jag vände mig mot och begärde replik om var den dystra synen på svenska företagare, vilken jag inte alls delar. De är Sveriges jobbmotor.

Anf. 271 JAMAL EL-HAJ (S) replik:

Fru talman! Återigen verkar det, Lars Beckman, som att du inte har hört vad jag har sagt. Jag har värdjat till riksdagen att bemöta arbetsgivarorganisationerna också som fackliga organisationer.

Du har en nedsättande syn på de fackliga organisationerna eftersom du uppfattar att facket är LO. Men facket är inte bara LO, utan facket är också TCO och Saco.

Anf. 272 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag gör en allmän påminnelse om att vi tilltalar varandra med ledamotens för- och efternamn eller med ledamoten.

Anf. 273 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det här stycket i debatten heter Arbetsmarknad och ekonomi. Och vad kan vara viktigare än jobben i Sverige?

Som alla kommer ihåg lovade Socialdemokraterna och Stefan Löfven att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Det var ett av Socialdemokraternas absolut viktigaste vallöften 2014.

Åtta år senare konkurrerar vi med Grekland och Italien om att ha EU:s högsta arbetslöshet. Vi gick alltså till att ha EU:s högsta arbetslöshet. Vad var det som gick så fel? Jag tror inte att det finns ett svar på frågan, utan det finns många svar på den frågan. Faktum är att vi lämnar en högkonjunktur bakom oss med den fjärde högsta arbetslösheten i EU. Jag tycker att man ska kalla saker vid deras rätta namn. Det är ett stort misslyckande.

Fru talman! Varje person som går arbetslös är naturligtvis en förlust för den enskilde, men det är en ännu större förlust för samhället. Vi vet till exempel att ungefär 700 000 utrikesfödda inte är självförsörjande i Sverige. Det är helt ohållbart. Varje person i Sverige ska naturligtvis ha möjlighet att arbeta utifrån sin egen förmåga.

Vi har hört tidigare i debatten här i dag, bland annat från en socialdemokratisk ledamot från Västerbotten, att företagen skriker efter arbetskraft. Det stämmer med den bild jag har, fru talman. Många företagare jag besöker säger: Var är alla arbetslösa? Och då ska vi veta att arbetslösheten i Gävleborg är en av de allra högsta i Sverige.

Hur är det möjligt, fru talman, att det kommer tusentals bärplockare till Sverige samtidigt som vi har så många arbetslösa? Hur var det möjligt att gröna näringar drabbades oerhört hårt därför att de inte kunde ha arbetskraftsinvandring, bland annat från Ukraina, i somras? Det var många larmrapporter i medierna om det.

I Gävleborgs län och på många andra ställen i Sverige skriker man efter chaufförer. Samtidigt skär utbildningsföretag ned utbildning av chaufförer. Företaget som utbildar chaufförer varslar. Det är ju ett fundamentalt misslyckande.

Fru talman! Vi är många i den här kammaren som ofta vill förbättra samhällsservicen eller komma med nya utgifter. Det hörde vi också i ett annat inlägg här. Hur ska vi då finansiera det? Jo, vi måste finansiera det genom att fler kommer i arbete. Fler måste lämna akassan. Fler måste lämna försörjningsstödet. Det är varken rimligt eller önskvärt att den som kan arbeta försörjer sig genom att långvarigt gå på bidrag.

Här handlar det också om ett synsätt, fru talman: att varje person har ett ansvar att göra sig själv anställbar. Varje person har ett eget ansvar att göra sig själv

anställbar, och då ska naturligtvis samhällets stöd finnas där. Det är oerhört viktigt.

Att vi nu, efter en högkonjunktur, går in i en sannolik lågkonjunktur med EU:s fjärde högsta arbetslöshet är ett stort misslyckande för den tidigare regeringen. Den här regeringen bör och måste prioritera att fler kommer i jobb. Det är en avgörande fråga för samhällsutvecklingen i Sverige.

Anf. 274 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Nu när jag lyssnat på Lars Beckmans anförande vill jag påminna Lars Beckman om att han i den förra debatten pratade om att min kollega hade en dyster bild av Sverige. När man lyssnade på Lars Beckmans fyra minuter fick man en väldigt dyster bild av Sverige.

Tittar man på Eurostats statistik kan man ganska enkelt konstatera att Sverige har det högsta arbetskraftsdeltagandet inom EU. Sverige har också den högsta sysselsättningsgraden.

När jag lyssnar på Lars Beckman vill jag fråga vad statistiken bygger på. Det är klart att man skulle kunna säga att människor som inte finns i systemet inte ska kunna söka jobb. Det innebär också att vi ser en ökad arbetslöshet. Men utifrån slottsavtalet skulle jag vilja fråga Lars Beckman vilka konkreta åtgärder Moderaterna föreslår för att vi ska kunna få fler människor i arbete.

(Applåder)

Anf. 275 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Det var väl bra att det var en känslig fråga eftersom det var så många socialdemokrater som ville ta replik. Jag debatterar gärna arbetslöshet. Jag hoppas att fler begär replik.

Vilken statistik använder jag? Jag använder den officiella statistik som finns, och det finns två rubriker i den som är intressanta.

Arbetslösheten i Sverige ökar mer än EU-snittet, berättade statistiken som kom i juni.

Jag hoppas att var och en som ser det här själv går in och googlar. När det gäller arbetslösheten internationellt kan man se att Spanien har högst arbetslöshet. Sedan kommer Grekland, Cypern, Italien, Frankrike och Sverige. Lägst arbetslöshet har Tjeckien, Polen och så vidare.

Det är klart att det är ett misslyckande. Låt oss erkänna det. Vi lämnar en högkonjunktur och går in i en lågkonjunktur när vi redan nu har väldigt hög arbetslöshet. Sedan är inte den generell för alla. Det är framför allt bland utrikesfödda vi har väldigt långvarig arbetslöshet. Det är bland funktionsnedsatta, då Samhall har blivit ett integrationsföretag i stället för ett företag där den som är funktionsnedsatt kan få jobb.

Anf. 276 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att vi i dag har 450 000 fler människor som jobbar jämfört med 2014. Av dessa arbetar 100 000 i välfärden.

Jag kan också konstatera att i många av de länder som Lars Beckman jämför Sverige med har många människor gett upp hoppet om att hitta ett jobb medan vi i Sverige kan se att väldigt många människor skriver in sig. Arbetskraftsdeltagandet är alltså väldigt högt i Sverige, vilket är glädjande. Det är glädjande för Sverige att många människor vill jobba.

Anf. 277 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Jag tittar till exempel på SVT, som satte rubriken ”Mer än var tionde utrikesfödd person är arbetslös – gapet mellan grupperna ökar”. SVT konstaterar också att ”trots decennier av arbetsmarknadsinsatser är arbetslösheten bland utrikesfödda fortsatt hög. Dessutom ökar gapet mellan inrikes- och utrikesfödda.”

Men, fru talman, om man inte ser ett problem kan man heller inte lösa det. Det är väl därför regeringen har misslyckats de senaste åtta åren – tyvärr.

Anf. 278 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är klart att arbetslösheten är ett stort problem. Det är något som regeringen har arbetat aktivt med under de senaste åtta åren. Vi har satsat stora resurser på att öka antalet utbildningsplatser inom både yrkesutbildningen och högskolan och i andra delar. Det är ju faktiskt kärnan i att få bukt med arbetslösheten – att se till att människor kan ta högproduktiva jobb med bra löner och bra villkor i Sverige.

Alliansen under sina år skar däremot ned på alla de här delarna. Man slog sönder yrkesutbildningarna på gymnasiet. Man tog bort resurserna till komvuxplatser och så vidare. Där kan man snacka om åtta förlorade år för svenska arbetare!

Jag är nu orolig för att det här ska återkomma. Jag hoppas naturligtvis att man fortsätter med det som faktiskt har gett oss lägre arbetslöshet nu än före pandemin och ser till att folk får utbildning så att de kan ta bra jobb i Sverige.

Anf. 279 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Det är ju rätt intressant. Företagen i Gävleborg frågar efter chaufförer. De frågar efter busschaufförer, lastbilschaufförer, alla möjliga chaufförsyrken. Samtidigt varslar det företag i Hudiksvall som utbildar chaufförer, för Arbetsförmedlingen köper inte tjänsterna.

Vi har alltså rekordhög arbetslöshet i Gävleborg. Vi har företag som frågar efter arbetskraft. Och Arbetsförmedlingen sa upp avtalet med dem som utbildar chaufförer. Det kan ju inte Patrik Lundqvist vara nöjd med, och det har alltså skett under er flagg. Det har alltså skett under er regering. Det sker i nutid.

Jag håller med Patrik Lundqvist. Vi måste se till att vi har bra och effektiva yrkesutbildningar. Det står också i det avtal som är tecknat att vi måste effektivisera så att vi verkligen får människor i jobb. Men det är ohållbart att vi betalar människor för att gå arbetslösa i stället för att utbilda dem till efterfrågade yrkeschaufförer. Så kan det inte fortsätta, fru talman.

Anf. 280 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är ju spännande att vi nu hör från ledamoten Lars Beckman att Arbetsförmedlingen ska utökas och kunna göra mer saker. Tidigare har det ju varit precis tvärtom. Man har slagit också mot Arbetsförmedlingen och dess förmåga att rusta människor att komma från bidrag eller a-kassa eller annat till egen försörjning.

Det här är ett jätteproblem. Men vi har också haft en konflikt här där ni har skurit ned på just de här sakerna, Lars Beckman.

Anf. 281 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Det är alltså Socialdemokraterna som har styrt Sverige de senaste åtta åren. Det är alltså Patrik Lundqvists regerings styrning av Arbetsförmedlingen som har gjort att samtidigt som företagen skriker efter arbetskraft, bland annat chaufförer, varslar de företag som utbildar chaufförer.

Det måste vi ändra på. Vi kan inte fortsätta på det sättet. Människor måste ha möjlighet att få en utbildning och komma i jobb.

Anf. 282 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Arbetsmarknadspolitiken är någonting som verkar ha fallit ifrån slottsavtalet och regeringsförklaringen som vi hörde här i går.

Att ställa krav på att man ska anstränga sig för att bli anställbar är naturligtvis helt rätt och rimligt; där är vi överens. Den socialdemokratiskt ledda regeringen tillsatte en utredning om aktivitetsplikt, exempelvis, som den högerregering som nu tillträder gärna får verkställa.

Men det räcker inte, utan det behövs en aktiv arbetsmarknadspolitik som rustar och matchar för de jobb som växer fram. Det är inte Moderaternas starkaste gren. Under förra mandatperioden drev Moderaterna i opposition igenom ett stopp för extratjänster och en slakt av Arbetsförmedlingens anslag som omöjliggör lokal närvaro i stora delar av landet. Och vi minns alla fas 3 från förra gången det begav sig. Jag undrar därför: Är det ett nytt fas 3 vi ska förvänta oss även denna gång?

Anf. 283 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Jag är glad att ledamoten tar upp just extratjänster. Jag träffade 25 somaliska män i Gävle under valrörelsen. De hade suttit i extratjänster i Gävle, i en lokal som heter Varva. Och jag kan berätta, fru talman, att de hatade Varva. De förstod inte varför de skulle sitta i förvaring i Varva i Gävle i stället för att få en yrkesutbildning.

Jag frågade dem: Vad kan ni, och vad vill ni jobba med? Där fanns bland annat en elektriker, och det fanns en rörmokare bland killarna från Somalia. Gemensamt för alla var att de inte ville något hellre än att ha ett jobb. Jag vill validera mina kunskaper så att jag kan få ett jobb, sa de.

Men, fru talman, de satt i en fullständigt meningslös uppehållande åtgärd i en extratjänst i lokalen Varva

i Gävle. Det ska vi naturligtvis förändra. Det är fullständigt meningslöst att vi förvarar människor i extratjänster i stället för att ge dem en utbildning.

Anf. 284 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Extratjänsterna har varit någonting som har bidragit till att inte minst utrikesfödda kvinnor i stor utsträckning – men såklart också män – har kunnat ta sig närmare en utbildning och närmare ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Extratjänsterna har betytt väldigt mycket för väldigt många.

Jag beklagar verkligen att Moderaterna i opposition satte stopp för detta och mycket annat. Men jag återkommer till frågan: Är det nya pysselsättningsåtgärder likt fas 3 som vi ska förvänta oss denna gång? Eller hur har Lars Beckman tänkt sig att människor ska kunna komma närmare arbetsmarknaden?

Anf. 285 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Jag vill vända mig till er 25 somaliska män som jag träffade i Gävle: Vi ska släppa ut er från Varva, och jag tror att ni redan är på väg att bli utsläppta.

Vi ska naturligtvis avveckla fullständigt meningslösa pysselsättningsåtgärder, som någon uttryckte det. Vi ska ha en effektiv arbetsmarknadsutbildning där varje enskild individs kunskaper och erfarenheter kan tas till vara så att alla får en plats på arbetsmarknaden utifrån sin egen förmåga. Och då ska vi naturligtvis inte ha pysselsättningsåtgärder.

Anf. 286 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Jag är vänsterpartist för att jag vill leva i ett jämlikt och jämställt samhälle. Jag vill leva i ett samhälle som tar krafttag mot klimatförändringar och som inte låter riskkapitalister sko sig på välfärden. Jag vill se ett tryggt Sverige där alla får plats och kan leva ett bra liv – ett Sverige där solidaritet är viktigare än profit, vinstjakt och åtstramat flyktningmottagande. Jag vill se ett Sverige där kapitalister inte får härja fritt med vinstdrivande vård och skola.

Det största skolbolaget i Sverige gjorde under det senaste verksamhetsåret en vinst på 784 miljoner kronor och hade en aktieutdelning på 185 miljoner. Så borde vi inte ha det. Det är inte därför vi betalar skatt. Våra skattepengar ska gå till verksamheter och inte till vinster.

Vi måste ta tillbaka kontrollen över välfärden från marknaden. Det är när politiken tar ansvar vi kan få fungerande vård, skola och omsorg, full sysselsättning och trygga jobb.

Vi kan också se hur gapet – det ekonomiska gapet – mellan storstäder och landsbygd växer. Tillväxten sker huvudsakligen i storstadsregionerna, framför allt i Stockholm, och det är också där nya jobb uppstår. Skillnaden mellan rika kommuner i storstadsområden och fattiga i glesbygd blir allt större. Den utredning som nu ser över inkomst- och kostnadsutjämningsystemet måste komma tillbaka med förslag som kraftigare omfördelar resurserna. Men med en regering utan

statsråd som bor norr om Borlänge är det väl för mycket att hoppas på att man kommer att införa ett mer rättvist system.

Skrivningar i slottsavtalet om att utreda det kommunala utjämningsssystemet, inklusive åtgärder för att hantera högskatteproblematik i kommunerna, visar snarare på att man tänker sig KD:s förslag om en skattebroms. Det innebär att kommuner som höjer skatten får sänkt statsbidrag. KD menar att det ska få stopp på slöseriet med skattepengar.

Dorotea har högst skatt i landet för att man har en liten och åldrande befolkning på en stor yta, inte för att man slösar. Skulle Dorotea höja skatten ytterligare är det inte för att slösa med skattepengar utan för att pengarna inte räcker till skola, vård och omsorg. Att straffa kommunen för det med sänkt statsbidrag är ju rena vansinnet.

Klyftorna är inte stora bara mellan kommuner; de är också stora mellan människor. Antalet människor som söker hjälp hos organisationer som Stadsmissionen ökar. Regeringens aviserade bidragstak och bidragsreformer kommer att sparka på dem som redan ligger.

Den stora ojämlikheten kommer att öka än mer. Under de senaste decennierna har få grupper i Sverige varit lika stora vinnare som storbolagens ägare. Inkomsterna för dem har ökat mångdubbelt snabbare än för övrig befolkning. De med höga inkomster och förmögenhet har varit särskilt gynnade av tidigare års förda skattepolitik med minskade eller slopade skatter på förmögenheter, arv, gåvor, fastigheter och kapitalinkomster och avskaffad värnsskatt.

Vi behöver lägga om skattepolitiken. Vi behöver höja skatten på stora aktieutdelningar och kapitalinkomster för att stärka våra välfärds- och trygghetssystem. Vi behöver omfördela solidariskt mellan arbetande och arbetslösa, mellan friska och sjuka och inte minst mellan dem som lever i överflöd och dem som lever på marginalen.

Anf. 287 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Sverige är ett välfärdsland. Här ska man kunna lita på att samhället finns där när man behöver det som mest och är som svagast. Tyvärr är det inte alltid så. Felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet sker, ibland genom direkt brottsliga upplägg, för att någon vill tillskansa sig bidrag. Det undergräver förtroendet för välfärdssystemet och dränerar det på resurser som annars skulle hjälpa dem som är i störst behov av dem.

Att vara folkbokförd på en adress i Sverige är ofta en förutsättning för att kunna få bidrag och ersättningar från det offentliga. Därför utgör folkbokföringsbrott grunden för många välfärdsbrott. En vanlig metod är så kallade skenskrivningar, där hundratals personer kan vara skrivna på samma adress. Många av dem kanske inte ens finns i landet, men de går ändå in i socialförsäkringssystemet.

Antalet anmälda folkbokföringsbrott har ökat i hela landet sedan lagen ändrades för några år sedan. År

2019 utredde polisen lite drygt 700 fall i hela landet. Hittills i år är motsvarande siffra över 2 000 fall.

Svenska staten betalar årligen ut hundratals miljarder kronor i välfärdsutbetalningar. En inte obetydlig del går till kriminella och är felaktiga utbetalningar. En kartläggning har visat att mycket pengar går till kriminella gäng. De står för 84 procent av fallen, enligt en SOU från år 2017.

Kristdemokraterna anser att den svenska folkbokföringslagstiftningen har gjort det möjligt för organiserade brottslingar med ont uppsåt att utnyttja den svenska välfärden och komma åt skattepengar. Man gör det bland annat genom att använda företag och svartarbete och genom utnyttjande av människor för att normalisera hur det ser ut i de offentliga registren. De visar ingen respekt för de skattebetalare som betalat in pengarna, ingen sympati för dem som verkligen behöver ersättningar från socialförsäkringssystemet. Situationen är mycket allvarlig och hotar legitimiteten för det svenska välfärdssystemet som helhet.

Fru talman! Kristdemokraterna har vid flera tillfällen uppmärksammat frågan om folkbokföringsbrott.

Vi vill tillåta lagring av biometriska data. Vid skärpt identitetskontroll ska en person lämna ansiktsbild och fingeravtryck. Lagring ger Skatteverket bättre möjligheter att koppla en fysisk person till en identitetshandling, och Migrationsverket kommer åt problematiken med multipla identiteter.

Vi vill kräva godkännande från hyresvärd och fastighetsägare vid folkbokföring. Kristdemokraterna anser att den som hyr bostad med andrahandskontrakt ska ha ett intyg om godkännande från både den som har förstahandskontraktet och fastighetsägaren.

Skatteverket ska få bättre möjligheter att avregistrera personer. Eftersom folkbokföringen används av andra myndigheter behöver Skatteverket få fler befogenheter att säkerställa att den är korrekt. Kristdemokraterna föreslår att Skatteverket får möjlighet att avregistrera personnummer från folkbokföringen om den registrerade uppgiften visar sig vara uppenbart felaktig.

Dessa reformer är viktiga steg. Sverige och vår välfärdsstat ska förvalta medborgarnas skattepengar effektivt och hjälpa dem som verkligen behöver det, inte finansiera kriminella nätverk som skamlöst och med ont uppsåt utnyttjar människor.

Fru talman! Kristdemokraterna menar att välfärdsbrott undergräver ett resurseffektivt välfärdssystem. Miljarderna skulle ha gått till att öka Sveriges välfärd och till dem som verkligen behöver det i stället.

Anf. 288 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Tack, Cecilia Engström, för ditt engagemang när det gäller kampen mot kriminella nätverk!

Som ledamoten känner till har vi ett annat problem i dag på svensk arbetsmarknad. Vi har ett stort problem med arbetslivskriminaliteten, inte minst inom byggbranschen. Det var en prioriterad fråga för den socialdemokratiska regeringen, som tillsatte en delegation för att öka kunskapen och också vidtog

myndighetsgemensamma åtgärder. Vi inrättade två center, ett i Göteborg och ett i Umeå.

Min fråga till ledamoten är: Varför nämns inte arbetslivskriminaliteten som ett problem på svensk arbetsmarknad i slottsavtalet eller i regeringsförklaringen?

Anf. 289 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Naturligtvis är arbetsmarknaden, där man kan använda personal och utnyttja människor, en stor del av kriminaliteten. Att det är någonting vi måste komma åt inser alla. När vi sätter åt de kriminella gängerna och kriminaliteten över huvud taget i vårt samhälle kommer vi också åt dessa människor som lever på att utnyttja andra människor.

Anf. 290 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Det känns som att jag inte fick något riktigt svar på min fråga.

Låt mig problematisera diskussionen lite mer. Problemet med arbetslivskriminaliteten är till stor del sprunget ur den totala avreglering av arbetskraftsinvandringen som skedde när KD satt i regering förra gången.

Då är min fråga: Varför säger Kristdemokraterna nej till kravet på arbetsmarknadsprövning?

Anf. 291 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! S har ju haft möjlighet att ändra dessa regler under de åtta år som man har suttit i regering. Ändå har man inte åtgärdat de problem som har funnits. I det nya avtalet finns det möjlighet att se över de regler som finns på arbetsmarknaden och komma åt de problem som har funnits.

Anf. 292 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Fru talman! I mitt anförande tog jag upp det faktum att KD föreslår att kommuner som höjer skatten ska straffas genom att få lägre statsbidrag. Jag vill därför fråga ledamoten Cecilia Engström om hon och KD verkligen menar att kommuner som höjer skatten gör det för att slösa med skattemedel. Tror ledamoten till exempel att Dorotea höjer skatterna för att slösa, när de i själva verket kan behöva göra det för att klara vård, skola och omsorg?

Jag skulle gärna, när vi nu diskuterar ekonomi, höra lite grann om hur KD har tänkt med det här straffet för kommuner som tvingas höja skatten.

Anf. 293 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Att höja skatten drabbar framför allt dem som har små marginaler, dem som redan lever på en låg inkomst. Den nya alliansen och Kristdemokraterna tycker att det framför allt är låginkomsttagare som ska få lägre skatt först. Det är därför vi börjar med jobbskatteavdragen för dem.

Mycket mer behöver göras i kommunerna, upplever jag, innan man börjar höja skatten. Det finns ofta andra delar i kommunens intäkter som kan hjälpa till.

Anf. 294 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Jag hörde faktiskt inget svar på min fråga. Min fråga gällde om KD och Cecilia Engström verkligen tror att kommuner höjer skatten för att slösa med skattemedel och att rätt lösning är att sänka deras statsbidrag. Är det verkligen lösningen? De med låga inkomster är ju de som drabbas ännu mer om kommuner inte har resurser för att klara skolan, vården och omsorgen.

Anf. 295 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Mycket finns ju att göra i kommunernas ekonomi. Man kan också se på vad pengarna används till och att de används effektivt. Det tror jag är ett bättre sätt än att höja skatterna för dem som drabbas mest.

Anf. 296 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att hälsa ledamoten välkommen till Sveriges riksdag.

Jag noterar att Cecilia Engström när hon håller sitt jungfrutal väljer att fokusera på folkbokföringsbrott, detta i en tid då Dagens industri för bara en vecka sedan hade ett långt reportage som visade hur de riktigt förmögna människorna i vårt land kan köpa avancerade skatteupplägg för att undgå att över huvud taget betala någon form av skatt till vårt lands välfärd. Det bär väl syn för sägen när man väljer att fokusera på folkbokföringsbrott i stället för att jaga dem som verkligen undviker att betala skatt till vårt land och vår gemensamma välfärd.

Därför vill jag fråga ledamoten: Hur ser Cecilia Engström på de här avancerade skatteuppläggen och att de riktigt förmögna blir nolltaxerare i vårt land?

Anf. 297 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten för välkommandet hit.

Det är en väldigt viktig fråga vad vi gör med de kriminella gängerna i Sverige. Det är någonting som jag väljer att fokusera på, eftersom 84 procent av pengarna från välfärdsbrotten går till de kriminella gängerna. Det finansierar det som de bedriver – skjutningarna på våra gator och det som verkligen är bekymmer för människor i deras vardag där man känner sig otrygg i sin närmiljö. Det är någonting som jag tycker är viktigt att fokusera på, och det är också anledningen till att jag tar upp välfärdsbrottsligheten.

Sedan finns det naturligtvis andra människor som också utnyttjar systemet. Det är aldrig rätt, oavsett vem som gör det.

Anf. 298 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! På slutet kom väl ett litet svar på hur man ser på problematiken och att det inte är rätt. Jag noterar detta.

Jag noterar också att det just nu pågår ett antal utredningar om hur denna skatteplanering ska undvikas, för att alla ska bidra efter förmåga till välfärden i vårt

land. Innebär ledamotens svar på min fråga att vi nu kan förvänta oss Kristdemokraternas stöd i arbetet med att undvika avancerad skatteplanering?

Anf. 299 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! All brottslighet måste bekämpas. Det är naturligt. Så länge man inte bryter mot några lagar måste vi naturligtvis se över vad det är för brottslighet som bedrivs. Den tycker jag att det är viktigast att komma åt.

Anf. 300 CECILIA RÖNN (L):

Fru talman! Att man ska ha ett arbete att gå till eller att kunna driva ett företag är ryggraden i samhället. Det gör det möjligt för oss att ha ett välfärdsystem med skola, sjukvård och skyddsnet för oss alla. Om vi ska ha ett samhälle med dessa värden behöver arbetslinjen gälla. Med en arbetslöshet som väntas växa från redan höga nivåer är det avgörande att vi från politikens sida gör det vi kan för att fler ska ha ett arbete att gå till.

Samtidigt innebär ett arbete mycket mer än skatteintäkter för samhället. Det ligger flera viktiga delar i att ha ett arbete eller driva ett företag. Det handlar om att känna sig behövd och betydelsefull, att veta att det man gör räknas och är viktigt och att vara en del av en gemenskap. Att känna sig som en del av samhället blir lättare när man har ett sammanhang. Integrationen underlättas. Man får arbetskamrater och bygger ett kontaktnät. Man hamnar i en social kontext. Ens frihet och egenmakt växer.

Det kommer att vara en utmaning, men det är helt avgörande att de över 150 000 långtidsarbetslösa som vill lämna utanförskapet ska kunna få ett jobb att gå till. Därför är det väldigt roligt och viktigt att Liberalerna nu kommer att vara en del av regeringen och kommer att kunna driva en politik som förbättrar företagsklimatet i Sverige.

Sverige är redan i dag en kunskapsnation och har varit bas för flera företag som har kunnat växa sig stora på den internationella marknaden. Det ska vi vara väldigt stolta över.

Det är viktigt att förbättra förutsättningarna för de små företagen, så att ännu fler företag kan växa fram. Alla är någon gång nystartade. Vissa förblir små men stabila och kan skapa trygga jobb. Andra blir nya världsledande företag som stöper om en hel bransch.

När företagen får bättre förutsättningar att lyckas gynnas vi alla. Faktum är att fyra av fem jobb skapas i de små företagen med upp till 50 anställda. De företagen finns i alla olika branscher och på olika geografiska platser i Sverige. I Halland, mitt fantastiska hemlän, har vi ett rikt näringsliv i många olika branscher, bland annat inom turismnäringen. Likväl är potentialen stor. Även om mycket är bra finns det många utmaningar, till exempel regelkrångel, för höga administrativa kostnader och höga risker i samband med att anställa. Därför är det med glädje som den nya regeringen nu kommer att göra förbättringar.

Fru talman! Det behöver bli billigare att driva företag. Kostnaderna för administrationen kan minska.

Företagare ska få göra det de är allra bäst på, att förverkliga sin affärsidé. I en liten, öppen ekonomi som Sverige behöver vi erbjuda konkurrenskraftiga villkor och skatter så att fler företag väljer att etablera sig här eller att behålla sitt säte i Sverige.

Fru talman! Det finns två stora problem med 3:12-reglerna. De är otroligt krångliga, och de missgynnar mindre bolag genom hårdare beskattning än större bolag. Det är inte rimligt. Liberalerna anser att 3:12-reglerna är ett komplext regelverk som begränsar nyföretagande och mindre företags möjligheter att växa. Det missgynnar ett aktivt ägarskap i små och medelstora företag och hindrar entreprenörers möjligheter att bidra till näringslivets utveckling.

Med detta ekonomiska läge behöver vi ge småföretagare en boost. 3:12-regelverket behöver utvecklas och förstärkas. När svenska företag lyckas och utvecklas gör Sverige detsamma. Därför kommer jag alltid att lyfta upp företagens villkor här i kammaren.

Anf. 301 EVA LINDH (S):

Fru talman! Socialdemokraterna är välfärdens förkämpar. Vi byggde upp den svenska välfärdsmodellen, och vi kommer att fortsätta försvara och utveckla den. Våra äldre förtjänar en god omsorg på livets höst. Alla barn ska få en god utbildning och start på livet. Och vi vet att en stark välfärd minskar klyftor och stärker jämlikheten och jämställdheten.

Politik gör skillnad. Vi socialdemokrater har prioriterat och satsat på välfärden samtidigt som vi har tagit ansvar för ekonomin. Det är nu 100 000 fler anställda i välfärden. Under pandemin sköt regeringen till tre gånger så mycket till välfärden som det beräknade skattebortfallet. Trots dessa satsningar ser vi rewor i välfärden. Tiotusentals nya medarbetare kommer att behöva anställas inom vården, skolan och omsorgen.

Men marknaden är inget recept för att lösa välfärdens utmaningar. Privatiseringar och avregleringar har visat sig kosta pengar, öka ojämlikheten inom sjukvården och öka segregationen inom skolan. Marknadiseringen i Sverige, som i en internationell kontext är extrem, har inneburit att företag har kunnat göra vinster på bekostnad av kvalitet och har lett till välfärdsbrottslighet.

Våra gemensamma skattepengar ska gå till att göra skolan, vården och omsorgen bättre. Välfärden är till för våra barn, elever och äldre, inte för att berika ägarna. Det är verkligen inte mer än rimligt att våra skattepengar ska gå till det som de är avsedda för. De ska inte gå till obegränsade vinster för några få. Att ta tillbaka kontrollen över välfärden kommer därför fortsatt att vara en av socialdemokraternas högsta prioriteringar.

Fru talman! Utmaningarna i kommunerna och regionerna är stora och av skiftande karaktär. Tuffast är det för många av de minsta kommunerna på glesbygden. Många som arbetar inom välfärden känner att de inte räcker till eller har tid för den omsorg som man vill ge. Och ännu svårare verkar det komma att bli.

Finansieringen av välfärden lyser med sin totala frånvaro i den nya högerkonservativa regeringens politik. Jag ser inte någonting om hur framtidens välfärd ska stärkas, exempelvis i form av viktiga statsbidrag till kommuner och regioner. Vi vet att höga räntor och hög inflation påverkar kommunernas ekonomi, och vi vet att kommunerna behöver resurser. Det är i kommuner och regioner som välfärdens kärna utförs. För detta verkar den nya regeringen vara helt lomhörd.

Jag känner igen det här. Jag var själv kommunalråd under den förra lågkonjunkturen. Vi fick inte de pengar som behövdes för att stärka välfärden. Nu är jag väldigt orolig för framtiden, kanske framför allt för den framtida omsorgen om våra äldre, eftersom det inte heller nämns med ett ord hur man ska stärka äldreomsorgen.

Det gör mig väldigt orolig när vi ser att välfärden inte prioriteras och att den välfärdsmodell som vi stolt har byggt upp riskerar att brytas sönder. Det Sverige behöver är satsningar på välfärden som skapar ett mer sammanhållet och jämlikt land och likvärdiga förutsättningar för alla kommuner och regioner att ha en bra välfärd. Sverige kan verkligen bättre än så här. (Applåder)

Anf. 302 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Trots oroliga tider med Rysslands illegala krig mot Ukraina har Sverige just nu en mycket positiv utveckling av arbetsmarknaden. Till skillnad från Lars Beckman, som gav en dyster bild, vill jag gärna ge en positiv bild av hur det ser ut på svensk arbetsmarknad i dag.

Arbetslösheten fortsätter att minska på bred front och över hela vårt land. Antalet nya lediga jobb hos Arbetsförmedlingen uppgick i september till drygt 160 000, drygt 36 000 fler jämfört med samma månad föregående år. Det är en historiskt hög nivå. Aldrig tidigare har vi haft så många lediga jobb i Sverige.

Sysselsättningsgraden, som vi diskuterat tidigare, är nu i Sverige den högsta på 30 år. Arbetslösheten har minskat tydligt. Vi ser störst minskning bland unga. Branscher där många unga arbetar, som besöksnäringen, restaurangbranschen och handeln, har återhämtat sig med kraft efter pandemin, och suget efter arbetskraft är stort i dag i Sverige.

Fru talman! Det är glädjande att vi har ett starkt utgångsläge på svensk arbetsmarknad när arbetslösheten nu sjunker samtidigt som allt fler kommer i arbete. Den goda återhämtningen på svensk arbetsmarknad är till stor del ett resultat av den effektiva krispolitiken som fördes under pandemin av den socialdemokratiska regeringen. Genom reformer som korttidsarbete och en förstärkt a-kassa kunde den socialdemokratiska ledda regeringen under pandemin bidra till att öka tryggheten för vanligt folk och hålla hjulen snurrande i svensk ekonomi. Både löntagare och företag fick stöd för att klara krisen. Nu syns som sagt resultatet: Jobben kommer tillbaka, sysselsättningen ökar och arbetslösheten sjunker.

Fru talman! Trots att arbetslösheten minskat till en lägre nivå än före pandemin ser vi fortsatt två utmaningar på svensk arbetsmarknad i dag. Dels utgör långtidsarbetslösheten även fortsättningsvis en stor utmaning, dels är efterfrågan på utbildad arbetskraft stor medan en växande andel av de arbetslösa saknar de kompetenser som i dag efterfrågas på svensk arbetsmarknad.

När det gäller långtidsarbetslösheten gav den socialdemokratiska regeringen tydliga uppdrag till Arbetsförmedlingen att jobba med frågan. När det gäller frågan om kompetensförsörjning kan man väl säga att den socialdemokratiska regeringen genomförde ett historiskt omställningspaket som kommer att underlätta för företag och människor att ställa om till framtidens jobb.

Fru talman! När vi nu läser slottsavtalet kan vi konstatera att det är ett 63-sidigt dokument som är tomt på arbetsmarknadspolitiska reformer. Men framför allt vill jag säga någonting annat som jag tycker är viktigt. När jag nu tittar runt i kammaren kan jag konstatera att Moderaterna saknas. Jag hade önskat en debatt med Moderaterna om hur man tänker jobba vidare med de utmaningar som jag pratade om: långtidsarbetslösheten och kompetensförsörjningen. Det är dock ingen från Moderaterna här.

Men i synnerhet, fru talman, saknar jag Sverigedemokraterna här i kammaren. Sverigedemokraterna innehar numera ordförandeposten i arbetsmarknadsutskottet. Det finns dock ingen från Sverigedemokraterna som här och nu kan svara på frågorna hur man ska bekämpa segregationen, hur man ska bekämpa långtidsarbetslösheten och så vidare. Eftersom det inte finns någon här från de partier som jag nämnde vill jag tacka för mig, fru talman. (Applåder)

Anf. 303 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov! För butiksbiträdet, undersköterskan och läraren, för industriarbetaren, rörmokaren och barnskötaren, för jordbrukaren, tågvärden och sjuksköterskan är det här en viktig princip. Man går upp tidigt, jobbar helg, skift och julafton och lämnar barnen på förskolan. Man gör sitt. Arbetslivet ger och arbetslivet tar, men alla är med och bidrar till det som alla får ta del av. Så kan vi bygga ett samhälle som håller ihop, och så finansierar vi ett av världens bästa välfärdssystem.

Men tyvärr är det inte så att var och en bidrar efter förmåga i dag. ”Priset för att slippa svensk skatt: 300.000 kronor” – så löd rubriken till en granskning i Dagens industri häromveckan. Där avslöjas hur banker över lite vin och räkor säljer avancerade skatteupplägg med utländska holdingbolag till välbärgade svenskar. Aggressiv skatteplanering, skatteundandragande – kalla det vad du vill, men sjukt är det. I kletiga linjer slingrar sig mjuka ryggrader längs skatteparadisens stränder. Det är hånfullt och oanständigt hur man håller på.

Fru talman! Skatt är inget straff. Skatt är grunden i ett samhälle där även undersköterskan får cancervård, där dottern med funktionsnedsättning har någonstans att bo och där maken kan skola om sig när han blivit uppsagd, ett samhälle där alla har råd att plugga på universitet, ett samhälle där pappersarbetaren hemma i Grängesberg som åker hemifrån 05.15 varje dag vet att det finns sjukvård och ett trygghetssystem som tar emot honom om han skadas på jobbet och att han inte behöver bli fattig om han skadas eller blir sjuk.

Man kan ju förstå att folk blir förbannade, för det blir jag också. Varför ska inte Joppe och Poppe på Stockholms gräddhyllor betala sin andel i skatt när alla de som jobbar på bryggeriet hemma i Grängesberg gör det? Hur kan det ens vara så att butikskassörskan på Coop i Grängesberg skulle kunna betala en större andel av sin inkomst i skatt än butikskoncernens ägare? Jag tycker att det verkar som att en del människor inte kan bete sig som folk. Det är som om demokratiskt fattade beslut och samhällskontrakt inte gällde dem.

Fru talman! Ett tungt ansvar vilar nu på högerregeringen att ta vidare de förslag som Socialdemokraterna förberett. Låt dem inte komma undan nu! Man ska veta att vi, de socialdemokratiska rösterna i denna riksdag, inte kommer att vara tysta om man sviker i den här frågan.

(Applåder)

Anf. 304 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! En av de viktigaste insikter jag fått under min tid som förtroendevald socialdemokrat – det är 30 år trots min relativa ungdom – är hur betydelsefull välfärden är för människor, hur den konkret och direkt påverkar vår vardag, hur den skapar trygghet i ålderdomen, ger livschanser i ungdomen och ökar människors frihet och förutsättningar för ett gott och meningsfullt liv.

När riksdagen kallar till allmänpolitisk debatt väljer jag att prata om jämlikhet. Jämlikhet handlar om att alla lika rätt att råda över det egna livet och påverka samhället man lever i. Jämlikhet blir därmed något helt annat än likriktning eller tvång att bli lika. Lika lite är ojämlikhet detsamma som fattigdom. Jämlikhet förutsätter en fördelning av de resurser som har betydelse för människors frihet.

Därför är en generell, tillgänglig och behovsstyrd välfärd avgörande för människors livschanser. Den generella välfärden frigör nämligen människor ur den ekonomiska underordningens bojor. Vi blir inte beroende av våra egna ekonomiska tillgångar för att ta del av skola, vård och omsorg, och vi slipper ge upp stora delar av vårt eget liv för att ta hand om närstående som behöver sådana tjänster som man inte kan köpa på marknaden. Så har vi utvecklat den svenska modellen, som byggt på de allmännyttiga principerna att de resurser vi tillsammans avsätter att användas till gemensamma angelägenheter ska användas till just det som är tänkt samt att vi gemensamt bidrar efter förmåga så att välfärden finns när den behövs, fördelad efter behov. Det är mycket enkelt och tidlöst.

Fru talman! Från den politiska högern hörs ofta att jämlikhet är dåligt därför att det skulle stöpa alla i samma form. Det är kanske inte så konstigt. Det är ju faktiskt deras uppdrag. Men de har helt enkelt fel.

Jämlikhet handlar om likvärdighet och inte om lika liv. Det handlar om att ge människor villkor utifrån personliga förutsättningar för ett meningsfullt och gott liv. Därför handlar jämlikhet också om fördelningspolitik.

Nu ska vi erkänna att under alltför många år har klyftorna växt i både ekonomiska, utbildningsmässiga och sociala avseenden. Det är i flera avseenden en mycket dyster bild vi kan konstatera har växt fram i vårt land under alltför många år i samhällsutvecklingen.

I sammanhanget kan det vara lätt att bli modfälld. Men det är nu viktigt att politiken fokuserar på de uppgifter som kommer att vara helt centrala för åren framöver. Det handlar att leverera reformer som i akt och mening gör samhället och livet bättre för det stora flertalet.

Fru talman! Därför menar jag att den ekonomiska politiken framöver måste stärka det långsiktiga samhällsbygget och sätta tydligt fokus på just jämlikhet och fördelningspolitiken.

Det handlar bland annat om att arbetsmarknaden måste göras tryggare. Inkomstbortfallsprincipen ska gälla. Standardtrygghet ska upprätthållas. De tillfälliga förbättringarna av arbetslöshetsförsäkringen måste permanentas och sjukförsäkringen rustas upp så att människor kan lita på den.

En aktiv arbetsmarknadspolitik ska föras, och nya jobb ska växa fram. Människor ska få utbildning och omställning så att de kan ta de jobben. Efter ett långt arbetsliv ska man kunna leva på sin pension. Det är rimligt att åtminstone 70 procent av slutlönen finns där när man slutar sitt arbetsliv.

På detta bör politiken fokusera framöver. Hur rustas Sverige för framtiden? När människor är som mest utsatta, fru talman, måste samhället vara som starkast. (Applåder)

Anf. 305 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman, ärade ledamöter! Detta är mitt första anförande i denna kammare. Det känns mycket högtidligt. Jag tänker tala om männen som jag kommer ifrån.

Min farfar hette Dimitris Kallifatides. Det är en grekisk variant av ett turkiskt namn som antyder tjänstgöring vid kalifens hov. Han föddes vid Svarta havet, långt österut i dagens Turkiet. Efter att ha stridit i första världskriget kom han som flykting ensam med en liten son till Grekland. Där deltog han i ännu ett världskrig och ett inbördeskrig. Han fick se sin lille förstfödde son skenavrättas inte en gång utan två gånger.

Farfar var lärare. Det finns en liten skog på en bergssluttning i närheten av Sparta som hans elever planterade, och den bär hans namn. Mitt enda tydliga minne av honom är att han kollade om jag som sexåring kunde min multiplikationstabell.

Farfars tredje son, min pappa, lämnade Grekland 1964, ett land plågat av inbördeskrig och fascistiskt förtryck, och sökte ett liv här i Sverige. Fem år senare arbetade han som lärare på Viggbyholms gymnasium i Täby kommun innan han till slut blev författare. Jag kan inte minnas att min pappa än i dag har varit ledig från arbetet en hel dag.

Ärade ledamöter! Jag har varit en lönearbetande akademiker med 27 år i yrket. Genom politiskt folkrörelsearbete har jag mött gruvarbetare i malmfälten. Folk har berättat för mig livet som skogsarbetare. De har berättat om livet som undersköterska i äldreomsorgen, om livet som servicetekniker, stationsvärd, kriminalvårdare och målare. Jag har hört om jordbrukarens villkor, om fältassistentens vedermödor, om lärarens, polisens och socialsekreterarens vardag på jobbet och om livet som hemlös. Som forskare har jag studerat livet på slotten, i skolkoncernernas styrelserum, i bankpalatsen och på lustjakterna.

Jag har med öppna ögon sett verklighetens ljusa och mörka sidor och gjort mitt politiska val. Jag ställer mig solidarisk med de hårt arbetande männen jag kommer ifrån och med de många mödrar, systrar, döttrar, kvinnor, män, icke-binära och barn som alla kämpar för en drägligare tillvaro här på jorden.

Jag är en demokratisk socialist som vet att Sverige och världen behöver kraftfulla reformer för jämlikhet, välfärd och klimatomställning. Vi behöver gå i en helt annan riktning än den som majoriteten i denna kammar förebådar.

Vi vet det. Värkande ryggar, härdade händer och pressade scheman vittnar om en verklighet som skriker efter förändring. Utredningarna finns. Forskningen finns. Förslagen finns. Det enda som inte finns är en förnuftig politisk vilja från majoriteten i denna riksdag.

Fru talman, ärade ledamöter! Jag har gjort mitt val. Jag kommer att kämpa varje dag för de reformer som folkmajoriteten i det här landet behöver, förtjänar och har rätt till.
(Applåder)

Bostadspolitik

Anf. 306 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill lyfta fram den aktiva bostadspolitikens betydelse för att skapa fler bostäder åt vanligt folk.

Inledningsvis vill jag bara konstatera att det är en stor skillnad om politiken tar sitt ansvar eller om man blint förlitar sig på marknadskrafterna.

Under de senaste två mandatperioder, då Sverige har styrts av socialdemokratiskt ledda regeringar, har det påbörjats över 400 000 bostäder.

Från 2015 till 2021 har det i snitt påbörjats 60 000 bostäder per år. Det är också ungefär den nivån som Boverket prognostiserat att behovet av nya bostäder ligger på fram till 2030.

Problemet är nu att bostadsbyggandet sjunker. Vissa bedömare ser en tvärit på bostadsmarknaden framöver. Orsakerna till inbromsningen är flera. Det

handlar om ökade kostnader för byggmaterial, leveransproblem, avskaffat investeringsstöd, stigande inflation, stigande räntor med mera.

Detta leder till en osäkerhet på alla plan. Osäkra villkor gör att man inte vågar investera, och just bostaden är oftast den största investering man gör i sitt privatliv.

Redan 2017 såg man att bostadsrättsbyggandet sjönk kraftigt på grund av de då höga priserna. Detta parerades bland annat med investeringsstödet för hyresrätter. Fram till i dag har runt 50 000 nya hyresrätter, som vanliga löntagare har råd att efterfråga, byggts eller påbörjats.

Med en aktiv bostadspolitik har bostadsbyggandet alltså hållits uppe på höga nivåer. Tyvärr avskaffades dock just detta stöd, investeringsstödet, av högern i höstas av rent ideologiska skäl.

Inte heller i regeringsförklaringen i går lyftes bostadspolitiken, och än mindre i det slottsavtal som slutits; bostadspolitiken nämns inte en enda gång. Detta är ett mönster som känns igen i moderata budgetar. Enda gången bostadspolitiken får kosta pengar är när investeringsstöd ska utfasas och avskaffas. Det är synd att det inte finns någon moderat här som vill diskutera denna viktiga fråga – det är lite pinsamt, kan jag tycka.

Under alliansregeringens år började endast ungefär 200 000 bostäder byggas, cirka 25 000 om året. Även då, 2006, avskaffades det dåvarande investeringsstödet.

Behovet av en aktiv bostadspolitik kan inte bli tydligare. Mer än dubbelt så många bostäder har börjat byggas under de senaste två S-ledda mandatperioderna än under den moderatledda alliansregeringens tid.

Fru talman! Sverige har behov av att bygga strax över 60 000 bostäder om året fram till 2030. För att vi inte ska landa på ett så lågt bostadsbyggande som 25 000 bostäder per år, som när Moderaterna senast styrde, måste den nya regeringen ta bostadspolitiken på allvar och lyssna på den oro som många marknadsaktörer nu ger uttryck för.

Ett återinfört investeringsstöd skulle kunna vara ett viktigt steg för att lyfta bostadsbyggandet igen, men det finns också andra förslag som skulle kunna möjliggöra detta, exempelvis det förslag som Hyresgästföreningen lyfte i dag om förmånliga statliga byggglån.

Jag vill återigen lyfta vikten av en aktiv bostadspolitik. Men det viktiga är att bostäder måste kunna efterfrågas – annars kommer inte en enda bostad att byggas.

(Applåder)

Anf. 307 MALCOLM MOMODOU
JALLOW (V):

Fru talman och ärade ledamöter! En skrämmande tid väntar Sverige. Det högnationalistiska slottsavtal som har presenterats av riksdagens blåbruna partier bygger på rädsla, fördomar och förakt, från början till slut. Det är ett förakt mot alla människor i Sverige som i dag lider av fattigdom och bostadslöshet, mot dem som varje dag kämpar för att få livet att gå runt, mot

alla föräldrar som skär ned på sin egen matranson för att barnen ska slippa gå hungriga, mot alla dem som äter kall mat med förhoppningen att elräkningen ska bli något lägre om de låter bli att använda spisen. Det är ett förakt mot alla dem som inte passar in i slottsavtalets bild av hur Sverige ska se ut.

Slottsavtalet tar från dem som har minst och ger till dem som har mest – omvänd Robin Hood, som jag kallar det. Avtalet göder rädsor och fördomar och skriker efter ökade klyftor i samhället. Man straffar dem som är mest utsatta och belönar dem som redan är privilegierade. Detta är de viktigaste budskapen från Sveriges kommande regering.

Men i både slottsavtalet och den blåbruna regeringsförklaringen är det som saknas lika intressant: rekordhög bostadsbrist och en byggtakt som spås sjunka, hemlöshet som fortsätter att öka och vräkningar av barnfamiljer som också spås fortsätta öka, bland annat på grund av fattigdom. Galopperande inflation och skenande mat- och elpriser, tillsammans med historiskt höga krav på hyreshöjningar från Sveriges samlade hyresvärdar, kommer att slå som allra hårdast mot alla dem som har väldigt lite eller ingenting alls. Om detta finns ingenting i vare sig slottsavtalet eller regeringsförklaringen.

I den ovanligt långa regeringsförklaringen nämns bostadspolitiken inte en enda gång. Det är ett stort håån mot alla hyresgäster, bostadslösa och fattiga hushåll. Vänsterpartiet lovar att vara alla dessa personers röst. Vi ska vara den starkaste rösten i opposition mot allt vad Tidöavtalet står för.

I stället för att fördöma utifrån egna föreställningar ska vår politik tydligt visa att vi tror på människan. Vänsterpartiets politik bygger på en tro, inte en missstro, på människan – även på dem som inte är resursstarka.

Vår vision är att bygga fler hyresbostäder som människor har råd med, inte fler fängelser.

Ärade ledamöter! Sverige behöver en bostadspolitik för alla hemlösa, för alla barnfamiljer som vräks på grund av fattigdom, för alla ungdomar som inte kan flytta hemifrån och för alla pensionärer som får allt svårare att bo kvar i sina hem på grund av allt dyrare hyror – en bostadspolitik som vågar ifrågasätta hyresvärdarnas rätt till en 10-procentig hyreshöjning mitt under brinnande kris och som vågar satsa på dem som har det tuffast i samhället, i stället för en som ensidigt fortsätter gynna de rikaste, som äger sina bostäder.

Det är dags att återinföra investeringsstödet, införa ett tillfälligt tak för hyreshöjningar, stoppa ofoget med renoveringar och satsa stort på att renovera och energieffektivisera det befintliga hyresbeståndet. Så bör en bostadspolitik se ut i en tid av kris.

Om det finns en sak som vi är säkra på är det att Sverige behöver en ny bostadspolitik värd namnet. Vi behöver en hållbar och långsiktig bostadspolitik som innebär att vi tar ansvar för att bygga bort bostadsbristen, motverka bostadssegregationen och bostadsjämligheten och minska bostadssektorns klimatpåverkan.

För att uppnå detta krävs en bostadspolitik med högre ambitioner än den nya regeringen har visat hittills. Bostaden, kamrater, ska vara en mänsklig rättighet för alla, inte bara för de rika.

Anf. 308 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Den förra socialdemokratiska regeringen har bedrivit en bostadspolitik där man med stöd har styrt investeringarna i Sveriges bostäder i stället för att låta behovet i fråga om boendeform avgöra vad som byggts.

Den förra regeringen hade stora ambitioner att ta tag i strandskyddsfrågan, och fri hyressättning i nyproduktion lades på bordet i riksdagen. Men tyvärr var ju den regeringen för svag för att kunna finna det stöd som behövdes för att göra de förändringar som behövdes för Sverige.

Jag menar att det nu finns en ny chans för bostadspolitiken att ta sig bort från den ensidiga stödpolitik som den förra regeringen bedrivit under åtta år. Bostadspolitiken har möjlighet att flytta in i verkligheten och skapa förutsättningar att både bygga där människor vill bo och bygga det som människor faktiskt efterfrågar.

Vi har också möjlighet att minska den tid det tar att gå från idé till ett färdigt hus, det vill säga rikta ett större fokus mot småhusbyggnation och eget ägande än förut eftersom det är det behov som finns bland människor.

Det är dags att vi får en bostadspolitik och en minister som ser till problemen på bostadsmarknaden. Det var det vi fick i går: en bostadsminister som ser till problemen på bostadsmarknaden och vill adressera dessa problem.

Vilka problem pratar vi då om?

Vi har för låg byggtakt när det gäller nya bostäder, vilket medför brist i de allra flesta kommuner i vårt avlånga land.

Vi har för få bostäder till följd av att människor bor i fel typ av bostad. Många unga bor hemma, och många äldre bor i stora bostäder. Hade vi byggt bostäder i den form som människor vill ha hade vi haft mindre bostadsbrist.

Vi har 33 000 människor som är hemlösa. Det vill jag påstå är skamligt för ett välfärdsland som Sverige.

Vi har kreditrestriktioner som stoppar människor från att köpa ett eget ägt boende, vilket är både socialt, ekonomiskt och ekologiskt bäst för den enskilde.

Vi har bostadsområden i utanförskapsområdena som ingen av oss kan vara stolt över. De behöver hanteras utifrån ett trygghetsperspektiv och ett standardperspektiv.

Antalet utredningar som behövs för att man ska få ett bygglov har blivit allt större på ett generellt plan. Vi behöver se över de långa handläggningstider och dyrare processer som blir följden av detta.

Byggnationspriserna har ökat i allt snabbare takt. Man kan tycka att det gäller det senaste året, men med ett perspektiv på tio år har byggnationspriserna faktiskt

ökat ganska radikalt. Vi måste effektivisera för att få ned kostnaderna.

Vad anser jag då som riksdagsledamot att man kan göra? Jo, jag skulle vilja att man ser över de kreditrestriktioner som finns, så att vanligt folk faktiskt kan köpa ett eget ägt boende. Man kan utreda och införa ett bospår, som vi har talat om. Jag tror att de allra flesta partier i riksdagen egentligen är överens om det.

Jag vill införa en planeringsbonus, så att man ser till att kommunerna planerar och bygger fler bostäder överlag. Det kan staten hjälpa till med. Man kan införa en större avdragsmöjlighet för uthyrning av del av bostad. Om man nu bor i fel form av bostad ska man kunna hyra ut i större utsträckning, så att man kan använda de kvadratmetrar man har på ett bättre sätt.

Jag tror att man kan göra mycket mer än så, men om man börjar med några av dessa saker kommer vi att få en bostadspolitik som faktiskt är värd namnet och skapar bostäder efter det behov som finns.

Anf. 309 MALCOLM MOMODOU

JALLOW (V) replik:

Fru talman! Exakt noll gånger lyfte man i regeringsförklaringen fram behovet av att bygga bort bostadsbristen. Den nye bostadsministern från Kristdemokraterna har inte hunnit säga så mycket, förutom att trösklarna till bostadsmarknaden ska sänkas och att fler ska kunna förverkliga sina bostadsdrömmar. Jag undrar vilka det är som bostadsministern talar om och hur det ska gå till. Vad är politiken bakom dessa ord?

Förändrade amorteringskrav och startlån för unga brukar vara sådant som man lyfter fram från högern. Det kommer inte att hjälpa alla fattigpensionärer och barnfamiljer som står på randen av vräkning från sina hyresrätter eller ungdomar som vill flytta hemifrån vars föräldrar knappt kan köpa mat och inte har råd att hjälpa dem att ta förmånliga lån.

Hur tänker KD med sin bostadsministerpost sänka trösklarna för alla de människor som i dag behöver en bostad och inte har det? I regeringsförklaringen nämner man det inte ens.

Anf. 310 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag och Malcolm Momodou Jallow är överens om en sak: Vi behöver en ny bostadspolitik. Problemet är att Malcolm Momodou Jallow under åtta år har stött en bostadspolitik som han inte är nöjd med. Han har nu en möjlighet att hjälpa till att få en bostadspolitik värd namnet.

Det handlar om att vi skapar bostäder utifrån det behov som finns. Det betyder att vi behöver både hyresrätter och egnahem för att människor ska kunna göra den bostadskarriär som behövs. I dagsläget tror jag att vi alla är ganska oroliga för den hyreshöjning som kan bli följden av den ökade inflationen. Jag menar nog att mycket av dessa problem är det den tidigare regeringen som har sett till att vi har. För lite effektiv energi innebär att kostnaden för den har ökat. Samtidigt har livsmedelspriserna ökat på grund av detta.

Många av de problem som Malcolm Momodou Jallow tar upp beror på den förra regeringen, som han själv har stött.

Anf. 311 MALCOLM MOMODOU

JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag håller med Larry Söder, men jag vill påminna honom om att det är ni som styr nu. Ni kanske ska släppa oppositionsrollen. Ni är inte i opposition längre. Ni styr.

Vänsterpartiet satt aldrig i den förra regeringen. Vi har varit kritiska till väldigt många saker.

Min fråga är: Nu när ni sitter i regeringsställning, vad tänker ni göra för att se till att bostadsbristen försvinner? Det har jag inte fått något svar på. Ministern har inte nämnt det, och det togs inte upp i regeringsförklaringen. Vad tänker ni göra?

Anf. 312 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att tala om för väljarna vad det finns för etiketter på partier. Vänsterpartiet har under åtta år stött en regering. Nu tycker man plötsligt att man är i opposition och kan förvänta sig att alla svar finns första dagen. Jag tycker inte att det är rimligt.

Jag tror att en bostadsminister som har tillträtt på tisdagen inte kan ge alla svar på onsdagen. Men jag är fullständigt övertygad om att bostadsministern kommer tala om hur han kommer att prioritera, och jag kommer att stå bakom det.

Anf. 313 JAN RIISE (MP):

Fru talman! Jag måste först säga att det är med väldigt stor glädje och med ännu större stolthet jag står här i dag. Jag såg inte riktigt detta komma, om man säger så. Detta är något som har vuxit fram under de senaste åren, att få hamna här i relativt vuxen ålder.

I Miljöpartiet arbetar vi för att det ska ha ett hem, att ha tak över huvudet, är något alla ska ha rätt till. Vi är inte ensamma om det på något sätt: Till 2030 ska alla människor kunna ha tillgång till en bostad som är säker, överkomlig i pris och med grundläggande samhällelig service. FN:s medlemsländer antog detta som mål 11.1 bland de globala målen i Agenda 2030 år 2015.

Vi har också en samhällelig segregation att arbeta med, där bostaden är en avgörande pusselbit. En bostadspolitik utan den dimensionen är inte fullständig.

Våra bostäder står dessutom för en betydande del av vår gemensamma klimatpåverkan, och det är nödvändigt att väga in hur ett omfattande bostadsbyggande med en angelägen integration kan genomföras med största möjliga klimatnytta.

Fru talman! Jag kommer att så långt mina fyra minuter räcker säga något om vår syn på bostäder för hemlösa och studenter, något om segregation och sedan något om klimatanpassningar och energieffektivisering och kanske något om trä till slut.

Att inte ha eller kunna få en bostad är mycket dålig livskvalitet med betydande risker för tillkommande

sociala och hälsomässiga problem. Antarktisk pingviner kan ställa sig tätt tillsammans för att hålla värmen. Det kan inte vi göra, och ingen ska tvingas att sova utomhus på nätterna.

Bostad först är en ansats som bygger på tanken att bostaden är en avgörande faktor för att kunna klara andra förändringar av livsstil. Genom Bostad först erbjuds hemlösa bostad med stöd för att klara boendet och för att kunna förändra det som de i övrigt behöver klara för att kunna få ett bättre liv. Modellen har provats i Sverige, bland annat av Stadsmissionen och några kommuner, och i andra länder har den visat mycket goda resultat. Vi fortsätter gärna den utvecklingen.

Att kunna erbjuda studenter bostäder på studieorterna är en del av en helhet. Att säga att vi ska bygga fler och billigare bostäder är kanske att göra det lite enkelt för sig. Det är förvisso en viktig del av svaret, men det kan samtidigt finnas skäl att se över om det också är andra förändringar som behöver göras, så att insatserna verkligen når dem de är avsedda för.

Segregationen är skadlig. Det handlar inte bara om förorter och eftersatta områden utan också om en fungerande arbetsmarknad, där bristen på lämpliga bostäder blir ett hinder för människor att söka nya jobb eller ett hinder för företagen att rekrytera, som vi har hört nämnas vid flera tillfällen här i dag. Det kan innebära att man inte kan lämna en dålig relation för att det inte finns någonstans att ta vägen. Det är alldeles nödvändigt att ha ett bostadsutbud som speglar samhällets intentioner.

Vi i Miljöpartiet vill bryta bostadssegregationen. Vi vill bygga fler billiga hyresrätter i villaområden och fler bostadsrätter och småhus i områden där de flesta bor i hyresrätt i dag. För att kunna åstadkomma detta måste vi ha krav på social hållbarhet i kommunernas översiktsplaner. Då kan vi få en mer blandad bebyggelse.

Vi vill bygga mer i trä. Trähus är mer klimatsmarta än betonghus. Trä binder koldioxid, medan tillverkning av betong skapar utsläpp. När råvarorna finns alldeles i närheten bidrar vi också till fler arbetstillfällen utanför de stora städerna.

Tyvärr togs stödet till energieffektivisering bort i den budget som röstades igenom förra hösten. På orter med snabb tillväxt, till exempel i norra Sverige, har den sortens stöd stor betydelse för produktion av lägenheter med lägre kostnader, som kan vara möjliga att hyra för de som vill flytta dit där de nya jobben finns. Den sortens rapporter har vi hört i dag, till exempel från Skellefteå.

Anf. 314 AMALIA RUD PEDERSEN (S):

Fru talman! Sverige är ett tudelat land, där skiljelinjen går mellan dem som äger sin bostad och dem som får allt svårare att betala hyran – mellan dem som har ärvt en plats i Villaverige och dem som har ärvt sina föräldrars fattigdom i miljonprogrammen. Den går mellan dem som har vuxit upp med dyra vanor, akademiskt självförtroende och en självbild om att allt

är möjligt och dem som trängs i överbefolkade lägenheter, underbemannade klassrum och nedgångna fritidsgårdar.

Hur och var man bor avgör barns möjligheter att gå ut grundskolan med betyg som gör att de kan komma in på gymnasiet och skapa sig en framtid. Bristen på bostäder tvingar kvinnor att bo kvar med sina män till förövare – de har inte råd och därmed inte heller möjlighet att flytta till en säker plats. Höjda boendekostnader får studenter på universiteten att hoppa av, för det har blivit för dyrt att studera.

Fru talman! Man skulle kunna tänka sig att den nytillträdda regeringens främsta fokus borde vara att lösa detta – att bryta den bostadssegregation som spår på såväl skillnader i livsvillkor som känslan av vi och dom. Men i stället kommer den nya regeringens politik att driva på skillnaderna i Sverige.

De högerkonservativa partierna har varit tydliga. De bygger sin politik i frågor där de tycker lika. Och det de tycker lika om är att belysa människors olikheter. Det tycker lika om att de som arbetar och de som tvingas gå arbetslösa ska behandlas mer olika. De tycker lika om att de som är födda i Sverige och de som har kommit hit ska behandlas mer olika. De tycker lika om att barn från olika delar av stan ska gå i olika bra skolor, ska bo i olika trygga stadsdelar och ska få olika villkor i arbetslivet.

Fru talman! Detta är en debatt om bostadspolitik. Trots att de konservativa partierna har presenterat ett över 60 sidor långt dokument om sina gemensamma prioriteringar finns det ingen bostadspolitik att diskutera. Ulf Kristersson nämnde inte heller i sin regeringsförklaring någonting om bostadspolitik. Det var inga förslag om hur unga ska få möjlighet att flytta hemifrån, inga förslag om hur man bygger mer billigt och mer blandat och inga förslag om hur vi bryter den bostadssegregation som vi ser i vårt land i dag.

Fru talman! Avsaknad av politiska förslag är också ett politiskt val. Och genom just avsaknad visar de konservativa tydligt att de inte bryr sig om att bryta segregationen. Det går inte att tolka det på något annat sätt.

Som socialdemokrat tror jag inte att man kan lösa strukturella problem genom att skuldbelägga enskilda individer. Därför tror jag inte heller att populistiska åtgärder som visitationszoner i särskilda områden skulle få fler unga att känna mer trygghet och känna sig som en del av samhället eller för den delen att det skulle skapa nya bostäder att bo i.

Sänkt skatt för dem som tjänar allra mest kommer inte heller att bidra till att fler bostäder byggs.

Bostadssegregationen är inte en naturlag. Det är ett tillstånd som med politisk kraft och vilja går att ändra på. Att det konservativa blocket egentligen inte vill bryta bostadssegregationen har aldrig varit mer tydligt än nu när de har presenterat en gemensam politik.

(Applåder)
(forts. prot. 12)

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av skr. 2021/22:261 Nationell planering för transportinfrastrukturen 2022–2033

2022/23:3 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)

2022/23:6 av Thomas Morell m.fl. (SD, M, KD, L)

2022/23:9 av Daniel Helldén och Emma Berginger (båda MP)

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 18.43.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 72 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 8 anf. 135 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 192 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 222 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 8 anf. 261 (delvis), och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot	1
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 4 Anmälan om ersättare för statsråd.....	1
§ 5 Avsägelse	2
§ 6 Anmälan om kompletteringsval.....	2
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 8 Allmänpolitisk debatt.....	3
<i>Klimat, miljö och energipolitik .....</i>	<i>3</i>
Anf. 1 ISAK FROM (S).....	3
Anf. 2 LARS ENGSUND (M).....	3
Anf. 3 ISAK FROM (S) replik	4
Anf. 4 LARS ENGSUND (M) replik.....	4
Anf. 5 ISAK FROM (S) replik	4
Anf. 6 LARS ENGSUND (M) replik.....	4
Anf. 7 MATTIAS JONSSON (S) replik.....	4
Anf. 8 LARS ENGSUND (M) replik.....	4
Anf. 9 MATTIAS JONSSON (S) replik.....	4
Anf. 10 LARS ENGSUND (M) replik.....	4
Anf. 11 MARKUS SELIN (S) replik.....	4
Anf. 12 LARS ENGSUND (M) replik.....	5
Anf. 13 MARKUS SELIN (S) replik.....	5
Anf. 14 LARS ENGSUND (M) replik.....	5
Anf. 15 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	5
Anf. 16 ANDERS ÅDAHL (C).....	5
Anf. 17 ELIN SÖDERBERG (MP)	6
Anf. 18 LOUISE EKLUND (L).....	7
Anf. 19 ISAK FROM (S) replik	7
Anf. 20 LOUISE EKLUND (L) replik	7
Anf. 21 ISAK FROM (S) replik	7
Anf. 22 LOUISE EKLUND (L) replik	7
Anf. 23 MARKUS SELIN (S) replik.....	7
Anf. 24 LOUISE EKLUND (L) replik	8
Anf. 25 MARKUS SELIN (S) replik.....	8
Anf. 26 LOUISE EKLUND (L) replik	8
Anf. 27 ELIN SÖDERBERG (MP) replik.....	8
Anf. 28 LOUISE EKLUND (L) replik	8
Anf. 29 ELIN SÖDERBERG (MP) replik.....	8
Anf. 30 LOUISE EKLUND (L) replik	8
Anf. 31 JYTTE GUTELAND (S).....	8
Anf. 32 ELSA WIDDING (SD).....	9
Anf. 33 MARKUS SELIN (S) replik.....	9
Anf. 34 ELSA WIDDING (SD) replik	9
Anf. 35 MARKUS SELIN (S) replik.....	10
Anf. 36 ELSA WIDDING (SD) replik	10
Anf. 37 ISAK FROM (S) replik	10
Anf. 38 ELSA WIDDING (SD) replik	10
Anf. 39 ISAK FROM (S) replik	10
Anf. 40 ELSA WIDDING (SD) replik	10
Anf. 41 ELIN SÖDERBERG (MP) replik.....	10
Anf. 42 ELSA WIDDING (SD) replik	10
Anf. 43 ELIN SÖDERBERG (MP) replik.....	10
Anf. 44 ELSA WIDDING (SD) replik	11
Anf. 45 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	11
Anf. 46 ELSA WIDDING (SD) replik	11
Anf. 47 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	11
Anf. 48 ELSA WIDDING (SD) replik	11

Anf. 49	THOMAS RAGNARSSON (M)	11
Anf. 50	ISAK FROM (S) replik	12
Anf. 51	THOMAS RAGNARSSON (M) replik	12
Anf. 52	ISAK FROM (S) replik	12
Anf. 53	THOMAS RAGNARSSON (M) replik	12
Anf. 54	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)	12
Anf. 55	JOAKIM JÄRREBRING (S)	13
Anf. 56	MALIN LARSSON (S)	13
Anf. 57	SOFIA AMLOH (S)	14
<i>Migration och integration</i>		<i>14</i>
Anf. 58	JOHANNA HARALDSSON (S)	14
Anf. 59	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	15
Anf. 60	TONY HADDOU (V) replik	15
Anf. 61	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	16
Anf. 62	TONY HADDOU (V) replik	16
Anf. 63	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	16
Anf. 64	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	16
Anf. 65	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	16
Anf. 66	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	16
Anf. 67	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	16
Anf. 68	OLIVER ROSENGREN (M)	16
Anf. 69	TONY HADDOU (V) replik	17
Anf. 70	OLIVER ROSENGREN (M) replik	17
Anf. 71	TONY HADDOU (V) replik	17
Anf. 72	OLIVER ROSENGREN (M) replik	17
Anf. 73	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	17
Anf. 74	OLIVER ROSENGREN (M) replik	18
Anf. 75	JOHANNA HARALDSSON (S) replik	18
Anf. 76	OLIVER ROSENGREN (M) replik	18
Anf. 77	TONY HADDOU (V)	18
Anf. 78	OLIVER ROSENGREN (M) replik	18
Anf. 79	TONY HADDOU (V) replik	19
Anf. 80	OLIVER ROSENGREN (M) replik	19
Anf. 81	TONY HADDOU (V) replik	19
Anf. 82	JONNY CATO (C)	19
Anf. 83	OLIVER ROSENGREN (M) replik	19
Anf. 84	JONNY CATO (C) replik	19
Anf. 85	OLIVER ROSENGREN (M) replik	20
Anf. 86	JONNY CATO (C) replik	20
Anf. 87	HANS EKLIND (KD)	20
Anf. 88	TONY HADDOU (V) replik	20
Anf. 89	HANS EKLIND (KD) replik	20
Anf. 90	TONY HADDOU (V) replik	21
Anf. 91	HANS EKLIND (KD) replik	21
Anf. 92	JONNY CATO (C) replik	21
Anf. 93	HANS EKLIND (KD) replik	21
Anf. 94	JONNY CATO (C) replik	21
Anf. 95	HANS EKLIND (KD) replik	21
<i>Sjukvård och välfärdsfrågor</i>		<i>21</i>
Anf. 96	ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	21
Anf. 97	JOHAN HULTBERG (M)	22
Anf. 98	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	22
Anf. 99	JOHAN HULTBERG (M) replik	23
Anf. 100	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	23
Anf. 101	JOHAN HULTBERG (M) replik	23
Anf. 102	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	23
Anf. 103	JOHAN HULTBERG (M) replik	23
Anf. 104	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	23
Anf. 105	JOHAN HULTBERG (M) replik	23
Anf. 106	KARIN RÅGSJÖ (V)	24

Anf. 107	TORSTEN ELOFSSON (KD)	24
Anf. 108	ULRIKA WESTERLUND (MP)	25
Anf. 109	JOHAN HULTBERG (M) replik	25
Anf. 110	ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	26
Anf. 111	JOHAN HULTBERG (M) replik	26
Anf. 112	ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	26
Anf. 113	GUSTAF LANTZ (S)	26
Anf. 114	JOHAN HULTBERG (M) replik	26
Anf. 115	GUSTAF LANTZ (S) replik	27
Anf. 116	JOHAN HULTBERG (M) replik	27
Anf. 117	GUSTAF LANTZ (S) replik	27
Anf. 118	ULRIKA HEINDORFF (M)	27
Anf. 119	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	28
Anf. 120	ULRIKA HEINDORFF (M) replik	28
Anf. 121	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	28
Anf. 122	ULRIKA HEINDORFF (M) replik	28
Anf. 123	ISABELL MIXTER (V)	28
Anf. 124	KARIN SUNDIN (S)	29
Anf. 125	JOHAN HULTBERG (M) replik	29
Anf. 126	KARIN SUNDIN (S) replik	29
Anf. 127	JOHAN HULTBERG (M) replik	30
Anf. 128	KARIN SUNDIN (S) replik	30
Anf. 129	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	30
Anf. 130	LOUISE THUNSTRÖM (S)	30
Anf. 131	SOFIA SKÖNNBRINK (S)	31
Anf. 132	ZARA LEGHISSA (S)	31
Anf. 133	LENA JOHANSSON (S)	32
Anf. 134	JESSICA RODÉN (S)	32
Anf. 135	KALLE OLSSON (S)	33
Anf. 136	MIKAEL DAHLQVIST (S)	34
Anf. 137	JOHAN HULTBERG (M) replik	34
Anf. 138	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	34
Anf. 139	JOHAN HULTBERG (M) replik	34
Anf. 140	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	35
<i>Rättsväsendet</i>		35
Anf. 141	LARS ISACSSON (S)	35
Anf. 142	ANGELICA LUNDBERG (SD)	35
Anf. 143	GUUDRUN NORDBORG (V)	36
Anf. 144	ULRIKA LILJEBERG (C)	36
Anf. 145	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	37
Anf. 146	RASMUS LING (MP)	37
Anf. 147	ERIK HELLSBORN (SD) replik	38
Anf. 148	RASMUS LING (MP) replik	38
Anf. 149	ERIK HELLSBORN (SD) replik	38
Anf. 150	RASMUS LING (MP) replik	38
Anf. 151	MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	38
Anf. 152	MIKAEL DAMSGAARD (M)	39
Anf. 153	AIDA BIRINXHIKU (S)	39
Anf. 154	DAVID JOSEFSSON (M)	40
Anf. 155	FREDRIK KÄRRHOLM (M)	40
Anf. 156	CAMILLA BRUNSBURG (M)	41
<i>Infrastruktur</i>		42
Anf. 157	PEDER BJÖRK (S)	42
Anf. 158	JIMMY STÅHL (SD) replik	42
Anf. 159	PEDER BJÖRK (S) replik	42
Anf. 160	JIMMY STÅHL (SD) replik	42
Anf. 161	PEDER BJÖRK (S) replik	42
Anf. 162	THOMAS MORELL (SD)	43
Anf. 163	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	43
Anf. 164	THOMAS MORELL (SD)	43

Anf. 165	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	43
Anf. 166	THOMAS MORELL (SD) replik	43
Anf. 167	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	44
Anf. 168	THOMAS MORELL (SD) replik	44
Anf. 169	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	44
Anf. 170	THOMAS MORELL (SD) replik	44
Anf. 171	MUHARREM DEMIROK (C)	44
Anf. 172	PATRIK JÖNSSON (SD) replik	45
Anf. 173	MUHARREM DEMIROK (C) replik	45
Anf. 174	PATRIK JÖNSSON (SD) replik	45
Anf. 175	MUHARREM DEMIROK (C) replik	45
Anf. 176	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	45
Anf. 177	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	46
Anf. 178	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	46
Anf. 179	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	46
Anf. 180	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	46
Anf. 181	DANIEL HELLDÉN (MP)	46
Anf. 182	THOMAS MORELL (SD) replik	47
Anf. 183	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	47
Anf. 184	THOMAS MORELL (SD) replik	47
Anf. 185	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	47
Anf. 186	JIMMY STÅHL (SD) replik	47
Anf. 187	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	47
Anf. 188	JIMMY STÅHL (SD) replik	47
Anf. 189	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	48
Anf. 190	JIMMY STÅHL (SD)	48
Anf. 191	SAILA QUICKLUND (M)	48
Anf. 192	MATHIAS BENGTSSON (KD)	49
Anf. 193	CARINA ÖDEBRINK (S)	49
Anf. 194	THOMAS MORELL (SD) replik	50
Anf. 195	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	50
Anf. 196	THOMAS MORELL (SD) replik	50
Anf. 197	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	50
Anf. 198	JIMMY STÅHL (SD) replik	50
Anf. 199	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	50
Anf. 200	JIMMY STÅHL (SD) replik	51
Anf. 201	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	51
Anf. 202	PATRIK JÖNSSON (SD) replik	51
Anf. 203	CARINA ÖDEBRINK (S)	51
Anf. 204	PATRIK JÖNSSON (SD) replik	51
Anf. 205	CARINA ÖDEBRINK (S) replik	51
Anf. 206	PATRIK JÖNSSON (SD)	51
Anf. 207	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	52
Anf. 208	PATRIK JÖNSSON (SD) replik	52
Anf. 209	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	52
Anf. 210	PATRIK JÖNSSON (SD) replik	52
Anf. 211	LEONID YURKOVSKIY (SD)	52
Anf. 212	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	53
Anf. 213	LEONID YURKOVSKIY (SD) replik	53
Anf. 214	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	53
Anf. 215	LEONID YURKOVSKIY (SD) replik	53
Anf. 216	BEATRICE TIMGREN (SD)	54
Anf. 217	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	54
Anf. 218	BEATRICE TIMGREN (SD) replik	54
Anf. 219	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	54
Anf. 220	BEATRICE TIMGREN (SD) replik	54
Anf. 221	ROBERT STENKVIST (SD)	55
Anf. 222	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	55
Anf. 223	ROBERT STENKVIST (SD) replik	55
Anf. 224	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	55

Anf. 225	ROBERT STENKVIST (SD) replik	56
<i>Närings- och regionalpolitik</i>		56
Anf. 226	MATHIAS TEGNÉR (S)	56
Anf. 227	PONTUS ANDERSSON (SD)	56
Anf. 228	ISAK FROM (S) replik	57
Anf. 229	PONTUS ANDERSSON (SD) replik	57
Anf. 230	ISAK FROM (S) replik	57
Anf. 231	PONTUS ANDERSSON (SD) replik	57
Anf. 232	MARKUS SELIN (S) replik	57
Anf. 233	PONTUS ANDERSSON (SD) replik	57
Anf. 234	MARKUS SELIN (S) replik	58
Anf. 235	PONTUS ANDERSSON (SD) replik	58
Anf. 236	KAJSA FREDHOLM (V)	58
Anf. 237	ELISABETH THAND RINGQVIST (C)	58
Anf. 238	LILI ANDRÉ (KD)	59
Anf. 239	MATHIAS TEGNÉR (S) replik	59
Anf. 240	LILI ANDRÉ (KD) replik	60
Anf. 241	MATHIAS TEGNÉR (S) replik	60
Anf. 242	LILI ANDRÉ (KD) replik	60
Anf. 243	MARKUS SELIN (S)	60
Anf. 244	YASMINE ERIKSSON (SD)	60
Anf. 245	MALIN HÖGLUND (M)	61
Anf. 246	IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)	61
Anf. 247	PETER OLLÉN (M)	62
Anf. 248	MATHIAS TEGNÉR (S) replik	62
Anf. 249	PETER OLLÉN (M) replik	62
Anf. 250	MATHIAS TEGNÉR (S) replik	63
Anf. 251	PETER OLLÉN (M) replik	63
Anf. 252	ISAK FROM (S) replik	63
Anf. 253	PETER OLLÉN (M) replik	63
Anf. 254	ISAK FROM (S) replik	63
Anf. 255	PETER OLLÉN (M) replik	63
Anf. 256	KRISTOFFER LINDBERG (S)	63
Anf. 257	LARS BECKMAN (M) replik	64
Anf. 258	KRISTOFFER LINDBERG (S) replik	64
Anf. 259	LARS BECKMAN (M) replik	64
Anf. 260	KRISTOFFER LINDBERG (S) replik	64
Anf. 261	JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	64
Anf. 262	STEFAN OLSSON (M)	65
Anf. 263	EVA LINDH (S) replik	66
Anf. 264	STEFAN OLSSON (M) replik	66
Anf. 265	EVA LINDH (S) replik	66
Anf. 266	STEFAN OLSSON (M) replik	66
<i>Arbetsmarknad och ekonomi</i>		66
Anf. 267	JAMAL EL-HAJ (S)	66
Anf. 268	LARS BECKMAN (M) replik	66
Anf. 269	JAMAL EL-HAJ (S) replik	67
Anf. 270	LARS BECKMAN (M) replik	67
Anf. 271	JAMAL EL-HAJ (S) replik	67
Anf. 272	ANDRE VICE TALMANNEN	67
Anf. 273	LARS BECKMAN (M)	67
Anf. 274	SERKAN KÖSE (S) replik	68
Anf. 275	LARS BECKMAN (M) replik	68
Anf. 276	SERKAN KÖSE (S) replik	68
Anf. 277	LARS BECKMAN (M) replik	68
Anf. 278	PATRIK LUNDQVIST (S) replik	68
Anf. 279	LARS BECKMAN (M) replik	68
Anf. 280	PATRIK LUNDQVIST (S) replik	69
Anf. 281	LARS BECKMAN (M) replik	69
Anf. 282	TERESA CARVALHO (S) replik	69

Anf. 283 LARS BECKMAN (M) replik.....	69
Anf. 284 TERESA CARVALHO (S) replik.....	69
Anf. 285 LARS BECKMAN (M) replik.....	69
Anf. 286 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	69
Anf. 287 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	70
Anf. 288 SERKAN KÖSE (S) replik.....	70
Anf. 289 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik.....	71
Anf. 290 SERKAN KÖSE (S) replik.....	71
Anf. 291 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik.....	71
Anf. 292 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	71
Anf. 293 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik.....	71
Anf. 294 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik	71
Anf. 295 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik.....	71
Anf. 296 NIKLAS KARLSSON (S) replik	71
Anf. 297 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik.....	71
Anf. 298 NIKLAS KARLSSON (S) replik	71
Anf. 299 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik.....	72
Anf. 300 CECILIA RÖNN (L)	72
Anf. 301 EVA LINDH (S).....	72
Anf. 302 SERKAN KÖSE (S).....	73
Anf. 303 SOFIE ERIKSSON (S).....	73
Anf. 304 NIKLAS KARLSSON (S).....	74
Anf. 305 MARKUS KALLIFATIDES (S).....	74
<i>Bostadspolitik</i>	75
Anf. 306 LEIF NYSMED (S)	75
Anf. 307 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	75
Anf. 308 LARRY SÖDER (KD)	76
Anf. 309 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik.....	77
Anf. 310 LARRY SÖDER (KD) replik.....	77
Anf. 311 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik.....	77
Anf. 312 LARRY SÖDER (KD) replik.....	77
Anf. 313 JAN RIISE (MP)	77
Anf. 314 AMALIA RUD PEDERSEN (S).....	78
(forts. prot. 12).....	78
§ 9 Bordläggning	79
§ 10 Kammaren åtskildes kl. 18.43	79